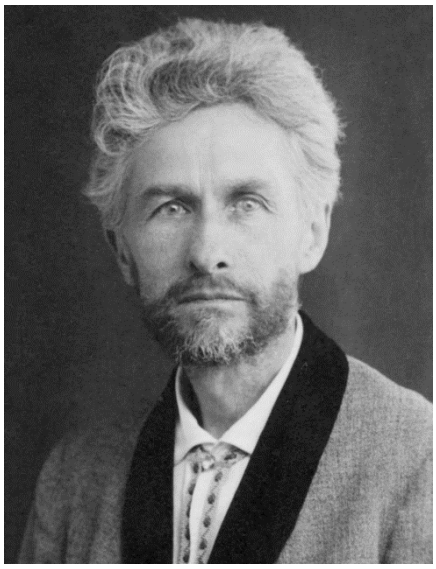
Klaipėdos universitetas

Sveikatos mokslų fakultetas

Klaipėdos universitetas | 30 metų

XXI-OJI NACIONALINĖ MOKSLINĖ KONFERENCIJA

„Į SVEIKĄ GYVENSENĄ IR SKAIDRIĄ BŪTĮ VYDŪNO KELIU“

Konferencijos pranešimų medžiaga

KLAIPĖDOS UNIVERSITETO LEIDYKLA

Klaipėda, 2021

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

Mokslinis komitetas:

Pirmininkas: prof. dr. Artūras Razbadauskas,
Klaipėdos universiteto rektorius

Nariai:

prof. habil. dr. Algimantas Kirkutis
prof. dr. Elvyra Acienė
prof. habil. dr. Ingrida Baranauskienė
prof. dr. (hp) Leta Dromantienė
prof. dr. Arvydas Martinkėnas
prof. dr. Daiva Mockevičienė
prof. dr. Sigutė Norkienė
doc. dr. Aelita Skarbalienė
prof. habil.(hp) dr. Dalia Marija Stančienė
prof. dr. Asta Šarkauskienė
doc. dr. Marija Truš

Organizacinis komitetas:

Pirmininkė: Goda Sakalauskaitė

Nariai:

prof. dr. Birutė Anužienė
Dainius Aponkus
Erika Butkutė
lekt. dr. Sigita Derkintienė
lekt. Rita Gikarienė
Juozas Ivanauskas
doc. dr. Asta Kiaunytė
lekt. Viktorija Lukminaitė
lekt. Jurgita Raišutienė
Tatjana Žuravliova

Leidinio sudarytoja:
prof. dr. Birutė Anužienė

© Klaipėdos universitetas, 2021

ISBN 978-609-481-100-5

TURINYS

ĮVADINIS ŽODIS 14
Klaipėdos Universiteto rektorius, prof. dr. Artūras Razbadauskas

SĖDIMOS GYVENSENOS IR SUSIJUSIŲ VEIKSNIŲ PALYGINIMAS TARP ŠIAULIŲ MIESTO IR ŠIAULIŲ RAJONO AŠTUNTŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ 15
Viktorija Abromaitienė, Miglė Bacevičienė

AUTENTIŠKUMO PAIEŠKOS ROUSSEAU IR VYDŪNO KONCEPCIJOSE 16
Vygandas Aleksandravičius

NERIMO LYGIO MAŽINIMAS AROMATERAPIJOS PAGALBA 17
Dovilė Antulevičienė, prof. dr. Daiva Mockevičienė

TELEVIZIJOS SERIALŲ VEIKĖJŲ ELGSENOS POVEIKIS ŽIŪROVAMS SOCIALINIO KONTEKSTO ANALIZĖS ASPEKTU 18
Birutė Anužienė, Sigutė Norkienė

VYDŪNIŠKAS ŽMONIŠKUMO IDEALAS (POST)DEMOKRATINIŲ GALIOS SANTYKIŲ KONTEKSTE 20
Rūta Bagdanavičiūtė

VYDŪNIŠKOJI GEROVĖS VALSTYBĖS VIZIJA 21
Vaclovas Bagdonavičius

NEFARMAKOLOGINIŲ SKAUSMO VALDYMO BŪDŲ EFEKTYVUMAS ATLIEKANT KAPILIARINIO KRAUJO MĖGINIUS NEIŠNEŠIOTIEMS NAUJAGIMIAMS 22
Karolina Balčiūnaitė, Alina Vaškelytė

BENDRUOMENINIAI GYVENIMO NAMAI ASMENIMS SU PROTO IR PSICHIKOS NEGALIA KAIP STIGMOS MAŽINIMO KELIAS: BENDRUOMENINIO VIRSMO LINK 23
Renata Baltokienė, Indrė Dirgėlienė

KAMPILOBAKTERIJŲ PAPLITIMO IR VIRULENTIŠKUMO ĮVERTINIMAS IMPORTUOTOJE VIŠTIENOJE IR PADERMĖSE IŠSKIRTOSE IŠ VAIKŲ SIRGUSIŲ KAMPILOBAKTERIOZE 24
Dominyka Baltutytė, Greta Šalčiūtė, Sigita Ramonaitė

MOTERŲ SU NEGALIA SITUACIJA SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMOJE 25
Ingrida Baranauskienė

SLAUGYTOJŲ, DIRBANČIŲ OPERACINĖJE, PERDEGIMO SINDROMAS 26
Gabija Batavičiūtė, Marija Truš

EKOLOGINIŲ TURIZMO KELIONIŲ RINKINIŲ PASIŪLA LIETUVOJE 27
Paula Bekerytė, Edgaras Vaškaitis

SLAUGYTOJŲ NUOMONĖ APIE KOMPETENCIJAS SLAUGANT ASMENIS, SERGANČIUS ONKOLOGINĖMIS KRŪTŲ LIGOMIS 28
Jurgita Bičkaitienė, Aelita Skarbalienė

PACIENTŲ, PATYRUSIŲ INSULTĄ, FIZINIO AKTYVUMO SKATINIMO PRIELAIDOS 29
Joana Bikulčienė, Aelita Skarbalienė, Egidijus Skarbalius

PACIENTŲ ANTIKORUPCINIS UGDYMAS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOSE 30
Jūratė Blažytė, Jūratė Grubliauskienė

SKIRTINGŲ PRATIMŲ PROGRAMŲ POVEIKIS SKAUSMO INTENSYVUMUI IR FUNKCINIAM PAJĖGUMUI, ASMENIMS JAUČIANTIEMS LĖTINĮ KAKLO SKAUSMĄ 31
Jurgita Boltutienė

VYDŪNO DRAMŲ DAUKANTIZMAI 32
Roma Bončkutė

PASLAUGŲ RINKODAROS YPATUMAI PAKRUOJO DVARE 33
Iveta Brazdžionytė, Jurgita Raišutienė

PAGALBA ŠEIMAI KURIANT SAUGIĄ APLINKĄ VAIKUI LAIKINOSIOS GLOBOS SITUACIJOJE 34
Jurgita Budrienė, Asta Kiaunytė

KOSMETINIŲ PROCEDŪRŲ SU RETINOLIU POVEIKIS BRANDŽIAI VEIDO ODAI 35
Evelina Buivydaitė, Laura Preikšaitienė, Inga Iždonaitė-Medžiūnienė

SLAUGOS POREIKIŲ VERTINIMAS STUBURO JUOSMENINĖS DALIES TRAUMŲ ATVEJAIS: LITERATŪROS ANALIZĖ 36
Violeta Butkevič, Zita Gierasimovič

MEDIACIJA SOCIALINIO DARBO KONFLIKTINĖSE SITUACIJOSE: KLIENTO ĮGALINIMAS PRIIMTI SRENDIMĄ 37
Jurgita Butkė, Asta Kiaunytė

LIETUVOS KAIP TURIZMO ŠALIES ĮVAIZDIS UŽSIENIO ŠALIŲ KONTEKSTE 38
Marija Buziliauskaitė, Edgaras Vaškaitis

MOTERŲ INFORMUOTUMAS APIE GIMDOS KAKLELIO VĖŽĮ, JO PREVENCINES IR PROFILAKTINES PROGRAMAS 39
Erika Degutytė, Lina Šukytė-Korsakė

VALDŽIA („VALDŽIAVA“) IR GEROVĖS VALSTYBĖ VYDŪNO RAŠTUOSE 40
Ieva Deviatnikovaitė

SUPERVIZIJA VYDŪNO FILOSOFIJOS KONTEKSTE 41
Indrė Dirgėlienė

RESTORANO – SVEČIŲ NAMŲ „PRIE PETERSO TILTO“ VEIKLOS OPTIMIZAVIMO GALIMYBĖS 42
Nijolė Drobnytė, Rasa Rupulevičienė

PACIENTŲ, SERGANČIŲ NEPAGYDOMOMIS LIGOMIS, VILTIES LYGIO TYRIMAS 43
Danguolė Drungilienė

SVEIKATOS TAKŲ PAJŪRIO REGIONINIAME PARKE VYSTYMO IDĖJOS PAGRINDIMAS 44
Anastasija Galinytė, Egidijus Jurkus

AKTYVIAI IR LINKSMAI SVEIKATĄ STIPRINA „SAKALĖLIO“ VAIKA 45
Rita Gansauskienė, Reda Digrienė, Rūta Bagočienė

MUZIKOS POVEIKIS NERIMUI, STRESUI, SKAUSMUI IR FIZIOLOGINIAMS RODIKLIAMS PACIENTAMS PO MIOKARDO INFARKTO 46
Vilma Garkevičiūtė, Jurgita Gulbinienė

MUZIKA OPERACINĖJE – DARBO NAŠUMAS IR EFEKTYVI KOMUNIKACIJA 47
Lina Gedrimė, Aurelija Zybartaitė, Aelita Skarbalienė, Egidijus Skarbalius

IS THE LEVEL OF FEMALE FERTILITY IN THE COUNTRIES OF THE BALTICSEA REGION GUARANTEES GENERATION`S REPLACEMENT? 48
Agnieszka Genowska, Krystyna Piekut, Jacek Jamiołkowski

INDUSTRIAL POLLUTION AND MORTALITY DUE TO CIRCULATORY SYSTEM DISEASES IN THE AGE GROUP 25-64 YEARS 49
Agnieszka Genowska, Krystyna Szafraniec, Maciej Polak, Jacek Jamiołkowski, Andrzej Pająk

PERDEGIMO SINDROMO RAIŠKA SLAUGYTOJŲ DARBE: LITERATŪROS ANALIZĖ 50
Laura Giedrienė, Danguolė Drungilienė

HIPOTERAPIJOS INTERVENCIJOS POVEIKIS VAIKŲ, TURINČIŲ CEREBRINĮ PARALYŽIŲ, PSICHOMOTORIKAI 51
Rita Gikarienė, Daiva Mockevičienė

MOTORINIŲ FUNKCIJŲ KAITA TAIKANT HIPOTERAPIJĄ VAIKUI SERGANČIAM CEREBRINIO PARALYŽIAUS SPASTINĖS DIPLEGIJOS FORMA 52
Rita Gikarienė, Daiva Mockevičienė

VAIKŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS IR FIZINIO AKTYVUMO SKATINIMAS KLAIPĖDOS LOPŠELYJE – DARŽELYJE „SAKALĖLIS“ 53
Dovilė Globienė, Leonora Kuzmauskienė

IŠORINIŲ VEIKSNIŲ POVEIKIS IR KOSMETOLOGINIŲ PROCEDŪRŲ SVARBA VEIDO ODAI: LITERATŪROS ANALIZĖ 54
Indrė Glodianytė, Gintarė Červinskytė, Kotryna Kliukovič, Zita Gierasimovič

ANESTEZIJOS IR INTENSYVIOSIOS TERAPIJOS SLAUGYTOJŲ PASIRENGIMAS TEIKTI Į PACIENTĄ ORIENTUOTĄ PRIEŽIŪRĄ 55
Svajūnė Goštautaitė, Aurelija Blaževičienė

RIZIKOS VEIKSNIAI SUKELIANTYS SLAUGYTOJŲ PLAŠTAKŲ ODOS PAŽEIDIMUS 56
Anastasija Grinčenko, Zita Gierasimovič

PACIENTŲ, SERGANČIŲ II TIPO CUKRINIU DIABETU, INFORMUOTUMAS APIE PĖDŲ PRIEŽIŪRĄ 57
Gabrielė Guogytė, Marija Truš

SOCIALIZACIJOS EMIGRACIJOJE ĮTAKA PASIRENKANT IMIGRACIJĄ 58
Edita Gustauskienė, Brigita Kreivinienė

NEIŠGIRSTAS VYDŪNO SOS TAUTAI IR VALSTYBEI 59
Juozas Ivanauskas

KOLAGENO LAKŠTO PROCEDŪRŲ POVEIKIS NE PAGAL BIOLOGINĮ AMŽIŲ SENSTANČIAI VEIDO ODAI 61
Inga Iždonaitė-Medžiūnienė, Dovilė Petrauskaitė

VIEŠBUČIŲ DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO IR PASITENKINIMO DARBU SĄSAJOS 62
Inga Iždonaitė-Medžiūnienė, Brigita Norkuvienė

EMPLOYMENT STRUCTURE ASSOCIATED WITH STANDARD EXPECTED YEARS OF LIFE LOST (SEYLL) DUE TO CIRCULATORY SYSTEM DISEASES? 63
Jacek Jamiołkowski, Agnieszka Genowska

SPORTUOJANČIŲ KLAIPĖDOS MIESTO VYRESNIŲJŲ KLASIŲ MOKINIŲ ŽALINGŲ ĮPROČIŲ SĄSAJOS SU JŲ AGRESYVIU ELGESIU 64
Rolandas Jančiauskas

DRY EYE SIGNS IN YOUNG ADULTS 65
Jūratė Jankauskienė, Dalia Jarušaitienė, Laimis Ruškys

STUDENTŲ FIZINIO AKTYVUMO INTENSYVUMAS: SU SVEIKATA SUSIJUSIOS GYVENIMO KOKYBĖS KONTEKSTE 66
Rita Jankauskienė, Gražina Šniepienė

ADAPTATION AND EVALUATION OF PSYCHIATRY OUTPATIENT CARE ASSESSMENT TOOL IN RIGA CENTRE OF PSYCHIATRY AND ADDICTION DISORDERS 67
Jaudzema Juta, Taube Maris

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS KLAIPĖDOS MIESTO VIEŠBUČIŲ VEIKLAI 68
Roberta Jenciūtė, Rasa Rupulevičienė

INTERNETINĖS RINKODAROS PRIEMONĖS NERINGOS TURIZMO SEKTORIAUS POZICIONAVIMUI 70
Erika Juciutė, Jurgita Raišutienė

ŠEIMOS GYDYTOJŲ IR GYDYTOJŲ SPECIALISTŲ TARPUSAVIO KOMUNIKACIJA: BARJERAI IR ĮTAKA PACIENTŲ SAUGAI 71
Jonas Jurgaitis, Jurgita Jurgaitienė, Egidijus Skarbalius

PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PSICHOMOTORINĖS REAKCIJOS GREITIS, PUSIAUSVYRA IR SĄSAJOS TARP JŲ 72
Gintė Jurgėlaitė, Eglė Radzevičienė

SENATVINIO SILPNUMO SINDROMO IR FIZINIO PAJĖGUMO, GRIUVIMŲ BAIMĖS BEI GYVENIMO PILNATVĖS SĄSAJOS PACIENTAMS PO ŠIRDIES OPERACIJOS PIRMUOJU REABILITACIJOS LAIKOTARPIU 73
Greta Juškaitytė

TURIZMO TEMINIŲ MARŠRUTŲ PLĖTRA VAKARŲ LIETUVOJE 74
Reda Kačinskaitė, Ramūnas Povilanskas

MOTERŲ, TURINČIŲ CELIULITĄ, GYVENIMO KOKYBĖS VERTINIMAS 75
Simona Kasperavičiūtė, Simona Urbonienė, Gražina Šniepienė

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS KELIONIŲ ORGANIZATORIAMS LIETUVOJE: NOVATURO ATVEJIS 76
Rima Karsokienė, Leta Dromantienė

PAGONIŠKOSIOS TAPATYBĖS SVARBA VYDŪNIŠKAME BUVIME 77
Tomas Kavaliauskas

TURIZMO IŠTEKLIAI IR PASLAUGŲ RINKINIAI AUKŠTAITIJOS NACIONALINIAME PARKE 78
Brigita Kazakevičiūtė, Jurgita Raišutienė

ALKOHOLIO VARTOJIMO PROBLEMOS PANDEMIJOS METU – KĄ BŪTINA ŽINOTI SOCIALINIAM DARBUOTOJUI 79
Justina Kievišienė

ŠIUOLAIKINĖS EUROPOS SĄJUNGOS RAIDOS „ŽALIOJO KURSO" KRYPTIMI IR VYDŪNIŠKOJO SCHOLASTIŠKOJO HUMANIZMO TEORIJOS PARALELĖS 80
Algimantas Kirkutis

SKIRTINGŲ KOJŲ FORMŲ ĮTAKA ASMENŲ RAUMENŲ JĖGAI, PUSIAUSVYRAI IR FUNKCINIAMS JUDESIAMS 82
Daumantas Kondratavičius, Brigita Zachovajevienė

VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ GYVENIMO KOKYBĖ 84
Vytė Kontautienė, Ramunė Zubienė

STUDIJUOJANČIŲ JAUNŲ SUAUGUSIŲ (20-35 METŲ) MOTERŲ FIZINIO AKTYVUMO IR GYVENIMO KOKYBĖS SĄSAJOS 85
Vytė Kontautienė, Rasa Grigolienė

MOTERŲ SVEIKA GYVENSENA PRIEŠ NĖŠTUMĄ, JO METU IR PO JO 86
Miglė Kovalevskytė, Jūratė Grubliauskienė

SENSORINĖS INTEGRACIJOS TAIKYMAS DELFINŲ ASISTUOJAMOJE TERAPIJOJE 88
Brigita Kreivinienė

VAIKŲ SU NEGALIA SAVARANKIŠKUMO FORMAVIMAS DELFINŲ TERAPIJOS CENTRE: DIDESNIŲ GALIMYBIŲ LINK 89
Brigita Kreivinienė, Vaida Vaišvilaitė, Vida Miškinė

VYDŪNIŠKOSIOS FILOSOFIJOS PAIEŠKOS ILGAAMŽYSTĖS FENOMENE 90
Brigita Kreivinienė, Irma Spiriajevienė

VYDŪNIŠKOSIOS FILOSOFIJOS ĮPRASMINIMAS SENŲ ŽMONIŲ PATIRČIŲ VERTYBINIAME KONTEKSTE 92
Brigita Kreivinienė, Irma Spiriajevienė

QUALITY OF LIFE FOR WOMEN IN THE MENOPAUSE 93
Bożena Kulesza-Brończyk, Natalia Niedźwiedzka, Agnieszka Genowska, Krystyna Piekut

KRAUJO SPAUDIMO IR TĖKMĖS PATOLOGINĖSE KRAUJAGYSLĖSE TYRIMAS 94
Zyta Kuzborska, Edita Jarmalienė

JAUNŲ ŽMONIŲ ARTERINIO KRAUJO SPAUDIMO IR ŠIRDIES SUSITRAUKIMO VERTINIMAS 95
Zyta Kuzborska, Edita Jarmalienė

HEMODIALIZĖS KATETERIŲ PRIEŽIŪRA 96
Zyta Kuzborska, Elita Gruodytė, Liubov Albu

PACIENTŲ SLAUGA ATLIEKANT EKSTRAKORPORINĘ MEMBRANINĘ OKSIGENACIJĄ 97
Zyta Kuzborska, Simona Paulikienė

RENGINIŲ PASIŪLOS – PAKLAUSOS ANALIZĖ ZARASŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE 98
Justė Kuznecovaitė, Jurgita Raišutienė

TURIZMO ELEKTRONINĖ RINKODARA PANEVĖŽIO APSKRITYJE 99
Paulina Lašaitė, Jurgita Raišutienė

MUZIKOS TERAPIJA ŽMONĖMS SU NEGALIA: PROCESAS PASIKEITUSIOJE REALYBĖJE 100
Jurgita Latakienė, Ingrida Baranauskienė

ASMENŲ PATYRUSIŲ IŠEMINĮ GALVOS SMEGENŲ INFARKTĄ AR TRAUMINĮ GALVOS SMEGENŲ SUŽALOJIMĄ FIZINIO PAJĖGUMO RODIKLIŲ VERTINIMAS 101
Viltė Latušinskaitė, Eglė Lendraitienė

PACIENTŲ PASITENKINIMĄ AMBULATORINĖMIS ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGOMIS LEMIANTYS VEIKSNIAI: KĄ GALIME KEISTI? 102
Inga Laurinavičiūtė, Vitalija Gerikienė

SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ PALYGINIMAS PACIENTŲ SU JUOSMENINĖS STUBURO DALIES STENOZE SKAUSMO INTENSYVUMUI, KASDIENINIAM AKTYVUMUI IR LIEMENS RAUMENŲ JĖGOS IŠTVERMEI 103
Daiva Lenčiauskienė, Rimantė Urbonaitė

SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ POVEIKIS FUNKCINIAM PAJĖGUMUI ASMENIMS PO MIOKARDO INFARKTO 104
Lina Levickienė, Monika Pocienė

KINEZITERAPINIŲ PRATIMŲ POVEIKIS APATINIŲ GALŪNIŲ MOBILUMUI PO GŪŽDUOBĖS IR ŠLAUNIKAULIO OSTEOTOMIJOS OPERACIJOS 105
Laima Liaudanskytė, Algimantas Čebatorius

LYDERYSTĖ PLĖTOJANT SOCIALINIO DARBO NVO VEIKLĄ COVID-19 SĄLYGOMIS 106
Aurelija Lipskė, Asta Kiaunytė

VIDUTINIO AMŽIAUS ŽMONIŲ ŽINIOS APIE IŠEMINĖS ŠIRDIES LIGOS RIZIKOS VEIKSNIUS IR JŲ PROFILAKTIKĄ 107
Agneška Machnicka, Zyta Kuzborska

GYVENTOJŲ SANTUOKINĖ IR ŠEIMINĖ PADĖTIS LIETUVOJE IR EUROPOS SĄJUNGOJE 108
Aurelija Makackienė, Egidijus Skarbalius

VYDŪNO IR MARIJOS ALSEIKAITĖS GIMBUTIENĖS PASAULĖVAIZDŽIO KONTŪRAI 109
Aušra Martišiūtė-Linartienė

UAB „ATOSTOGŲ PARKAS“ PADALINIO „NATURA TERMO SPA“ PASLAUGŲ RINKINIŲ PLĖTRA POTENCIALIŲ KLIENTŲ POŽIŪRIU 110
Gintarė Mataitė, Edgaras Vaškaitis

PROPRIORECEPCIJOS PRATIMŲ POVEIKIS IR GRĮŽTAMASIS RYŠYS ASMENIUI PO PRIEKINIO KRYŽMINIO KELIO RAIŠČIO OPERACIJOS 111
Kornelija Mažionytė, Eglė Radzevičienė

JAUNIMO DALYVAVIMAS ĮGYVENDINANT DARNAUS TURIZMO PRINCIPUS 112
Simona Mikalajūnaitė, Diana Šaparnienė

PACIENTŲ, SERGANČIŲ NEPAGYDOMOMIS LIGOMIS, VILTIES LYGIO TYRIMAS 113
Gintautas Minelga, Danguolė Drungilienė
VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ KŪNO SUDĖJIMO ANALIZĖ 114
Viltė Narbutaitytė, Sigita Derkintienė

LIETUVOS AUKŠTO MEISTRIŠKUMO SPORTININKŲ DVIKRYPTĖ KARJERA 115
Gabrielė Navardauskienė, Asta Šarkauskienė

SOCIALINIO DARBUOTOJO MOTYVACIJA, KAIP EFEKTYVAUS PROFESINIO FUNKCIONAVIMO PRIELAIDA 116
Edita Nikolajenko, Vanda Kavaliauskienė, Valdas Rimkus

VISUOMENĖS SVEIKATOS SPECIALISTŲ KOMPETENCIJŲ YGDYMOSI REIKMĖS PAAUGLIAMS TEIKIAMŲ PASLAUGŲ SPECIFIKOS ASPEKTU 117
Sigutė Norkienė, Birutė Anužienė

KONKURENCINGUMĄ REZERVACINĖSE SISTEMOSE LEMIANTYS VEIKSNIAI. KETURIŲ ŽVAIGŽDUČIŲ VIEŠBUČIŲ, VEIKIANČIŲ LIETUVOJE, ATVEJIS 119
Gabrielė Overlingaitė, Rasa Rupulevičienė

ŽALOS MAŽINIMO INTERVENCINIŲ PRIEMONIŲ EFEKTYVUMAS:
ŽEMO SLENKSČIO KABINETŲ KLIENTŲ ELGSENOS POKYČIAI 120
Rožė Perminienė, Natalja Fatkulina, Snieguolė Dapšienė

LIFESTYLE – IMPORTANT ELEMENT OF PRECONCEPTION CARE 121
Krystyna Piekut, Dorota Niewiarowska, Agnieszka Genowska, Bożena Kulesza-Brończyk

SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ POVEIKIS SKAUSMUI IR KAKLO FUNKCINEI BŪKLEI, ASMENIMS DIRBANTIEMS SĖDIMĄ DARBĄ 122
Vaida Piekuvienė, Anželika Augytė

AMBULATORINIŲ PACIENTŲ MOKYMO SVARBA, STOROSIOS ŽARNOS ENDOSKOPINIO TYRIMO KOKYBEI 123
Jovita Polikauskienė, Jurgita Gulbinienė

KULTŪROS KELIŲ PLĖTRA VAKARŲ LIETUVOS DVARUOSE 124
Sima Pranaitienė, Jurgita Raišutienė

PRAMOGŲ IR EKOTURIZMO PLĖTRA KURTUVĖNŲ REGIONINIAME PARKE 125
Smiltė Preimantaitė, Edgaras Vaškaitis

MARIHUANOS GYDOMOSIOS SAVYBĖS 126
Dovydas Puidokas, Arvydas Martinkėnas

GYVENTOJŲ SKAIČIAUS KAITA EUROPOJE IR PASAULYJE 127
Sandra Radavičiūtė, Egidijus Skarbalius

IŠPLĖSTINĖS SLAUGOS PRAKTIKOS PLĖTROS GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS ANESTEZIJOS IR INTENSYVIOSIOS TERAPIJOS SLAUGYTOJŲ POŽIŪRIU 128
Domilė Rakauskaitė, Aurelija Blaževičienė

VIRŠUTINIŲ GALŪNIŲ NEURODINAMINIŲ TECHNIKŲ POVEIKIS SKAUSMUI IR PETIES FUNKCIJAI ESANT PETIES ANKŠTUMO SINDROMUI: ATVEJO ANALIZĖ 129
Martynas Ramanauskas, Ignė Povilaitytė, Monika Pocienė

MEDIATORIUS SOCIALINIO DARBO PROFESINĖS VEIKLOS KONTEKSTE 130
Inga Raupienė, Vanda Kavaliauskienė

LAISVALAIKIU KALANETIKOS TRENIRUOTES LANKANČIŲ MOTERŲ MOTYVACIJOS FIZINIAM AKTYVUMUI RAIŠKA 131
Danguolė Razmaitė, Lauras Grajauskas, Raminta Linevienė

VYDŪNO KELIU: MORALINĖS VERTYBĖS IR SOCIALINĖ INŽINERIJA KAIP GEROVĖS VALSTYBĖS KŪRIMO INSTRUMENTAS 132
Edvardas Rimkus

PARKINSONO LIGA SERGANČIŲ ASMENŲ PUSIAUSVYROS BEI EISENOS RODIKLIŲ KAITA TAIKANT INSTRUKTAVIMO BALSU TECHNIKĄ 133
Indrė Rudžionytė, Eglė Lendraitienė

VYDŪNAS IR VAIŽGANTAS – TAUTINIO ATGIMIMO IR DVASINĖS KULTŪROS SKLEIDĖJAI 134
Virginija Ruškienė

ATEITIES PROJEKCIJŲ PARALELĖS: TĖVŲ, AUGINANČIŲ AUTIZMO PALYTĖTUS VAIKUS, NARATYVAS 135
Diana Saveikienė

KALORIJŲ RIBOJIMAS AR KALORIJŲ RIBOJIMAS SU ŠALČIO STIMULU: KURI STRATEGIJA EFEKTYVESNĖ MAŽINANT SVORĮ? 136
Justina Sergejeva, Darius Narbutas, Rima Solianik

STABILIZAVIMO PRATIMŲ POVEIKIS JUOSMENINĖS NUGAROS DALIES SKAUSMUI 137
Viktoras Simanavičius, Monika Kasiliauskaitė, Rima Radžiuvienė

12-13 METŲ FUTBOLININKŲ VIKRUMO IR GREITUMO RODIKLIŲ ANALIZĖ 138
Vitalijus Siniavskis, Asta Budreikaitė, Asta Tutlienė

SOCIAL SUPPORT FOR THE VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE: ASPECTS OF SOCIAL WORK 139
Nirbhay Singh, Elvyra Acienė

INOVATYVŪS SPRENDIMAI KLAIPĖDOS MIESTO TURIZMO SEKTORIUJE 140
Mingailė Skruibytė, Jurgita Raišutienė

VYDŪNAS: TAUTOS IR KŪNO „GYVATA“ 141
Dalia Marija Stančienė

KINEZITERAPIJOS POVEIKIS PO KLUBO SĄNARIO ENDOPROTEZAVIMO DĖL KOKSARTROZĖS ANTRUOJU REABILITACIJOS ETAPU 142
Gintarė Stankevičiūtė, Rima Radžiuvienė

BŪSIMŲ SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SPECIALISTŲ SVEIKOS GYVENSENOS UGDYMAS 143
Jurgita Stankūnienė

RENTGENO DIAGNOSTINIO KABINETO KOKYBĖS KONTROLĖ 144
Kristijonas Starkutis, Viktorija Lukminaitė

SVEIKOS IR DARNIOS ASMENYBĖS SAVIUGDOS GALIMYBĖS ŠIAURIETIŠKOS KULTŪROS KONTEKSTE 145
Birutė Strukčinskienė

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS VILNIAUS TURIZMO SEKTORIUI IR NAUJI PRODUKTAI/PASLAUGOS INTERNETINĖJE ERDVĖJE 146
Ingrida Suboč, Jurgita Raišutienė

AŠAINĖ SĄMONĖ IR PSICHIKOS SVEIKATA 148
Jūratė Sučylaitė

AWARENESS OF NURSING STAFF WHO HAVE DIRECT CONTACT AT WORK WITH CYTOSTATIC DRUGS IN THE FIELD OF THE USE OF PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT 149
Katarzyna Szwamel, Żaneta Dębicka, Piotr Gurowiec

PATIENT SATISFACTION OF CARE AS AN INDICATOR OF PATIENT-CENTERED CARE 150
Katarzyna Szwamel, Donata Kurpas

“EXPO VAKARAI” RENGINIŲ RINKODAROS ASPEKTAI 151
Aleksandra Šavliukevič, Jurgita Raišutienė

SERGANČIŲJŲ IŠEMINE ŠIRDIES LIGA MITYBA, FIZINIS AKTYVUMAS IR RŪKYMAS 152
Virginija Šermukšnienė, Rita Solovjova, Zyta Kuzborska

SLAUGOS STUDENTŲ ŽINIOS APIE VAISTŲ ADMINISTRAVIMĄ IR SUVOKIMO APIE PACIENTŲ SAUGĄ SĄSAJOS 153
Indrė Šidlauskienė, Indrė Brasaitė – Abromė

RIZIKOS VEIKSNIŲ, AMPUTACIJOS PRIEŽASTIES IR AMPUTACIJOS LYGIO ĮTAKA KINEZITERAPIJOS EFEKTYVUMUI, ASMENIMSSERGANTIEMS PERIFERINIŲ ARTERIJŲ LIGA, PO APATINĖS GALŪNĖS AMPUTACIJOS 154
Patricija Šilinskė, Lina Leimonienė

HOLISTINIS POŽIŪRIS HIPOTERAPIJOS TAIKYME VAIKAMS, TURINTIEMS RAIDOS SUTRIKIMŲ 155
Giedrė Šiudeikytė, Rita Gikarienė, Daiva Mockevičienė

KINEZITERAPIJOS ASISTUOJANT ŽIRGAMS POVEIKIS VAIKAMS, TURINTIEMS AUTIZMO SPEKTRO SUTRIKIMĄ, NEUROSENSOMOTORIKAI IR PSICHOEMOCINEI BŪKLEI 156
Giedrė Šiudeikytė, Daiva Mockevičienė

AR VARTOTOJŲ SOCIALINIAI–DEMOGRAFINIAI VEIKSNIAI LEMIA KOSMETIKOS PASIRINKIMĄ: ŽVALGOMASIS TYRIMAS 157
Gražina Šniepienė, Rita Jankauskienė, Lina Šiušytė

MOTERŲ, TURINČIŲ ANTSVORĮ IR NUTUKIMĄ, GYVENIMO KOKYBĖS VERTINIMAS 158
Viktorija Tarasenko, Kęstutis Jacikevičius

DIRBTINIO INTELEKTO PANAUDOJIMO PERSPEKTYVOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROJE 159
Dileta Tervydytė, Sigitas Griškonis

INDIVIDUALIZUOTA MEDICINA IR DIRBTINIS INTELEKTAS: INTEGRAVIMO GALIMYBĖS 160
Dileta Tervydytė, Valentinas Lukoševičius

ANESTEZIJOS IR INTENSYVIOSIOS TERAPIJOS SLAUGYTOJŲ PROFESINĖS MOTYVACIJOS VEIKSNIŲ ANALIZĖ 161
Ilona Tkačenko, Aldona Mikaliūkštienė, Natalja Fatkulina

PROFESINIO MOKYMO CENTRŲ MOKINIŲ PSICHINĖ SVEIKATA: EMOCINIS IR SOCIALINIS SAUGUMAS 162
Kęstutis Trakšelys, Dalia Martišauskienė

MONTESSORI PARADIGMOS ĮGALINIMAS UNIVERSITETŲ BOTANIKOS SODŲ EDUKACINĖSE VEIKLOSE 163
Kęstutis Trakšelys, Asta Klimienė

PRAMOGINIŲ LAIVŲ PASLAUGŲ KLAIPĖDOS APSKRITYJE E-RINKODARA 164
Jovita Traškevičiūtė, Jurgita Raišutienė

PELYNO (ARTEMISIA ABSINTHIUM) POVEIKIS, GYDOMOSIOS SAVYBĖS BEI NAUDA 166
Ilona Ugintė, prof. dr. Daiva Mockevičienė

KELETAS FRIEDRICHO NIETZSCHE‘S IR VYDŪNO IDĖJŲ PARALELIŲ 167
Vabalaitė Rūta Marija

NEIŠNEŠIOTŲ NAUJAGIMIŲ KVĖPAVIMO FUNKCIJOS PALAIKYMAS 168
Irma Vaitoškienė, Zita Gierasimovič

MOTERŲ INFORMUOTUMAS IR POŽIŪRIS Į TAIKOMAS KRŪTIES VĖŽIO PROFILAKTINES PROGRAMAS LIETUVOJE 169
Aistė Valatavičiūtė, Egidijus Skarbalius

PILATES PRATIMŲ POVEIKIS PAGYVENUSIO AMŽIAUS ŽMONIŲ APATINĖS NUGAROS DALIES SKAUSMUI IR PASLANKUMUI 170
Irena Valatkienė, Rima Radžiuvienė

BENDRUOMENĖS POŽIŪRIS Į GRIPO PREVENCIJĄ 171
Justina Valentukevičiūtė, Patricija Pranskutė, Agnė Jakavonytė-Akstinienė

ANTRŲ KLASIŲ MOKINIŲ MOKYMO PLAUKTI PROGRAMOS EFEKTYVUMAS 172
Laura Vareikaitė , Asta Šarkauskienė

NAMUOSE IR SLAUGOS SKYRIUJE SLAUGOMŲ SERGANČIŲJŲ GALVOS SMEGENŲ INSULTU ARTIMŲJŲ NUOMONĖ APIE KINEZITERAPIJOS PASLAUGŲ KOKYBĘ 173
Goda Varnauskaitė, Rima Radžiuvienė, Eglė Radzevičienė

ATVEJO VADYBININKO VEIKLA TEIKIANT SOCIALINES PASLAUGAS ŠEIMAI PATIRIANČIAI SOCIALINĘ RIZIKĄ 174
Indra Vasiliauskienė, Vanda Kavaliauskienė

GYDYTOJŲ IR SLAUGYTOJŲ SUVOKIMAS APIE NAUJAGIMIŲ SKAUSMĄ IR JO VALDYMĄ 175
Diana Vasiljeva, Aldona Bartkevičienė

RADIOLOGIJOS TECHNOLOGO VAIDMUO UŽTIKRINANT PACIENTŲ RADIACINĘ SAUGĄ ĮPRASTINĖJE RENTGENO DIAGNOSTIKOJE 176
Karolina Vazgytė, Egidijus Skarbalius

V-VIII KLASIŲ MOKINIŲ EMOCIJŲ RAIŠKOS YPATUMAI FIZINIO UGDYMO PAMOKOSE 177
Dovilė Višinskienė, Asta Budreikaitė

SLAUGYTOJŲ EMOCINIO INTELEKTO SĄSAJOS SU DARBE PATIRIAMU DISTRESU 178
Violeta Vitkienė, Aelita Skarbalienė

PREDICTIVE FACTORS FOR PARTICIPATION IN CYTOLOGICAL SCREENING TESTS 179
Katarzyna Witana – Hebda

PREVENTION OF CERVICAL CANCER IN THE LOCAL GOVERNMENT IN POLAND 180
Katarzyna Witana – Hebda

NEŠANTIS ŠVIESĄ 181
Vilimantas Zablockis

KLAIPĖDOS AUKŠTOSIOS MOKYKLOS STUDENTŲ MITYBOS ĮPROČIŲ VERTINIMAS 182
Agnė Zakaraitė, Egidijus Skarbalius

NURSING PRACTICE AND EFFECTIVE LEADERSHIP 183
Andzelika Zavackiene

ĮVADINIS ŽODIS

Gerbiami konferencijos dalyviai ir svečiai,

Jau XXI-ąjį pavasarį susitinkame pasisemti išminties bei dvasios stiprybės vydūniškosios filosofijos lobynuose. Ieškome įkvėpimo ir giliamintiškų įžvalgų, padėsiančių mums išgyventi pasaulį surakinusią negandą, kurios pavadinimą COVID-19 žino ir su baime taria net vaikai. Tokiame kontekste gyvename, dirbame, kuriame bei ieškome būdų, kaip išbūti šį baimių, nerimo, draudimų ir netekčių laiką, žalojantį žmones ir fiziškai, ir psichologiškai. Kabinamės į bet kokią viltį, leidžiančią patikėti, jog tuoj pasaulis grįš į savo vėžes. Galbūt mus išgelbės saulė ir šiluma? O gal valdžia priims humaniškesnius sprendimus? Viltys ir stiprina, ir guodžia, ir laužo, nes vaiskios šviesos šiame pandeminio tunelio gale dar nematyti, tik probėgšmais – mažyčiai spindulėliai.

Išties, gal vakcina sustiprins mūsų kūnų fizinį atsparumą ir būsime mažiau pažeidžiami pasaulį sustabdžiusio viruso? O kada atsitiesim psichologiškai, kada užpildysim kultūrinį vakuumą dvasioje, kada užgydysim netekčių žaizdas? Šiandien tai retoriniai klausimai, į kuriuos, matyt, ilgai ieškosime atsakymų gydydami pandemijos paliktus sopulius.

O ką išsigandusiam ir parklupdytam šiandienos pasauliui pasakytų dvasios stipruolis Vilhelmas Storosta – Vydūnas? Ramybę ir išmintį savo vaizdu, gyvenimo būdu, kūryba bei filosofiniais raštais skleidęs šviesuolis greičiausiai ir šioje aplinkoje nesijaustų sutrikęs. „Žmogui, praradusiam tai, kas jam įprasta, atrodo, kad prarasta viskas“,- rašė Vydūnas. Neretas, pavargęs nuo „karantininio gyvenimo“, taip ir jaučiamės, bet juk pandemija neatėmė iš mūsų daugybės žmogiškųjų gebėjimų - matyti, girdėti, skaityti, kurti, mokytis, tobulinti savo talentus, bendrauti, net telefonų ir interneto neatėmė. Pandemija mums dovanojo laiką, sutaupytą nuo pramogų ar vartojimo įpročių. Tad turime daug galimybių stiprinti save kaip žmones, tvirtinti šeimos narių ryšį, auginti savyje dvasios stiprybę ir atsparumą sunkumams.

Tradicinė ir jau XXI-oji nacionalinė mokslinė konferencija „Į sveiką gyvenseną ir skaidrią būtį Vydūno keliu“ šiandienos realybę, pažymėtą COVID-19 ženklu, nagrinės pačiais įvairiausiais aspektais, nenutoldama nuo prigimtinių visuomenės sveikatos ir sveikos gyvensenos idėjų. Renginys skirtas visų profesinių kvalifikacijų gydytojams, visų specializacijų bendrosios praktikos slaugytojams, radiologijos technologams, psichologams, visuomenės sveikatos specialistams, kineziterapeutams, masažuotojams, ergoterapeutams, kosmetologams, socialiniams darbuotojams, rekreacijos ir turizmo specialistams bei kitose srityse dirbantiems profesionalams. Konferencijos sekcijose bus aptariamas Vydūno sveikatos idėjų aktualumas, COVID-19 pandemijos iššūkiai sveikatos sistemai ir žmonių socialinei gerovei. Renginio programoje - dešimtys pranešėjų iš skirtingų aukštųjų mokyklų ir mokslinių tyrimų institutų, daug intriguojančių pranešimų ir plati erdvė intelektualiai diskusijai, kuri ir šiemet skleisis neribotoje virtualioje erdvėje.

Džiaugiuosi, jog mus visus į konferencijos temų lauką palydės KU mišraus choro „Pajūrio aidos“ balsai. Kultūros ir kūrybos poveikiu žmogui, jo dvasinio prado stiprinimui neabejojo ir mūsų įkvėpėjas Vydūnas.

prof. dr. Artūras Razbadauskas, KU rektorius
Konferencijos mokslinio komiteto pirmininkas

SĖDIMOS GYVENSENOS IR SUSIJUSIŲ VEIKSNIŲ PALYGINIMAS TARP ŠIAULIŲ MIESTO IR ŠIAULIŲ RAJONO AŠTUNTŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ

Viktorija Abromaitienė, lektorė dr. Miglė Bacevičienė
Lietuvos sporto universitetas, Fizinio ir socialinio ugdymo katedra

Siekiant gerinti jaunimo gyvenimo kokybę, vis labiau atsigręžiama į fizinio aktyvumo svarbą, neabejotinai darančią įtaką vaikų bei paauglių sveikatai. Mokslininkai analizuoja įvairius veiksnius, lemiančius mokinių fizinę ir dvasinę sveikatą. Mokslinių tyrimų įžvalgos rodo, jog vyrauja glaudus ryšys tarp fizinio aktyvumo ir sveikatos. Nepaisant to, remiantis Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, dėl mažo fizinio aktyvumo, o taip pat ir kitų sveikatai žalingų veiksnių: nesubalansuotos mitybos, rūkymo, nesaikingo alkoholio ar narkotinių medžiagų vartojimo pasaulyje kasmet miršta 3,2 mln. gyventojų (PSO duomenys). Nemažai atlikta tyrimų, kurie pagrindė tai, kad ir miesto, ir rajono mokiniams būdinga sėdima gyvensena (mokykloje, namuose, leidžiant laisvalaikį ir kt.). Spartaus technologijų vystymosi laikmečiu fizinis pasyvumas bei sėdima gyvensena lemia vaikų ir paauglių nutukimą, sukelia įvairias ligas bei daro įtaką tolesniam visaverčiam yvenimui. Todėl analizuoti fizinio pasyvumo bei sėdimos gyvensenos situaciją ištiesy yra aktualu. Atliktas tyrimas padėjo įsigilinti į 8 klasių mokinių, gyvenančių Šiaulių mieste bei Šiaulių rajone, sėdimos gyvensenos ypatumus.

Tikslas – ištirti 8 - tų klasių mokinių, gyvenabčių Šiaulių mieste bei Šiaulių rajone, sėdimą gyvenseną, su ja susijusius veiksnius bei pateikti situacijos lyginamąją analizę.

Metodika. 2020 m. vasario mėnesį atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant anketinės apklausos raštu metodą. Jame dalyvavo Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono 8 – tų klasių mokinių. Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant SPSS programos paketą (SPSS 21.0). Parinktas reikšmingumo lygmuo, kai $p<0,05$.

Rezultatai. Atlikus tyrimą, nustatyta, kad kaimo/ rajono mokiniai yra pasyvesni, neretai žemesnio pragyvenimo lygio, turi prastesnes neformalaus ugdymo galimybes. Tai daro įtaką jų fiziniam aktyvumui bei sėdimai gyvensenai. Lietuvoje paauglių socialiniai – ekonominiai sėdimo gyvensenos skirtumai bei veiksniai susiję su gyvenamąja vieta, jos infrastruktūra. Nors tai pakankamai mažai tyrinėta sritis, visgi atliktas tyrimas išryškino kaimo/ rajono 8 – tų klasių mokinių fizinio pasyvumo bei sėdimos gyvensenos skirtumus.

Išvados. Atlikus tyrimo duomenų analizę, nustatyta, kad Šiaulių mieste gyvenatys 8 – tų klasių mokiniai yra fiziškai aktyvesni nei gyvenantys Šiaulių rajone. Todėl galima teigti, jog fizinis pasyvumas ir sėdima gyvensena labiau būdinga kaime/ rajone gyvenantiems 8 –tų klasių mokiniams.

Reikšminiai žodžiai: fizinis neaktyvumas/ aktyvumas, įtaka, sportas, mankšta/ treniruotės, sėdima gyvensena

Literatūra:

Adaškevičienė E., Strazdienė N. 2017. *Mokinių fizinio aktyvumo edukacija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. ISBN 9789955189381.

Aznar S., Lara M.T., Queralt A., ir kt. 2017. "Psychosocial and Environmental Correlates of Sedentary Behaviors in Spanish Children" [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. sausio 31 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28536697>

AUTENTIŠKUMO PAIEŠKOS ROUSSEAU IR VYDŪNO KONCEPCIJOSE

dr. Vygandas Aleksandravičius[*]
Lietuvos kultūros tyrimų instituto Lietuvos filosofijos istorijos skyrius

Rousseau ir Vydūno autentiško asmens buvimo paieškos ir jo apybraižos turi daug panašumo, tačiau, norint tai suprasti, reikia kreiptis į vieną, iki šiol daugiau nutylėtą tarpininką – teosofinio mąstymo masyvą. Rousseau – vienas iš trijų Modernaus mąstymo bangų sukėlėjų – netiesiogiai buvo ir teosofinio mąstymo stiliaus pradininkas (per romantizmą, transcendentalizmą), gi Vydūnas – kaip parodo nuodugnus jo kūrybos tyrimas – uolus teosofijos adeptas. Būtent per teosofiją Vydūnas atrado indų filosofijos tradiciją, kuri tapo pagrindiniu jo mąstymo įkvėpėja. Iš čia – konkrečiai iš Vedantos mąstymo sistemos ir jos anuometinių reformatorių (S. Vivekanandos, M. Gandžio, Ramakrišnos, A. Gošo) – Vydūnas semiasi daugumą giliausių savo idėjų, konkrečių praktinių, jo laikotarpiui aktualių problemų sprendimo. Tačiau net ir tiesiogiai tyrinėdamas Vedantos tradiciją, išversdamas „Bhagavadgita“, Vydūnas dažnai išlieka konceptualiniuose teosofinio judėjimo rėmuose, išryškina šiai mąstymo linijai būdingas temas.

Tikslas – ištirti gilesnes Rousseau ir Vydūno mąstymo sąsajas, suprasti teosofinio mąstymo svarbą Vydūno kūryboje.

Metodika. Istorinio konteksto analizė, lyginamoji konceptualinių sistemų analizė, hermeneutinė prieiga, šaltinių tyrimas.

Rezultatai. Rousseau ir Vydūno mąstymo sąsajas įžvelgiamos analizuojant abiejų mąstytojų sampratą apie autentišką žmogaus buvimą vienovėje su gamta, suprantant ją kaip persmelktą aktyvios, valingos ir protingos galios. Žmogus suvokiamas kaip šios galios dalininkas, pratęsėjas. Individualią laisvę akcentuojanti natūrali Rousseau religija buvo, Kanto požiūriu, – geriausia teodicėja. Rousseau įkvėpta ir Kanto atverta trascendentali perspektyva buvo pratęsta Romantizmo mąstytojų bei transcendentalizmo (Emersonas, Toro) filosofijos, ją domėjosi teosofai. Rousseau siūloma dermė su gamta kaip autentiško buvimo pagrindas, atitinkamai surežisuota pedagogika, paviršutiniško ir „materialistinio šėlo“ apimto mokslo kritika – buvo svarbūs Vydūno mąstymui.

Išvados. Atrastas įdomus, dar menkai tyrinėtas teosofinio mąstymo poveikis Vydūnui. Įžvelgta, jog Vydūnas didesnėje savo kūrybos apimtyje buvo esmingai paveiktas šio dažniausiai (galbūt pelnytai) ignoruoto mąstymo stiliaus ir savitos jo prieigos. XX amžiuje teosofija buvo nuosekliai pratęsta „New Age“ judėjimo praktikose ir ideologijoje. Taigi Vydūnas gali būti suprantamas ir kaip šio judėjimo narys. Nuorodos į teosofiją, „New Age“ judėjimą ir vydūnišką jo elementą leidžia geriau suprasti ir dabartinius vydūnininkus, jų mąstymo ištakas ir lūkesčius.

Reikšminiai žodžiai: Rousseau, Vydūnas, teosofija, autentiškumas, transcendentalizmas.

Literatūra:

Blavatsky H. P. 1893. *The Secret Doctrine*. The Synthesis of Science, Religion, and Philosophy, Volume I. London: The Theosophical Publishing House.

Ruso Ž.-Ž. 1979. *Rinktiniai raštai*. Vilnius: „Minties“ leidykla.

Vydūnas. 1990; 1991;1992;1993;1994. *Raštai*. 1-4 tomai, Vilnius : „Minties” leidykla.

[*] Lietuvos kultūros tyrimų instituto Lietuvos filosofijos istorijos skyriaus jaunesnysis mokslo darbuotojas. Moksliniai interesai: filosofijos istorija, analitinė filosofija.
El. p.: vygandas.slogutis@gmail.com

NERIMO LYGIO MAŽINIMAS AROMATERAPIJOS PAGALBA

Dovilė Antulevičienė, prof. dr. Daiva Mockevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Papildoma ir alternatyvioji medicina įgauna pagreitį Lietuvoje: 2020 m. sausio 14 d. buvo patvirtintas „Lietuvos respublikos papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros įstatymas“ Nr. XIII-2771, įsigaliosiąs 2021 m. liepos 1 d.

Alternatyvioji medicina yra alternatyva ir papildomoji priemonė alopatinei medicinai bei cheminiams vaistams, daug kur taikoma gydymo bei reabilitacijos metu kartu su alopatine medicina. Vienas iš alternatyviosios medicinos metodų yra aromaterapija, kuri plačiai taikoma įvairių ligų gydyme ir reabilitacijoje. Aromaterapijos panaudojimo galimybės įvairios, pradedant imuniteto stiprinimu, nudegimų gydymu, baigiant naudojimu prieš krūtų operaciją, nėštumo, menopauzės metu.

Tikslas. Ištirti, ar klinikinės aromaterapijos taikymas yra veiksmingas.

Uždaviniai: atlikti literatūros šaltinių, kuriuose analizuojami aromaterapijos metodo taikymo ir veiksmingumo aspektai, analizę; išsiaiškinti, kokių ligų gydyme gali būti taikomas aromaterapijos metodas.

Metodika. Atlikta mokslinės literatūros ir publikacijų analizė. Pagrindinėse elektroninėse duomenų bazėse buvo ieškoma straipsnių, susijusių su aromaterapija, jos taikymu ir veiksmingumu.

Rezultatai. Išanalizavus užsienio autorių tyrimų rezultatus nustatyta, kad aromaterapija padeda sumažinti nerimą, nuovargį, pagerina miego kokybę, reguliuoja hormonų pusiausvyrą, stiprina imunitetą. Tyrimais įrodyta, kad pacientams, kuriems taikoma hemodializė, nudegimus patyrusiems pacientams, pacientėms prieš krūtų operaciją ir pacientėms nėštumo metu eterinių aliejų naudojimas sumažino streso ir nerimo lygį bei pagerino miego kokybę.

Reikšminiai žodžiai: aromaterapija, eterinių aliejų įtaka, papildoma ir alternatyvi medicina

Literatūra:

Babar Ali, Firoz Anwar. 2015. Essential oils used in aromatherapy: a systematic review. *Asian Pacific journal of Tropical Biomedicine.*

David N., Sibbritt. 2014. *The self- prescribed use of aromatherapy oils by pregnant women*. National library of medicine.

Pao- Ju Chen. 2017. Effects of aromatherapy massage on pregnant women‘s stress and immune function: a longitudinal, prospective, randomized controlled trial. *The journal of alternative and complementary medicine.*

Toshiko Igarashi. 2013. Physical and psychologic effects of aromatherapy inhalation on pregnant women: a randomized controlled trial. *The journal of alternative and complementary medicine.*

TELEVIZIJOS SERIALŲ VEIKĖJŲ ELGSENOS POVEIKIS ŽIŪROVAMS SOCIALINIO KONTEKSTO ANALIZĖS ASPEKTU

prof. dr. Birutė Anužienė, prof. dr. Sigutė Norkienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedraDabartinis televizijos serialų veikėjų elgsenos poveikis žiūrovams nusipelno sveikatos ugdymo srities refleksijos. Pastebėta, kad serialų veikėjų elgsena yra dažnai kopijuojama (Spilka ir kt., 2015; Tiberj, 2017; The Espad Group, 2016) ir kt.). Ypač tai pasakytina apie vaikus, paauglius ir jaunimą. Serialai dažnai suformuoja žiūrovų žalingos elgsenos (alkoholio, tabako, kitų psichoaktyviųjų medžiagų ar net per daug gausaus maisto vartojimo) socialines reprezentacijas, kai tabakas reiškia emancipaciją, vyriškumą ir socialinį pranašumą; alkoholis - atlygį sėkmės atveju; maistas - pasitikėjimą savimi ir antidepresantus streso akivaizdoje. Taigi daugelis serialų „braunasi“ į nusistovėjusias visuomenės normas, tiesiogiai veikia individų socialines reprezentacijas, socialinę praktiką (pavyzdžiui, nepageidaujamą, žalingą individų elgseną) (Memmi ir kt., 2016). Tokias galimai neigiamas serialų veikėjų elgsenos poveikio tendencijas galima sėkmingai panaudoti brėžiant konkrečias sveikatos ugdymo, prevencijos kryptis, jei analizuojant žalingą serialo veikėjų elgseną, bus remiamasi socialinio konteksto analize. Todėl šio pranešimo **tikslas** - aptarti ir išanalizuoti žalingą veikėjų elgseną, vaizduojamą televizijos serialuose, socialinio konteksto analizės aspektu.

Metodika. Mokslinės literatūros analizė, siekiant numatyti pagrindines tyrimo kryptis bei kintamuosius, televizijos serialų peržiūra ir jų turinio analizė, grupės diskusija, remiantis ARAMIS (2019) interviu instrumentu, naratyvas.

Rezultatai. Tyrimo metu nustatyta, kad svarbų vaidmenį, nusakantį jaunimo elgseną psichoaktyviųjų medžiagų bei gausaus maisto vartojimo atvejais, vaidina teigiami alkoholio, tabako, narkotikų ir gausaus maisto vartojimo vaizdai, viešinami ir atvirai demonstruojami socialinėje erdvėje (įskaitant reklamą, išgalvotas visatas, televizijos serialus ar vaizdo žaidimus ir kt.). Tai ypač pavojinga, jei asmenys nesupranta seriale vyraujančio socialinio konteksto, neigiančio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo riziką. Kokybinio tyrimo rezultatai atskleidė glaudžias visuomenės dinamikos, socialinio konteksto ir socialinių reprezentacijų sąsajas. Šis empirinis tyrimas patvirtina socialinių reprezentacijų svarbą įgyjant teigiamą ar neigiamą elgseną psichoaktyviųjų medžiagų, gausaus maisto vartojimo aspektu. Tyrimas išryškina labai stiprią koreliaciją tarp, viena vertus, gyvenimo būdo ir visuomeniškumo, kurie yra kolektyvinės dinamikos rezultatas, ir, kita vertus, vartojimo socialinio konteksto bei suvokiamos alkoholio, tabako, narkotikų, gausaus maisto vartojimo „naudos“.

Išvados. Televizijos serialų veikėjų elgsenos elementai (alkoholio, tabako, narkotikų, gausaus maisto vartojimas) leidžia išanalizuoti demonstruojamą elgseną socialiniame kontekste, nustatyti socialinių reprezentacijų, psichoaktyviųjų medžiagų bei gausaus maisto vartojimo motyvacijos ir rizikos prisiėmimo sąsajas. Serialų veikėjų elgsenos analizė socialiniame kontekste atveria konkrečius prevencijos būdus, kryptis, susijusius su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo savireguliacijos šaltiniais. Visuomenės dinamika, socialinis kontekstas struktūruoja sveikatos ugdymo, psichoaktyviųjų medžiagų prevencijos kryptis, konsoliduoja socialines reprezentacijas, jas sieja su socialine praktika (patirtimi). Visa tai leidžia sustiprinti profesionalų teikiamą paramą/pagalbą asmenims, turintiems priklausomybę psichoaktyviosoms medžiagoms, ar pradedantiems jų vartotojams.

***Reikšminiai žodžiai*:** televizijos serialų poveikis, elgesna, alkoholio, tabako, narkotikų, gausaus maisto vartojimas, socialinis kontekstas, socialinės reprezentacijos.

Literatūra:

ARAMIS. 2019. Attitudes, Représentations, Aspirations et Motivations lors de l'Initiation aux Substances psychoactives [priega per internetą https://www.ofdt.fr/BDD/publications/docs/epfxioza.pdf, žiūrėta 2020 02 14].

Memmi D., Raveneau G., Taïeb E. 2016. Le social à l'épreuve du dégoût, Presses Universitaires de Rennes, coll. Le sens social, 218 p.

Spilka S., Le Nézet O., Ngantcha M., Beck F. 2015. Les drogues à 17 ans : analyse de l'enquête ESCAPAD. 2014. Tendances, OFDT, n° 100, 8 p.

Tiberj V. 2017. Les citoyens qui viennent. Comment le renouvellement générationnel transforme la politique en France. Paris, PUF, coll. Le lien social, 281 p.

The Espad Group. 2016. ESPAD Report 2015. Results from the European School Survey Project on Alcohol and other Drugs. Lisbon, EMCDDA, ESPAD, 99 p.

VYDŪNIŠKAS ŽMONIŠKUMO IDEALAS (POST)DEMOKRATINIŲ GALIOS SANTYKIŲ KONTEKSTE

Rūta Bagdanavičiūtė[*]
Vytauto Didžiojo universitetas, Humanitarinių mokslų fakultetas, Filosofijos katedra

Vydūnas puoselėjo asmenybės – *žmogaus sau* idealą, teigė, kad bet kokios socialinės gerovės pagrindas – individuali saviugda, siekiant atskleisti ir puoselėti savo dievažmogiškąją prigimtį. Pirmiausia žmogus turi turėti vidinį pasaulį savyje, kad jis galėtų prasmingai egzistuoti pasaulyje. Taigi suvokiama, kad aukščiausi vidiniai principai ne nuleidžiami iš viršaus, kaip *deus ex machina,* o atrandami savyje, savo žmoniškumo gelmėse, todėl reikia sąmoningai jas perprasti ir stengtis tobulinti save, siekiant aukštesniojo savęs paties lygmens.

Tikslas – analizuoti Vydūno žmoniškumo reikšmę šių dienų (post)demokratinių galios santykių kontekste.

Metodika. Filosofinės refleksijos ir interpretacijos metodai.

Rezultatai ir išvados.

Šių dienų demokratiniame, tiksliau, postdemokratiniame (išsisėmusios demokratijos) kontekste, kur dėmesys žmoniškumui, žmogaus asmenybiškumui, sumenkęs, tokios sąvokos, kaip *žmogaus gerovė, laisvė, lygybė,* net *laimė*, tampa tuščiu signifikatu, neturinčiu aiškios prasmės, kuriuo manipuliuojama pagal poreikius, kaip retorine priemone. Šių dienų (post)demokratiniame kontekste vyrauja modernios, sinoptiškos galios santykiai, kur nėra aiškios opozicijos tarp valdančiųjų ir valdomųjų, kur žmonės valdomi intravertiškai, iš vidaus, diegiant jiems tam tikrus socialiai naudingus įsitikinimus. Dauguma, neturinti išvystyto žmoniškumo, asmenybiškumo dimensijos, lengvai jiems pasiduoda. *Žmogaus sau* dimensija, labai reikalinga šiandieniniam žmogui, nes padeda jam nepasiduoti peršamai ideologijai, nesileisti aklai nešamam jos srovės, išsaugoti joje individualų savo paties balsą ir išdrįsti tai reflektuoti iš savo paties perspektyvos, kuri nebūtų manipuliatyviai suformuota sociumo. Nors šiandieniniame *mažųjų pasakojimų* pasaulyje sunku išsaugoti vertikalią dimensiją ir brėžti aiškias dvasingumo pakopas, tačiau jau vien individualistinė savivoka, savo egzistencinės būklės apmąstymas, nebūnant vien sistemos sraigteliu, byloja apie brandesnį žmoniškumą. H. Arendt teigė, kad menininkas yra paskutinis individas demokratinėje vartotojiškoje visuomenėje. Tik toks individas – asmenybė, reginti atskaitos tašką savyje, gali inspiruoti socialinės sistemos pokyčius. Vydūniškai tariant, tik iš *žmogaus sau* gali palaipsniui išaugti *žmogus tautai* ir *žmonijai*, gebantis produktyviai keisti socialinį pasaulį, net jei šiandien tie pokyčiai ir nevyksta aiškia progreso linija.

Reikšminiai žodžiai: Vydūnas, žmoniškumas, žmogus sau, individualumas, (post)demokratija.

Literatūra:

Vydūnas. 1990. Raštai II. Vilnius: Mintis. 495 p. ISBN: 5-417-02913-0
Arendt H. 2005. Žmogaus būklė. Vilnius: Margi raštai. 309 p. ISBN: 9-986-09-292-2
Bauman Z. 2000. Liquid modernity. Cambridge: Polity Press.240 p. ISBN: 0-745-62-410-3

[*] Humanitarinių mokslų (filosofija) daktarė. Moksliniai interesai: filosofinė hermeneutika, socialinė hermeneutika, menas, trauminės istorinės atmintys. El. p.: rutavec@gmail.com

VYDŪNIŠKOJI GEROVĖS VALSTYBĖS VIZIJA

doc. dr. Vaclovas Bagdonavičius
Vydūno draugija, Vilnius

Kad jau trečiąjį dešimtmetį švenčiančiai antrąją nepriklausomybę atgavusiai Lietuvai bent iki sąlyginio tobulumo dar gana toli, akivaizdžiai matome visi. Tad pažvelgti į Vydūno siūlytąją idealios valstybės viziją tebėra tikrai pravartu, o pažvelgus paklausti savęs, ar mūsuose daug daugiau žmoniškumo negu prieš 100 metų, kai pasirodė traktatas „Tautos gyvata“ , kurį iš esmės galime laikyti ir šiandien ypač aktualiu tautos dvasinio ugdymo projektu. Tasai ugdymas Vydūno aiškinimuose traktuojamas kaip pagrindinis valstybės egzistencijos tikslas. Anot mąstytojo, tą tikslą nuosekliai įgyvendinanti valstybė ir būtų tikroji gerovės valstybė. Būdami atviri, turime prisipažinti, kad toks tikslas nėra išryškintas kaip pats svarbiausias mūsų norimos sukurti gerovės valstybės tikslų sąraše.

Tikslas – parodyti, kaip Vydūnas supranta idealią (mūsų terminais kalbant *gerovės*) valstybę, kokias mato jos sukūrimo prielaidas bei kokius tikslus jai kelia.

Metodika. Vydūno minčių apie idealią (gerovės) valstybę analizė ir jų susiejimas su dabarties aktualijomis.

Rezultatai. Vydūnui labiausiai rūpėjo, kad valstybė funkcionuotų, paisydama gėrio ir teisingumo principų, įgyvendindama pačią gėrio idėją, nes gėris yra visa ko šaltinis, pirminė priežastis, dėl kurios atsirado pasaulis, ir galutinis tikslas, kurio link jis eina. Taigi, idealios valstybės tikslas turėtų sutapti su šiuo būtiškuoju pasaulio raidos tikslu. Jo siekdama, valstybė savo veikimą turi sieti su tauta, prisiderinti prie jos savasties, nes tauta yra paties Dievo kūrinys. Pagal Vydūno koncepciją, valstybės paskirtis didžiąja dalimi yra sudaryti tautai kuo geresnes sąlygas realizuoti savo dvasinę potenciją, kad žmogus vis labiau atsiskleistų kaip dvasinė esybė, pasiektų tikrąją laisvę, santarvę su pačiu savimi, visa žmonija ir Dievu. Kad tauta suvoktų ir vykdytų savo būtiškąją užduotį, ji turi tinkamai sureguliuoti savo gyvenimo tvarką, siekti kuo didesnės darnos tarp įvairių socialinių sluoksnių ir pavienių žmonių. Būtent tam ji stengiasi būti nepriklausoma ir kaip instrumentą turėti savo valstybę. Ši yra nebe Dievo, o žmonių kūrinys. Žvelgdamas į valstybę istorijoje ir savame laike, Vydūnas regi, kad realiai valstybę kuria ir joje tvarkosi žmonės, kurie dar nėra dieviškosios išminties pakankamai apšviesti, nes tebėra susitelkę tik į žemiškojo, „*materinio*“, gyvenimo rūpesčius. Tad jie gali kurti tik tokią valstybę, kuri padėtų tenkinti su žemiškąja egzistencija susijusius poreikius ir interesus. Vadinasi, kad galėtume kurti tikrąją į dvasios įsigalėjimą orientuotą gerovės valstybę, pirmiau turi išaugti ryškios dvasinės orientacijos žmonės, gerai suvokiantys dvasinę būties esmę ir būtinybę jos siekti. Dabartinė valstybė turinti suteikti tokio augimo galimybes, o žmogus jomis pasinaudos pats ir sieks kuo aukštesnės sielos kultūros. O pamatinis gerovės valstybės principas – besąlygiškas teisingumo laikymasis „*Visi kuone be skaičiaus valstybės gyvenimo reikalai, kaip svarbūs jie yra ir būtų, teturi tik antros eilės svarbumo šalia teisybės, teisingumo, tvirtybės, plačios ir aukštos nuožvalgos ir sąžiningumo bei patvaros. Kame toms žmoniškumo išraiškoms pirmoji vieta skiriama, ten nereikia didžių politikos gudrybių valstybei klestėti“,* – rašė Vydūnas pirmajam Lietuvos respublikos prezidentui Antanui Smetonai.

Išvados. Laisva savo valstybę turinti tauta privalo būti aktyvi žmonijos dvasinio laisvėjimo dalyvė. „*Į šviesiąją* [tautą] *mielai linksta kitos tautos*,“– teigė mąstytojas. Į savo tautą Vydūnas žvelgė ne tik kaip į turinčią teisę savarankiškai tvarkytis, bet ir kaip į privalančią tą teisę ir pačią laisvę įprasminti savo įnašu į visos žmonijos dvasinį skaidrėjimą, į pasaulinį kultūros procesą.

Reikšminiai žodžiai: tauta, valstybė, žmogus, visuomenė, žmonija, laisvė, socialiniai santykiai.

Literatūra:

Vydūnas. 1990. Rašai. T.1. Vilnius: Mintis, 565 p. ISBN 5–417–00334–4.

NEFARMAKOLOGINIŲ SKAUSMO VALDYMO BŪDŲ EFEKTYVUMAS ATLIEKANT KAPILIARINIO KRAUJO MĖGINIUS NEIŠNEŠIOTIEMS NAUJAGIMIAMS

Karolina Balčiūnaitė, doc.dr. Alina Vaškelytė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Slaugos ir rūpybos katedra

Visame pasaulyje prieš laiką gimsta apie 10,6 proc. naujagimių. Dėl nesubrendusių organizmo sistemų neišnešioti naujagimiai patiria skausmingų procedūrų, kurių viena dažniausių yra kraujo bandinių ėmimas iš kulniuko. Ankstyvas ir dažnas skausmingų odos vientisumą pažeidžiančių intervencijų skaičius yra siejamas su neurologinio vystymosi sutrikimais, skausmo suvokimo pokyčiais, sutrikusiu naujagimio vystymusi. Atlikta nemažai tyrimų susijusių su nefarmakologinių skausmo malšinimo priemonių naudojimu, tačiau efektyviausias metodas vis dar nenustatytas.

Tikslas. Nustatyti nefarmakologinių skausmo valdymo būdų efektyvumą atliekant kapiliarinio kraujo mėginius neišnešiotiems naujagimiams.

Metodika. Kiekybinis stebėjimo tyrimas buvo vykdomas 2019 - 2020 m. Dalyvavo 157 neišnešioti naujagimiai, gydomi LSMUL KK NITS. Skausmas vertintas kapiliarinio kraujo ėmimo procedūros metu, pasitelkus neišnešiotų naujagimių skausmo vertinimo skalę PIPP, kurios maksimalus skausmo balų (SB) skaičius - 21. Tyrimui atlikti gautas LSMU Bioetikos centro pritarimas.

Rezultatai. Tiriamųjų gestacinio amžiaus mediana buvo 30±3,3 savaitės, svorio - 1520±701,5 g. Naujagimiams nustatytas bendras skausmo lygis statistiškai reikšmingai skyrėsi, priklausomai nuo taikyto nuskausminimo būdo ($X^2(4) = 46,02$; $p<0,05$).

Stipriausias skausmą malšinantis poveikis nustatytas taikant kombinuotus skausmo malšinimo metodus: saldų tirpalą ir čiulpimą (6 (4-11;6,6) SB) bei motinos pieną ir čiulpimą (7 (5-12;7,3) SB). Panašus skausmą malšinantis poveikis buvo stebimas taikant saldų tirpalą (7,5 (5-11;7,6) SB) bei motinos pieną (7 (5-13;7,8) SB). Stipriausias skausmas nustatytas taikant tik čiulpimą (11 (8-14;10,9) SB).

Išvados. Mažiausias neišnešiotų naujagimių skausmo intensyvumas, atliekant kapiliarinio kraujo bandinių ėmimo procedūrą, pasireiškė taikant kombinuotus skausmo malšinimo metodus: saldų tirpalą ir čiulpimą bei motinos pieną ir čiulpimą. Kombinuoti skausmo valdymo metodai turėtų būti prioritetinis pasirinkimas malšinant procedūrų sukeltą skausmą neišnešiotiems naujagimiams.

Reikšminiai žodžiai: neišnešiotų naujagimių skausmas, nefarmakologinis skausmo valdymas.

Literatūra:

Chawanpaiboon S., Vogel J.P., Moller A.B., Lumbiganon P., Petzold M., Hogan D., et al. 2019. Global, regional, and national estimates of levels of preterm birth in 2014: a systematic review and modelling analysis. Lancet Glob Health, 7 (1), p. e37-e46.

Courtois E., Droutman S., Magny J.F., Merchaoui Z., Durrmeyer X., Roussel C., et al. 2016. Epidemiology and neonatal pain management of heelsticks in intensive care units: EPIPPAIN 2, a prospective observational study. Int J Nurs Stud, 59, p. 79-88.

Grunau Re. 2013. Neonatal pain in very preterm infants: long-term effects on brain, neurodevelopment and pain reactivity. Rambam Maimonides Med J, 4 (4), p. 1-13.

Lago P., Garetti E., Bellieni C.V., Merazzi D., Savant Levet P., Ancora G., et al. 2017. Systematic review of nonpharmacological analgesic interventions for common needle-related procedure in newborn infants and development of evidence-based clinical guidelines. Acta Paediatr, 106(6), p. 864-870.

BENDRUOMENINIAI GYVENIMO NAMAI ASMENIMS SU PROTO IR PSICHIKOS NEGALIA KAIP STIGMOS MAŽINIMO KELIAS: BENDRUOMENINIO VIRSMO LINK

Renata Baltokienė, doc. dr. Indrė Dirgėlienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Stacionariose globos įstaigose Lietuvoje yra daug asmenų, kurie galėtų gauti paslaugas bendruomenėje, tačiau visuomenės, o neretais atvejais ir darbuotojų, dirbančių su asmenims, turinčiais proto ar psichikos negalią, stigmatizuotas požiūris į jų gebėjimus, labai trukdo tokių asmenų integracijai į visuomenę. Dar ir šiandien pasitaiko atvejų, kai socialinių paslaugų specialistai, užuot pasiūlę paslaugas bendruomenėje, „nepatogiems“ asmenims rekomenduoja apsigyventi stacionariuose socialinės globos įstaigose asmenims su proto ir psichikos negalia, taip atimdami bet kokią galimybę jiems sugrįžti į pilnavertiškesnį gyvenimą. Ir tik dėka vis labiau įsibėgėjančio deinstitucionaliacijos proceso Lietuvoje atsirado reali galimybė asmenims, gyvenantiems stacionariuose socialinės globos namuose, išeiti gyventi į bendruomenę ir naudotis joje teikiamomis paslaugomis kaip pilnaverčiams visuomenės nariams.

Tyrimo tikslas: ištirti destigmatizacijos aspektus asmenų su proto ir psichikos negalia įgalinimo procese aktualinant bendruomeninio virsmo situaciją.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, pusiau struktūruotas interviu, turinio analizė. Esminiai tyrimo instrumento blokai: kliento paveikslas, gyvenimas institucinėje globoje, destigmatizacijos aspektai bendruomeninėje globoje, įgalintojų patirtys bendruomeninėje globoje. Metodologinis tyrimo pagrindas - bendroji ir ekologinė sistemų, egzistencinė-humanistinė ir pokyčio teorijos.

Rezultatai. Empirinis tyrimas atskleidė, jog asmenys su proto ir psichikos negalia yra labai pažeidžiami, jiems būdinga atvirumas, kitoniškumas, su sveikata susijusios problemos – kliedesiai, agresyvios reakcijos. Neretai tai yra žmonės, gyvenę ir pilnavertį gyvenimą su šeima, turėję darbus. Kitais atvejais – tai asmenys, kurie kitokio gyvenimo nematė, visas gyvenimas nuo vaikystės prabėgo institucinėje globoje. Visuomenėje egzistuojančios išankstinės nuostatos dažnai stigmatizuoja šiuos asmenis ir jų artimuosius. Ankstesnis gyvenimas instituciniuose globos namuose dar labiau sustiprindavo stigmatizacijos riziką.

Bendruomeninėje globoje labai stipriai išreikšti išoriniai ir vidiniai destigmatizacijos aspektai. Išoriniai: pavadinimo keitimas, veiklos turinio kaita, pozityvus viešinimas, darbuotojų komandos sutelktumas ir profesionalumas. Vidiniai: bendruomenėje atsiradęs artimas ryšys, atsakomybė, saugumas, jautimasis reikalingu, pakilusi savivertė. Socialinis darbuotojas kaip įgalintojas patiria tam tikrus trukdžius: iki šiol skaudinantis visuomenės požiūris, atmetimo reakcija pokyčio situacijoje, patirties stoka.

Reikšminiai žodžiai: (ne)galia, stigma, bendruomenė.

Literatūra:

Genienė R., Šumskienė E. 2016. Stacionarios globos pertvarka Lietuvoje institucionalizmo teorijos požiūriu. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, Nr. 12, p. 74 – 89.

Petružytė D., Šumskienė E. 2017. Psichikos sveikatos ir gerovės paradigmų kaita Lietuvoje. Monografija. Vilniaus universiteto leidykla. P. 12.

Ruškus, J., Mažeikis, G. 2007. Neįgalumas ir socialinis dalyvavimas. Kritinė patirties ir galimybių refleksija. Monografija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

KAMPILOBAKTERIJŲ PAPLITIMO IR VIRULENTIŠKUMO ĮVERTINIMAS IMPORTUOTOJE VIŠTIENOJE IR PADERMĖSE IŠSKIRTOSE IŠ VAIKŲ SIRGUSIŲ KAMPILOBAKTERIOZE

Dominyka Baltutytė, Greta Šalčiūtė, doc. dr. Sigita Ramonaitė
Lietuvos Sveikatos Mokslų Universitetas, Veterinarijos fakultetas,
Maisto saugos ir kokybės katedra

Campylobacter bakterijos sukelia žarnyno infekcinę ligą kampilobakteriozę. Daugelyje šalių kampilobakterijų sukeltos infekcijos dažnesnės nei salmoneliozė ar šigeliozė. Dažniausiai kampilobakteriozę sukelia *Campylobacter jejuni* ir *Campylobacter coli* bakterijos. Pagrindiniai rizikos veiksniai – tinkamai termiškai neapdorotos vištienos vartojimas arba kryžminė tarša. Atsižvelgiant į bakterijų virulentiškumą ir paciento jautrumą, ligos sunkumas labai skiriasi. Tyrimų Lietuvoje apie šių bakterijų paplitimą importuotoje vištienoje iki šiol nebuvo atlikta. Siekiant gauti daugiau informacijos apie kampilobakterijų gebėjimą sukelti vaikams kampilobakteriozę, svarbu įvertinti ir virulentiškumo genų paplitimą.

Tikslas – įvertinti kampilobakterijų epidemiologinę situaciją importuotoje vištienoje ir palyginti bakterijų virulentiškumą su padermėmis išskirtomis iš vaikų sirgusių kampilobakterioze.

Metodika. Vienerių metų laikotarpiu (2018 – 2019 m.) ištirti 138 importuotos vištienos atvėsinti sparneliai ir blauzdelės kampilobakterijų atžvilgiu, taikant mikrobiologinius metodus. Išskirti izoliatai identifikuoti iki rūšies, taikant PGR metodą. Vėliau atrinktos *C. jejuni* ir *C. coli* padermės ir įvertintas virulentiškumo genų (*Ceu*E, *Cad*F, *cdt*A) paplitimas. Į virulentiškumo genų tyrimą buvo įtrauka 17 *C. jejuni* padermių išskirtų iš vaikų klinikinių mėginių. Statistinė analizė atlikta Microsoft Office Excel 2007 ir SPSS 24 programomis.

Rezultatai. Kampilobakterijomis buvo užkrėsti 26,1 proc. importuotos vištienos mėginių. Dažniausiai buvo aptikta *C. jejuni* (48 proc.) ir *C. coli* (35 proc.) rūšys. Tyrimo rezultatai parodė, jog *C. jejuni* ir *C. coli* padermėse išskirtuose iš vištienos mėginių yra *Cad*F (16,6 proc.) ir *Cdt*A (94,4 proc.) virulentiškumo genų. Šie virulentiškumo genai 100 proc. nustatyti ir tarp *C. jejuni* padermių išskirtų iš vaikų klinikinių mėginių. Tyrimas atskleidė, kad virulentiškumo genas *ceu*E, koduojantis lipoproteino gamybą, nebuvo nustatytas padermėse išskirtose iš vištienos, tuo tarpu paplitimas kampilobakterijų padermėse išskirtose iš vaikų klinikinių mėginių siekė 71 proc.

Išvados. Atlikti tyrimai parodė, kad žinios apie virulentiškumo genų paplitimą, atsižvelgiant į kampilobakterijų išskyrimo šaltinį, yra svarbios vertinant galimas grėsmes vartotojų sveikatai, nes šie genai koduoja bakterijų gebėjimą tiek sukelti susirgimą, tiek sukeliamo susirgimo sunkumą.

Reikšminiai žodžiai: kampilobakteriozė, importuota vištiena, virulentiškumas, užkrėstumas

Literatūra:

EFSA and ECDC 2019. The European Union One Health 2018 Zoonoses Report. EFSA Journal, 17(12), p.e05926.

Meunier M., Guyard-Nicodème M., Dory D., Chemaly M. 2016. Control strategies against Campylobacter at the poultry production level: biosecurity measures, feed additives and vaccination. Journal of applied microbiology, 120(5), p.1139–1173. ISSN 1365-2672.

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras 2019. Sergamumas užkrečiamomis ligomis. [žiūrėta 2021 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ulac.lt/uploads/downloads/ Ataskaitos/2019/Forma4_2019.pdf.>

MOTERŲ SU NEGALIA SITUACIJA SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMOJE

prof. dr. Ingrida Baranauskienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Mokslinis tyrimas finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis pagal priemonės Nr. 09.3.3-LMT-K712 veiklą „Mokslininkų kvalifikacijos tobulinimas vykdant aukšto lygio MTEP projektus“

Daugialypę negalią turinčių moterų diskriminaciją sveikatos priežiūros sistemoje Lietuvoje tyrinėjo vos vienas kitas mokslininkas. Žinomi E. Šumskienės, J. Jonutytės, R. Augutienės ir kitų darbai. Tačiau jie yra epizodiniai ir jų radiniai ir išvados aktualizuoja tolimesnius tyrimus. Tyrimų apie moterų situaciją sveikatos priežiūros sistemoje Neįgaliųjų teisių konvencijos kontekste neaptikta.

Tikslas. Ištirti teisės į sveikatos priežiūrą situaciją moterų su negalia patirtis Neįgaliųjų teisių konvencijos kontekste.

Metodika. Pristatomas tyrimas remiasi postpozityvizmo suformuotu suvokimu, kad vienos tiesos, ir vienos realybės pasiekti neįmanoma. Į moterų su negalia situaciją Lietuvos sveikatos priežiūros sistemoje žiūrima iš visų sistemos dalyvių pozicijų: moterų su negalia, jų artimųjų, specialistų. Tyrimo duomenų rinkimo metodas paremtas interakcinės etnografijos principais. Duomenys apdoroti ir radiniai suformuoti remiantis tematinės analizės metodu.

Rezultatai. Moterų su negalia situacijos Lietuvos sveikatos priežiūros sistemos aspektu nustatyti netinkamo elgesio ir atsainaus požiūrio į moteris su negalia faktai. Netinkamas elgesys ir atsainus požiūris į moteris su negalia visų pirma pasireiškia neužtikrinant lygiaverčių žmogaus teisių visiems. Netinkamas ir atsainus medikų požiūris į moteris su negalia pasireiškia ir per pagarbos prigimtiniam orumui nerodymą. Norėdamos išsaugoti savo orumą, moterys jį perka (naudojasi privačios medicinos paslaugomis). Tyrimo duomenys rodo moterų diskriminacijos požymius. Diskriminacija pasireiškia per išskyrimą iš kitų besilaukiančių moterų. Mamos su negalia taip pat yra išskiriamos iš kitų mamų. Diskriminacija pasireiškia ir per nekokybišką slaugą. Diskriminacijos jausmą sustiprina orių sąlygų nebuvimas. Tyrimas parodė, kad aktuli yra teisė spręsti apie vaikų poreikį. Dažniausiai iškyla nuoskaudos, baimės eiti pas ginekologą, moralizavimo, abejonių dėl vaiko sveikatos prasmių segmentai. Moterų teisė spręsti apie vaikų poreikį formaliai nepažeidžiama, tačiau palaikymo iš medikų jos taip pat nesulaukia.

Išvados. Lietuvos sveikatos priežiūros sistemoje aptikti dažni faktai, leidžia daryti išvadą, kad pažeidžiamas moterų su negalia orumas. Vyrauja klinikinis, korekcinis požiūris į moteris su negalia (medikų požiūris į moterį per daug siejamas su liga, jos kodu, kas trukdo gydytojui pamatyti moterį).

***Reikšminiai žodžiai*:** moterys su negalia, moterų su negalia teisės, teisių pažeidimai, sveikatos priežiūros sistema.

Literatūra:

Braun V., Clarke V. 2012. Thematic Analysis. APA Handbook of Research Methods in Psychology: Vol. 2. Research Designs (H. Cooper (Editor-in-Chief). DOI: 10.1037/13620-004.

Spradley J. P. 1980. Participant observation. By Holt, Rinerhart and Winston.

Šumskienė E., Jonutytė J., Augutienė R., Karaliūnienė R. 2015. Daugialypė diskriminacija sveikatos sistemoje: Negalią turinčių moterų atvejis. STEPP: Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, 11(11) doi:10.15388/STEPP.2015.11.8376.

Šumskienė E., Augutienė R., Jonutytė J., Šumskas G. 2014. Negalią turinčių moterų padėties tyrimas [elektroninis išteklius]: Sociologinio tyrimo ataskaita: [studija]. Vilnius: Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba.

SLAUGYTOJŲ, DIRBANČIŲ OPERACINĖJE, PERDEGIMO SINDROMAS

Gabija Batavičiūtė, doc. dr. Marija Truš
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Perdegimo sindromas tarp slaugytojų yra labai dažnas. Jis vystosi labai dinamiškai ir daugiausiai yra susijęs su reakcija į ilgalaikį emocinį stresą. Slaugytojai patiria didesnį spaudimą nei gydytojai, visuomenės sveikatos specialistai ar kiti sveikatos priežiūros darbuotojai ir pabrėžia, kad operacinė yra vieta, kurioje yra didelė rizika patirti perdegimą, o operacinės slaugytojai turi atlikti sudėtingas užduotis ir prisiimti krūvį bei atsakomybę, reikalaujančius daug jėgų ir patirties.

Tikslas – išanalizuoti operacinėse dirbančių slaugytojų perdegimo sindromą.

Metodika. 2020 m. kovo mėn. – 2021 m. sausio mėn. buvo atlikta mokslinės literatūros analizė. Mokslinės literatūros šaltiniams ieškoti naudojamos EBSCO, PubMed, eLABa duomenų bazės. Literatūros paieškai atlikti, buvo naudojami raktažodžiai (perdegimo sindromas, operacinės slaugytojas, profesinis stresas) įvairiose kombinacijose su loginiais operatoriais. Analizuojami šaltiniai buvo anglų ir lietuvių kalba.

Rezultatai. Atlikus mokslinės literatūros analizę nustatyta, kad daugiausiai operacinėse dirbantys slaugytojai streso patiria dėl per didelio ir intensyvus darbo krūvio, priekabiavimo ir patyčių, neigiamo emocinio klimato darbo aplinkoje. Slaugytojos patiria perdegimą, kuris pasireiškia lėtiniu nuovargiu, dėmesio stoka, nepasitenkinimu darbu. Tai lemia ir daromų klaidų skaičiaus padidėjimą, ir konfliktų darbe skaičiaus augimą.

Išvados. Ryškiausias perdegimo simptomas – išsekimas. Slaugytojo profesija reikalauja nuolatinio budrumo. Dėmesio stoka ir lėtinis nuovargis lemia didėjantį klaidų skaičių. Streso lygis gali svyruoti priklausomai nuo situacijos ir gebėjimo valdyti stresinę situaciją. Būtent sveikatos priežiūros specialistai yra aukštoje perdegimo sindromo išsivystymo rizikos grupėje. Nors profesinio perdegimo rizika nėra vienoda visiems tam tikros grupės darbuotojams, nes ją, be darbo pobūdžio, lemia ir individualūs veiksniai, tokie kaip temperamentas, asmeninės charakterio savybės.

***Reikšminiai žodžiai**:* perdegimo sindromas (angl. *burnout syndrome*), operacinės slaugytojas (angl. *operating room nurse, surgical nurse*), profesinis stresas (angl. *occupational stress*), operacinės komanda (angl. *operating room team*).

Literatūra:

Horn, J.E. van & Schaufeli, W.B. 1998. Maslach Burnout Inventory: The Dutch Educators Survey (MBI-NL-ES) Psychometric evaluations. Manual (unpublished manuscript). Utrecht University: Department of Social and Organizational Psychology.

Kristensen T. S., Borritz M., Villandsen E., Christensen K. B. 2005. The Copenhagen Burnout Inventory: A new tool for the assessment of burnout. Work & Stress, 19(3), p. 192-207.

Piščalkienė V. 2017. Chirurginė slauga. Mokomoji knyga. Kaunas: Vitae Litera.

Tørring B., Gittell J. H., Laursen M. 2019. Communication and relationship dynamics in surgical teams in the operating room: an ethnographic study. BMC Health Services Research, 19(528), p. 1-16.

Žiedelis A. 2019. Slaugytojų psichosocialinių darbo aplinkos veiksnių sąsajos su įsitraukimu į darbą ir perdegimu. Psichologija, 590, p. 53–67.

EKOLOGINIŲ TURIZMO KELIONIŲ RINKINIŲ PASIŪLA LIETUVOJE

Paula Bekerytė, lekt. Edgaras Vaškaitis
Socialinių mokslų kolegija

Turizmas viena sparčiausiai pasaulyje besivystančių ūkio šakų. Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacija pabrėžia, kad 2018 metais atvykstančių turistų skaičius pasaulyje išaugo 5 procentais. Viena iš turizmo sričių – ekologinis turizmas atsirado ir išpopuliarėjo XX amžiuje. Ekologijos idėjos populiarumas lėmė naujos ekologinio turizmo rūšies atsiradimą ir plėtrą. Vystant ekologinio turizmo plėtrą būtina nekenkti aplinkai, ugdyti turistų atsakomybę už gamtos ir kultūros paveldą, išsaugoti turizmo vietovių unikalumą ir išskirtinumą. Ekologinio turizmo idėja Lietuvoje paplito nesenai, todėl ši kryptis dar tik įgauna pagreitį, tačiau turistiniu požiūriu Lietuva yra labai perspektyvi šalis ekologiniam turizmui vystyti, dėl savo kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės. Ekologinių turizmo kelionių pasiūloje dažniausiai įtraukiamos paslaugos tokios kaip: laukinės gamtos stebėjimas, paukščių stebėjimas, gamtos ir kultūros objektų lankymas, dabartinių kultūrų pažinimas, žygiai. Ekologinis turizmas kaip alternatyvi turizmo sritis dar tik plėtojasi Lietuvoje, tačiau internetinėje erdvėje galima rasti kelionių organizatorių, kurie siūlo ekologines keliones, ar su ekologiniu turizmu susijusias paslaugas.

Tikslas – nustatyti ir išanalizuoti ekologinių turizmo rinkinių pasiūlą Lietuvoje.

Metodika. Atlikta mokslinės literatūros, straipsnių, turizmo teisės aktų apžvalga siekiant išanalizuoti ekologinio turizmo sampratą ir klasifikavimą. Norint įvertinti ekologinių turizmo rinkinių pasiūlos Lietuvoje gausą, atlikta internetinių turizmo svetainių analizė. Siekiant nustatyti ekologinio turizmo kelionių rinkinių sudarymo eigą, atlikta dokumentų turinio analizė bei kokybinis struktūruotas ekspertų interviu.

Rezultatai ir išvados. Išanalizavus tyrimo duomenis nustatyti turizmo organizatoriai, siūlantys ekologinius turizmo rinkinius Lietuvoje, šių rinkinių struktūra ir turinys. Nustatyta, jog iš visų Lietuvoje esančių kelionių organizatorių, paslaugas, susijusias su ekologiniu turizmu teikia tik labai nedidelė dalis, kas rodo, kad ekologinis turizmas Lietuvoje dar nėra plačiai išsivystęs.

Reikšminiai žodžiai: ekologinis turizmas, ekologinių kelionių rinkinių pasiūla Lietuvoje, turizmo ištekliai.

Literatūra:

Martha Honey. 2008. Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise?
David A. Fennell. 2008. Ecotourism.
David. A. Fennell. 2002. Ecotourism Programme Planning.
The World Tourism Organization (UNWTO). International Tourism Highlights 2019. https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152

SLAUGYTOJŲ NUOMONĖ APIE KOMPETENCIJAS SLAUGANT ASMENIS, SERGANČIUS ONKOLOGINĖMIS KRŪTŲ LIGOMIS

Jurgita Bičkaitienė, doc. dr. Aelita Skarbalienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Lietuvoje kasmet diagnozuojama apie 2,5 tūkstančio naujų onkologinių krūtų ligų atvejų. Onkologinėmis krūtų ligomis susirgę žmonės susiduria su begale naujų ir jiems nesuprantamų reiškinių. Neaiškumas visada kelia sumaištį, nerimą, baugina. Slaugytojas – asmuo, kuris rūpinasi pagrindiniais paciento poreikiais, pirmasis sužino ir sprendžia iškilusias problemas. Onkologinėmis krūtų ligomis sergančių asmenų poreikiai reikalauja specifinių žinių, supratimo ir gebėjimų juos sprendžiant. JAV, Australijoje ir kai kuriose Europos šalyse su sergančiaisiais onkologinėmis krūtų ligomis dirba krūties vėžio slaugytojai. Lietuvoje asmenimis, sergančiais onkologinėmis krūtų ligomis, rūpinasi bendrosios praktikos slaugytojai, nes krūties vėžio slaugytojo specializacijos mūsų šalyje kol kas nėra. Siekta išsiaiškinti, kaip patys slaugytojai vertina savo profesinę situaciją. Kokius sergančių onkologinėmis krūtų ligomis asmenų poreikius išskiria, ar užtenka kompetencijų juos spręsti.

Tikslas – išanalizuoti onkologinių krūtų ligų srityje dirbančių slaugytojų nuomonę apie kompetencijas slaugant sergančiuosius onkologinėmis krūtų ligomis.

Metodika. Kokybinis tyrimas, taikant grindžiamosios teorijos metodologiją. 2019 m. rugsėjo – spalio mėn. atlikti interviu vienoje pirminės sveikatos priežiūros įstaigoje bei dviejų stacionarių įstaigų ambulatorijos, chemoterapijos, radioterapijos, dienos chemoterapijos, chirurgijos, paliatyvios slaugos skyriuose. Tyrimo dalyviai – Lietuvos slaugytojai, dirbantys su sergančiaisiais onkologinėmis krūtų ligomis. Atlikti interviu naudotas darbo autoriaus sudarytas nestruktūrizuoto interviu planas. Laikytasi etikos principų.

Rezultatai. Slaugytojai nurodo asmenų, sergančių onkologinėmis krūtų ligomis informacijos, emocinės paramos, socialinės bei dvasinės pagalbos poreikius. Slaugytojai kalba apie „minkštąsias kompetencijas“ kaip būtiną sąlygą sklandžiai dirbti onkologijos srityje. Slaugytojai atlieka medicinines manipuliacijas, palaiko emociškai, suteikia daug informacijos. Plačiau aptartas slaugytojų komunikavimas su pacientais ir kitu personalu. Apsvarstyta krūties vėžio slaugytojo specializacijos vizija - krūties vėžio slaugytojas dirbtų ambulatoriniame skyriuje, koordinuotų patekimą pas gydytojus specialistus, mokytų pacientus ir slaugytojus, užsiimtų pooperacine žaizdų priežiūra, ilgalaike stebėsena.

Išvados. Slaugytojos, dirbančios su asmenimis, sergančiais onkologinėmis krūtų ligomis, svarbiausiomis laiko „minkštąsias kompetencijas“, taip pat komunikavimą, įskaitant emocinės paramos teikimą.

Reikšminiai žodžiai: grindžiamoji teorija, krūties vėžys, slauga.

Literatūra:

Brown J., Refeld G., Cooper A. 2018. Timing and Mode of Breast Care Nurse Consultation From the Patient’s Perspective. ONS. doi:10.1188/18.ONF.389-398.

Kadmon I. 2017. The Various Roles of Oncology Nurse Specialists: An International Perspective, Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing, 4 (2), April-June 2017, p. 89-90.

Olshansky E. F. 2015. Overview of Grounded Theory. Editor Chesnay M. Nursing research using Grounded Theory. Qualitative designs and methods in nursing. Springer Publishing Company, New York, p. 17-19.

Sun L., Ang E., Ang W. H. D., Lopez V. 2017. Losing the breast: A meta-synthesis of the impact in women breast cancer survivors. Psycho-Oncology, 27 (2). <https://doi.org/10.1002/pon.4460>

PACIENTŲ, PATYRUSIŲ INSULTĄ, FIZINIO AKTYVUMO SKATINIMO PRIELAIDOS

Joana Bikulčienė, doc. dr. Aelita Skarbalienė, doc. dr. Egidijus Skarbalius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas

Dėl gyventojų senėjimo ir padidėjusio lėtinių ligų paplitimo per pastaruosius dešimtmečius smarkiai padidėjo insulto atvejų Europos šalyse. Išgyvenamumo po insulto statistika gerėja, tačiau auga ir žmonių, patyrusių insultą bei turinčių gyventi su jo pasekmėmis, skaičius. Insultą išgyvenę asmenys gali patirti daugybę ilgalaikių neigiamų fizinių ir psichinių padarinių, dėl to stipriai didėja palaikomojo gydymo ir reabilitacijos poreikis, o siekiant palaikyti reabilitacijos metu įgytas funkcijas ir kaip ilgalaikės antrinės prevencijos dalį, siekiant sumažinti pasikartojančio insulto riziką, rekomenduojami fizinis aktyvumas ir mankšta.

Tikslas. Išnagrinėti insultą patyrusių pacientų fizinį aktyvumą motyvuojančius ir demotyvuojančius veiksnius

Metodika. Mokslinės literatūros apžvalga. Pasirinktos mokslinėje literatūroje aprašytos intervencijos apėmė įvairaus pobūdžio reabilitacijos programas, kurios gali būti vertinamos kaip gerosios patirties pavyzdžiai, susiję su fizinio aktyvumo skatinantys bei gerinantys asmenų, patyrusių insultą, sveikatą.

Rezultatai. Daugumoje intervencijų dalyvavo nedidelis tiriamųjų skaičius. Tik dvejose iš 13 intervencijų buvo daugiau nei 300 dalyvių, ir vienoje dalyvavo daugiau nei 400 dalyvių (n=408). Mažas dalyvių skaičius mažina intervencijų įrodymų stiprumą. Gerai pagrįsti ilgalaikės reabilitacijos po insulto ir ypač fizinių veiklų naudos įrodymai leistų daug geriau pabrėžti mankštų svarbą ne tik pacientams, bet ir gydytojams, kitiems sveikatos priežiūros specialistams, iš kurių daugelis vis dar skeptiški ir neįtikinami fizinių veiklų poveikio efektyvumu. Rezultatai rodo, kad kiekviena šalis turi savo insulto reabilitacijos sąlygas, požiūrį į insultą, todėl pacientų motyvaciją kuria skirtingi veiksniai.

Išvados. Ilgalaikė fizine veikla pagrįsta reabilitacija yra sudėtingas procesas, reikalaujantis tarpdisciplininio požiūrio, siekiant pasiekti maksimalų paciento savarankiškumą ir maksimalų įmanomą pasitikėjimas savimi. Tam būtinas reabilitacijos specialistų ir įvairių sveikatos priežiūros institucijų bendradarbiavimas. Siekiant ilgalaikio teigiamo rezultato, požiūris į reabilitaciją po insulto turi būti sisteminis, o taikomi individualūs fiziniai užsiėmimai gali padėti išlaikyti pacientų motyvaciją. Pacientų ugdymas yra svarbus siekiant užtikrinti reabilitacijos programos laikymąsi ir veiksmingumą. Reikalingos individualizuotos fizinės veiklos treniruotės, pagrįstos paciento pageidavimais ir asmeniniais tikslais. Naujų technologijų ir virtualios realybės metodų naudojimas suteikia galimybę pagerinti insulto reabilitacijos rezultatus ir didina pacientų motyvaciją bei įsitraukimą.

***Reikšminiai žodžiai*:** insultas, fizinis aktyvumas, motyvacija

Literatūra:

Choi W., et al. 2017. Whole-Body Vibration Combined with Treadmill Training Improves Walking Performance in Post-Stroke Patients: A Randomized Controlled Trial. *Medical science monitor: international medical journal of experimental and clinical research*, *23*, 4918–4925.

Ehrensberger M., et al. 2019. Unilateral Strength Training and Mirror Therapy in Patients with Chronic Stroke: A Pilot Randomized Trial. *American journal of physical medicine & rehabilitation*, *98*(8), 657–665.

PACIENTŲ ANTIKORUPCINIS UGDYMAS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOSE

Jūratė Blažytė, doc. dr. Jūratė Grubliauskienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Temos aktualumas grindžiamas tuo, kad Lietuvos sveikatos apsaugos institucijos yra labiausiai korumpuotos. Korupcijos sveikatos priežiūros srityje išvengti yra labai sunku, nes pacientai bijo rizikuoti savo sveikata ir tikisi, kad kyšis sveikatos priežiūros specialistui pagerins teikiamų paslaugų kokybę ir greitesnį priėjimą prie jų. Kyšis gydytojui vis dar tarsi savaime suprantamas dalykas, kai norima geresnės paslaugos. Korupcijos medicinoje išvengti sunku, nes sergantis žmogus siekdamas tinkamiausio gydymo jam tinkamu laiku, neoficialiai atsilygina gydytojams. Pastaruoju metu daugiausia dėmesio buvo skiriama toms korupcijos formoms, kurios nebūtinai yra neteisėtos, tačiau nepaisant to, gali pakenkti sveikatos sistemos tikslams ir smarkiai švaistyti išteklius.

Tikslas – kompleksiškai išnagrinėti pacientų antikorupcinio ugdymo galimybes, teorines ir praktines ugdymo problemas sveikatos priežiūros įstaigose bei sukurti kokybiškai naują pacientų ugdymo programą, atitinkančią šiandienos reikalavimus.

Metodika. 2020 m. liepos – rugpjūčio mėnesiais atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant anketinės apklausos raštu metodą. Tyrimas atliktas pirminės sveikatos priežiūros įstaigoje. Tyrimo populiaciją sudarė grupė asmenų-pirminės sveikatos priežiūros įstaigos pacientai. Tyrimo duomenis apdoroti Microsoft Word ir Microsoft Excel kompiuterinės programos. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Korupcijos pasireiškimą sveikatos priežiūros įstaigose lemia asmeninės naudos siekimas ir gobšumas bei sveikatos priežiūros prieinamumo netolygumai. Kovai su korupcija sveikatos priežiūros sistemoje pirmiausia būtina pažaboti galimybes pasisavinti pinigus per korupcinę veiklą ir ugdyti pacientų sąmoningumą, vykdant antikorupcinio švietimo programas.

Išvados: Remiantis teorine analize ir tyrimo duomenis, parengtas pacientų antikorupcinio ugdymo programos modelis sveikatos priežiūros įstaigoms. Pacientų antikorupcinio sąmoningumo ugdymo programos modelis tinkamiausias poliklinikoms ir Respublikinėms ligoninėms (klinikoms), nes jose pacientai lankosi dažniausiai. Jo taikymas padėtų į ugdymo programą įtraukti kuo daugiau pacientų.

***Reikšminiai žodžiai*:** pacientai, sąmoningumas, antikorupcija, sveikatos priežiūros įstaigos

Literatūra:

Abjorensen N. Combating corruption. Konrad-Adenauer-Stiftung, Japan Office 2014:155. 2. Beliūnienė, L. Kai kurios privačiame asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sektoriuje Lietuvoje paplitusios korupcijos apraiškos. Teisės problemos, 2018;1(95):85-113. 3. Redman, B. Are the biomedical sciences sliding toward institutional corruption? And why didn't we notice it? Edmond J Safra Center for Ethics 2015;59:1-26. https://doi.org/10.2139/ssrn.2585141

Buinickienė N. Korupcijos priežastys ir jų valdymo priemonės Lietuvos sveikatos priežiūros sistemoje. Management theory and studies for rural business and infrastructure development 2017;39(2):148-156. https://doi.org/10.15544/mts.2017.11

Europos komisijos tyrimas apie korupciją sveikatos priežiūros sektoriuje. https://www.stt.lt/data/public/uploads/2019/12/ektyrimas-sveikatos20apsauga-santrauka_1.pdf

SKIRTINGŲ PRATIMŲ PROGRAMŲ POVEIKIS SKAUSMO INTENSYVUMUI IR FUNKCINIAM PAJĖGUMUI, ASMENIMS JAUČIANTIEMS LĖTINĮ KAKLO SKAUSMĄ

Jurgita Boltutienė
Klaipėdos valstybinė kolegija, Sveikatos mokslų fakultetas,
Kineziterapijos ir grožio terapijos katedra

Pasak Lago E.P. (2018) lėtinis kaklo skausmas, atsirandantis dėl įvairių priežasčių sąveikos, turi įtakos artritinių bei degeneracinių pokyčių kaklinėje stuburo dalyje atsiradimui, riboja kasdienes veiklas ir neigiamai paveikia gyvenimo kokybę. Ris (2016) atlikti tyrimai parodė, jog aktyvūs specifiniai pratimai kaklui, pagerina skausmo kontrolę ir funkciją.

Tikslas - įvertinti skirtingų pratimų programų poveikį skausmo intensyvumui ir funkciniam pajėgumui, asmenims jaučiantiems lėtinį kaklo skausmą.

Metodika. Atliekant tyrimą buvo vadovaujamasi geranoriškumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo bei teisės gauti tikslią informaciją principais. Atliktas kiekybinis tyrimas. Tyrimas atliktas Klaipėdos miesto sveikatos priežiūros įstaigoje, reabilitacijos skyriuje. Atliktas paciento vertinimas: skausmo ir kaklo judesių amplitudės vertinimas, giliųjų kaklo raumenų ištvermės vertinimas. Taip pat, vertinamas klausimynas (kaklo negalios indeksas), kurio tikslas įvertinti kaklo skausmo daromą įtaką žmogaus kasdieniam aktyvumui ir kaip kaklo skausmas veikia žmogaus kasdienes veiklas.

Rezultatai. Palyginus skirtingų pratimų programų poveikį, nustatyta, kad aktyvios kineziterapijos programos mažina skausmą, gerina asmenų funkcinį pajėgumą, esant lėtiniam kaklo skausmui, todėl gauti tyrimo duomenys gali būti naudingi kineziterapeutams, parenkant pratimų programas asmenims su lėtiniu kaklo skausmu.

Išvados. Lėtinis kaklo skausmas yra dažniausias sveikatos sutrikimo simptomas, kylantis dėl esamo ar galimo audinių pažeidimo. Daug lydinčių sutrikimų susiję su šiuo pakenkimu: judesių amplitudės pakenkimas, ištvermės, gebėjimo atlikti kasdienes veiklas sumažėjimas. Palyginus kineziterapijos pratimų programas nustatyta kad, pacientų kaklo negalios indekso rodikliai ir skausmas sumažėjo. Tyrimo metu nustatyta kad, po kineziterapijos pratimų programos pacientų funkcinės kaklo judesių amplitudės padidėjo. Taip pat nustatyta, jog pagerėjo giliųjų kaklo lenkiamųjų raumenų ištvermė.

Reikšminiai žodžiai: pratimų poveikis, skausmo intensyvumas, funkcinis pajėgumas, lėtinis kaklo skausmas.

Literatūra:

Alexander E. P. 2011. History, physical examination, and differential diagnosis of neck pain. *Elsevier,* 22.

Blomgren J. 2018. Effects of deep cervical flexor training on impaired physiological functions associated with chronic neck pain: a systematic review. *BMC Muskoloskeletal Disorders,* 19 (415).

Kaka B., Ogwumike O. O. 2015. Effect of neck stabilization and dynamic exercises on pain, disability and fear avoidance beliefs in patients with non-specific neck pain. *Physiotherapy,* 19 (3).

Lago E. P., Estany E. R., Delgado J. A. G., Cordero J. M., Acosta,T. B., Morales I. P. 2018. Cervicalgia and its Relation to Stress in the Population of a Doctor's Office. *Journal of Head Neck & Spine Surgery,* 2 (2).

Macdermid J. C., Walton D. M. 2009. Measurement Properties of the Neck Disability Index: A Systematic Review. *JOSPT,* 39 (5).

Sowmya M. V. 2014. Isometric Neck Exercises versus Dynamic Neck Exercises in Chronic Neck Pain. *Journal of Nursing and Health Science,* 3

VYDŪNO DRAMŲ DAUKANTIZMAI

prof. dr. Roma Bončkutė[*]
Klaipėdos universitetas, Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetas, Filologijos katedra

Vydūnas, gyvenęs vokiečių kultūros apsuptyje, nuo ankstyvos jaunystės įtrauktas į vokiečių kalbos verpetą, lietuvių kalbą vartojo bendravimui su motina ir lietuviais kaimynais. Kai pradėjo rašyti lietuviškai, susidūrė su minties raiškos problema. XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje Simono Daukanto (1793–1864) darbai buvo svarbus lietuvių kalbos, tautiškumo dvasios ugdymo ir istoriografinių koncepcijų, analogijų šaltinis, iš jų imta pavyzdžių lietuvių ir kitų tautų (lenkų, vokiečių) santykių vertinimui ir kt. Jau pirmieji S. Daukanto tyrėjai akcentavo jo įtaką lietuvių literatūrai. 2017 m. išėjusioje V. Bagdonavičiaus ir A. Martišiūtės-Linartienės monografijoje paminima Daukanto svarba Vydūnui, bet darbų recepcija neanalizuota. Šio tyrimo problema – Daukanto istorijų įtaka Vydūno dramoms; objektas – daukantizmai Vydūno dramose.

Tikslas – nustatyti Vydūno dramų daukantiškuosius intertekstus ir apibendrinti poveikio rezultatus.

Metodika. Teksto analizei pasitelkiama: lyginamoji analizė, intertekstualumo prieigos.

Rezultatai. Tyrimas paremtas įsitikinimu, kad Vydūnas buvo geras S. Daukanto veikalų skaitytojas, nes jis augo panašias vertybes puoselėjusioje šeimoje; abu sieja gimtosios tarmės panašumai, lektūra, domėjimasis Rytų kultūra ir kt. Palyginus abiejų kūrėjų biogramas matyti, kad meilę lietuvių kalbai išugdė motinos. Panašią autorių kognityvinę sistemą formavo daugelio tų pačių Vak. Europos mokslininkų veikalų studijos. Iš reikšmingo poveikio abiems turėjusių autorių minėtinas Johannas Gottfriedas Herderis, iš kurio abu perėmė žmoniškumo kategoriją. Abu skaitė daug tų pačių indoeuropeistų darbų ir kt.

Šiam tyrimui pasirinktos dramos, kurių pavadinimuose yra S. Daukanto vartoti žodžiai *probočiai*, *šešėliai, vergai* ir frazė *amžina ugnis*. Iš S. Daukanto Lietuvos istorijos Vydūnas rinko veikėjų vardus ir pavardes, į jų tarpą įtraukė ir Daukanto pavardę (*Laimės atošvaita*, 1934), kaip raktą teksto iškodavimui.

Išvados. Analizė parodė, kad Vydūnas buvo paveiktas Daukanto istoriografijos, perėmė istoriko temas, koncepcijas, motyvus ir minčių raišką.

Reikšminiai žodžiai: Daukantas, Vydūnas, istoriografija, drama, intertekstualumas.

Literatūra:

Asakavičiūtė V. 2007. Tarp Rytų ir Vakarų: tautinio tapatumo problema XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios Lietuvos filosofijoje. *Lietuvių tautos tapatybė: tarp realybės ir utopijos* (straipsnių rinkinys). Vilnius: KFMI. 194–217 p. ISBN: 9789986638933

Bagdonavičius V. 1987. *Filosofiniai Vydūno humanizmo pagrindai*. Vilnius: Mintis. 245 p.

Bagdonavičius V. 2005. *Sugrįžti prie Vydūno.* Vilnius: Kultūra. 526 p. ISBN 9986-435-12-9.

Bagdonavičius V., Martišiūtė-Linartienė A. 2017. V*ydūnas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. 721 p. ISBN 978-5-420-01796-8.

Melnikova I. 2003. *Intertekstualumas*. Studijų knyga. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 119 p. ISBN 9986-19- 547-0.

[*] Yra paskelbusi mokslo šaltinių: *Istorija Justinaus*. Vilnius:Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2006; *Vaclovo Biržiškos ir Petro Joniko susirašinėjimas (1948–1955)*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2015. Moksliniai interesai: literatūros istorija, egodokumentika, tekstologija.
El. p.: romabonckute@gmail.com

PASLAUGŲ RINKODAROS YPATUMAI PAKRUOJO DVARE

Iveta Brazdžionytė, doc. Jurgita Raišutienė
Lietuvos verslo kolegija, Turizmo ir komunikacijos katedra

Paslaugų rinkodaros tikslas – padėti klientui įvertinti turistinę organizaciją ir jos paslaugas, kadangi ta organizacija parduoda klientui ne tai, kas neapčiuopiama, o pažadą padaryti kažką, kas turės vertę klientui. Siekiant pritraukti klientų ir suformuoti tinkamą įvaizdį, itin svarbu tinkamai save pristatyti, supažindinti su vykdoma veikla/paslauga, produktu. Kaip rašoma *Rinkodaros planavimo ir rinkodaros veiklos organizavimo gairėse* (2018), komunikacijos sėkmė priklauso nuo gebėjimo patraukliai, laiku, vietoje ir tinkamais kanalais pateikti įdomią, vartotojui aktualią informaciją, tačiau informacija ne visuomet pasiekia vartotoją, nes trūksta rinkodaros vadybos profesionalumo, įgūdžių bei žinių.

COVID-19 pandemijos metu įvestas karantinas dalinai apribojo ar net sustabdė turizmo verslą. Anot Ch. Y. Jeon, H.W Yang (2021) daugelis šalių, siekdamos pažaboti COVID-19 plitimą, įgyvendino griežtus tarptautinių kelionių apribojimus, todėl turistai pasirinko vietoves, esančias jų šalyje, taip padidindami vietinį turizmą, lyginant su ankstesniais metais. COVID-19 pandemija suponavo poreikį transformuoti turizmo paslaugas ir produktus ir ypatingai internetinėje erdvėje. **Nacionalinės turizmo skatinimo agentūros „Keliauk Lietuvoje“ užsakymu atliktame vietinio turizmo tyrime įvertintos 2019-2020 metų vietos turistų kelionių tendencijos.** Renkantis, ką aplankyti, dauguma turistų kliaujasi artimųjų rekomendacijomis bei Google paieška. Visi kiti informacijos šaltiniai turi mažesnę reikšmę, tačiau, lyginant su 2018 m., reikšmingai išaugo socialinio tinklo Facebook, Lietuvos turizmo informacijos centrų, interneto portalų, kelionių organizatorių bei Lietuvos regiono svetainių svarba.

Dėl savo aplinkos, teikiamų paslaugų įvairovės Pakruojo dvaras, jau daugeliui yra žinomas Lietuvoje, o ir kaimyninėse šalyse.

Tikslas. Apžvelgus teminius teorinius aspektus, ištirti paslaugų Pakruojo dvare rinkodarą.

Metodika. Taikoma mišrių metodų strategija. Siekiant gauti kuo visapusiškesnę informaciją tyrimo tikslui pasiekti pasirinkti kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių, teisinių ir strateginių dokumentų, internetinių tinklalapių bei žinybinės statistikos analizė. Atliekant tyrimą buvo laikomasi mokslinės tyrimų etikos principų.

Rezultatai ir išvados. Mokslinės literatūros, tikslinių teisinių ir strateginių dokumentų analizės pagrindu nustatyti paslaugų rinkodaros elementai, apžvelgti e- rinkodaros priemonių ypatumai. Žinybinės statistikos analizės pagrindu akcentuojami teikiamų paslaugų dvare COVID-19 pandemijos poveikio aspektai, apžvelgiama tikslinių statistinių rodiklių kaita pandemijos metu. Internetinių tinklalapių analizė padėjo atskleisti paslaugų ir produktų bei jų rinkodaros ypatumus. Paslaugų Pakruojo dvare viešinimui naudojamos įvairios e-rinkodaros priemonės: 1) internetinė svetainė; 2) socialiniai tinklai (Facebook; Instagram; Youtube; Linkedin, Twitter). Paslaugų vartotojai atsiliepimus ir vertinimus apie paslaugas pateikia Tripadvisor.com; Booking.com platformose.

Reikšmingiausi produktai/paslaugos ir priemonės koncentruojasi šiose tikslinėse internetinėse svetainėse: https://pakruojo-dvaras.lt/, https://www.pamatyklietuvoje.lt/details/pakruojo-dvaras/1789 ir kt.

Reikšminiai žodžiai: paslauga, paslaugų rinkodara, COVID-19 pandemija

Literatūra:

Jeon Ch.Y., Yang H. W. 2021. The structural changes of a local tourism network: comparison of before and after COVID-19. Journal of Current Issues in Tourism. [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13683500.2021.1874890>

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. 2020. Priemonė „Turizmo inovacijos“ skatina verslą diegti naujoves ir leidžia jam likti konkurencingam. [interaktyvus]. [žiūrėta 2021m. vasario 28d.] Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/lt/naujienos/priemone-turizmo-inovacijos-skatina-versla-diegti-naujoves-ir-leidzia-jam-likti-konkurencingam

PAGALBA ŠEIMAI KURIANT SAUGIĄ APLINKĄ VAIKUI LAIKINOSIOS GLOBOS SITUACIJOJE

Jurgita Budrienė, doc. dr. Asta Kiaunytė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

JT vaiko teisių konvencija (1995) orientuoja nacionalines šalis į pagalbos sistemas, nukreiptas į vaiko saugios aplinkos užtikrinimą, nes kiekvienas vaikas turi teisę augti šeimoje ir nebūti atskirtas nuo tėvų, išskyrus tuos atvejus, kai pažeidžiami vaiko interesai, o atskiriant nuo šeimos, ši procedūra turi būti atliekama tinkamai. Stengiantis tinkamai įgyvendinti konvencijos 9 straipsnio nuostatas, reikia kvalifikuotų specialistų, gebančių įvertinti, ar vaikas gali gyventi šeimoje, ar šeimoje jam sudarytos sąlygos nėra tinkamos gyventi ir jį reikia atskirti nuo tėvų. Tačiau ši tema visuomenėje kelia nemažai diskusijų. Specialistai, dirbantys vaiko gerovės stiprinimo ir apsaugos srityje, rūiasi šeimos išsaugojimu ir vaiko saugios aplinkos užtikrinimu. Pagalbos šeimai teikimo būdas, kuriant saugią aplinką vaikui laikinosios globos situacijoje, išlieka aktualiu tyrimo klausimu.

Tikslas – išanalizuoti pagalbą šeimai kuriant saugią aplinką vaikui laikinosios globos situacijoje.

Metodika. Mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė.

Rezultatai. JT vaiko teisių konvencijoje (1995) akcentuojama, jog kiekvienam vaikui turi būti sukurtos tinkamos sąlygos visaverčiam vystymuisi, apsaugai, jo teisių užtikrinimui. Neretai pasitaiko, kai vaiko teisė ir galimybė į tinkamą vystymąsi yra tėvų užmirštama. Dėl to tėvai netenka teisės auginti savo vaikus, o jie perkeliami į saugią aplinką. Sagatys G. (2006) nurodo vaiko teisės įgyvendinimo svarbą į šeimos ryšių išsaugojimą vaiko ir tėvų atskyrimo atveju, kai taikomos alternatyvios globos priemonės. Ilgūnienė R. (2009), Joneliūnienė L. (2010) ir kiti autoriai pažymi vaiko augimo šeimai artimoje aplinkoje svarbą ir tiria socialinių įstaigų funkcionavimo klausimus. Valstybės vaiko teisių apsaugos sistemos pertvarkoje akcentuojamas visų pusių glaudaus bendradarbiavimas siekiant sukurti kompleksiškai teikiamų paslaugų sistemą kiekvienam vaikui ar jo šeimai, taip pat globėjams ir rūpintojams. Pagalba šeimai suteikiama, kuriant vaikų grąžinimo į biologinę šeimą sąlygas, organizuojant pagalbos tinklą šeimai, skatinant tėvus spręsti iškilusius sunkumus, dėl kurių vaikams nustatyta laikinoji globa ir jie buvo paimti iš šeimos.

Išvados. Kuriant saugią aplinką vaikui laikinosios globos situacijoje susiduriama su sudėtingu pagalbos šeimai teikimo procesu. Siekiant, kad vaikas augtų šeimoje ir saugioje aplinkoje laikinos globos situacijoje, būtina stiprinti išplėstinį pagalbos teikimo tinklą ir biologinei šeimai, o taip pat ir globėjams giminaičiams ar budintiems globėjams.

***Reikšminiai žodžiai*:** šeima, vaiko saugi aplinka, pagalba, laikinoji globa.

Literatūra:

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija, Žin. 1995, Nr. 60-1501, 9 str.

Tamutienė I. 2018. Vaiko apsaugos veiksmingumo problemos Lietuvoje. Viešoji politika ir administravimas. Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, p. 24-37. ISSN2029-2872.

Ilgūnienė R. 2009. Vaiko globos organizavimas šeimynoje. Socialinis ugdymas Nr. 10(21).

Sagatys, G. 2006. Vaiko teisė į šeimos ryšius: Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje. Vilnius: Teisinės informacijos centras.

KOSMETINIŲ PROCEDŪRŲ SU RETINOLIU POVEIKIS BRANDŽIAI VEIDO ODAI

Evelina Buivydaitė, Laura Preikšaitienė, dr. Inga Iždonaitė-Medžiūnienė
Socialinių mokslų kolegija

Odos būklę ilgainiui veikia įvairūs veiksniai, o vienas svarbiausių yra senėjimo procesas, kurio metu atsiranda aiškiai diagnozuojami pokyčiai: stebimos raukšlės, odos sausumas, pakitęs veido ovalas, odos spalva, išryškėją kapiliarai bei sumažėjęs elastingumas. Odos senėjimas yra sudėtingas biologinis procesas, veikiamas genetinės organizmo programos bei išorinių veiksnių.

Moksliniuose tyrimuose prieš odos senėjimą plačiai aprašomas retinoidų poveikis. Remiantis atliktų tyrimų duomenimis, jie pasižymi odos struktūrą ir funkciją gerinančiu poveikiu.

Tikslas. Atskleisti kosmetologų praktiką atliekant kosmetologines veido odos priežiūros procedūras su retinoliu brandžiai odai.

Metodika. Atliktas kokybinis tyrimas, taikant apklausos žodžiu klausimyną. Tyrime dalyvavo 11 Klaipėdos miesto kosmetologų, turinčių ne mažesnę kaip 3 metų patirtį. Tyrimo analizės metodas – kokybinė turinio analizė.

Rezultatai. Tyrimo rezultatai parodė, kad po kosmetologinių veido odos priežiūros procedūrų - didelis dėmesys turi būti skiriamas odos raminimui ir drėkinimui. Siekiant odos parametrų tolesnio gerinimo, būtina leisti jai pilnai įsisavinti veikliąsias medžiagas, vengti ambrazyvių šveitimo procedūrų, saulės spindulių bei intensyvios fizinės veiklos, kuri galėtų varginti odą.

Išvados. Retinolis kosmetiniuose produktuose yra ypač paklausus, nes turi efektyvų poveikį odos senėjimo profilaktikai ir odos parametrų gerinimui. Ekspertų teigimu, procedūrų ciklas, naudojant retinolį brandžios odos priežiūrai, turi būti parenkamas individualiai, pagal kliento veido odos būklę ir kliento lūkesčius sulaukti norimo efekto. Kosmetologinės veido odos priežiūros procedūros su retinoliu negali būti taikomos per dažnai, norint išvengti įvairių šalutinių poveikių. Tyrimo dalyvių teigimu, po atlikto procedūrų ciklo, naudojant veikliąją medžiagą retinolį - ypatingai svarbi tampa odos apsauga nuo UV spindulių. Ruošiantis būti saulėje ilgesnį laiką, būtina naudoti apsauginį kremą ne žemesnio SPF kaip SPF 30, saugant odą ne tik nuo ultravioletinių spindulių B (UVB), bet ir ultravioletinių spindulių A (UVA). Pastarieji labiau veikia odos paviršių ir „nudegina“ odą, o UVA spinduliai skverbiasi į gilesnius odos sluoksnius ir odą veikia net esant apsiniaukusiai dienai bet kokiu sezonu.

Reikšminiai žodžiai: kosmetinės procedūros su retinoliu, retinolio poveikis brandžiai odai, brandi oda

Literatūra:

Prendergast M. P., Schiffman M. A. 2011. Aesthetic Medicine. Springer.

Zein E., Obagi M. D. 2015. The art of skin health restoration and rejuvenation. USA: Taylor & Francis group.

Tobin D. J. 2016. Introduction to skin aging. *Journal of Tissue Viability*. 26 (1): 37–46.

Rossetti, D., Kielmanowicz, M. G., Vigodman, S., Hu, Y. P., Chen, N., Nkengne, A., Oddos, T., Fischer, D., Seiberg, M., & Lin, C. B. 2011. A novel anti-ageing mechanism for retinol: induction of dermal elastin synthesis and elastin fibre formation. International journal of cosmetic science, 33(1), 62–69. https://doi.org/10.1111/j.1468-2494.2010.00588.x

Chaudhuri, R. K., & Bojanowski, K. 2014. Bakuchiol: a retinol-like functional compound revealed by gene expression profiling and clinically proven to have anti-aging effects. International journal of cosmetic science, 36(3), 221–230. https://doi.org/10.1111/ics.12117

SLAUGOS POREIKIŲ VERTINIMAS STUBURO JUOSMENINĖS DALIES TRAUMŲ ATVEJAIS: LITERATŪROS ANALIZĖ

Violeta Butkevič, dr. Zita Gierasimovič
Vilniaus universitetas, Medicinos fakultetas, Sveikatos mokslų institutas, Slaugos katedra

Nugaros pažeidimai daro įtaką fizinei, psichologinei ir socialinei žmogaus savijautai, o sveikatos priežiūros sistemoms visame pasaulyje tenka didelė finansinė našta ir slaugos poreikis. Dažniausiai juosmeninės stuburo traumos įvyksta dėl stiprių ir greitų viso kūno judesių. Lūžus stuburui juosmens srityje, pažeidžiamos nervinės šaknelės ar nugaros smegenys.

Tikslas. Įvertinti gyvybinius rodiklius ir slaugos poreikius po stuburo juosmens traumų.

Metodika. Sisteminė literatūros apžvalga atlikta Pubmed (Medline), ScienceDirect, Elaba, NINDS, Mendeley mokslinės literatūros duomenų bazėse. Mokslinių straipsnių paieškos užklausoje buvo naudojami temą atitinkantys žodžiai: nugaros smegenų pažeidimai, juosmens skausmas, slauga, (spinal cord injury, lumbar pain, nursing). Į sisteminę apžvalgą įtraukti anglų kalba 2015–2020 m. publikuoti atsitiktiniai straipsniai, atitinkantys iškeltus atrankos kriterijus. Į sisteminę analizę pagal nustatytus duomenų įtraukimo kriterijus pateko 8 pilno teksto straipsniai iš 705 rastų Pubmed, ScienceDirect, Elaba, NINDS, Mendeley publikacijų, nesenesnių nei 5 metai.

Rezultatai. Išanalizavus mokslinę literatūrą, nustatyta, kad dažniausiai stuburo juosmens traumos patiriamos eismo įvykiuose ar krentant iš aukščio. Stuburo juosmens pažeidimai dažnai sukelia nuolatinius jėgos, pojūčių ir kitų kūno funkcijų pokyčius žemiau sužalojimo vietos, taip pat gali pasireikšti paraplegija su funkcine nepriklausomybe, ribojama galimybė judėti naudojant ėjimo prietaisus, nustatomi žarnyno ar šlapimo pūslės kontrolės trūkumai. Pacientų po stuburo traumų slaugos poreikis didėja, dėl fizinio aktyvumo ir savarankiškumo apribojimo, skausmo lokalizacijos. Esant stipriam skausmui, dėl nestabilumo lūžio vietoje, šaknelinio sindromo ir deaferentinio skausmo žemiau sužalojimo lygio, pablogėja gyvenimo kokybė ne tik pacientui bet ir šeimai. Pooperacinis laikotarpis yra sunkus, dėl galimų komplikacijų, žaizdos būklės, tuštinimosi ir šlapinimosi problemų, dažnai pacientas jaučiasi bejėgis, dėl savarankiškumo ir motyvacijos stokos, depresijos, padidėja pooperacinis juosmens skausmas, sunkus adaptacinis periodas, didėja slaugos poreikis. Stuburo skausmas turi įtakos žmogaus socialinei ir profesinei aplinkai. Miofascinį skausmą silpnina reabilitacijos priemonės, stuburo imobilizacija gali pakenkti plaučiams, sukelti bendrą skausmą bei pragulas.

Išvados. Stuburo pažeidimo atvejais pacientams slaugos poreikis didėja pooperaciniu laikotarpiu ir apima judėjimo apribojimus, skausmo malšinimą, pozicionavimą, šalinimo sistemos priežiūrą ir komplikacijų prevenciją.

Reikšminiai žodžiai: nugaros smegenų pažeidimai, juosmens skausmas, slauga.

Literatūra:

Taha N.M., Mohamed N.A., El-Aziz N.A. 2015. *Nursing intervention protocol for adult patients experiencing chronic low back pain*. Central European Journal of Nursing and Midwifery. 6(4), pg.343–351. doi: 10.15452/CEJNM.2015.06.0026.

Victoria Baneira Yáñez., Yordy Emmanuel Batista Batista., María Galego Montero. 2019. *Clinical case: Patient with spinal cord stimulation who suffered post-surgical paraplegia and cerebrospinal fluid leak, the importance of nursing care*. Revista Científica de la Sociedad de Enfermería Neurológica (English ed.), 49, pg. 23-27. https://doi.org/10.1016/j.sedeng.2019.04.002

Megan J.Geldenhuys. 2020. *Nursing Science. Evidence-Based Nursing Care for Spinal Nursing Immobilization*: A Systematic Review., Journal of Emergency Nursing . 46 (3), pg. 318-337.

MEDIACIJA SOCIALINIO DARBO KONFLIKTINĖSE SITUACIJOSE: KLIENTO ĮGALINIMAS PRIIMTI SRENDIMĄ

Jurgita Butkė, doc. dr. Asta Kiaunytė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Kliento įgalinimo idėjos ir alternatyvių įgalinimo metodų taikymas socialiniame darbe šiandien sietinas su gerovės valstybės kūrimu. Šiuo atveju ypač svarbus tampa socialinio darbuotojo pasirengimas taikyti alternatyvias kliento įgalinimo priemones priimant sprendimus socialinio darbo konfliktinėse situacijose.

Tikslas – tirti mediaciją socialinio darbo konfliktinėse situacijose įgalinant klientą priimti sprendimą.

Metodika. Teorinėje dalyje taikyta mokslinės literatūros analizė ir įstatymų, susijusių su tyrimu, studijavimas ir sisteminimas.

Rezultatai. Vyraujantys socialinio darbo situacijos pokyčiai, kai nuo centralizuotų paslaugų pereinama prie bendruomeninių, neišvengiamai skatina diskusijas apie kokybiškų paslaugų teikimą klientams siekiant juos įgalinti. Šiuo atveju įgalinimas apima kliento stiprybių akcentavimą, padedant individams ir šeimoms atrasti jų galimybes dorotis su iššūkiais. Socialinio darbo konfliktinėse situacijose, siekiant įgalinimo, būtina atsispirti į asmens turimus socialinės sistemos resursus. Sunkumai gali pažeisti žmogų, bet jie gali tapti asmeniui ir nauja galimybe. Kiekvienoje aplinkoje yra išteklių, kiekvienas gali augti ir keistis. Konfliktinės situacijos sprendimas – galimybė atrasti naują posūkį ir atsakomybės prisiėmimas, suvokiant akivaizdžias interesų priešpriešas ar įsitikinimus, kad tuo pat metu egzistuojantys siekiai negali būti įgyvendinti, o elgesys yra įtakojamas skirtingų požiūrių ir patirčių į situaciją.

Lietuvoje vis dažniau kalbama apie mediacijos taikymą socialiniame darbe kaip alternatyvų konfliktų sprendimo būdą. Šiuo atveju mediacija suprantama kaip tarpininkavimas ar taikus konfliktų sprendimo būdas, kaip aiškiai struktūruotas metodas, kai konfliktai sprendžiami pokalbiais ir trečioji šalis padeda abiem konfliktuojančioms pusėms išsiaiškinti savo jausmus, konflikto kilimo priežastis ir patiems klientams išspręsti konfliktą bei pasiekti susitarimo. Tokiu būdu konfliktuojantys asmenys yra atsakingi ir sąmoningai apsisprendžiantys dėl savo vidinės laikysenos, jausmų bei išorinio elgesio ir taip įgalina save.

Išvados. Kliento įgalinimas priimti sprendimą naudojant mediaciją konfliktinėse situacijose socialinio darbo profesionalams suteikia naujas gaires ir viziją, į ką turėtų būti nukreiptos vertybės ir tikslai. Visa tai sudaro modernaus požiūrio į socialinio darbo praktiką esmę ir yra glaudžiai susiję su bendrųjų socialinių darbuotojų kompetencijų stiprinimu ir asmens įgalinimu spręsti iškilusias socialinio darbo konfliktines situacijas.

Reikšmingi žodžiai: įgalinimas, konfliktinė situacija, sprendimo priėmimas, mediacija.

Literatūra:

Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.325294/asr

Moore, Ch. 2014.The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict. San Francisco: Jossey-Bass. ISBN: 978-1-118-30430-3.

Subačienė Adomaitytė I. 2019. Socialinio darbo kokybės konstravimas kliento įgalinimo perspektyvoje: daktaro disertacija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: https://epublications.vu.lt/object/elaba:36479377

LIETUVOS KAIP TURIZMO ŠALIES ĮVAIZDIS UŽSIENIO ŠALIŲ KONTEKSTE

Marija Buziliauskaitė, lekt. Edgaras Vaškaitis
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Šalies įvaizdis – vienas svarbiausių aspektų, į kurį yra atsižvelgiama renkantis lankytiną valstybę. Be kita ko, tai procesas, reikalaujantis sunkaus ir nuoseklaus darbo. „Valstybė, tinkamai suformavusi ir pateikusi savąjį įvaizdį pasaulio visuomenei, įgyja daug privalumų – teigiamai suformuotas valstybės įvaizdis padeda įsitvirtinti tarptautiniame gyvenime, sulaukti pasaulio visuomenės pripažinimo, pritarimo ar paramos sprendžiant valstybei aktualius politikos, ekonomikos ir kitus klausimus“ (LR Valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita, 2009). Per kelis dešimtmečius turizmas nuolat vystėsi ir tapo vienu greičiausiai augančių ekonomikos sektorių pasaulyje. Tai glaudžiai susiję su ekonomikos augimu ir apima vis daugiau naujų vietų. Ši dinamika pavertė turizmą pagrindiniu socialinės ir ekonominės pažangos varikliu tose šalyse, kurios investavo į savo turizmo įvaizdį (F. Theofanides ir A. Karagiannopoulou, 2013). Naujausi bandymai formuoti Lietuvos turizmo įvaizdį nebuvo sėkmingi ir labai palankūs šaliai. PTO duomenys rodo, kad Lietuva nesulaukia tiek turistų, kiek šalys konkurentės, o kaip minėta ankščiau šalies įvaizdis yra vienas pagrindinių aspektų, į kurį yra atsižvelgiama prieš apsilankant joje, tad svarbu išsiaiškinti, kuo Lietuvos turistinis įvaizdis skiriasi nuo kitų paminėtų Baltijos jūros regiono valstybių įvaizdžių, todėl siekiama atlikti tyrimą, kuris padėtų suprasti, koks gi yra Lietuvos, kaip turistinės vietovės įvaizdis, lyginant su kitomis Baltijos jūros regiono valstybėmis.

Tikslas - remiantis teorinės dalies ir atvejo analizėmis, ištirti Lietuvos kaip turizmo šalies įvaizdžio situaciją, palyginant su kitomis užsienio valstybėmis.

Metodika. Atliekant mokslinių literatūros šaltinių analizę, išsiaiškinta turistinės vietovės įvaizdžio samprata. Siekiant išsiaiškinti kaimyninių Baltijos jūros regiono valstybių formuojamus įvaizdžius, atlikta internetinių šaltinių analizė, taip pat atlikta Lietuvos turizmo įvaizdžio atvejo studija, taikytas interviu metodas.

Rezultatai ir išvados. Moksliniuose šaltiniuose turistinės vietovės įvaizdis įvardijamas kaip įsitikinimų ir suvokimo, kurį žmonės turi apie tam tikrą regioną, šalį ar vietą, rinkinys. Be to, turistinės vietovės įvaizdį sudaro istorija, geografija, menas, muzika, piliečiai ir atributai. Atlikus kaimyninių Baltijos regiono valstybių įvaizdžių analizę, išskirti pagrindiniai formuojamų įvaizdžių skiriamieji bruožai bei panašumai. Atvejo studija padėjo įžvelgti Lietuvos kaip turizmo šalies formuojamo įvaizdžio ypatumus, ankstesniuose bandymuose formuoti įvaizdį patirtas nesekmes bei suvokti Lietuvos pranašumus ir trūkumus prieš kaimynines šalis.

***Reikšminiai žodžiai*: šalies įvaizdis, turistinės vietovės įvaizdis.**

Literatūra:

Juškelytė D. 2016. Film induced tourism: destination image formation and development. Regional Formation and development Studies, no. 2 (19), p. 56. ISSN 2351-6542.

PTO. 2019. International tourism highlights, 2019 edition. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 gruodžio 5d.]. Prieiga per internetą:
< https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152

Theofanides F., Karagiannopoulou A. 2013. "Exploring the Touristic Image of Greece", Tourism Issues, Tourism Science Review, Vol.16.

Valstybės kontrolės 2009 metų veiklos ataskaita. 2010. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 12d.]. Prieiga per internetą:< https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=2079>.

MOTERŲ INFORMUOTUMAS APIE GIMDOS KAKLELIO VĖŽĮ, JO PREVENCINES IR PROFILAKTINES PROGRAMAS

Erika Degutytė, lekt. Lina Šukytė-Korsakė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Gimdos kaklelio vėžys – viena aktualiausių moterų sveikatos problemų ne tik pasaulyje, bet ir Lietuvoje. Mūsų šalyje ši liga užima 3-4-tą vietą tarp piktybinių navikų, kuriais serga moterys. Lietuvoje kasmet užregistruojama 400–500 naujų GKV atvejų, o mūsų šalies moterų mirtingumas dėl gimdos kaklelio vėžio yra vienas didžiausių Europoje. Vienas svarbiausių GKV rizikos veiksnių yra žmogaus papilomos virusas. Tačiau vien virusinės infekcijos negana, veikia daug kitų rizikos veiksnių – aplinkos įtaka, moters hormoninė būklė, rūkymas ir kt.

Tikslas – išanalizuoti moterų informuotumą apie gimdos kaklelio vėžį, jo prevencines ir profilaktines programas.

Metodika. Buvo atlikta mokslinės literatūros analizė 2020 m. kovo mėn. – 2021 m. sausio mėn. Mokslinės literatūros paieškai atlikti buvo naudojami raktažodžiai (gimdos kaklelio vėžys, žmogaus papilomos virusas, prevencija, profilaktika, žmogaus papilomos viruso vakcina, žinios, informuotumas) įvairiose kombinacijose. Analizuojami šaltiniai buvo anglų ir lietuvių kalba.

Rezultatai. Atlikus mokslinės literatūros analizę, nustatytas gimdos kaklelio vėžio rizikos veiksnių informuotumas, jų supratimas ir šalinimas gali padėti moteriai nesusirgti šia

liga. Vienas svarbiausių rizikos veiksnių yra žmogaus papilomos virusas. Moterys, gyvenančios didžiuosiuose miestuose, dažniau buvo kviečiamos ar siunčiamos pasitikrinti ir dažniau dalyvavo prevencinėse patikrose nei kitų vietovių gyventojos. Didesnei daliai aukštesnio nei žemesnio išsilavinimo moterų atliktos prevencinės patikros. Be to, gimdos kaklelio tepinėlis dėl vėžio dažniau buvo imamas vyresnėms ir ištekėjusioms moterims.

Išvados. Apibendrinus mokslinės literatūros analizės rezultatus paaiškėjo, kad moterų informuotumas apie prevencines ir profilaktines programas nuo gimdos kaklelio vėžio ir Lietuvoje vykdomą nemokamą prevencinę programą yra nepakankamos. Vidutinio ir vyresnio amžiaus moterys profilaktikos priemones laiko nepakankamai svarbiomis, siekiant išvengti piktybinio gimdos kaklelio vėžio. Taip pat informacijos trūkumas, nurodytas autoriais kaip pagrindinė nesiskiepijimo nuo ŽPV priežastis, nurodo būtinybę didinti moterų informuotumą apie vakcinaciją ir vykdomą prevencijos programą.

Reikšminiai žodžiai: *cervical cancer, prevention, prevention and treatment, hpv vaccine, hpv infection.*

Literatūra:

American cancer society. 2021. Key statistics for cervical cancer. Prieiga internetu: https://www.cancer.org/cancer/cervical-cancer/about/key-statistics.html

Borrull-Guardeño J., Donat-Colomer F., Sánchez-Martínez V. 2021. Women's knowledge and attitudes towards cervical cancer prevention: A qualitative study in the Spanish context. Prieiga internetu: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jocn.15687

Nacionalinis vėžio institutas. 2020. Apie gimdos kaklelio vėžį. Prieiga internetu: https://www.nvi.lt/ikiveziniai-pokyciai-ir-gimdos-kaklelio-vezys/

Obol J. H., Lin S., Obwolo M. J., Harrison R., Richmond R. 2021. Knowledge, attitudes, and practice of cervical cancer prevention among health workers in rural health centres of Northern Uganda. BMC Cancer, Nr. 110. Prieiga internetu: https://bmccancer.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12885-021-07847-z

Užkrečiamų ligų ir AIDS centras. 2020. DUK apie ŽPV. Prieiga internetu: http://www.ulac.lt/lt/duk-apie-zpv

VALDŽIA („VALDŽIAVA“) IR GEROVĖS VALSTYBĖ VYDŪNO RAŠTUOSE

Ieva Deviatnikovaitė[*]
Mykolo Romerio universitetas, Viešosios teisės institutas

Kas yra „valstybė“, „valdžia“? Tai – klausimai, kurie iki šiolei užduodami ir į kuriuos visais laikais siekiama atsakyti. Ir Vydūnas rašė apie valdžią ir jos ryšį su žmonėmis, valdžios tikslą ir prasmę žmonių, visuomenės gyvenime, jos sąsają su žmogaus laime. Valdžią Vydūnas apibūdino kaip „ne daiktingą“ (nematerialią) įstaigą, „žmonių padarą“, gyvą „dalyką“, turintį tarnauti „kas dieną aukštesniems tikslams“ ir esantį „žmogui, o ne žmogus jajai“, turinčią būti „kiekvienam tautos vaikui geriausia ir tinkamiausia sąlyga ir priemonė“ (Vydūnas, 1911) pasireikšti aukščiausiajam žmogiškumui. Vydūnas, gvildendamas klausimą, kodėl į valdžią žmonės žiūri kaip „į priešą“, analizavo valdžios pagrindus, remdamasis Platono, N. Machiavelli, H. Grotijaus, T. Hobbeso, S. Pufendorfo, B. Spinozos, J. J. Rousseau, I. Kanto ir kitų mąstytojų darbais. Maža to, rašydamas apie valdžią ir jos esmę, Vydūnas analizavo doros, laisvės, lygybės, teisingumo sampratas. Teisingumą jis laikė seniai žinomu ir svarbiausiu valdžios dėsniu. Filosofas, tyrinėdamas valdžios fenomeną, gilinosi ir į visuomenės sandarą, luomus, kastas, kurias laikė žmogaus kalėjimo forma, nebetinkančia tam laikotarpiui. Vydūnas akcentavo tautos žmones kaip dvasingas, laisvas, ne materialiomis vertybėmis besidominančias asmenybes, ne kartą pabrėžė žmogiškąją tautos prasmę. Laisvas žmogus, laisva visuomenė yra ne tokia visuomenė, kurioje vyrauja chaosas ir anarchija, tad Vydūnas pabrėžė drausmę kaip būtinybę kiekvieno žmogaus gyvenime, nes, pasak jo, „neleistina kiekvienai jėgai veikti savaip“ (Vydūnas, 1992). Galbūt filosofas rašė apie vidinę dvasinę žmogaus drausmę, ribas, saiką. Tačiau tokiais pamąstymais Vydūnas neišvengiamai palietė teisinio reguliavimo, valdymo formos, valstybių tipologijos, grupių klausimus, kuriuos netiesiogiai (t. y. neminėdamas šių sąvokų) gvildeno ir publicistiniuose esė. Juose mąstytojas rašė apie viešąjį interesą („bendruosius reikalus“), apie tai, kad negali būti prieštaros tarp valdančiųjų ir valdomųjų, kad turi būti skatinama vienovė tarp žmonių, neužleidžiant „aistrų viešpatavimo tautos gyvenime“ (Vydūnas, 1992). Iš visko seka, kad filosofo vizijose regimas gerovės valstybės modelis. Tokio modelio apraiškų galima rasti ir Vydūno pamąstymuose apie gyvenseną, tautos kalbą.

Tikslas. Išanalizuoti Vydūno filosofiją apie valdžią ir valstybę.

Metodika. Dokumentų ir mokslinės literatūros analizė, lyginamasis, analitinis ir istorinis metodai.

Rezultatai ir išvados. Visos vertybės ir dorybės, akcentuotos Vydūno raštuose apie valdžią, yra ypač aktualios šiomis dienomis, nes šiuolaikinėje visuomenėje yra stebimos viešojo intereso transformacijos, pavyzdžiui, valstybei perduodant dalį savo funkcijų privataus sektoriaus atstovams.

***Reikšminiai žodžiai*:** valstybė, valdžia, bendrieji reikalai.

Literatūra:

Bagdonavičius V., Martišiūtė-Linartienė A. 2018. Vydūnas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. ISBN 978-5420-01-796-8.

Palijanskaitė R. 2018. Regėjimai, darbai, atradimai. Vydūno draugija: Leidykla Lucilijus. ISBN 978-9955-32-424-9.

Vydūnas. 1992. Raštai. III. Vilnius: Mintis. 503 p. ISBN 5-417-00574-6

Vydūnas. 1920. Tautos gyvata. Tilžė: Rūta. 152 p. ISBN 978-609-419-269-2

Vydūnas. 1911. Mūsų uždavinys. Tilžė: Rūta. 226 p.

[*] Mykolo Romerio universiteto Mykolo Romerio teisės mokyklos Viešosios teisės instituto profesorė dr. Ieva Deviatnikovaitė. Moksliniai interesai: nacionalinė ir lyginamoji administracinė teisė. El. p.: ieva@mruni.eu

SUPERVIZIJA VYDŪNO FILOSOFIJOS KONTEKSTE

doc. dr. Indrė Dirgėlienė, Supervizorė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Supervizija kaip profesinių santykių konsultavimo paslauga yra pakankamai naujas reiškinys Lietuvoje. Daugiau nei per penkiolika gyvavimo metų supervizija produktyviai plėtojama kaip mokslas, praktika ir studijos. Kaip ir visame pasaulyje supervizija naudojama pagalbos žmogui profesijose, tokiose kaip socialinis darbas, slauga, pedagogika ir kt. Tai profesijos, kuriose darbuotojai susiduria su ypatingu psichologiniu ir emociniu krūviu, išgyvena egzistencinio nerimo situacijas, dirba nuolatinių pokyčių situacijose. O svarbiausia – dirba su žmogumi, nuolatos kuria ir išgyvena tarpasmenį santykį. Supervizijos esmė - reflektyvioji praktika, kai konsultavimo procese ypatingai aktualiu tampa patirtinis mokymasis, kurio pagrindiniai elementai – darbas, ugdymas ir asmenybės augimas. Prasminga supervizijos konceptą paanalizuoti Vydūno filosofijos kontekste, Vydūno filosofija yra persunkta žmoniškumo idėja, daug dėmesio skiriama asmens augimui ir auginimui.

Tikslas – išanalizuoti supervizijos konceptą Vydūno filosofijos kontekste.

Metodika. Mokslinės literatūros analizė, profesinės patirties refleksija.

Rezultatai. Analizuojant supervizijos konceptą Vydūno filosofijos kontekste buvo aktualios Vydūno mintys/idėjos: Mūsų laiko neramybės prasmė; Gyvename persikeitimo amžių; Aukštyn vedančios galios; Žmogaus susivokimo kelias; Reikia branginti kas kitiems šventa; Darbo pavykimas; Parimti ir susivaldyti. Šiose idėjose atgarsį randa supervizijos praktinė patirtis. Buvimas nuolatinio tarpasmeninio santykio situacijoje iššaukia įvairias reakcijas, formuoja savitą bendravimo stilių. Nuo supervizoriaus nemaža dalimi priklauso ar supervizuojamasis pasijaus ,,silpnu ir menku“, ar jame, pasak Vydūno, skleisis ,,gyvas ir veiklus žmoniškumas“. Supervizijos patirtys persikelia ir į supervizuojamųjų klientų ar pacientų gyvenimą. Tai grandininė reakcija, nes supervizuojamojo klientai neakivaizdžiai dalyvauja procese. Vydūno teigimu pozityvią santykio kultūrą geriausia kuria pavyzdys...tad akivaizdu, jog ir supervizoriui svarbu mąstyti apie savo asmeninių savybių auginimą. Tada ir supervizijos procese galima sukurti įgalinantį santykį. Vydūno teigimu ,,Reikia visiško dvasios giedrumo. O to nesant, žmonės, o ir visos tautos visiškai apsirinka savo siekimais“.

Išvados. Vydūnas kviečia nuolatiniam savęs pažinimui ir žadinimui. Jo filosofijoje daug dėmesio skiriama sąveikai, žmogaus ryšiui su žmogumi bei santykio, įkvepiančio motyvaciją kaitai, kūrimui. Ateina laikas ir supervizijoje daugiau dėmesio skirti supervizoriaus asmneybės klausimui, tada galėsime įsivaizduoti ir kokybiškesnį patirtinio mokymosi procesą apjungiant darbą, mokymąsi ir asmenybės augimą.

Reikšminiai žodžiai: supervizija, Vydūno filosofija, patirtinis mokymasis

Literatūra

Dirgėlienė, I., Kavaliauskienė, V. 2018. Exisistential Issues of Supervision: Practical Discourse. *Scientific Proceedings* No 6. Latvian Christian Academy, p.117 - 125.

Kolb, D. A. 1984. Experiantial Learning. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Vydūnas. 2006. Žvilgsnis į gyvenimo gelmes.. (sud. Rima Palijanskaitė). Vydūno draugija.

RESTORANO – SVEČIŲ NAMŲ „PRIE PETERSO TILTO“ VEIKLOS OPTIMIZAVIMO GALIMYBĖS

Nijolė Drobnytė, lekt. Rasa Rupulevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Pastaraisiais dešimtmečiais paslaugų sferos vaidmuo šalių ekonomikoje tampa vis svarbesnis: daugėja turistų keliaujančių šalies viduje ir užsienyje, vis daugiau naudojasi svarbiausiomis paslaugomis - apgyvendinimu ir maitinimu. Gerėjant Lietuvos politinei ir ekonominei situacijai, pokyčiai vyksta ir turizmo sferoje. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014 metais Lietuvoje veikė 2062 apgyvendinimo įstaigos, o 2018 metais - 3616 įstaigų. Maitinimo įmonių augimas ne toks ryškus, 2014 metais šalyje buvo 3459 įmonės, o 2018 metų pabaigoje skaičius išaugo iki 3961 įmonės. Pagal klasifikaciją restoranas yra aukščiausios klasės maitinimo paslaugas teikianti įmonė, bet šis statusas ne visada atitinka siūlomą produktą ir paslaugas. Restorano sąvoka yra gana plati, todėl siekiama restorano pavadinimą apibrėžti pagal paslaugų kokybės standartus ir pateikti klasifikaciją. Apgyvendinimo įstaigų klasifikacija yra labiausiai reglamentuota Lietuvos Turizmo įstatymu. Pagrindinis kriterijus apsprendžiantis svečių namų veiklą yra jų teikiamų paslaugų kokybė. Svarbiausia, kad abi įmonės atitiktų klasifikacijos ir kokybės standartus.

Tikslas – išanalizuoti apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų sampratas, aptarti svečių namų ir maitinimo įstaigų paslaugų kokybės klasifikacijos sistemas, atlikti tyrimą restorane – svečių namuose „Prie Peterso tilto“ ir pateikti rekomendacijas veiklos ir teikiamų paslaugų kokybės optimizavimui.

Metodika. Siekiant atskleisti išsikeltą tyrimo tikslą, tyrimo eiga skirstoma į kelis etapus. I etapas – siekiant išanalizuoti apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų sampratą ir klasifikacines sistemas, naudojamas mokslinės literatūros ir teisinių dokumentų analizės metodas. II tyrimo etape, siekiant išanalizuoti šiuo metu teikiamų paslaugų kokybę tiriamame objekte, atliekamas interviu su įmonės darbuotojais ir atliekama anketinė paslaugų vartotojų apklausa. III tyrimo etape taikomas gautų skirtingų tyrimo rezultatų palyginimas ir pateikiama SSGG analizė.

Rezultatai. Skirtingi tiksliniai tyrimo metodai leido nustatyti vykdomos veiklos privalumus ir trūkumus, kurių pagalba galima pateikti veiklos optimizavimo galimybių planą. Nustatyta šiuo metu objekte vykdoma veikla, kokias problemas įžvelgia ten dirbantis personalas ir klientai, kurie atsakė į anketinės apklausos klausimus. Išanalizavus visus gautus atsakymus įmonės vadovui pateiktos įžvalgos, kurios sudarytos remiantis moksline literatūra ir gautais rezultatais.

Išvados. Apžvelgus gautus rezultatus iš interviu su personalu ir klientų anketinės apklausos rezultatus, pateiktos veiklos optimizavimo galimybės, kurios daugiausiai skirtos vadybos, rinkodaros ir marketingo skyriams. Per mažai skiriama dėmesio restorano – svečių namų reklamai internetiniuose puslapiuose, taip pat per mažai pasiūlymų, kurie galėtų pritraukti dar daugiau klientų ir mažintų sezoniškumą, kuris jaučiamas tiriamame objekte.

Reikšminiai žodžiai: apgyvendinimas, maitinimas, restoranas, svečių namai, turistas.

Literatūra:

Drejeris R. 2011. Maitinimo įmonių veiklos vadyba. Vilnius: Baltos lankos. – ISBN 9789-955-23-46-23.
Fitzsimmons, J. A. & Fitzsimmons, M. J. 2004. Service management: operations, strategy and information technology. Irvin: McGraw-Hill.
Šeštakauskienė O. 1996. Maitinimo įmonių projektavimas. Kaunas: Technologija. – ISBN 9986-133-90-4.
Švedaitė V. 2014. Svetingumo marketingo koncepcija apgyvendinimo sektoriuje. Magistro baigiamasis darbas.

PACIENTŲ, SERGANČIŲ NEPAGYDOMOMIS LIGOMIS, VILTIES LYGIO TYRIMAS

prof. dr. Danguolė Drungilienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Terminalinės būklės pacientų slauga ir pagalba gyvenimo pabaigoje yra vienas iš didžiausių sveikatos priežiūros iššūkių. Viltis kiekvienam tampa labai svarbi, kai susiduriama su rimtais gyvenimo išbandymais. Drąsa ir stiprybė, kurią rodo daugelis sunkiai sergančių, verčia žavėtis ir nusižeminti. Viltis, tai vienas esminių komponentų žmogaus gyvenime padedantis lengviau išgyventi sunkumus, o artėjant mirčiai lengviau ją priimti. Vilties praradimas paveikia ne tik vidinį asmens gyvenimą, bet ir jo socialinius ryšius. Viltis yra pozityvus jausmas, kurio išgyvenimas gali būti laikomas sunkumų įveikimo mechanizmu. Gebėjimas išlaikyti stiprią viltį net sunkiausiomis gyvenimo akimirkomis, padeda išgyventi sunkumus lengviau, greičiau atsitiesti, pasimokyti ir gyventi toliau su nauja patirtimi.

Tikslas – išanalizuoti pacientų, sergančių nepagydomomis ligomis, vilties lygį

Metodika. Atliktas vienmomentinis tyrimas, naudojant anoniminę anketą. Tyrime dalyvavo 120 nepagydomomis ligomis sergančių pacientų. Tyrimui naudota Vilties lygio nustatymo anketa, sudaryta iš 12 teiginių, nuomonė žymėta Likerto skalėje nuo „1-niekada“ iki „6-visą laiką“. Balų skaičius rodo vilties lygį. Tyrimas atliktas laikantis etikos reikalavimų. Duomenys analizuoti statistinio paketo (SPSS) 17.0 versija pagalba.

Rezultatai. Pacientai gerai vertino kai kuriuos teiginius, kaip „*gali prisiminti laimingus laikus“, „gali teikti ar gauti meilę ir rūpestį“, „jaučia, kad jų gyvenimas turi prasmę ir vertę*“, vertinimai buvo vidutiniškai apie 5 balus, tačiau pacientai blogiau vertino savo gebėjimą „*įžvelgti galimybes sunkumų metu“,* ar *„nebijoti dėl savo ateities“,* vertinimai atitinkamai 4,0 ir 3,3 balo. Analizuojant vilties lygio rodiklį, pacientų grupėje priklausomai nuo lyties ir amžiaus, stebėta tendencija, kad moterys pasižymi aukštesniu vilties lygiu, negu vyrai, o su vyresniu amžiumi šis rodiklis tiek vyrų, tiek moterų grupėje, mažėjo. Analizuojant pacientų, priklausomai nuo šeimyninės padėties vilties lygio rodiklį, gauti itin reikšmingi ($p<0,001$) skirtumai tarp vienišų (neturinčių partnerio) pacientų ir vedusių arba turinčių partnerį. Vilties lygis buvo žymiai mažesnis vienišų, nei vedusių ar turinčių partnerį pacientų. Pacientų, neturinčių vaikų, rodiklis statistiškai reikšmingai žemesnis, negu turinčių vaikų. Daroma prielaida, jog tyrimo rezultatus iš esmės įtakojo pacientų liga, socialinio bei asmeninio gyvenimo nykimas, baimė dėl savo ateities.

Išvados. Vilties išgyvenimas, sergantiems nepagydomomis ligomis, siejamas su gyvenimo prasmės ieškojimu, atvirumu ateičiai. Vyresnio amžiaus, vienišų, neturinčių vaikų pacientų vilties lygis žemesnis, tačiau, tyrimo rezultatai parodė, jog viltis įmanoma ir sunkiai sergant, kai asmeninė ateitis yra neaiški.

***Reikšminiai žodžiai*:** pacientas, viltis, vilties lygis.

Literatūra:

Herth K. 2005. State of the Science of Hope in Nursing Practice: Hope, the Nurse, and the Patient. In J. Eliott (ed), Interdisciplinary Perspectives on Hope,p. 169-211.

Katarskis A. 2011. Slaugytojų vilties išgyvenimo ir jų naudojamų vilties įkvėpimo ir palaikymo strategijų sąsajos. International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach, 8, p. 137-158.

Katarskis A., Perminas A. 2013. Vilties didinimo ir palaikymo intervencijos efektyvumo įvertinimas slaugytojų grupėje. International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach, 13, p. 9-29.

Ripamonti C., Miccinesi G., Pessi M., Di Pede P., Ferrari M. 2016. Is it possible to encourage hope in non-advanced cancer patients? We must try. Ann Oncol, 27 (3), p. 513-519

SVEIKATOS TAKŲ PAJŪRIO REGIONINIAME PARKE VYSTYMO IDĖJOS PAGRINDIMAS

Anastasija Galinytė, lekt. Egidijus Jurkus
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Šiandieniniame pasaulyje žmonės vis dažniau rūpinasi savo sveikata, daug dėmesio skiria savijautai. Vieni iš tokių objektų yra specializuoti takai ir trasos, skirtos žmonių pasivaikščiojimui sveikoje gamtinėje aplinkoje. Šiuo metu nėra tiksliai suvokiama kokie jie turi būti. Rengiant 2014 metais EU sąjungos struktūriniams fondams paraišką, buvo suformuota idėja sujungti Klaipėdos miestą ir Karklės kaimą specializuotais pėsčiųjų takais (sveikatos takais). Oficialiai takas atidarytas buvo 2019 metais rugsėjo 27 d.

Tikslas – Išanalizuoti Pajūrio regioninio parko sveikatos takų vystymo salygas, pateikti pasiūlymus šitų takų vystymo koncepcijai ir plėtrai.

Metodika. Siekiant išsiaiškinti sveikatos takų sampratą, atlikta mokslinių straipsnių (google.scholar duomenų bazė) analizė. Išskirti bendri faktoriai, apibūdinantys sveikatos takų sampratą. Apžvelgtos skirtingos galimos interpretacijos. Išskirtos rekomendacijos pėščiųjų sveikatos takų įrengimui, analizuojant Lietuvoje galiojančius teisės aktus ir metodines priemones.

Rezultatai. Pateiktos sveikatos takų sampratos bei klasifikacijos, įvardinti faktoriai, turintys įtakos šiu takų įrengimui bei parinkta metodologinė bazė tolimesniam kokybės vertinimui. Taip pat buvo pateikti pavyždziai sveikatos takų įrengimo kitose Lietuvos vietovėse bei užsienyje.

Išvados. Nustatyta, kad Pajūrio regioninio parko atveju, tinkamiausia sveikatos įrengimo forma- pasivaikščiojimo takai ir pažintinės su relaksacinėmis funkcijomis. Pagrindinis dėmesys plėtojant tokius takus turi buti kreipiamas į sanitarinius, higieninius ir saugumo normų reikalavimus.

Reikšminiai žodžiai: sveikatos takai, sveikatos turizmas, sveikatos takų vystymo galimybės.

Literatūra:

Azara, F. Niccolini, B. Derrick. 2018. Tourism, health, wellbeing, and protected areas.
Žilinskienė E., Gudžinskienė V., Gyvensena ir sveikata. Vilnius, 2003.
Mose I. 2016. Protected Areas and Regional Development in Europe: Towards a New Model for 21st century.

AKTYVIAI IR LINKSMAI SVEIKATĄ STIPRINA „SAKALĖLIO“ VAIKAI

Rita Gansauskienė, Reda Digrienė, Rūta Bagočienė
Klaipėdos lopšelis-darželis „Sakalėlis“

Lopšelyje darželyje „Sakalėlis“ vykdomas dalinės integracijos modelis, suteikiantis galimybių neįgaliesiems ir įprastinės raidos vaikams ugdytis bei bendrauti kartu. Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos apibrėžimu, sveikata - tai visapusiška fizinė, dvasinė ir socialinė gerovė. Paplitus naujiems netradiciniams ugdymo metodams ikimokyklinio ugdymo įstaigose, pakito tiek visuomenės, tiek ir lopšelio-darželio „Sakalėlis“ ugdytojų, sveikatos specialistų požiūris į vaiką, jo emocinę ir fizinę sveikatą, vaiko poreikius atliepiantį ugdymą. Įstaigos sveikatingumo programa integruota į bendrąją ugdymo sistemą, tad mokytojai, pagalbos vaikui specialistai ir kineziterapeutai vis dažniau įvairias terapijas ar jų elementus taiko kaip ugdomąją ir emocinės bei fizinės sveikatos gerinimo priemonę. Tyrinėjama ne tik emocinių gebėjimų raida, bet ir emocinių gebėjimų reikšmė sėkmingam vaiko prisitaikymui socialinėje aplinkoje (Izard, 2007).

Tikslas - atskleisti įstaigos specialistų komandos vykdomas terapines bei sveikatinimo priemones, įtakojančias vaikų fizinę, dvasinę ir socialinę gerovę.

Metodika. 2019 m. balandžio - gegužės mėnesiais atliktas tyrimas, kurio metu buvo stebimos vaikų emocijos įvairiose veiklose ir atlikta anketinė apklausa, kurioje dalyvavo įstaigos bendruomenės nariai. Tyrimas lankstus, nebuvo griežtai apribotas. Rezultatai apibendrinti, atliekant mokslinės literatūros analizę ir aptariant patirtį.

Rezultatai. Atlikto stebėjimo analizė rodo, kad dauguma vaikų minėtose veiklose labai gerai jaučiasi, supranta savo emocijas, jas susieja su atitinkamais simboliais ir juos pavadina. Įveikti nepasitikėjimą savo jėgomis kai kuriems vaikams padėjo suaugusiųjų skatinantys, guodžiantys, raminantys ir padrąsinantys žodžiai. Derinant terapines ir reabilitacines priemones, pastebimai pagerėjo vaikų nuotaika bei teigiamų emocijų raiška. Tyrimas paremtas stebėjimo bei apklausos duomenimis padės tobulinti ugdymo metodus, būdus ir priemones „Sakalėlyje“, kurie gali turėti įtakos tolesniam vaiko sveikatos stiprinimui.

Išvados. Terapinio pobūdžio ir kitos sveikatinimo veiklos daro teigiamą įtaką vaikų fizinei ir emocinei sveikatai, skatina vaikų fizines ir kūrybines galias, pasitikėjimą savo jėgomis, norą pakartoti veiklą. „Žymiai svarbiau sveikatą tausoti ir ją stiprinti, negu ligas gydyti“ (Vydūnas).

***Reikšminiai žodžiai*:** dalinė integracija, terapinis metodas, emocija, sveikatinimas

Literatūra:

Izard, C.E. 2007. Basic emotions, natural kinds, emotion schemas, and a new paradigm. Perspectives on Psychological Science, 2(3), 260-280.

World Health Organization. WHO definition of Health, Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference, New York, 19-22 June 1946; signed on 22 July 1946 by the representatives of 61 States (Official Records of the WHO, no. 2, p. 100) and entered into force on 7 April 1948)

Prieiga per internetą:https://www.ku.lt/svmf/wp-content/uploads/sites/7/2017/04/Vydunas_2015.pdf

MUZIKOS POVEIKIS NERIMUI, STRESUI, SKAUSMUI IR FIZIOLOGINIAMS RODIKLIAMS PACIENTAMS PO MIOKARDO INFARKTO

Vilma Garkevičiūtė[1]; dr. Jurgita Gulbinienė[2]
[1]Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė, Kardiologijos intensyvios terapijos skyrius
[2]Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Slaugos fakultetas, Slaugos ir rūpybos katedra

Pacientai, kuriems diagnozuotas miokardo infarktas patiria didelį nerimą, stresą, nes staiga hospitalizuojami, dėl pablogėjusios sveikatos būklės. Muzikos klausymasis gali būti taikomas ir pacientams gydomiems intensyvios terapijos skyriuose po miokardo infarkto, širdies operacijų. Tyrimuose nustatyta, kad muzikos klausymasis, tai veiksmingas metodas mažinantis paciento fiziologinius rodiklius: arterinį kraujo spaudimą, širdies susitraukimų dažnį, kvėpavimo dažnį. Lietuvoje kol kas neatlikta tyrimų, kurių metu būtų taikytas muzikos klausymasis pacientams po miokardo infarkto ir įvertintas jos poveikis.

Tikslas – nustatyti muzikos poveikį nerimui, stresui, skausmui ir fiziologiniams rodikliams pacientams po miokardo infarkto.

Metodika. Tyrimas vykdytas LSMU Kauno klinikose 2019-06 mėn. iki 2019-12 mėn. Tyrimo metodas – perspektyvinis, kvotinės imties tyrimas. Tyrimo metu buvo įtraukti pacientai, kurie stacionarizuoti į Kardiologijos intensyvios terapijos skyrių būtinosios medicininės pagalbos tvarka su diagnozuotu miokardo infarktu ir atlikta širdies vainikinių arterijų angiografija. Pacientų į tyrimą buvo įtrauka 150 ir sudarytos trys grupės: I tiriamoji grupė klausėsi klasikinės muzikos; II tiriamoji grupė klausėsi relaksacinės muzikos; Kontrolinė grupė nesiklausė muzikos. Duomenų analizė atlikta naudojantis SPSS 25.0 programinę įrangą. Rezultatai laikomi statistiškai reikšmingi, jei $p<0,05$.

Rezultatai. Klasikinės muzikos grupėje statistiškai reikšmingai sumažėjo nerimas $t(98)=-2,46$; $p=0,01$, stresas $t(98)=-5,57$; $p=0,001$, skausmas $t(98)=-5,57$; $p=0,001$, širdies susitraukimo dažnis $t(98)=-1,71$; $p=0,09$ ir sistolinis arterinis kraujo spaudimas $t(98)=-5,23$; $p=0,001$ palyginus su kontroline grupe. Relaksacinė muzikos grupėje statistiškai reikšmingai sumažėjo situacinis nerimas $t(98)=5,60$; $p=0,001$, skausmas $t(98)=3,80$; $p=0,001$, širdies susitraukimo dažnis $t(98)=-1,69$; $p=0,009$ ir arteriniam kraujo spaudimas $t(98)=-3,14$; $p=0,002$ palyginus su kontroline grupe. Nustatyta, kad relaksacinės muzikos grupėje situacinis nerimas sumažėjo statistiškai reikšmingai daugiau, nei klasikinės muzikos grupėje $t(98)=2,34$; $p=0,02$.

Išvados. Klasikinė ir relaksacinė muzika gali būti taikoma, kaip pagalbinis metodas mažinant pacientų jaučiamą nerimą, stresą, skausmą ir fiziologinius rodiklius po miokardo infarkto.

***Reikšminiai žodžiai*:** muzika, miokardo infarktas, nerimas, skausmas, fiziologiniai rodikliai.

Literatūra:

Trappe H.J., Voit G. 2016.The Cardiovascular Effect of Musical Genres. Dtsch Arztebl Int, 11 3 (20), p. 347-352.

Gruhlke L.C., Patrício M.C., Moreira D.M. 2015. Mozart, but not the Beatles, reduces systolic blood pressure in patients with myocardial infarction. Acta Cardiol, 70 (6), p. 703-706.

Lieber A.C., Bose J., Zhang X., Seltzberg H., Loewy J., Rossetti A. Mocco J, Kellner C.P. 2018. Effects of music therapy on anxiety and physiologic parameters in angiography: a systematicreview and meta-analysis. J Neurointerv Surg, 11 (4), p. 416-423.

MUZIKA OPERACINĖJE – DARBO NAŠUMAS IR EFEKTYVI KOMUNIKACIJA

Lina Gedrimė[1,2,3,4], Aurelija Zybartaitė[2], doc. dr. Aelita Skarbalienė, doc. dr. Egidijus Skaralius[3]
Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų institutas[1], Klaipėdos Valstybinė Kolegija[2], Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultetas[3], Respublikinė Klaipėdos Ligoninė[4]

Grojant muzikai pagerėja operacinės komandos narių koncentracija, pavyksta lengviau susikaupti (Kacem et al, 2020). Muzika pasirenkama naudoti norint pasiekti įvairiausių rezultatų ne tik ligoninėje, bet ir bendruomenėje ar slaugos įstaigose. Įrodyta, kad muzika gali mažinti pacientų nerimo lygį hospitalizacijos metu ir atliekant nemalonias ar invazines procedūras, tokias kaip chirurginės intervencijos, chemoterapija ir panašiai. Kitaip tariant, muzika padeda asmenims atsipalaiduoti.

Tyrimo tikslas. Nustatyti muzikos įtaką operacinės komandos narių darbo našumui operacijų metu.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir kiekybinis tyrimas.

Rezultatai. Muzika gali būti plačiai naudojama gydymo įstaigose, nes ji padeda gerinti savijautą, mažina stresą ir didina psichologinį atsiribojimą nuo nemalonių situacijų – to pasiekiama dėl muzikos daromo tiesioginio psichologinio poveikio per vegetacinę nervų sistemą. Tačiau norint išgauti maksimalią naudą iš muzikos, svarbu išmanyti jos panaudojimo galimybes, tinkamai parinkti žanrą (pobūdį), garsumą, intensyvumą.

Išvados. Atliktas tyrimas „Muzikos įtaka darbo našumui sąnarių endoprotezavimo operacijos metu operacinės komandos narių požiūriu“ atskleidė, jog operacinės komanda privalo gerai atlikti savo pareigas bei sukurti ir išlaikyti ryši su pacientais, diagnozuoti ir prognozuoti paciento būklę, priimti sudėtingus sprendimus, prisiimti pilną atsakomybę už pacientą visą jo gydymo laikotarpį, organizuoti ir tarpininkauti paciento priežiūroje, dalintis su kolegomis darbo metu įgyta medicinos praktikos patirtimi. Tačiau būtina pažymėti, kad sąnarių endoprotezavimo operacija yra sudėtinga procedūra, kurią apsunkina ir komandos kaita, nes tuomet dažnai padidėja įtampa, nukenčia visų bendras darbas, jaučiamas bendras diskomfortas, tampa sunkiau susikaupti, padidėja klaidų tikimybė. Siekiant užtikrinti, kad komandinis darbas vyktų sklandžiau, reikėtų skirti dėmesio darbo organizuotumui, tarpusavio santykių puoselėjimui, savo charakterių ir bendravimo ypatumų vertinimui bei darbinės aplinkos stipresniam puoselėjimui. Muzika taikoma operacinės komandos darbe gali būti vertinama kaip efektyvi ir vertinga priemone, kuri daro teigiamą įtaką operacinės komandos nariams. Muzika gali padėti sumažinti nerimą, paskatinti atsipalaidavimą, slopinti reakciją į stresines situacijas, padidinti atliekamų veiksmų efektyvumą. Nemažą reikšmę turi ir muzikos žanro pasirinkimas, nuo kurio priklauso operacinės komandos narių savijauta bei atliekamo darbo našumas.

Reikšminiai žodžiai: muzika, operacija, operacinės komandos nariai

Literatūra:

Kacem, I., Kahloul, M., Arem, S., Ayachi, S., Hafsia, M. (2020). Effects of music therapy on occupational stress and burn-out risk of operating room staff. Libyan J Med. 2020; 15(1): 1768024.

IS THE LEVEL OF FEMALE FERTILITY IN THE COUNTRIES OF THE BALTIC SEA REGION GUARANTEES GENERATION`S REPLACEMENT?

Agnieszka Genowska[1], Krystyna Piekut[1], Jacek Jamiołkowski[2]
[1] Faculty of Health Sciences, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland
[2] Faculty of Medicine with the Division of Dentistry and Division of Medical Education in English, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland

Introduction. Fertility research rarely pays attention to the territorial differences within countries. Yet this knowledge can contribute to a better understanding of the national fertility level.

The aim of the study was to assess secular fertility trends in countries from Baltic Sea region in context of generation's replacement.

Material and Methods. Data on total fertility rate (TFR) in countries Baltic Sea region for in the years 1990-2017 obtained from World Health Organization and Eurostat were used in the analysis. The analysis included 8 countries of the Baltic Sea region, which are European Union member countries. Time trends were estimated using joinpoint regression method. The number and location of significant joinpoints for each country (maximum of 3) was determined using a log-linear model. The results of the estimates linear trends were presented as partial linear trends as anuual percentage change (APC) and weighted change in partial trends as average anuual percentage change (AAPC) and with 95% confidence intervals.

Results. In the Baltic Sea region states, there were disparities in TFR, with the highest levels in 1990 in Sweden (2.13) in comparison to Germany (1.45) and in 2017 ranged was 1.78 in Sweden to 1.48 in Poland. In the analyzed period only in Denmark, Finland and Sweden TFR did not exceed the level the lowest-low fertility (1.3). High variability of TFR was observed, including trend direction changes. In the early period 1990-1994 a significant decrease in the TFR value was found in Estonia (by -9.1%/year), Lithuania (by -6.5%/year), Germany (by -3.5%/year), and till 1997 in Latvia (by -8.5%/year). In Poland TFR decrease trend was present the longest, till 2003 (by -4.3%/year). Subsequent increasing trend until years 2008/2009 was observed in Estonia (by 3.9%/year), Latvia (by 3.2%/year), Poland (by 2.8%/year), Sweden (by 2.6%/year). In the years 2008/2011 to 2017 diminished trends occurred in Finland (by -3.5%/year), Estonia and Sweden (by -1.1%/year). Favorable changes were noted after 2011 in Latvia (by 4.7%/year), Germany (by 2.5%/year), and also after 2014 in Poland (by 5.6%/year). Among countries Baltic Sea region during the period 1990-2017 in Poland occurred dramatically reduction of TFR (by -1.4%/per year), a slower pace of the trend occurred in Finland (by -0.3%/year), inversely in Germany TFR increased (by 0.5%/year).

Conclusions. After 1990, none of countries in the Baltic Sea region has reached the generation replacement threshold. Low fertility level will result in an aging population and a greater need for social and medical care.

Keywords: Fertility, secular trends, Baltic region

INDUSTRIAL POLLUTION AND MORTALITY DUE TO CIRCULATORY SYSTEM DISEASES IN THE AGE GROUP 25-64 YEARS

Agnieszka Genowska[1], Krystyna Szafraniec[2], Maciej Polak[2], Jacek Jamiołkowski[3], Andrzej Pająk[2]

[1] Faculty of Health Sciences, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland

[2] Faculty of Health Sciences, Jagiellonian University Medical College, Krakow, Poland

[3] Faculty of Medicine with the Division of Dentistry and Division of Medical Education in English, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland

Introduction. Environmental characteristics of neighborhoods influence circulatory health, but studies which examine environmental pollution across a wide range of circulatory system diseases (CSD) in Poland are scarce.

Aim of the study was to assess the relationship between mortality from CSD and environmental pollution from industry, as well as examining whether changes in environmental pollution are associated with changes in mortality from CSD.

Material and method. An ecological study was carried out in 66 sub-regions of Poland using data on mortality from CSD (ICD-10: I00-I99) and environmental pollution characteristics from Central Statistical Office for the period from 2010 to 2014. Age-standardized mortality rates (SMRs) were calculated separately for men and women at age 25-64 years. A synthetic environmental pollution from industry (EPI) index was calculated for each sub-regions, using algorithm Perkala, based on the following indices: total particle pollution, sulfur dioxide, nitrogen oxides, industrial wastes and untreated wastewater. To investigate the relationship between EPI index and SMRs from CSD and their overtime changes its increase a Spearman`s correlation was used.

Results. In the sub-regions studied, the SMRs for CSD in age group 25-64 years varied from 127.51/100,000 to 258.67/100,000 in men and from 30.45/100,000 to 86.97/100,000 in women. In 2010, the synthetic EPI index varied from –1.47 to 1.99. In 2014 it varied from –1.40 to 1.93. EPI index was the highest in urbanized sub-regions of south Poland and the lowest in eastern part of the country mainly. In 31 sub-regions (47%), the index was lower in 2014 compared to 2010. An increase in the EPI index was associated significantly with an increase of SMR from CSD in the age group of 25-64 years in women only.

Conclusions. At population level, in 66 sub-regions of Poland mortality from CSD in age group 25-64 years was associated with environmental pollution and in women the increase in EPI index was related to increase in mortality from CSD.

Keywords: Circulatory system diseases, industrial environment, Poland

This study was funded by the National Science Centre decision number 2016/23/D/HS4/01887

PERDEGIMO SINDROMO RAIŠKA SLAUGYTOJŲ DARBE: LITERATŪROS ANALIZĖ

Laura Giedrienė, prof. dr. Danguolė Drungilienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Pasaulio sveikatos organizacija psichikos sveikatą pripažįsta viena svarbiausių XXI a. pradžios visuomenės sveikatos sričių. Mokslinė literatūra rodo, kad darbuotojų psichinė ir fizinė sveikata, emocinė savijauta, motyvacija dirbti yra susiję su psichosocialine darbo aplinka. Perdegimo sindromas, apibrėžiamas kaip darbo sukeltas sindromas, apimamtis emocinį išsekimą, depersonalizaciją, sumažėjusį asmeninių pasiekimų suvokimą. Oficialiai teigiama, kad pirmasis perdegimo sindromo sąvoką panaudojo vokiečių psichoanalitikas H. J. Freundenberger 1974 m. Įvairiūs autoriai nurodo, kad perdegimas dažniausiai pasireiškia žmonėms patiriantiems ilgalaikį stresą darbe. Šiuolaikinės sveikatos reformos ir visuomenė iškelia didelius reikalavimus medicinos darbuotojams. Deja, ne kiekvienas slaugytojas gali veiksmingai ir profesionaliai dirbti daugelį metų, todėl didėja nepageidaujamų emocinių sutrikimų tikimybė. Perdegimo sindromo tyrimai tarp sveikatos priežiūros specialistų išlieka prioritetine mokslinių tyrimų sritimi.

Tiklsas – atrinkti ir išanalizuoti mokslinius straipsnius, nagrinėjančius perdegimo sindromo raišką slaugytojų darbe.

Metodika. 2020 m. vasario mėn. atlikta literatūros analizė. Ieškant straipsnių, naudotos kompiuterinės bibliografinės duomenų bazės: HealthSource: Nursing/AcademicEdition, MEDLINE, PsychARTICLES. Buvo koduojama raktiniu žodžiu *burnout syndrome* ir *„nursing“.* Atliekant pirminę atranką buvo skaitomas straipsnio pavadinimas ir santrauka. Kriterijai: atrinkti straipsniai, nuo 2015 m. kuriuose atliktas empirinis tyrimas.

Rezultatai. Slaugytojai yra dažnai susiduriantys su įvairiomis stresinėmis situacijomis, pacientų ir artimųjų išgyvenimais, traumomis bei vaizdiniais darančiais neigiamą poveikį jų pačių psichinei sveikatai. Tyrimai atskleidžia, kad slaugytojų profesinis perdegimas nevisada priklauso nuo skyriaus veiklos pobūdžio ar nuo individualių ypatybių. Svarbiausios priežąstys lemiančios perdegimo atsiradimą yra: darbo aplinka, darbo krūvis, komandiniai santykiai. Perdegimas slaugytojų darbe pasireiškia dažnu nedarbingumu, suprastėjusia psichologine savijauta, depresija, dažnesniu alkoholio vartojimu, dažniau sergama 2 tipo cukriniu diabetu.

Išvados. Analizės rezultatai parodė, kad su perdegimo sindromu susiduria apie 50-60 proc. slaugytojų. Vieningos metodikos, kaip kontroliuoti veiksnius, įtakojančius perdegimo sindromo riziką nėra, tačiau daugelis mokslininkų savo tyrimuose nurodo, kad efektyviausias darbuotojų sveikatos išsaugojimo būdas yra kenksmingų darbo veiksnių valdymas. Didesnė bendradarbių ir vadovų parama leidžia prognozuoti geresnę psichologinę darbuotojų sveikatą, silpnesnius emocinio išsekimo, psichologinės įtampos ir psichosomatinius simptomus.

***Reikšminiai žodžiai*:** slaugytojas, perdegimas, stresas.

Literatūra:

Bianchi R., Laurent E., Schonfeld I. S. 2019. Burnout: Moving Beyond the Status Quo. International Journal of Stress Management, 26 (1), p. 36-45.

Kučinskaitė K., Vaitkaitienė E., Aukštakalnis V., Vaitkaitis D. 2019. Skubios pagalbos skyriuje dirbančių slaugytojų profesinis išsekimas ir darbe patiriamas stresas. Skubioji medicina, 1 (1), p. 39-46.

Pajarskienė B., Žiedelis A. 2018. Slaugytojų profesinio perdegimo prevencija sveikatos priežiūros įstaigose. Higienos institutas, p. 4-18. ISSN 2424-3825.

HIPOTERAPIJOS INTERVENCIJOS POVEIKIS VAIKŲ, TURINČIŲ CEREBRINĮ PARALYŽIŲ, PSICHOMOTORIKAI

Rita Gikarienė, prof. dr. Daiva Mockevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Cerebrinis paralyžius yra sudėtinga neurologinė būklė, atsiradusi dėl neprogresuojančio pažeidimo besivystančiose smegenyse, kuri veikia vaiko tipišką judėjimo ir laikysenos vystymąsi. Cerebrinio paralyžiaus sukelto galvos smegenų defekto ištaisyti neįmanoma. Deja, bet jis nepagydomas ir lieka visam gyvenimui, bet jo sunkumo laipsnis keičiasi, jei vaikas gydomas ir reabilituojamas. Dabar vis dažniau ieškoma alternatyvių gydymo metodų. Hipoterapija yra vienas iš jų. Tai natūralus reabilitacijos metodas, ne medicininė intervencija, ji lengvina simptomus, o ne pačią ligą. Hipoterapija gerina pusiausvyrą, koordinaciją ir liemens kontrolę. Arklio judesiai sukelia dubens ir liemens motorinę reakciją. Hipoterapija yra ypatinga tuo, kad žirgas raiteliui padeda atkurti žmogaus eiseną. Jo judesiai skatina raitelį išlaikyti tinkamą pusiausvyrą ir laikyseną.

Tikslas – Įvertinti motorinių funkcijų kaitą taikant hipoterapiją vaikams turintiems cerebrinio paralyžiaus spastinę formą.

Metodika. Tyrime dalyvavo du tiriamieji. 5 metų berniukas, turintis cerebrinio paralyžiaus, spastinės diplegijos formą ir 8 metų mergaitė, turinti cerebrinio paralyžiaus spastinės hemiplegijos formą. Tyrimo metu buvo vertinama kūno judesių funkcija (GMFM-88), raumenų tonusas (modifikuota Ashworth skalė), stambiosios motorikos funkciniai lygiai (GMFCS) ir patologiniai refleksai. Tyrimas pradėtas gavus tėvų sutikimus dalyvauti tyrime. Tyrimo metu buvo atliekama hipoterapijos intervencija. Iš viso vyko 16 hipoterapijos užsiėmimų, vieną kartą per savaitę, po 30 min. Tiriamosios dalies duomenų analizė ir statistinis patikimumas skaičiuotas Microsoft Office Excel 2013 programa.

Rezultatai. Nustatyta, kad po tyrimo, atliekant hipoterapiją, kūno judesių funkcijų rezultatai pagerėjo abiem tiriamiesiems. Pirmam tiriamajam didžiausias pokytis buvo GMFM-88 B judesių grupėje. Balų suma pagerėjo 10 %. Antram tiriamajam didžiausias pokytis buvo GMFM-88 E judesių grupėje, balų suma pagerėjo 16 %. Raumenų tonusas pakito tik vienam iš tiriamųjų, kurio spastiškumas buvo didesnis. Abiem tiriamiesiems stambiosios motorikos funkcinis lygis nekito viso tyrimo metu. Patologinių refleksų integracija abiem tiriamiesiems teigiamai kito po du refleksus iš penkių.

Išvados. Gauti tyrimo rezultatai rodo, jog taikant hipoterapiją vaikams su cerebriniu paralyžiumi, padedama pagerinti kūno judesių funkcijas, sumažinti raumenų spastiškumą, taip pat hipoterapija teigiamai veikia patologinių refleksų pasireiškimą.

Reikšminiai žodžiai: cerebrinis paralyžius, gyvūnų asistuojama terapija, hipoterapija

Literatūra:

Becheva M., Georgiev D., Obreshkova D., Petkova V. 2017. Hippotherapy: Integrated Approach in Children with Cerebral Palsy (CP). World Journal of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences. Vol. 5 (7). 9-17 p.

Eun Sook Park, Dong-Wook Rha, Jung Soon Shin et al. 2014. Effects of Hippotherapy on Gross Motor Function and Functional Performance of Children with Cerebral Palsy. Yonsei Medical Journal, vol. 55 (6), p. 1736-1742.

Ueda K., Jiang H. 2017. Spastic diplegia with nonperinatal asphyxia in pediatric population. International Physical Medicine & Rehabilitation Journal. Vol. 1 (4).

MOTORINIŲ FUNKCIJŲ KAITA TAIKANT HIPOTERAPIJĄ VAIKUI SERGANČIAM CEREBRINIO PARALYŽIAUS SPASTINĖS DIPLEGIJOS FORMA

Rita Gikarienė, prof. dr. Daiva Mockevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Cerebrinis paralyžius – tai lėtinė nervų sistemos liga, prasidedanti kūdikystėje ir besitęsianti visą gyvenimą. Jis išsivysto dėl galvos smegenų pažeidimo iki gimimo, gimdymo metu arba po gimimo. Pagrindinis cerebrinio paralyžiaus požymis – judesių raidos sutrikimas. Liga sukelia inervacijos sutrikimus, kas lemia pakitusį raumenų tonusą, sutrinka judesių kontroliavimas ir koordinavimas. Hipoterapija (Hippos – tai graikų kilmės žodis, reiškiantis žirgą) - gydymas, panaudojant žirgą. Tai terapija, kurios metu žirgo judesiai suteikia žmogui naujų emocijų, potyrių, lavina judesių koordinaciją, pusiausvyrą. Sėdėjimas ant žirgo gerina laikyseną, stiprina nugaros raumenis.

Tikslas – įvertinti hipoterapijos įtaką kūno judesių funkcijai, vaikui turinčiam cerebrinį paralyžių.

Metodika – atliktas atvejo analizės tyrimas su vaiku, kuriam nustatyta spastinė diplegija. Atliktas kūno judesių funkcijos vertinimas prieš tyrimą ir po jo, taip pat nustatyti patologiniai refleksai, įvertintas raumenų tonusas pagal modifikuotą Ashworth skalę. Nustatytas funkcinio mobilumo lygis. Visi matavimai atlikti prieš tyrimą ir po jo. Tyrimas atitiko etikos keliamus reikalavimus.

Rezultatai – Taikant hipoterapiją pagerėjo tiriamojo fizinė būklė, kūno judesių funkcijos. Tiriamojo laikysena tapo vizualiai geresnė, tiek sėdint, tiek einant. Pagerėjo pusiausvyra vaikštant su vaikštyne, žingsniai tapo stabilesni, sklandesni. Nors hipoterapija ir neturėjo įtakos raumenų tonusui ir patologiniams refleksams, ji ženkliai pagerino tiriamojo sėdėseną, sustiprino liemens raumenis.

Išvados

1. Palyginus kūno judesių funkcijos tyrimus prieš ir po tyrimo, nustatyta, kad testo rezultatai pakito keliais balais. Todėl galima teigti, jog hipoterapija įtakoja kūno judesių funkcijas.
2. Nustatyta, kad hipoterapija raumenų tonusui įtakos neturėjo, pastebėtas tik trumpalaikis pagerėjimas.
3. Nustatyta, kad hipoterapija funkciniam lygmeniui įtakos neturėjo.
4. Nustatyta, kad patologiniai refleksai nekito, taikant hipoterapiją.

Reikšminiai žodžiai: cerebrinis paralyžius, hipoterapiją, animal assisted therapy, equine-assisted therapy, hippotherapy.

Literatūra:

Prasauskienė A. 2017. Neįgalių vaikų ortopedinės komplikacijos ir jų prevencija. Kaunas: Kopa.

Ritesh T. 2017. Symptom Recognition and Diagnosis of Cerebral Palsy in Nepal. [interaktyvus] Volume 47, Issue 6, pp 1739–1748. [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 15d.]
https://link.springer.com/article/10.1007/s10803-017-3090-8

Veronica Lac. 2017. Equine-facilitated psychotherapy and learning: the human-equine relational development (HERD) approach. London: Elsevier/Academic Press.

Viloria E.; Witzke K. 2018.Effects of hippotherapy on gross motor function for a child with spastic quadriplegia cerebral palsy. International journal of exercise science. [interaktyvus]. Volume 8, issue 6. [žiūrėta 2020 m. vasario 10d.]. https://digitalcommons.wku.edu/ijesab/vol8/iss6/4/

VAIKŲ SVEIKATOS STIPRINIMAS IR FIZINIO AKTYVUMO SKATINIMAS KLAIPĖDOS LOPŠELYJE – DARŽELYJE „SAKALĖLIS“

Dovilė Globienė, kineziterapeutė, Leonora Kuzmauskienė, specialioji pedagogė,
Rasa Serapinienė, logopedė,
Klaipėdos lopšelis-darželis „Sakalėlis“

„Vaiko sveikata ir saugumas – neįkainuojamas lobis ir didžiausia vertybė, kurią privalu saugoti ir branginti kiekvienam iš mūsų. Žmogaus asmenybė ir sveikatos ištakos glūdi jo vaikystėje“. Vaikystė - vienas svarbiausių sveikatos raidos laikotarpių, kai formuojasi vaiko gyvensenos ir elgsenos pagrindai, lemiantys būsimo gyvenimo kokybę. Šeima ir vaikų darželis turėtų būti partneriais ugdant ir formuojant saugios bei sveikos gyvensenos nuostatas, gebėjimus ir įgūdžius. Sveikatos specialistai pastebi, kad vis daugiau vaikų sveikatos problemų iškyla dėl aktyvaus judėjimo stokos, netinkamos mitybos įpročių, perteklinio informacinių kompiuterinių technologijų naudojimo bei kitų faktorių. Problemos aktualumas paskatino lopšelio – darželio „Sakalėlis“ pedagogus ir sveikatos specialistus dar aktyviau ieškoti įvairesnių metodų, būdų, priemonių vaikų fiziniam aktyvumui skatinti ir stiprinti. Įstaigos vizija, filosofija ir misija atspindi ugdymo prioritetus bei atskleidžia požiūrį į vaiko sveikatą kaip didžiausią vertybę, todėl ugdytojai kasdien skatina įvairių galių ir negalių vaikų prigimtinį poreikį judėti, motyvuoja aktyviau sportuoti, formuoja įprotį aktyviai fiziškai judėti kartu ir pajausti judėjimo džiaugsmą įvairiose erdvėse.

Tikslas – pristatyti ir įvertinti priemones, stiprinančias lopšelio-darželio „Sakalėlis“ sutrikusios ir įprastinės raidos vaikų sveikatą bei ugdančias sveikos, aktyvios gyvensenos įgūdžius.

Kryptingai ir nuosekliai įvairiose erdvėse organizuotos veiklos padeda sukurti integruotą, darnią sveikos gyvensenos ugdymo ir vaikų sveikatą stiprinančią sistemą. Kasdieninės rytmetinės mankštos, judrios vaikų veiklos gryname ore, sportinės pramogos, šventės, varžybos, savaiminio judėjimo veiklos ne tik prisidėjo prie vaikų emocinės ir fizinės sveikatos gerinimo, bet ir sustiprino bendrystės jausmą, išplėtojo partnerystės ryšius su šeima, sumažino socialinę atskirtį.

Metodika. Tyrimo tikslui pasiekti buvo atlikta 49 respondentų grupės nuomonių analizė ir diskusija. Išanalizuoti pagalbos mokiniui specialistų, kineziterapeutų, judesio korekcijos mokytojų, ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo grupių mokytojų, ugdytinių tėvų ir Klaipėdos visuomenės sveikatos biuro specialisto savanoriškai parašyti atsiliepimai apie įstaigoje vykdomas vaikų fizinio aktyvumo ir sveikatos stiprinimo veiklas.

Rezultatai. Gautais respondentų atsiliepimais pagrįstas temos aktualumas ir atskleista, kad ikimokyklinio/priešmokyklinio amžiaus vaikams būtinos aktyvios fizinės veiklos įvairiose erdvėse: jos gerina vaikų nuotaiką, savivertę, motyvuoja judumą, mažina sergamumą. Pozityvus bendruomenės narių požiūris į „Sakalėlyje“ vykdomas fizinį aktyvumą skatinančias veiklas prisideda prie vaikų sveikatos saugojimo ir stiprinimo. Ugdytinių sveikatos indeksą vertino Klaipėdos visuomenės sveikatos biuro specialistas.

Išvados. Vaikų fizinis aktyvumas yra gyvybiškai svarbus veiksnys, užtikrinantis vaiko raidą bei stiprinantis sveikatą. Įdomios, tikslingos, tradicinės ir netradicinės judrios veiklos įvairiose erdvėse daro poveikį vaiko fizinei ir emocinei sveikatai bei ligų prevencijai.

***Reikšminiai žodžiai*:** fizinis aktyvumas, sveikatos stiprinimas

Literatūra:

Prieiga internetu: https://www.ruc.lt/20-projektai/73-50-regos-ugdymo-centro-bendruomenes-lyderystes-metu-3

IŠORINIŲ VEIKSNIŲ POVEIKIS IR KOSMETOLOGINIŲ PROCEDŪRŲ SVARBA VEIDO ODAI: LITERATŪROS ANALIZĖ

Indrė Glodianytė, Gintarė Červinskytė, Kotryna Kliukovič, dr. Zita Gierasimovič
Socialinių mokslų kolegija, VU MF Sveikatos mokslų institutas, Slaugos katedra

Mūsų genuose užprogramuotas kompleksinis, biologinis ir degeneracinis odos senėjimo procesas, kuris prasideda nuo 25–30 metų amžiaus. Žalingi išoriniai ir vidiniai veiksniai lemia biologinius odos senėjimo požymius nuo pat gimimo iki mirties ir formuoja galutinę senstančios odos išvaizdą. Veido odos koregavimui plačiai naudojamos kosmetologinės procedūros, kurios pagerina odos būklę, išvaizdą.

Tikslas. Išanalizuoti mokslinę literatūrą apie išorinius veiksnius ir kosmetologinių procedūrų poveikį veido odai.

Metodika. Atlikta literatūros šaltinių apžvalga, analizuoti 2016–2020 metų moksliniai straipsniai. Mokslinių straipsnių paieška atlikta Pubmed (Medline), Google scholar, International Journal of cosmetic science duomenų bazėse.

Rezultatai. Išanalizavus mokslinę literatūrą nustatyta, kad ultravioletiniai spinduliai 315–400 nm ilgio (UVA) ir 280–315 nm ilgio (UVB) yra pripažinti kancerogeniniais. Ultravioletiniai spinduliai (UV) sukelia odos nudegimus, hiperpigmentaciją, odos struktūros ir funkcijos pokyčius. Dėl UV spindulių poveikio ląstelės deoksiribonukleorūgštims (DNR) slopinama imuninė sistema, kurios atsakas atveria kelią įvairioms infekcijoms, sukelia fotosenėjimą, priešlaikinį odos senėjimą. Naudingas UVB spinduliuotės poveikis pasižymi bioaktyvaus prohormono cholekalciferolio (vitamino D_3) sinteze. Padidėjęs odos atsparumas UV spinduliuotei, skatina antioksidatorių (melanino) gamybą. Išorinių veiksnių (stresorių) poveikis sukelia nestandartinę organizmo reakciją. Ilgalaikiai stresoriai gali sutrikdyti imuninę, širdies ir kraujagyslių sistemas, kenkia odos būklei, didina kortizolio ir adrenalino gamybą organizme, dėl šių priežasčių sutrikdoma odos barjerinė funkcija, gali paūmėti lėtinės odos ligos – rožinė, aknė, dermatitas. Stresoriai sulėtina ląstelių atsinaujinimą, sumažina odos keramidų ir natūralių drėkinamųjų faktorių sekreciją, oda tampa sausa, šerpetojanti, įgauna pilkšvą atspalvį. Odos senėjimui būdingos tokios savybės kaip raukšlėjimasis, elastingumo praradimas, šiurkščios struktūros išvaizda, sutrinka melanocitų veikla. Senstančios veido odos koregavimui plačiai naudojamas masažas, pilingai, injekcinės procedūros ar aparatinės metodikos. Kosmetologinės procedūros užkerta kelią odos senėjimui, teigiamas masažo terapijos poveikis yra susijęs su slėgio receptoriais, kurie stiprina kolagenines skaidulas, suteikia veido odai elastingumo, tvirtumo, pagreitina medžiagų apykaitą. Apsauginės priemonės su UV filtrais mažina išorinių veiksnių poveikį odai.

Išvados. Išoriniai veiksniai, stresoriai sulėtina odos ląstelių atsinaujinimą, mažina odos barjerinę funkciją, skatina lėtinių odos ligų paūmėjimą. Naudingas išorinių veiksnių poveikis pasižymi gaminant bioaktyvų prohormoną. Kosmetologinės masažo, aparatinės procedūros mažina odos senėjimo procesą.

Reikšminiai žodžiai: UV spinduliuotė, stresoriai, kosmetologinės procedūros.

Literatūra:

Field T. 2016. *Massage therapy research review*. Elsevier. pg.19-31.

Yagi, M., Yonei, Y. 2018. *Glycative stress and anti-aging*. Anti-Aging Medical Research Center and Glycative Stress Research Center, Faculty of Life and Medical Sciences, Doshisha University. Japan, Kyoto. Glycative Stress Research; 5, pg. 50-54.

Zhang S., Duan E. 2018. *Fighting against Skin Aging*: *The Way from Bench to Bedside*. PubMed. pg.729-738.

Vandiver AR, Hogan SR. 2020. *Aging skin and non-surgical procedures: a basic science overview*. *Plast Aesthet Res*.7, pg.63. http://dx.doi.org/10.20517/2347-9264.2020.159.

ANESTEZIJOS IR INTENSYVIOSIOS TERAPIJOS SLAUGYTOJŲ PASIRENGIMAS TEIKTI Į PACIENTĄ ORIENTUOTĄ PRIEŽIŪRĄ

Svajūnė Goštautaitė, prof. dr. Aurelija Blaževičienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Slaugos ir rūpybos katedra

Sveikatos priežiūros netolygumų aktualumas bei didėjantis dėmesys šiai problemai įrodo, kad sveikatos priežiūros paslaugos turi būti pritaikytos visiems, siekiant pagerinti jų kokybę bei prieinamumą, didinti pacientų pasitenkinimą gaunama priežiūra. Siekiant suteikti į pacientą orientuotą priežiūrą, pirmiausia reikia pradėti nuo anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojų, kurie dirba su pacientais įtemptose situacijose, tad turi būti profesionalūs, parodyti klinikinę kompetenciją, praktinius įgūdžius bei specializuotas teorines žinias. Atlikta nemažai tyrimų, analizuojančių, kiek slaugytojai yra pasirengę teikti į pacientą orientuotą priežiūrą ir kokie veiksniai tai sąlygoja, tačiau trūksta įrodymų apie anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojų patirtį užtikrinant į pacientą orientuotą priežiūrą Lietuvoje.

Tikslas – įvertinti anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojų, priklausančių, įvairioms amžiaus kartoms, pasirengimą teikti į pacientą orientuotą priežiūrą.

Metodika. Tyrimas buvo atliktas 2019 m. balandžio - birželio mėnesiais vaikų bei suaugusiųjų intensyviosios terapijos skyriuose. Pasirinkta anoniminė anketinė apklausa raštu. Tyrimo anketa sukurta panaudojus standartizuotus klausimynus: Slaugytojų bendravimo su pacientais kokybės klausimynas (Vukovič et al.) ir Individualizuotos priežiūros skalė (Suhonen et al.). Statistinė duomenų analizė atlikta kompiuterinės programos statistinės analizės paketu „SPSS 22.0“. Tyrime dalyvavo 184 slaugytojai (atsako dažnis 90,2 proc.). Beveik pusė respondentų (46,7 proc.) priklausė X amžiaus kartai (40-54 m.), trečdalis respondentų (37 proc.) – Y amžiaus kartai (>39 m.) ir kiek mažiau, nei penktadalis (22,1 proc.) – Kūdikių bumo amžiaus kartai (> 55 metų). Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Išanalizavus tyrimo duomenis, nustatyta, kad į pacientą orientuotos priežiūros užtikrinimas apima į pacientą orientuotą bendravimą, individualizuotos priežiūros supratimą bei užtikrinimą. Gera bendravimo kokybe pasižymi Y kartos respondentai. Geriausiai supranta ir užtikrina į pacientą orientuotą priežiūrą X ir Y amžiaus kartos respondentai. Vidutiniškai supranta ir užtikrina į pacientą orientuotą priežiūrą Kūdikių bumo kartos respondentai.

Išvados. Įvertinus sąsajas tarp į pacientą orientuoto bendravimo, individualizuotos priežiūros supratimo bei užtikrinimo, nustatytas statistiškai reikšmingas, teigiamas ryšys. Slaugytojai, pasižymintys geresne bendravimo kokybe, geriau suprato bei užtikrino individualizuotą priežiūrą, ir atvirkščiai. Geriausiai pasirengę teikti į pacientą orientuotą priežiūrą X kartos slaugytojai.

Reikšminiai žodžiai: į pacientą orientuota priežiūra, individualizuota priežiūra, amžiaus kohortos, slaugytojai, anestezija ir intensyvioji terapija.

Literatūra:

Falk AC, Schandla A, Frank C. 2019. Barriers in achieving patient participation in the critical care unit. Intensive & Critical Care Nursing, 51 (9), p. 15-19.

Jakimowicz S, Perry L. 2015. A concept analysis of patient-centred nursing in the intensive care unit. J Adv Nurs, 71 (7), p. 1499-1517.

Lusk JM, Fater K. 2013. A concept analysis of patient-centered care. Nurs Forum, 48 (2), p. 89-98.

RIZIKOS VEIKSNIAI SUKELIANTYS SLAUGYTOJŲ PLAŠTAKŲ ODOS PAŽEIDIMUS

Anastasija Grinčenko, dr. Zita Gierasimovič
Vilniaus universitetas, Sveikatos mokslų institutas, Slaugos katedra

Sveikatos priežiūros darbuotojų rankų higienos dažnis stipriai padidėjo prasidėjus COVID-19 pandemijai. Rankų higienos priemonių naudojimas yra būtinas COVID-19 infekcijos kontrolei, tačiau dažna rankų higiena gali sukelti plaštakų odos pažeidimus: oda parausta, išsausėja, atsiranda odos įtrūkimai, puslelės. Sveikatos priežiūros specialistų tarpe, slaugytojai turi didžiausią plaštakų odos pažeidimo riziką dėl dažnos rankų higienos, dezinfekcinių priemonių, medicininių pirštinių naudojimo.

Tikslas – įvertinti rizikos veiksnius sukeliančius slaugytojų plaštakų odos pažeidimus. **Metodika.** 2020 m. gruodžio mėnesį atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant anketine apklausą internetu. Tyriamųjų imtį sudarė įvairaus amžiaus, Lietuvoje gyvenantys slaugytojai (n=64), amžiaus vidurkis (40,26±12,69 metai). Tyrimo duomenų analizė atlikta naudojant Microsoft Excel 2013 programą. Tyrimas atliktas laikantis pagrindinių etikos principų. **Rezultatai.** *Rankų plovimo dažnis:* dauguma (77.8%) chirurgijos slaugytojų, darbo eigoje rankas plauna daugiau nei 18 kartų per darbo pamainą; mažėjančia rankų plovimo tendencija pastebima tarp (53.8%) terapijos ir 15.2% ambulatorinio profilio slaugytojų. *Rankų antiseptika:* ambulatorinio profilio slaugytojai (30.3%) rankų antiseptiką naudoja iki 10 kartų per darbo pamainą; kiti 38.8 % chirurgijos ir 30.8% terapijos profilių slaugytojai rankų antiseptiką atlieka daugiau nei 18 kartų. *Pirštinės:* atliekant slaugos veiksmus, didžioji dauguma (77.8%) chirurgijos, daugiau nei pusė (53.8 %) terapijos ir ketvirtadalis ambulatorinio profilio slaugytojų pirštines keičia dažniau nei 18 kartų per darbo pamainą. Daugiau nei trečdalis (38.5%) terapijos ir 25% ambulatorinio profilio apklaustųjų pirštines mūvi iki 10 min.; trečdalis chirurgijos slaugytojų pirštines mūvi iki 15 min. ir 16.7% daugiau nei 20 min. Vengdamos odos kontakto su vaistais slaugytojai užsideda pirštines 72.3 % chirurgijos; 72.7 % terapijos ir 53.8% ambulatorinio profilio slaugytojai. *Emolientai:* rankų kremą 6 kartus dienoje naudoja trečdalis terapijos, daugiau nei ketvirtadalis chirurgijos, poliklinikos apklaustieji; kiti chirurgijos (5.5%) slaugytojų – dažniau nei 10 kartų; likusieji (8.6%) 3 kartus.

Išvados. Chirurginio profilio slaugytojai dėl dažno rankų plovimo ir antiseptikos turi didžiausią plaštakų odos pažeidimo riziką. Terapinio profilio slaugytojai dėl dažno rankų odos kontakto su vaistais ir dėl ilgo laiko mūvimų pirštinių turi didelę kontaktinio dermatito riziką. Ambulatorinio profilio slaugytojos turi mažiausią kontaktinio dermatito riziką, kadangi mažiau plauna ir dezinfekuoja rankas, dažniau naudoja rankų kremus.

Reikšminiai žodžiai: rankų higiena, medicininės pirštinės, rizikos veiksniai, slaugytojai, plaštakų odos pažeidimai

Literatūra:

Chernyshov P. V. Prospective study on hand dermatitis in nurses and doctors during COVID-19 pandemic and its improvement by use of adopted recommendations of the European Academy of Dermatology and Venereology Task Force on Contact Dermatitis. Dermatologic Therapy, 2020; 33: 1–6.

Huzaifah H, Titi Rahmawati H. Prevalence of occupational hand contact dermatitis and its associated factors among staff nurses of a public hospital in Selangor. International Journal Of Public Health and Clinical Sciences 2019; 6 (1): 118–130.

PACIENTŲ, SERGANČIŲ II TIPO CUKRINIU DIABETU, INFORMUOTUMAS APIE PĖDŲ PRIEŽIŪRĄ

Gabrielė Guogytė, doc. dr. Marija Truš
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Didėjanti II tipo cukrinio diabeto našta kelia didelių iššūkių sveikatos priežiūros sistemoms visame pasaulyje. Diabetinė pėda yra viena iš dažniausiai pasitaikančių cukrinio diabeto komplikacijų. Vienas iš svarbiausių diabetinės pėdos opos gydymo aspektų yra tinkama pėdų priežiūra ir traumų prevencija. Tai reikalauja pacientų sąmoningumo ir žinių apie tinkamą pėdų priežiūrą.

Tikslas – išanalizuoti pacientų, sergančių II tipo cukriniu diabetu, informuotumą apie pėdų priežiūrą.

Metodika. 2020 m. kovo mėn. – 2021 m. sausio mėn. buvo atlikta mokslinės literatūros analizė. Mokslinės literatūros analizei atlikti buvo naudojamos EBSCO, eLaba, PubMed duomenų bazės. Literatūros paieškai atlikti, buvo naudojami raktažodžiai (cukrinis diabetas, diabetinė pėda, pėdų priežiūra, savipriežiūra, žinios, informuotumas) įvairiose kombinacijose su loginiais operatoriais. Analizuojami šaltiniai buvo anglų, lietuvių, rusų kalba.

Rezultatai. Atlikus mokslinės literatūros analizę, nustatytas didelis atotrūkis tarp diabetu sergančių pacientų turimų žinių ir jų kasdienės praktikos. Pacientai dažniausiai patys praneša apie pėdų komplikacijas, tačiau patys tinkamai pėdomis nesirūpina. Tokie rezultatai rodo, kad diabetu sergantiems pacientams reikia reguliarių mokymų apie pėdų priežiūrą. Žinios apie pėdų priežiūrą buvo tinkamos ir geros, tačiau netaikomos praktiškai. Rezultatai parodė, kad pacientų vyrų pėdų priežiūros praktika buvo atliekama geriau, negu pacienčių moterų.

Išvados. Apibendrinus mokslinės literatūros analizės rezultatus paaiškėjo, kad pacientai, sergantys II tipo cukriniu diabetu, dažniausiai turi pakankamai žinių apie pėdų priežiūrą, tačiau jų netaiko. Todėl įvairūs autoriai rekomenduoja reguliarius mokymus apie tinkamą pėdų priežiūrą.

***Reikšminiai žodžiai**: diabetes mellitus, foot care, diabetic foot ulcers, neuropathy, self-care.*

Literatūra:

Чиглашвили Д.С. 2019. Шаг вперед. Что надо знать о диабетической стопе.
Коуплэнд Г., Стэнли С. 2017. Все о здоровье ваших ног. От младенчества до старости.
Lietuvos slaugytojų diabetologių draugija, Lietuvos endokrinologų draugija. 2015. Sergančiųjų cukriniu diabetu mokymo programa skirta slaugytojams diabetologams.
NICE guideline, 2019. Diabetic foot problems: prevention and management. Public health England.
Шольц Н. 2017. Иллюстрированный атлас по подологии. Германия: Пластэк.

SOCIALIZACIJOS EMIGRACIJOJE ĮTAKA PASIRENKANT IMIGRACIJĄ

Edita Gustauskienė, doc. dr. Brigita Kreivinienė
Klaipėdos universitetas, Lietuvos jūrų muziejaus Delfinų terapijos centras

Vydūno filosofijoje ypatingas dėmesys skiriamas tautai ir tautiškumui. Rima Palijanskaitė rašo apie tai savo knygoje „Vydūnas. Regėjimai, darbai, atradimai“. Vydūnas akcentuoja: „Kiekvienas lietuvis, kiekviena lietuvaitė, gimusi iš lietuvių tėvų, yra lietuviškos prigimties. Bet lietuviais jie tik tampa, kada juose gyvas bus dvasinis tautos gyvumas, kada jie savo pasiryžimu ir pasišventimu juo maitinsis ir jį didins, vienu žodžiu, jame dalyvaus.“ Anot Vydūno, žmogaus buvimas tautoje, dalyvavimas jos kultūros sklaidoje, ištikimybė jai susidūrus su sunkesniais išbandymais išryškina jo dorumą, o kartu – ir dieviškumo galios jame didumą. Dieviškoji duotybė yra priklausymas tautai. Kultūros reiškinys, kurį Vydūnas sukuria žadindamas tautinę savimonę per filosofinę prizmę, vadinamą vydūnizmu. Vydūnizmas - gyvenimo fenomenas, sudarytas iš harmoningų komponentų visumos, kurie vienas kitą praplečia ir papildo. Jis teigė, kad be tautos nėra išganymo, o tauta nyksta, sunykus jos žmonių dvasiai. Kultūra yra žmogaus dvasios santykis su pasauliu, tame santykyje atsirandą dvasinės kūrybos produktai – mokslas, menas, dora. Religiją praktikuojantis žmogus kurs ir tokio lygio kultūrą, kokią įgalins iš savo religijos gautoji dvasios energija. Tad kultūra yra tautos religinės brandos tiesioginis atspindys.

Emigracijoje dažniausiai pasitaikantys sociokomunikacijos būdai – lietuvių bendruomenės, lietuviški renginiai bei lietuviškos pamaldos.

Statistikos departamento 2019 m. duomenimis, 463 000 lietuvių gyvena užsienyje. Apie 46 proc. lietuvių, 2018 m. statistikos duomenimis grįžo į Lietuvą iš Jungtinės karalystės, apie 26 proc. iš kitų šalių. Kintant sociopolitinei padėčiai Europoje ir augant grįžtančiųjų iš emigracijos į Lietuvą skaičiams, atsiranda poreikis per vydūnizmo filosofijos prizmę atlikti kiekybinį tyrimą.

Tikslas – išanalizuoti kiek lietuvių grįžimo į Lietuvą pasirinkimą įtakoja socialinis gyvenimas tarp tautiečių emigracijoje.

Metodika. Atliktas kiekybinis tyrimas laikantis etikos principų, naudojant anketinę apklausą raštu Jungtinėje Karalystėje, Norvegijoje, Danijoje ir Vokietijoje. Duomenys apdoroti „MS Excel“, MS Word“, „SPSS17.0“ programomis.

Rezultatai. Atlikus apklausą paaiškėjo, kad tautiškumo ir religingumo puoselėjimas emigracijoje yra esminis socialinio gyvenimo kriterijus tarp tautiečių.

Nustatyta, kad ypač ryškus savitarpio pagalbos aspektas, kuomet bendruose sambūriuose bendruomenėse, lietuviškose pamaldose atkreipiamas dėmesys į socialinės pagalbos stokojančius tautiečius.

Kaip parodė atlikta respondentų apklausa lietuvių bendruomenėse užsienio šalyse, nėra pastebimas tautiečių tendencingas grįžimas į Lietuvą, tačiau pateikiami Statistikos departamento ir Užimtumo tarnybos duomenys liudija apie imigracijos skaičiaus augimą, į tą skaičių neįtraukiant asmenų, kuriems išduodamas laikinas leidimas dirbti Lietuvoje.

Išvados. Imigracijos proceso augimą įtakoja patiriama socialinė ir kultūrinė atskirtis emigracijoje, nedalyvavimas arba pasyvus (epizodinis) dalyvavimas tautiečių susibūrimuose, neadekvatus savo darbinių galimybių įvertinimas, neadekvatus reagavimas į besikeičiančią sociopolitinę padėtį.

Reikšminiai žodžiai: emigracija, imigracija, Vydūnas, vydūnizmas.

Literatūra:

Vydūnas. Tapkime lietuviais! *Jaunoji karta,* 1929, nr. 7, p. 2.
Palijanskaitė R. 2018. Vydūnas: regėjimai, darbai, atradimai. Šiauliai: Lucilijus

NEIŠGIRSTAS VYDŪNO SOS TAUTAI IR VALSTYBEI

Juozas Ivanauskas
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas

1923 metais, nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo penkmečio proga žurnale „Darbymetis“ Vydūnas paskelbė poleminį straipsnį „Tautos laisvė ir reikšmė“, kuriame, be kita ko, rašoma: *„Skaidriosios akys mato, kad mūsų tauta tėra nepriklausoma ir laisva gyvenimo paviršiaus dalykuose. Ir jos mato, kad ir tai laisvei gresia pavojus, kadangi kitos, būtent esmingosios, laisvės nėra. Ir todėl labai svarbu, kad pradėtume jos ieškoti, kad pasistengtume, jeib ją įgijus“*.

Pažymint 102-ąsias Lietuvos valstybės atkūrimo metines, vertėtų aptarti, ar pastarojo meto mūsų šalies politika yra taip orientuota, kad jos dėka Tauta kuo labiau reikštųsi kaip kurianti, dvasios šviesą skleidžianti, kaip tokia, kurioje, pasak Vydūno, „*vis daugiau augtų ir tvirtėtų žmoniškumas“, „į kurią norėtų linkti kitos tautos“*?..

XX a. pradžioje Vydūnas šventai tikėjo, jog esmingoji Tautos laisvė ir nepriklausomos Lietuvos valstybingumas – geriausia sąlyga žmonių kūrybos galioms skleistis. Tad ir dabar, prabėgus šimtmečiui, mūsų kilni pareiga - visais įmanomais būdais puoselėti, kelti dienos švieson, konkrečiais darbais ir poelgiais pateisinti Mažosios Lietuvos didžiojo Mąstytojo Vydūno lūkesčius bei kūrybinį palikimą Tautai ir valstybei.

Tikslas – parodyti Vydūno kūrybinio palikimo svarbą, jo įžvalgų bei idėjų aktualumą šiuolaikinės pilietinės visuomenės ir valstybingumo raidai.

Metodika. Esminius Vydūno mintijimus apie tautą ir valstybę apžvelgti nūdienos realijų kontekste, švenčiant Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo trisdešimtmetį.

Rezultatai. Nors, pasak Vydūno draugijos garbės pirmininko, filosofo Dr. Vaclovo Bagdonavičiaus, *„Vydūno palikimas mums šviečia kaip taurus žmoniškumas ir tyro dvasingumo žibintas, skleidžiąs gaivinančią gėrio, grožio ir tiesos šviesą“,* tačiau kažin ar XXI amžiaus Lietuva gali vadintis šalimi, kurioje *„žmogus tikrąjį žmoniškumą labai aukštai stato"* ir kurią *„Amžinoji Apvaizda yra pasirinkusi aukštam uždaviniui"*?..

Atmetus fasadinio patriotizmo euforijos šydą aiškiai matome, jog tauraus žmoniškumo apraiškų šiuolaikinėje visuomenėje kur kas mažiau, lyginant su „pažmoniškumo“ arba „suluošintų dvasių“ siautėjimu.

Prabėgus 30 metų tenka apgailestauti, jog lietuvybės puoselėtojo, taurios sielos mąstytojo Vydūno idealai bei vertybės taip ir neprigijo 1990 m. kovo mėn. 11 d. nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje. Vydūno VARPAS, garsiau suskambęs pirmaisiais Atgimimo metais Lietuvoje, valdžią uzurpavusio politinio „elito“ pastangomis vos po kelerių metų buvo nuslopintas. Mūsų šalis šiandien nėra nei laisva, nei nepriklausoma, veikiau totaliai užvaldyta „savųjų okupantų“, nes įtakingų politikierių gretose, pasak Vydūno, dominuoja „suluošintos dvasios“, tesiekiančios naudos ir garbės sau, o ne gerovės Tautai ir valstybei. Be abejo, oponentai galėtų replikuoti: *„Neslopinkime Vydūno VARPO savo nepasitenkinimo protrūkiais jubiliejiniais Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metais"*. Būtų gerai, jei tik pavienių skeptikų nuomonė slopintų Vydūno VARPĄ. Mano įsitikinimu, simbolinis Vydūno VARPAS tariamai „laisvoje" ir nepriklausomoje" Lietuvoje jau seniai, metų metais metodiškai, visai neatsitiktinai ir sąmoningai yra slopinamas ne pavienių individų, o visuotiniu - politiniu mastu, kokią viešojo diskurso sritį bepaimtume. Konkrečių pavyzdžių aibės. Pilietinė visuomenė prieš kiekvienus rinkimus periodiškai klaidinama sisteminės propagandinės žiniasklaidos ir valdančiųjų „elito“ ciniško melo, dangstant milijardines politinės korupcijos aferas, padariusias milžinišką žalą Tautai ir valstybei. Todėl kalbėti apie Vydūno puoselėtas vertybes bei idealus galime nebent su didele viltimi ir tikėjimu, nes objektyvi realybė faktiškai visa tai paneigia, deja.

Išvados. Vis tiktai vertėtų sugrįžti prie Vydūno įžvalgų ir tikėjimo Lietuvos ateitimi, prie jo nuoširdaus palinkėjimo nepriklausomybę paskelbusiai valstybei, kai 1918 m. balandžio 19 d. Lietuvos Tarybai adresuotame laiške mąstytojas rašė**:** *„O kaip man rodos, Lietuva yra šalis, kurioje žmogus*

tikrąjį žmoniškumą labai aukštai stato. Todėl ir galima Lietuvos ateitimi tikėti. Amžinoji Apvaizda yra pasirinkusi Lietuvą aukštam uždaviniui. Manau, Lietuva pasistengs būti pasaulyje viena aiškiausiųjų žmoniškumo reiškėjų.“

Prabėgus kiek daugiau nei šimtui metų retoriškai paklauskime savęs: ar Lietuvos politika taip orientuota, kad jos dėka tauta kuo labiau reikštųsi kaip kurianti, dvasios šviesą skleidžianti, kaip tokia, kurioje, pasak Vydūno, *„vis daugiau augtų ir tvirtėtų žmoniškumas“, „į kurią norėtų linkti kitos tautos“*? Ar nėra valdančiųjų kaltės dėl to, kad valstybėje susidaro palankios sąlygos pažmoniškumo siautėjimui, žmoniškumo prado nykimui? Ar Lietuvoje pakankamai rūpinamasi aukštesnio žmoniškumo žadinimu, žmogaus saviugda? Ar valstybės ir daugumos tautiečių elgsenoje nepasigendame *„teisybės, teisingumo, tvirtybės, plačios ir aukštos nuožvalgos, sąžiningumo bei patvaros“*?.. Vydūno įsitikinimu, tai pamatinės vertybės tautinei valstybei augti ir stiprėti, šalia kurių kiti *„valstybės gyvenimo reikalai, kaip svarbūs jie yra ir būtų, teturi tik antros eilės svarbumą“*.

Reikšminiai žodžiai: Tauta, valstybė, žmogus, visuomenė, žmonija, laisvė, politika, socialiniai santykiai.

Literatūra: Vydūnas. Tauresnio žmoniškumo užtekėjimas (Kada karų nebebus). Detmold, 1948 m.
Vydūnas. Žurnalas „Darbymetis“, Tilžė, 1921-1924 m.
Vydūnas. 1990. Raštai. T.1. Vilnius: Mintis, 565 p. ISBN 5–417–00334–4.

KOLAGENO LAKŠTO PROCEDŪRŲ POVEIKIS NE PAGAL BIOLOGINĮ AMŽIŲ SENSTANČIAI VEIDO ODAI

dr. Inga Iždonaitė-Medžiūnienė, Dovilė Petrauskaitė
Socialinių mokslų kolegija

Herman J. ir kt. (2013) savo tyrimuose apibrėžė, jog nuo 25 metų prasideda biologinis senėjimas. El-Domyati ir kt. (2003) tyrimo metu nustatytas senėjimo procesų poveikis odai: UV paveiktos odos epidermio storis įvairiais gyvenimo dešimtmečiais nekito, tačiau nuo UV apsaugota oda foto senėjimo požymius patyrė nuo 8-ojo gyvenimo dešimtmečio, neapsaugotos veido odos kolageno skaidulų pokyčiai matomi nuo 4-ojo gyvenimo dešimtmečio, o UV spindulių sukelti senėjimo procesai turi poveikį odos kolageno ir elastino skaiduloms. Rittié L., Fisher G. F. (2003) tyrimas patvirtino, jog UV spinduliuotė turi poveikio kolageno gamybos mažėjimui. Taigi, esant degeneraciniams odos pokyčiams, aprūpinant odą kolagenu, galima padidinti jos elastingumą, tamprumą ir sustabdyti raukšlių atsiradimą (Liesienė J., Kazlauskė J., 2014). Be to, Rapuolienės, Jazulino (2007) teigimu, žiniasklaida didžiajai daugumai asmenų daro didelį poveikį - kuria prieštaringą nuomonę senstančiam kūnui, bei visuomenės baimę senti. Taigi galima teigti, ne pagal biologinį amžių senstančią odą turintis žmogus patiria estetinį ir psichologinį diskomfortą. Todėl senstančios odos būklės gerinimui galima pasirinkti kolageno lakštų procedūras.

Tikslas - nustatyti kolageno lakšto procedūrų poveikį ne pagal biologinį amžių senstančios odos būklei.

Metodika. 1 klientas (moteris) atrinktas pagal kriterinę atranką (asmens amžius – ne <, nei 5o metų, UV spindulių veikiama oda, SPF filtro nenaudojimas). Taikomi tokie tyrimo metodai: stebėjimo metodas – veido odos būklės parametrai protokoluojami stebėjimo protokole, lyginamoji analizė – rezultatai prieš procedūrų ciklą, prieš 5 procedūrą ir po 8 procedūrų praėjus savaitei.

Rezultatai. Prieš aštuonių procedūrų ciklą nustatyta, jog tyrimo dalyvės odos drėgmės lygis žemas, elastingumas labai žemas, melanino kiekis ir raukšlių būklė normali, o kapiliarų būklei gerinti reikalinga intensyvi priežiūra. Išanalizavus drėgmės, elastingumo, pigmentacijos, odos raukšlių, bei kapiliarų būklės pokyčius prieš 1 procedūrą, prieš 5 procedūrą ir po 8 procedūrų praėjus savaitei, nustatyta, jog šios procedūros su kolageno lakštu turi poveikį minėtiems odos būklės parametrams.

Išvados. Kolageno lakštų procedūros nežymiai veiksmingos gerinant odos hidratacijos būklę, elastingumą, pigmentaciją. Raukšlių lygio rodikliai atskleidė, jog kolageno lakštas išliekamosios vertės neturėjo, tik trumpalaikį rezultatą. Tačiau kapiliarų būklės rodikliai žymiai pagerėjo ir turėjo išliekamąją vertę.

Reikšminiai žodžiai: odos senėjimas, kolageno lakštų procedūros, procedūrų poveikis odai.

Literatūra

El-Domyati M., ir kt. 2003. Intrinsic Aging vs. Photoaging: a Comparative Histopathological, Immunohistochemical, and Ultrastructural Study of Skin. Experimental Dermatology, 11(5), p. 398-405.

Herman J. (2013). Skin Care During the Menopause Period: Noninvasive Procedures of Beauty Studies. Advances in Dermatology and Allergology, 30 (6), p. 388-395.

Liesienė, J., Kazlauskė, J. 2014. Natūralios žaliavos ir bioaktyvūs priedai kosmetikoje. Kaunas: Technologija.

Rapolienė G., Juozulynas A. 2009. Senstantis kūnas Lietuvos viešajame diskurse. Sociologija. Mintis ir veiksmas, 1(24), p. 131-144, ISSN 1392-3358

Rittié L., Fisher G. F. 2003. UV-light-induced Signal Cascades and Skin Aging. Aging Research Reviews, 1 (4), p. 705-720.

VIEŠBUČIŲ DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO IR PASITENKINIMO DARBU SĄSAJOS

dr. Inga Iždonaitė-Medžiūnienė, Brigita Norkuvienė
Socialinių mokslų kolegija

Darbuotojų pasitenkinimo darbu tema plačiai analizuojama įvairių mokslininkų. Turizmo sektoriaus darbuotojų pasitenkinimą darbu tyrė Aksu ir Aktas (2005), Yew (2008), Scheers ir Botha (2014), Chaudhary (2017) ir kt. Borralha, Jesus, Pintus ir Viseu (2016) išanalizavo ir apibendrino 51-ną 2000-2014 metais įvairių mokslininkų atliktą tyrimą apie viešbučių darbuotojų pasitenkinimą darbu skirtingose šalyse tarp. Jų atlikta analizė parodė, kad vadovai turėtų investuoti į darbuotojų mokymą, nes darbuotojai taip galės spręsti įvairius su darbu ir darbo rezultatais bei konfliktų sprendimu susijusius klausimus, gerins savo emocinį intelektą, savarankiškumą, mažins streso lygį ir jaus didesnį bendrą pasitenkinimą ne tik darbu, bet ir gyvenimu. Mokslininkai taip pat nurodo, kad didžiausi sunkumai turizmo srityje yra tiesiogiai susiję su didesniu nepasitenkinimu darbu ir nuosekliai mažesniais organizacijų veiklos rezultatais ir efektyvumu.

Tikslas – atskleisti viešbučių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo ir pasitenkinimo darbu sąsajas.

Metodika. Tyrimas atliktas taikant apklausos raštu klausimyną. Tyrime dalyvavo 61 tyrimo dalyvis iš 5 viešbučių. Tyrimo duomenys analizuoti taikant lyginamąją analizę pagal tyrimo dalyvių lytį, darbo patirtį ir dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo programose.

Rezultatai. Tyrimo rezultatai parodė, kad kvalifikaciją tobulinę darbuotojai jaučia didesnį pasitenkinimą darbu nei kvalifikacijos netobulinę darbuotojai. Kvalifikaciją tobulinę darbuotojai yra labiau patenkinti darbo aplinka, santykiais su bendradarbiais, kvalifikacijos tobulinimo galimybėmis, jaučia pripažinimą darbe, turi galimybę dirbti savarankiškai ir panaudoti savo žinias ir įgūdžius. V*yrai* ir moterys yra patenkinti santykiais su bendradarbiais ir galimybe panaudoti savo žinias ir įgūdžius. Darbuotojai, turintys iki 1 metų patirtį yra patenkinti galimybe panaudoti žinias ir įgūdžius. Darbuotojai, kurių patirtis 1 – 10 metų labiausiai patenkinti santykiais su bendradarbiais. Darbuotojai, kurie turizmo sektoriuje dirba 11 – 20 metų yra patenkinti galimybe dirbti savarankiškai. Tyrimo dalyviai, dirbantys 21 – 30 metų yra patenkinti santykiais su bendradarbiais. Ilgiausiai dirbantys darbuotojai yra įsitikinę darbo svarba ir prasmingumu.

Išvados. Tyrimo rezultatai parodė, kad vyrai ir moterys pritaria, jog mokymams naudojami praktiniai mokymo metodai, jie mokomi darbo vietoje, tačiau teigia, kad darbuotojų mokymui ir kvalifikacijos tobulinimui skiriamas nepakankamas dėmesys. Tyrimo metu nustatyta, kad viešbučių darbuotojai jaučia didesnį pasitenkinimą darbu, kai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo programose.

Reikšminiai žodžiai: kvalifikacijos tobulinimas, pasitenkinimas darbu, viešbučių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas

Literatūra:

Aksu, A. ir Aktas, A (2005). Job Satisfaction of Managers in Tourism: Cases in the Antalya Region of Turkey. Managerial Auditing Journal, Vol. 20, No. 5, p. 479-488.

Scheers, van L., Botha, J. (2014). Analysing Relationship Between Employee Job Satisfaction and Motivation. Journal of Business and Retail Management Research, 9 (1), p. 98 - 111.

Borralha, S., Jesus, S. N., Pinto, P., Viseu, J. (2016). Job Satisfaction in Hotel Employees: a Systematic Review of the Literature. Journal of Spatial and Organizational Dynamics, Vol. 4, p. 4-20.

EMPLOYMENT STRUCTURE ASSOCIATED WITH STANDARD EXPECTED YEARS OF LIFE LOST (SEYLL) DUE TO CIRCULATORY SYSTEM DISEASES?

Jacek Jamiołkowski[1], *Agnieszka Genowska*[2]
[1] Faculty of Medicine with the Division of Dentistry and Division of Medical Education in English, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland
[2] Faculty of Health Sciences, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland

Introduction. There are regional differences in mortality from circulatory diseases (CSD). CSD mortality is related to the socio-economic status but little is known to what extent regional differences in CSD mortality reflect the differences in employment structure in Poland.

The aim of the study was to assess the relationship between employment structure and standard expected years of life lost due to CSD in Poland.

Material and Methods. Data on mortality due to CSD and employment structure characteristics for the 379 Polish counties including total number of 1,721,458 deaths were used in the analysis. Data source for this information was Central Statistical Office in Poland. SEYLL were presented using two different indicators, average years of life lost per single death (SEYLLd) and total years of life lost per 1000 population (SEYLLp). Two-step clustering method was used to identify 4 clusters. Regression models were used to assess relations between different cluster types and SEYLL separately for men and women. Generalized Estimating Equations were implemented to account for correlated data from the same counties in different years. All models were adjusted for urbanization level of the county. Statistical calculations were conducted using IBM SPSS Statistics software, version 20.0.

Results. Depending on employment structure 4 clusters of counties were identified. The first cluster was characterized by high employment in industry. The second cluster included large proportion of employed in industry and services and the third cluster in industry and agricultural. The forth cluster consisted of counties with particularly high proportion of population working in agriculture. Numbers of standardized years of life lost due to CSD both per single death (SEYLLd) and per 1000 population (SEYLLp) were higher for men compared with women. SEYLLd indicators due to CSD were significantly higher in all other clusters compared to agricultural cluster (4). At the same time SEYLLp indicators were significantly higher in cluster 4 than in other clusters. Largest differences were between agricultural cluster (4) and industrial cluster (1). These results were coherent for both genders.

Conclusions. Results indicate, that deaths due to CSD in agricultural cluster (4) occur at older age than in other clusters, which can be observed by lower values of SEYLLd. However, total number of life years lost due to CSD per unit of population (SEYLLp) was higher in cluster 4 indicating that number of deaths due to CSD is higher in these counties.

Keywords: circulatory system diseases, standard expected years of life lost, employment structure, Poland

SPORTUOJANČIŲ KLAIPĖDOS MIESTO VYRESNIŲJŲ KLASIŲ MOKINIŲ ŽALINGŲ ĮPROČIŲ SĄSAJOS SU JŲ AGRESYVIU ELGESIU

dr. Rolandas Jančiauskas
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Mokslinių tyrimų duomenimis tiek Lietuvoje, tiek kitose Europos šalyse, didėja paauglių skaičius, patenkantis į rizikos grupę ir kasmet šis amžius jaunėja, kai pradedama rūkyti, vartoti alkoholį ar narkotines medžiagas. Pasak A. Baltkojytės ir kt. (2012), šiandien dominuojanti paauglių sveikatą žalojanti elgsena susijusi su tradiciniais ligų rizikos veiksniais: rūkymu, alkoholinių gėrimų ir narkotikų vartojimu ir kt. žalingais įpročiais. G. Janarauskaitės, L. Zajančkauskaitės-Staskevičienės (2015) nuomone, 16–18 metų paauglių sveikatai nepalankus elgesys siejasi su stipriau išreikštu agresyvumu, o esant daugeliui biologinių, socialinių ir psichologinių pokyčių, padidėja ir pavojus patirti emocinius bei elgesio sunkumus (Umbrasienė, Narkauskaitė, 2010). Tabaką, alkoholį ir kitas svaiginamąsias medžiagas vartoja vis daugiau vaikų ir paauglių, o legalios ir nelegalios svaiginamosios medžiagos dažnai pradedamos vartoti dar paauglystėje (Čaplinskas, 2013). A. Bedendo, A. R. Noto (2015) nuomone, paauglių alkoholinių gėrimų vartojimas ir rūkymas dažnai susijęs su jų pastangomis palaikyti gerus tarpusavio santykius su bendraamžiais bei agresyviu jų elgesiu.

Tikslas – ištirti sportuojančių Klaipėdos miesto vyresniųjų klasių mokinių žalingus įpročius bei jų sąsajas su jų agresyviu elgesiu. Tyrimo uždaviniai: 1. Teoriniu aspektu apžvelgti vyresniųjų klasių mokinių žalingus įpročius. 2. Nustatyti sportuojančių Klaipėdos miesto vyresniųjų klasių mokinių žalingus įpročius bei jų sąsajas su agresyviu elgesiu.

Metodika. Tiriamųjų imtis buvo sudaryta remiantis netikimybine, patogiąja tiksline atranka. Tiriamųjų imtį sudarė N=68 Klaipėdos „Žemynos“ gimnazijos vyresniųjų klasių mokiniai. Tyrimo metodai: *teoriniai* (mokslinės literatūros analizė), *empiriniai* (apklausa raštu naudojantis ASEBA klausimynu), *statistinė duomenų analizė.*

Rezultatai. Tyrimo metu paaiškėjo, kad sportuojantys Klaipėdos miesto vyresniųjų klasių vaikinai dažniau rūkė, kramtė ar uostė tabaką nei sportuojančios merginos. Apie ketvirtis tyrime dalyvavusių sportuojančių vaikinų ir merginų kartais be tėvų leidimo vartojo alkoholį, tačiau merginos dažniau buvo linkusios agresyviai elgtis nei vaikinai.

Išvados. Tyrimo metu nustatyta, kad dauguma sportuojančių Klaipėdos miesto vyresniųjų klasių mokinių be tėvų leidimo niekada nerūkė, nevartojo alkoholio, narkotikų arba vaistų nemedicininiais tikslais, tačiau kartais be tėvų leidimo vartojo alkoholį tiek sportuojantys vaikinai, tiek ir merginos, kurios buvo dažniau linkusios agresyviai elgtis nei vaikinai.

Reikšmingi žodžiai: žalingi įpročiai, agresyvus elgesys, vyresniųjų klasių mokinai

Literatūra:

Baltkojytė A., Šumskas L., Sauliūnė S., Sakalauskaitė Z. 2012. Kauno ir Šiaulių miesto devintų klasių mokinių gyvensenos ypatumai. *Visuomenės sveikata, 2(57),* p. 94-102.

Bedendo A., Noto A. R. 2015. Sports practices related to alcohol and tobacco use among high school students. *Revista Brasileira de Psiquiatria,* 37, p. 99-105.

Čaplinskas S. 2013. Lietuvos moksleivių psichotropinių medžiagų (narkotikų) vartojimo, pasekmių ir priežastinių ryšių tyrimas. *Sveikatos mokslai, 23(2),* p. 43-48.

Janarauskaitė G., Zajančkauskaitė-Staskevičienė L. 2015. 16–18 metų paauglių sveikatai nepalankaus elgesio sąsajos su agresyvumu ir kompensaciniais sveikatos įsitikinimais. *Visuomenės sveikata, 4(71),* p. 110-116.

Umbrasienė N., Narkauskaitė L. 2010. Psichosocialiniai veiksniai, lemiantys vaikų rizikingą elgesį. *Visuomenės sveikata, 3(50)*, p. 24-29.

DRY EYE SIGNS IN YOUNG ADULTS

prof. dr. Jūratė Jankauskienė, dr. Dalia Jarušaitienė, Laimis Ruškys
Lithuanian University of Health Sciences, Medical Academy, Eye Clinic

The majority of young adults disease have symptoms of ocular dryness, epiphora, photophobia, stinging. Dry eye symptoms may coincide and most of the time they appear separately and present differently. Usually a careful history and exam is required in order to determine which condition is present.

Aim - To evaluate the ocular dryness signs in young adults.

Methods. This study included randomly selected 58 youing adults. An average age of patients was 25.3 years old (SD 5.8). Ocular Surface Disease Index (OSDI), the mean of tear break-up time (TBUT), Schirmer‘s test (without topical anesthesia), corneal sensitivity were examined.

Results. OSDI index was 31.2±6.78, the TBUT (5.72± 1.54 sec,) Schirmer‘s tests value (6.62± 3.16 mm) were reduced, the increase of the frequency of corneal fluorescein staining (20.7 %), and decrease of the frequency of corneal sensitivity (13.8 %) were noted in patients with TAO compared with controls.

Conclusion. The TBUT, Schirmer‘s tests values were reduced, the increase of the frequency of corneal fluorescein staining and decrease of the frequency of corneal sensitivity were observed in young adults.

Key words: Dry eye signs, young adults

References:

Farrand K.F., Fridman M, Stillman IÖ, Schaumberg DA. 2017. Prevalence of Diagnosed Dry Eye Disease in the United States Among Adults Aged 18 Years and Older. American journal of ophthalmology, 182, p. 90-98.

Asiedu K., Kyei S., Boampong F., Ocansey S. Symptomatic Dry Eye and Its Associated Factors: A Study of University Undergraduate Students in Ghana. 2017. Eye & Contact Lens, 43(4), p. 262-266.

STUDENTŲ FIZINIO AKTYVUMO INTENSYVUMAS: SU SVEIKATA SUSIJUSIOS GYVENIMO KOKYBĖS KONTEKSTE

doc. dr. Rita Jankauskienė, doc. dr. Gražina Šniepienė
Klaipėdos valstybinė kolegija, Kineziterapijos ir grožio terapijos katedra

Lietuvoje jaunimas sudaro apie 20% šalies gyventojų, dauguma jų yra studentai. Studijos keičia studentų gyvenimo būdą, dienotvarkę, didėja protinės veiklos krūvis, fiziškai pasyvaus laiko trukmė, praleidžiama daug laiko prie kompiuterio vykdant užduotis, sumažėja fizinis aktyvumas. Šie pokyčiai reikalauja didesnių asmens pastangų, derinant intensyvų protinį darbą su fiziniu aktyvumu.

Tikslas – įvertinti Klaipėdos valstybinės kolegijos kineziterapijos programos studentų fizinio aktyvumo intensyvumą, kaip su sveikata susijusios gyvenimo kokybės veiksnį.

Metodika. Tyrimas atliktas naudojantis PSO pasiūlytu GPAQ klausimynu ir taikant jo vertinimo metodiką. Apklausa atlikta, gavus kolegijos Bioetikos komisijos leidimą. Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant SPSS programinę įrangą. Atsakymų dažnio skirtumų tarp lyginamų grupių patikimumas tikrintas chi kvadrato (χ^2) kriterijumi. Vertinant respondentų fizinio aktyvumo skirtumus remtasi reikšmingumo lygmeniu, kai $p < 0,05$.

Rezultatai. Tiriamųjų imtį sudarė 127 studentai (86% moterų ir 14% vyrų). Amžiaus vidurkis - 24,67±3,76 metai. Pasitenkinimas gyvenimo kokybe: patenkintų ir labai patenkintų yra 5 kartus daugiau (65% apklaustų studentų), nei nepatenkintų ir labai nepatenkintų (13%). 22% apklaustų studentų tvirtos nuomonės nepareiškė. Panaši tendencija išlieka ir vertinant pasitenkinimą sveikata. Studentai dažniausiai su fizine veikla susiduria darbe (71% dirbančių studentų). Tuo tarpu laisvalaikiu, užsiimantys fizine veikla ir neužsiimantys pasiskirsto gana panašiai - 52% ir 48% atitinkamai, nuo visų apklaustųjų. Fizinės veiklos trukmė per parą vidutiniškai trunka apie 30 minučių. Sėdėjimo elgsena: darbo dienomis dažniausiai studentai sėdi 5-6 valandas per parą. Sėsliai praleidžiančių laisvalaikį nuo 1 iki 6 valandų per parą procentas yra panašus ir sudaro 25 – 27% visų apklaustų studentų. Tiek darbe, tiek laisvalaikiu studentams būdinga vidutinio intensyvumo fizinė veikla.

Išvados. Apibendrinant galima teigti, kad kineziterapijos studijų programos studentai yra patenkinti savo gyvenimo kokybe ir sveikatos lygiu, tačiau jų fizinio aktyvumo intensyvumas yra vidutinis. Šio tyrimo rezultatai turi reikšmės kineziterapijos studijų programos pedagogams bei praktikams. Fizinio aktyvumo įtakos sveikatai žinių sklaida ugdymo procese turėtų būti nuosekliai vykdoma bei nukreipta į asmeninį, grupinį ir visos bendruomenės fizinės elgsenos skatinimą. Gauti rezultatai galėtų suteikti pagrindą studentų sveikatingumo programoms ir veiklai kurti, kad būtų giliau ugdomas sveikatos supratimas, formuojamas sveikos gyvensenos stilius, teikiamos sveikos gyvensenos rekomendacijos, sveikatos išsaugojimo programos. Palaikant ir gerinant būsimų kineziterapeutų savijautą, tikimės, pagerės ir pacientų priežiūros kokybė. Todėl kartotini tyrimai yra svarbūs, aktualūs ir tęstini kad būtų galima sekti studentų gyvenimo ir sveikatos kokybės pokyčius laike.

Reikšminiai žodžiai: fizinio aktyvumo intensyvumas, su sveikata susijusi gyvenimo kokybė, studentai

Literatūra

Dobrovolskij V., R. Stukas. Lietuvos aukštųjų universitetinių mokyklų studentų fizinio aktyvumo ypatumai. *Visuomenės sveikata*. 2015; (priedas Nr.1): 22-29.

Global Physical Activity Questionnaire (GPAQ). Prieiga per internetą: http://www.who.int/chp/steps/GPAQ/en/index.html. 2019.

Gužauskas D., I. Mikutavičienė. Universiteto studentų fizinio aktyvumo motyvacijos veiksniai: teoriniai požiūriai. Visuomenės sveikata. 2018; 28(6):56-63.

Leyfa A.V., Zheleznyak Y.D. Influence of physical activity on students' life quality. Physical education of students, 2017; 21(5):244–248.

ADAPTATION AND EVALUATION OF PSYCHIATRY OUTPATIENT CARE ASSESSMENT TOOL IN RIGA CENTRE OF PSYCHIATRY AND ADDICTION DISORDERS

Jaudzema Juta,[1,2] *Taube Maris*[1,2]
[1]Riga Stradins University, Dzirciema 16, Riga, LV-1007, Latvia [2]Riga Centre of Psychiatry and Addiction Disorders, Tvaika 2, Riga, LV-1005, Latvia

Evaluation of health care quality has become an important issue worldwide. Globally, evaluation of the quality of care for psychiatric patients has started relatively recently. Early results have shown correlation between psychiatric patient satisfaction, compliance and positive treatment outcomes. Introduction of a standardized patient satisfaction measurement tool enables the development and improvement of the quality of psychiatric outpatient care as a part of the state-paid service sector. Additionally, it increases patient compliance and treatment outcomes, and contributes to reducing psychiatric stigma [1].

The aim of this work is to adapt the Charleston Psychiatric Outpatient Satisfaction Scale (CPOSS) in Latvian and Russian languages and try out the questionnaire at the outpatient care unit of Riga Centre of Psychiatry and Addiction Disorders (RPNC). The study included CPOSS adaptation, anonymous and voluntary surveying of patients who received outpatient psychiatric care at RPNC during a period of 1 month, evaluation of patient feedback and analysis of obtained results.

Bilingual printed information about the purpose of the questionnaire was provided to the patients. In order to ensure anonymity, a closed survey box was provided for completed questionnaires.

The following hypotheses were evaluated:

1. Both versions of the questionnaire are understandable to respondents;
2. Patients show interest and at least 30% of people visiting the outpatient unit during the examination time will complete the questionnaire;
3. Patients value attitudes of personnel and medical treatment quality higher than visual and technical availability of the unit.

Preliminary results after the end of one-month CPOSS try out period in the RPNC outpatient center indicate that the questionnaires are understandable and mostly correctly filled-in, but the response rate is very low (12% of all patients who visited the outpatient center in the given month). After comparing similar projects in Israel [2], Nigeria [3] and the USA [1] the surveying method was adjusted in order to obtain a certain number - 200 correctly filled-in questionnaires, maintaining anonymity and voluntary basis of the work. Data collection at RPNC continues.

The relatively low patient responsiveness can be attributed to the passivity of the society in general, the lack of time, existing psychiatric stigma and doubts about anonymity. Higher responsiveness is observed when the staff of the centre addresses patients individually during the visit, offering to fill in the questionnaire. Therefore, it is planned to improve the survey methods.

Key words: Patients Satisfaction Scale, Psychiatric Care, Mental Health Services; Clients; Satisfaction; Assessment

References:

K.L. Pellegrin et al. Psychiatric Services 52 (2001) 816-819
D. Elisha et al. Open Journal of Psychiatry 2 (2012) 141-146
D.I. Ukpong et al. Nigerian Journal of Psychiatry 6 (2008) 31-36

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS KLAIPĖDOS MIESTO VIEŠBUČIŲ VEIKLAI

Roberta Jenciūtė, lekt. Rasa Rupulevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Pasaulio turizmo industrijai COVID-19 pandemija per paskutiniuosius metus sukėlė tiek ekonomines, tiek ir socialines neigiamas pasekmes. Viruso poveikis įmonėms yra visuotinis, atšaukiant keliones, viešus renginius, laikinai keičiant įdarbinimą ir mažėjant pajamoms. Lietuvos Oficialios statistikos portalo duomenimis, kelionių į užsienį 2020 metais, lyginant su 2019, sumažėjo net 73,6 % . Tarptautinė oro transporto asociacija skelbia, kad dėl pandemijos transporto bendrovės 2020 metais oro transporto keleivių skaičius sumažėjo 66%. Pasaulio kelionių ir turizmo taryba skelbia, kad dėl COVID-19 pandemijos visame pasaulyje daugiau kaip 100 milijonų žmonių neteko darbo, o kelionių sumažėjo ketvirtadaliu.

Neabejotinai didžiulį neigiamą poveikį COVID-19 pandemijos krizė padarė ir apgyvendinimo sektoriui. Kaip teigia Lietuvos Oficialiosios statistikos portalas, 2020 metais įvedus karantiną Lietuvoje, balandžio mėnesį apgyvendinta 89,7 proc. turistų mažiau, gegužę – 81,3 proc. mažiau, o birželį – 52,6 proc. mažiau, lyginant su 2019 metais.

Remiantis oficialiosios statistikos duomenimis, 2020 metais lyginant su 2019, Klaipėdos apskrityje veikiančių viešbučių užimtumas krito 16,6 %. (2019 m. užimtumas - 49,4%, o 2020 - 32,8 %). 2021 metais dėl sugriežtintų karantino sąlygų taikymo, viešbučių paslaugos Lietuvoje yra pristabdytos, o tai reiškia, kad sektorius patiria didžiulius nuostolius, kurių statistinai rodikliai paaiškės ateityje, tačiau jau dabar nėra abejonių, kad krizės pasekmės bus skaudžios. Ekspertai prognozuoja, jog tam, kad sektorius atsigautų, reikės nemažai laiko, be to, procesas reikalaus naujų sektoriaus atstovų žinių bei sprendimų, todėl jau dabar būtina ieškoti kelių krizės suvaldymui viešbučių versle.

Svarbiausias uždavinys, koordinuotai ruoštis veiklos pradžiai po karantino pabaigos, telkiant dėmesį į svečių aptarnavimo saugumą, paslaugų spektrą, rinkodaros priemones bei infrastruktūros pakeitimus, ruošiantis teikti saugias ir paklausias paslaugas viešbučio svečiams. Klaipėda yra industrinis uostas prie Baltijos jūros, traukiantis tiek verslo, tiek ir poilsio turistus, todėl COVID-19 krizės sukeltų problemų sprendimas yra ypač aktualus čia veikiantiems viešbučiams.

Tikslas. Išanalizavus COVID-19 pandemijos poveikį viešbučių sektoriui bei galimus krizės pasekmių valdymo modelius, pateikti rekomendacijas Klaipėdos miesto viešbučių veiklos organizavimui po krizės.

Metodika. Teisinių dokumentų, statistinių duomenų, mokslinių šaltinių pagalba išanalizuota viešbučio samprata, krizių poveikis bei jų valdymo modeliai.

Rezultatai ir išvados. Apibendrinant galima teigti, COVID – 19 yra didžiausia sukelta krizė ir padarė pražūtingą poveikį turizmo industrijai. Drastiški judėjimo apribojimai padarė didelę įtaką turistų judėjimui, dėl ko viešbučių veikla šiuo metu visiškai suspenduota. Viešbučiai jau dabar turi ieškoti išėjimo iš krizės kelių ir tai turi būti orientuota į pasitikėjimo turistais stiprinimą, savo prekinio ženklo stiprinimą pritaikant savo verslą tam, kas gali būti vadinama „nauju normatyvu“ šiame sektoriuje.

Reikšminiai žodžiai: apgyvendinimas, viešbutis, COVID-19, pandemija, krizės valdymo modeliai

Literatūra:

Apgyvendinimo paslaugų teikimas. 2020. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020m. Gruodžio 16d.] Prieiga per internetą: http://www.vvtat.lt/vartojimo-paslaugos/turizmo-paslaugos/apgyvendinimo-paslaugu-teikimas/603

COVID – 19 pandemijos valdymo priemonės. 2020. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020m. Gruodžio19d.] Prieiga per internetą : https://lrv.lt/lt/naujienos/covid-19-pandemijos-valdymo-priemones-informacija-atnaujinta-2020-m-gruodzio-16-d

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. 2020. Priemonė „Turizmo inovacijos“ skatina verslą diegti naujoves ir leidžia jam likti konkurencingam. [interaktyvus]. [žiūrėta 2021m. Vasario 23d.]

Prieiga per internetą : https://eimin.lrv.lt/lt/naujienos/priemone-turizmo-inovacijos-skatina-versla-diegti-naujoves-ir-leidzia-jam-likti-konkurencingam
Lietuvos Oficialiosios statistiko portalas. 2020. Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose. [interaktyvus]. [žiūrėta 2021m. sausio 7 d]. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S8R867#/ .
Survila A. 2015. Nepaprastųjų situacijų valdymas.
Tesone D. 2010. Principles of management for the hospitality industry.

INTERNETINĖS RINKODAROS PRIEMONĖS NERINGOS TURIZMO SEKTORIAUS POZICIONAVIMUI

Erika Juciutė, lekt. Jurgita Raišutienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Vis didesnė rinkodaros dalis visame pasaulyje yra perkeliama į virtualią erdvę. Internetinė rinkodara – prisitaikantis, technologijomis pagrįstas procesas, kurio metu įmonės bendradarbiauja su klientais ir partneriais, kad kartu sukurtų, perduotų, pateiktų ir išlaikytų vertę visoms suinteresuotoms šalims (P. K. Kannan, Alice Li, 2016). Šiuolaikinės internetinės rinkodaros priemonės neapsiriboja vien informacijos suteikimu klientams, bet ir skatina, daro įtaką, formuoja jų poreikius ir elgesio motyvus. Šiam tikslui rinkodaros specialistai internetinių technologijų pagalba įvairiais būdais kaupia, analizuoja ir analizės pagrindu priima sprendimus kaip sudominti ir pritraukti klientus. Etape iki vartojimo pozicionavimas (prekės ženklo įvaizdis) yra formuojamas rinkodaros komunikacijos priemonėmis, reklamuojančiomis paskirties vietą (P.S.Manhas, L.A.Manrai, A.K.Manrai, 2016). Neringos savivaldybė turizmo rinkodaros ir komunikacijos strategijoje 2016-2022 metams savo rekomendacijose strategijos įgyvendinimui ir tobulinimui akcentuoja internetinės rinkodaros svarbą ir rekomenduoja efektyviau naudotis skaitmeninės rinkodaros priemonėmis.

Tikslas - remiantis teoriniais rinkodaros aspektais ir gerosios praktikos internetinės rinkodaros turizmo sektoriuje pavyzdžiais, ištirti internetinės rinkodaros priemones, taikomas Neringos turizmo sektoriuje.

Metodika. Išanalizavus internetinės rinkodaros priemonių taikymo turizmo sektoriuje teorinius aspektus ir geruosius praktinius pavyzdžius, atlikta Neringos turizmo sektoriaus internetinių puslapių ir socialinių tinklų analizė bei kiekybinis tyrimas, naudojant anketinės apklausos raštu metodą.

Rezultatai. Neringos turizmo sektoriuje nėra pilnai išnaudojamos internetinės rinkodaros priemonių taikymo galimybės kurorto pozicionavimo gerinimui. Beveik nenaudojami internetinės rinkodaros būdai, turistų poreikio formavimui ir motyvacijai atvykti į kurortą ir atvykti pakartotinai - ne tik vasarą, bet ir kitu metų laiku.

Išvados. Rinkodaros specialistai tinkamomis internetinės rinkodaros priemonėmis turi ne tik stiprinti Neringos kurorto kaip prekės ženklo įvaizdį, bet ir siūlyti vartotojams pasiekiamą nuolat atnaujinamą informaciją.

Reikšminiai žodžiai: internetinė rinkodara, internetinės rinkodaros priemonės, pozicionavimas.

Literatūra:

Bala M., Verma D. 2018. A Critical Review of Digital Marketing. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 07 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/328253026_A_Critical_Review_of_Digital_Marketing >.

Kannan P. K., Alice Li. 2016. International Journal of Research in Marketing, "Digital marketing: A framework, review and research agenda". [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 07 d.]. Prieiga per internetą : <https://www.researchgate.net/publication/311393872_Digital_marketing_A_framework_review_and_research_agenda>.

Manhas P.S., Manrai L.A., Manrai A.K. 2016. Role of tourist destination development in building its brand image: A conceptual model. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. gruodžio 02 d.]. Prieiga per internetą <file:///C:/Users/Admin/Downloads/1-s2.0-S2077188616000044-main.pdf>

ŠEIMOS GYDYTOJŲ IR GYDYTOJŲ SPECIALISTŲ TARPUSAVIO KOMUNIKACIJA: BARJERAI IR ĮTAKA PACIENTŲ SAUGAI

Jonas Jurgaitis, Jurgita Jurgaitienė, doc. dr. Egidijus Skarbalius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Įvadas. Ryškėjantis dėmesys ligos prevencijoms, profilaktikai, sveikam gyvenimo būdui užtikrinti, psichinei sveikatai išryškina pirminės sveikatos priežiūros aktualumą ir šeimos gydytojo svarbą. Sveikatos plėtros programose numatytuose veiksmų planuose daugiausiai nuostatų įgyvendinama pasitelkiant pirminės sveikatos priežiūros specialistus. PSO publikuotų tyrimų duomenimis Lietuvoje labiausiai reikia gerinti sveikatos priežiūros paslaugų sąveikumą tarp pirminės sveikatos priežiūros bei tarp pirminės ir antrinės sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų.

Tikslas – išanalizuoti šeimos gydytojų ir gydytojų specialistų komunikaciją, barjerus ir įtaką pacientų saugai.

Metodika: literatūros šaltinių analizė.

Rezultatai. Sveikatos priežiūros ekspertai, politikos formuotojai ir pacientų saugos grupės nustatė, kad sveikatos priežiūros susiskaldymas yra pagrindinis dabartinės sveikatos priežiūros sistemos trūkumas – turintis neigiamą poveikį kokybei, pacientų rezultatams ir sveikatos priežiūros išlaidoms. Bendravimas tarp pirminės sveikatos priežiūros gydytojo ir gydytojo specialisto yra svarbus, jei norima, kad pacientai tinkamu momentu gautų tinkamo tipo paslaugas. Pirminės sveikatos priežiūros gydytojai ir gydytojai specialistai gali turėti skirtingas pagrindines vertybes ir kompetencijas ir mažai bendrauti tarpusavyje. Skirtingos perspektyvos ir prioritetai gali sudaryti barjerus tarpusavio bendravimui ir bendradarbiavimui. Bendravimo barjerai atsiranda dėl laiko stokos, neaiškios siuntimo priežasties, neaiškios paciento kreipimosi priežasties, neaiškių tolimesnių veiksmų planų. Dėl prasto bendravimo sutrinka priežiūros tęstinumas, uždelstai nustatomos diagnozės, atliekami nereikalingi tyrimai ir vyksta jatrogeninės komplikacijos. Bendravimas, skirtas pacientų priežiūros saugai optimizuoti, turėtų apimti veiksmingą rašytinį, žodinį ir neverbalinį formatą. Taip pat būtina tinkamai naudoti elektroninių išteklių priemones ir kanalus.

Išvados: veiksminga sveikatos priežiūros specialistų partnerystė yra būtina teikiant aukštos kokybės sveikatos priežiūros paslaugas. Pacientai nori žinoti, kad jų sveikatos priežiūros specialistai efektyviai dirba kartu, bendrauja apie problemos pobūdį ir nuosekliai gydant įtraukia pacientą į svarbius sprendimus.

Reikšminiai žodžiai: tarpdisciplininė komunikacija, komunikacijos barjerai, pacientų sauga

Literatūra:

Lancaster G., Kolakowsky – Hayner S., Kovacich J., Greer – Williams N. 2015. Interdisciplinary Communication and Collaboration Among Physicians, Nurses, and Unlicensed Assistive Personnel. Journal of Nursing Scholarship, 47(3), p. 275–284. doi: 10.1111/jnu.12130.

Scaioli G., Schafer W.L.A., Boerma W.G.W., Spreeuwenberg P.M.M., Schellevis F.G., Groenewegen P.P. 2020. Communication between general practitioners and medical specialists in the referral process: a cross-sectional survey in 34 countries. BMC Family Practice, p. 1 – 9. https://doi.org/10.1186/s12875-020-01124-x.

Rosengren, K. E. 2000. Communication, an introduction. London, UK: Sage.

SMARP darbuotojų komunikacijos platforma. Prieiga per internetą: https://blog.smarp.com/communication-barriers [žiūrėta: 2020. gruodžio 1d.].

PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PSICHOMOTORINĖS REAKCIJOS GREITIS, PUSIAUSVYRA IR SĄSAJOS TARP JŲ

Gintė Jurgėlaitė, lekt. Eglė Radzevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Judėjimas yra labai svarbus priešmokykliniame amžiuje, nes leidžia vaikui įgyti patirties, normaliam vystymuisi, sveikam augimui ir suformuoti judėjimo bei sveikatos įpročius, kurie reikalingi tolimesniam gyvenimui.

Priešmokyklinis amžius yra reikšmingas žmogaus motorinės raidos laikotarpis, kuriame svarbu lavinti pagrindinius motorinius įgūdžius. Įrodyta, kad ypač priešmokykliniame amžiuje pusiausvyra vaidina reikšmingą vaidmenį atliekant keletą pagrindinių motorinių įgūdžių, todėl tame amžiuje jos svarba motorinei veiklai neabejotina.

Gerai išlavintai judesio koordinacijai ir pusiausvyrai reikalingos optimalios psichomotorinės reakcijos žmogaus veiklose. Žmogaus pusiausvyros įgūdžiai transformuojasi, pereidami į aukštesnį lygmenį, kuriam būdingi racionalesni, tikslesni veiksmai ir užduočių atlikimo kokybė, kuri yra matoma judesių greityje ir tikslume. Judesio kokybę lemia pusiausvyros ir koordinacijos funkcijų lygmuo, kuris atlieka ir judesio kontrolės funkcijas. Bet kurio judesio atlikimui reikalingos adekvačios reakcijos.

Tikslas – įvertinti priešmokyklinio amžiaus vaikų psichomotorinių reakcijų greitį, pusiausvyrą ir sąsajas tarp jų.

Metodika. Atliktas kiekybinis tyrimas. Naudoti tyrimo instrumentai: reakciometras ir pusiausvyros skalė (modifikuota Berg skalė). Taikytas statistinis duomenų apdorojimas naudojant „IBM SPSS Statistics“. Imtį sudarė: 203 priešmokyklinio amžiaus vaikai. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų. Pirmas tiriamųjų ištyrimas vyko 2019 metų lapkričio mėnesį; dėl COVID-19 pandemijos antrinis ištyrimas nebuvo pakartotas, nes tyrimas buvo nutrauktas. Statistinėje tyrimo duomenų analizėje nagrinėjami pirmo ištyrimo metu gauti duomenys.

Išvados. Įvertinus psichomotorinės reakcijos greitį, nustatyta, kad kairės rankos psichomotorinė reakcija greitesnė buvo mergaičių, o dešinės ir abiejų rankų psichomotorinės reakcijos greitesnės berniukų. 7 metų amžiaus grupės kairės, dešinės ir abiejų rankų psichomotorinės reakcijos buvo greitesnės, nei kitų amžiaus grupių. Įvertinus pusiausvyrą, nustatyta, kad mergaičių pusiausvyra geresnė nei berniukų. 6 metų amžiaus grupės pusiausvyra buvo geresnė nei 5 ir 7 metų amžiaus grupių. Įvertinus sąsajas tarp psichomotorinės reakcijos greičio ir pusiausvyros buvo gauti silpni ryšiai tarp kairės rankos psichomotorinės reakcijos greičio, dešinės rankos psichomotorinės reakcijos greičio, abiejų rankų psichomotorinės reakcijos greičio ir pusiausvyros. Įvertinus psichomotorinę reakciją ir pusiausvyrą, galima nustatyti, kad kuo greitesnė yra psichomotorinė reakcija, tuo geresnė yra pusiausvyra.

Rezultatai. Nustatyta, kad greičiausią psichomotorinę reakciją turėjo berniukai ir 7 metų amžiaus grupės vaikai, o geriausią pusiausvyrą – mergaitės ir 6 metų amžiaus grupės vaikai.

Reikšminiai žodžiai: motorika, psichomotorika, pusiausvyra, psichomotorinės reakcijos greitis, priešmokyklinio amžiaus vaiko raida.

Literatūra:

Strazdienė N., Burkutė A. 2019. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos dinaminės ugdymo(si) aplinkos ir vaikų fizinio aktyvumo sinergijos. *Acta paedagogica Vilnensia,* 43, 156-171. doi: 10.15388/Act.Paed.43.11;

Venetsanou F., Kambas A. 2011. The effets of age and gender on balance skills in preschool children. *Physical Education and Sport*, 9(1), 81-90. Prieiga per internetą: http://facta.junis.ni.ac.rs/pe/pe201101/pe201101-08.pdf.

SENATVINIO SILPNUMO SINDROMO IR FIZINIO PAJĖGUMO, GRIUVIMŲ BAIMĖS BEI GYVENIMO PILNATVĖS SĄSAJOS PACIENTAMS PO ŠIRDIES OPERACIJOS PIRMUOJU REABILITACIJOS LAIKOTARPIU

Greta Juškaitytė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija,
Slaugos fakultetas, Reabilitacijos klinika

Senatviniam silpnumo sindromui (SSS) būdingas padidėjęs organizmo pažeidžiamumas dėl išorinių stresorių, ko pasekoje mažėja funkciniai senstančio organizmo rezervai bei fizinis pajėgumas, prastėja gyvenimo pilnatvė. Širdies ir kraujagyslių ligos gali pagreitinti sergamumą ir mirtingumą tiems žmonėms, kuriems pasireiškė senatvinio silpnumo sindromas. SSS didina griuvimų, negalios ir su tuo susijusių pasekmių riziką. Dėl šios priežasties yra labai svarbu įvertinti SSS riziką pacientams po širdies operacijų, kad išvengti galimų neigiamų pasekmių ir sudaryti tinkamas sąlygas saugiam pacientų aktyvinimui pirmuoju reabilitacijos etapu.

Tikslas - nustatyti senatvinio silpnumo sindromo ir fizinio pajėgumo, griuvimų baimės bei gyvenimo pilnatvės sąsajas pacientams po širdies operacijos pirmuoju reabilitacijos etapu.

Metodika. Tyrime dalyvavo 30 tiriamųjų, 65-90 metų amžiaus (72,58(65-86;75,5)), kuriems atlikta širdies operacija, pradėtas taikyti pirmasis reabilitacijos etapas. Pradinio ištyrimo metu nustatomas ir įvertinamas SSS lygis. Pacientai, turintys 1-2 SSS kriterijus iš penkių – vertinami kaip turintys polinkį/riziką į silpnumą (1 grupė, n=14). Pacientui patvirtinamas sindromas, jei 3-5 SSS kriterijų pasitvirtina (2 grupė, n=12). Pirmojo reabilitacijos etapo pradžioje ir pabaigoje 1 ir 2 grupių tiriamiesiems buvo nustatyta griuvimų baimės lygis remiantis Tarptautine griuvimų efektyvumo skale, fizinis pajėgumas – 6 minučių ėjimo testu, gyvenimo pilnatvė – SF-36 klausimynu.

Rezultatai. Tyrimo duomenimis, 53 proc. tiriamųjų nustatyta SSS rizika, o 46 proc. tiriamųjų nustatytas SSS. Fizinis pajėgumas reabilitacijos eigoje padidėjo abiejose grupėse. Griuvimo baimės lygis reabilitacijos eigoje nepakito abiejose grupėse. Remiantis gyvenimo pilnatvės klausimyno duomenimis, tiriamiesiems turintiems SSS riziką, fizinis aktyvumas ir socialinės funkcijos yra susijusios su fizinio pajėgumo padidėjimu po širdies operacijos pirmuoju reabilitacijos laikotarpiu. Tiramiesiems turintiems SSS, veiklos apribojimas dėl fizinių problemų, fizinis aktyvumas, socialinės funkcijos yra susijusios su fizinio pajėgumo padidėjimu po širdies operacijos pirmuoju reabilitacijos laikotarpiu.

Išvados. Tiriamųjų, kuriems nustatyta senatvinio silpnumo sindromo rizika, fiziniam pajėgumui didėjant, gerėja fizinio aktyvumo ir socialinių funkcijų vertinimo duomenys. Tiriamųjų turinčių senatvinį silpnumo sindromą fiziniam pajėgumui didėjant, mažėja veiklos apribojimas dėl fizinių problemų, gerėja fizinio aktyvumo ir socialinių funkcijų vertinimo duomenys. Tarp abiejų grupių tiriamųjų griuvimų baimės ir gyvenimo pilnatvės kaip ir fizinio pajėgumo duomenų sąsajų nenustatyta.

Reikšminiai žodžiai: senatvinis silpnumo sindromas, fizinis pajėgumas, griuvimų baimė, gyvenimo pilnatvė

Literatūra:

Lesauskaitė V., Bagdonas G., Macijauskienė J., Visokinskas A. 2008. Gerontologija ergoterapeutams: mokomoji knyga, Kaunas: Vitae Litera, p. 5-7

Topinkova E. 2008. Aging, Disability and Frailty. Annals of Nutrition and Metbolism, 52 (1): p. 6-11

TURIZMO TEMINIŲ MARŠRUTŲ PLĖTRA VAKARŲ LIETUVOJE

Reda Kačinskaitė, prof. habil. dr. Ramūnas Povilanskas
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

PTO (2017) duomenimis, vis labiau populiarėja turizmo plėtra pagal bendrą tematiką, kai paslaugos ir pramogos rinkodaros tikslais yra sujungiamos į vienijančią temą. Turistus traukia teminiai maršrutai, ne tik dėl to, kad jie gali susieti skirtingas temos reikšmes, bet tuo pačiu ir dėl galimybės pritaikyti savo kelionę pagal savo interesus maršrute (N. Roy, U. Gretzel, 2020). Turistiniai maršrutai susiduria su būtinybe nuolat tobulėti ir tobulinti savo pasiūlą, kad atitiktų vis didėjančius turistų lūkesčius. Didėjanti konkurencija sukelia situaciją, kai šiandieninis turistas gali pasirinkti vartojimo produktą ar paslaugą iš daugelio pasiūlymų. S.S. Wachyuni, D. A. Kusumaningrum (2020) teigimu, turistų elgseną svarbu žinoti plėtojant turizmo verslą, kuriame diskutuojama apie turistinių vietų pasirinkimą, jų vertinimą ir ateities turistų elgesio ketinimus. Anot Ch. Y. Jeon, H.W Yang (2021) daugelis šalių, siekdamos pažaboti COVID-19 plitimą, įgyvendino griežtus tarptautinių kelionių apribojimus. Todėl turistai pasirinko vietoves, esančias jų šalyje. Taip padidindami vietinį turizmą, lyginant su ankstesniais metais. Turistinės vietovės patrauklumas ir jo vertinimas yra labai svarbus, kadangi jis padeda suformuoti šalies, miesto ar regiono įvaizdį. Todėl svarbu išsiaiškinti turizmo teminių maršrutų plėtros situaciją Vakarų Lietuvos regione ir taip formuoti regiono patrauklumą.

Tikslas - išanalizuoti turizmo teminių maršrutų plėtrą Vakarų Lietuvoje.

Metodika. Mokslinės literatūros analizė, mišrių metodų strategija. Siekiant gauti kuo visapusiškesnę informaciją tyrimo tikslui pasiekti pasirinkti kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodai. Anketinės apklausos metodas naudotas siekiant išaiškinti Lietuvos gyventojų nuomonę apie turizmo teminius maršrutus. Taikomo pusiau struktūruoto interviu tikslas – išsiaiškinti ekspertų nuomonę apie Vakarų Lietuvos teminių maršrutų plėtrą skatinančius, ribojančius veiksnius.

Rezultatai. Išanalizavus mokslinę literatūrą, atskleista turizmo teminių maršrutų samprata, jų tipai, rengimo tikslai, nauda. Išsiaiškinta, kad tema gali būti įvairialypė arba vienkartinė apie gamtos išteklius, kultūros paveldą, tačiau pastaroji yra labiau paplitusi. Maistas yra laikomas autentiškiausiu kultūrinio paveldo pavyzdžiu ir laikomas labiausiai susijęs su maršrutų tema.

Išvados. Išsiaiškinta, kaip Lietuvos gyventojai supranta terminą „turizmo teminiai maršrutai“. Nustatytos paslaugos, kurios vartotojų požiūriu jiems yra patraukliausios teminiame maršrute, kokie pagrindiniai motyvai labiausiai lemia apsisprendimą jais keliauti. Remiantis preliminariais duomenimis, nustatytas teikiamos informacijos apie teminius maršrutus Vakarų Lietuvoje trūkumas.

Reikšminiai žodžiai: turizmo teminiai maršrutai, turizmo teminių maršrutų plėtra

Literatūra:

Jeon Ch.Y., Yang H. W. 2021. The structural changes of a local tourism network: comparison of before and after COVID-19. Journal of Current Issues in Tourism. [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13683500.2021.1874890>

PTO. 2017. Handbook on marketing transnational tourism themes and routes. Madrid. Prieiga per internetą: <http://veilletourisme.s3.amazonaws.com/2018/01/Handbook-on-Marketing-Transnational-Tourism-Themes-and-Routes.pdf>

Roy N., Gretzel U. 2020. Themed route marketing in India. Anatolia. An International Journal of Tourism and Hospitality Research, 31(2), 304-315.

Wachyuni S.S., Kusumaningrum D. A. 2020. The Effect of COVID-19 Pandemic: How are the Future Tourist Behavior? Journal of Education, Society and Behavioural Science. 33(4): 67-76.

MOTERŲ, TURINČIŲ CELIULITĄ, GYVENIMO KOKYBĖS VERTINIMAS

Simona Kasperavičiūtė, Simona Urbonienė, Gražina Šniepienė
Klaipėdos Valstybinė kolegija, Sveikatos mokslų fakultetas,
Kineziterapijos ir grožio terapijos katedra

Viena iš dažniausių moterų kūno estetinių problemų yra celiulitas, su šia problema susiduria 80–90 % lytiškai subrendusių moterų (Luebberding S. et al., 2015). Jis susidaro dėl anatominių ir anabolinių odos ir poodinio audinio sutrikimų, atsirandančių dėl fibrozinės pertvaros pažeidimo, kuris sukelia odos reljefo deformacijas (Modena, D. A. O. at al., 2019). Celiulito išsivystymui reikšmės turi tokios priežastys kaip: nesubalansuota mityba, sėslus gyvenimo būdas, stresas, genetiniai veiksniai, hormonų disbalansas (Wanitphakdeedecha R. et al., 2015). Yra atlikta daug tyrimų siekiant įvertinti įvairių metodų efektyvumą sprendžiant šią estetinę problemą (Sadick, 2019; Freire et al., 2019). Tačiau, kaip celiulito sukelti odos išvaizdos pokyčiai veikia problemą turinčių moterų gyvenimo kokybę, nėra plačiai išnagrinėta.

Tikslas – Įvertinti moterų, turinčių celiulitą, gyvenimo kokybę.

Metodika. Atliktas kiekybinis tyrimas, apklausa raštu. Duomenų rinkimui naudojamas parengtas klausimynas pagal Hexsel ir kt. (2011). Tyrimo metu apklausta 341 moteris, besilankanti Klaipėdos miesto grožio ir SPA salonuose dėl estetinių kūno odos priežiūros procedūrų esant įvairiomis celiulito stadijomis. Duomenims analizuoti buvo naudojama statistinė programa SPSS 25. Tyrimo metu buvo laikomasi etikos principų: anonimiškumo, savanoriškumo, pagarbos ir konfidencialumo.

Rezultatai. Atlikus surinktų duomenų analizę nustatyta, kad 20,2% respondenčių celiulitas turi didelę įtaką jų gyvenimo kokybei, o 9,2% moterų ši estetinė problema labai stipriai veikia jų gyvenimo kokybę. Be to, 33,4 % - neigiamas poveikis apklaustųjų gyvenimo kokybei yra šiek tiek pastebimas. 37% respondenčių celiulitas neturi įtakos jų gyvenimo kokybei. Pastebėta, kad didėjant neigiamai įtakai vienoje gyvenimo srityje, didėja ir kitose.

Išvados. Tyrimas parodė, kad didelei daliai moterų celiulitas turi įtakos jų gyvenimo kokybei, beveik kas trečia moteris jaudinasi dėl celiulito. Remiantis šio tyrimo rezultatais, galima teigti, kad moterims yra reikalinga profesionali švietėjiška veikla sveikos mitybos, fizinio aktyvumo bei streso valdymo, o taip pat ir anticeliulitinių kosmetologinių programų pagal celiulito stadijas planavimo klausimais.

Reikšminiai žodžiai: celiulitas, gyvenimo kokybė.

Literatūra:

Hexsel, D., Weber, M. B., Taborda, M. L., Dal'Forno, T., &Zechmeister-Prado, D. 2011. *A quality of life measurement for patients with cellulite*. Surgicaland Cosmetic Dermatology, 3(2), 96-101. ISSN 1984-5510.

Freire T. B., Dario M. F., Mendes O. G., Oliveira A. C. D., Vetore Neto A., Faria D. L. A. D., Velasco M. V. R. 2019. *Nanoemulsion containing caffeine for cellulite treatment: characterization and in vitro evaluation.* Brazilian Journal of Pharmaceutical Sciences, 55. ISSN 2175-9790.

Modena D. A. O., Nogueira da Silva C., Delinocente T. C., Bianca de Araújo T., Carvalho T. M. D., Grecco C., Michelini Guidi R. 2019. *Effectiveness of the Electromagnetic Shock Wave Therapy in the Treatment of Cellulite* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 11 d.]. Prieiga per internetą: < https://doi.org/10.1155/2019/8246815>.

Luebberding S., Krueger N., Sadick N. S. 2015. *Cellulite: anevidence-basedreview*. American journal of clinical dermatology, *16*(4), 243-256.

Sadick N. 2019. *Treatment for cellulite.* International journal of women's dermatology, *5*(1), 68-72 [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 11 d.]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.ijwd.2018.09.002>.

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS KELIONIŲ ORGANIZATORIAMS LIETUVOJE: NOVATURO ATVEJIS

Rima Karsokienė, prof. dr. Leta Dromantienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Turizmo sektorius išgyvena patį sunkiausią laikotarpį savo istorijoje dėl 2020 m. sausio 30 d. paskelbtos COVID-19 krizės, kuri palaipsniui virto pasauline pandemija. COVID-19 pandemijos metu įvestas karantinas dalinai apribojo ar net sustabdė turizmo verslą pasaulyje: JTPTO duomenimis, turizmo verslas smuko 70%. 2020 metais Lietuva prarado 1,4 mln. užsienio turistų. Išvykstamojo turizmo Lietuvos kelionių organizatoriai, kurių registruota 112, patyrė 9.5 mln. eurų nuostolių, o jų pajamos krito 58%. Iš viso Lietuvoje veiklą įregistravę 400 kelionių organizatorių ir agentūrų, kuriose įdarbinta virš 3000 darbuotojų.

Pranešime analizuojama COVID-19 pandemijos paveikta viena didžiausių Lietuvoje kelionių organizatorių „Novaturas“. Įvertinusi koronaviruso pandemijos poveikį, verslui optimizuoti įmonė atlliko reorganizaciją, įdiegė naujas skaitmenines technologijas ir sėkmingai užtikrino veiklos tęstinumą.

Tikslas. Išanalizuoti COVID -19 poveikį kelionių organizavimo rinkai Lietuvoje ir pateikti kelionių organizatoriaus „Novaturas“ atvejo analizę.

Metodika. Mokslinių ir internetinių šaltinių analizės pagrindu pateikti COVID -19 poveikio kelionių organizavimo Lietuvoje rinkai padarinius bei atlikti kelionių organizatoriaus „Novaturas“ atvejo studiją, atliekant fenomenologinį tyrimą taikant giluminio interviu metodą.

Rezultatai ir išvados. Pandemija ir įvestas karantinas bei draudimai sustabdė keliautojų planus – visame pasaulyje skaičiuojami daugiau nei per pus sumažėję srautai, lyginant su 2019 m. Dėl koronaviruso protrūkio visas kelionių organizavimo sektorius patiria precedento neturintį spaudimą ir yra priverstas restruktūrizuotis.

AB Novaturo grupė yra didžiausias kelionių organizatorius Baltijos šalyse. Prasidėjus pandemijai, per 2020 metus, klientų skaičius smuko 84%. Įmonė sėkmingai reorganizavo savo struktūrą, prisitaikė prie naujų rinkos sąlygų, siūlo dvigubai daugiau kelionių 2021 metų pavasario – vasaros sezonui ir sėkmingai tęsia veiklą.

Turizmo verslo krizė, poreikis keliauti skatina ieškoti ne tik pačių kelionių organizatorių, bet ir bendrų vietinės, regioninės ir nacionalinės politikos sprendimų sėkmingam ir saugiam kelionių organizatorių verslo vystymui ir visuomenės sveikatos gerovės palaikymui.

Reikšminiai žodžiai: turizmas, kelionių organizatoriai, COVID-19 pandemija, krizės valdymas

Literatūra: .

Chinazzi M, Davis J.T, Ajelli M. 2020. *The effect of travel restrictions on the spread of the 2019 novel coronavirus (COVID-19) outbreak.* Science 368, 395–400 (2020).

Gavelienė Ž, Bagdanskis T, Dr, Čiužas R. ir kt. 2020.03.17. *Koronaviruso iššūkiai turizmo sektoriui: pasitark su ekspertais*. Internetinis seminaras. Prieiga internete: https://www.enterpriselithuania.com/renginiai/koronaviruso-issukiai-turizmo-sektoriui-pasitark-su-ekspertais/.

PAGONIŠKOSIOS TAPATYBĖS SVARBA VYDŪNIŠKAME BUVIME

doc. dr. Tomas Kavaliauskas[*]
Vytauto Didžiojo universitetas, Filosofijos katedra

Vydūno tautinio sąmoningumo žadinimas yra tiesiogiai susijęs su pagoniškosios baltų genčių kilmės vertinimu. Knygoje „Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių“ Vydūnas atkreipia dėmesį į autentiškos lietuvybės šaknis baltų gentyse, o kai kuriose vietose germanišką kultūrą traktuoja kaip kryžiuočių jėga atneštą svetimą kultūrą. (Vydūnas, 2001). Bagdonavičius tai apibūdina tokiais žodžiais: **„**Visą vėlesnę vokiečių ir lietuvių santykių istoriją Vydūnas aiškina kaip tolesnį laipsnišką dar gyvos lietuviškos kultūros naikinimą, kuris apogėjų pasiekė, susikūrus Vokietijos imperijai.“ (Bagdonavičius, 2017).

Tikslas – ištirti pagoniškosios tapatybės svarbą vydūniškame buvime.

Metodika. Mokslinės literatūros ir kultūrinės spaudos analizė, kultūrologinė refleksija.

Rezultatai. Kaip pastebi Bagdonavičius, lietuviškumo persekiojimą Vydūnas laiko nusikalstamumu, nes pavergtoji tauta, dvasiškai atbudusi ėmė puoselėti gležnus savos kultūros daigus, parodė gyvybingumą. (Bagdonavičius, 2017). Vydūnas paskutiniųjų dešimtmečių germanizacijos procesą prilygina prieš septynis šimtmečius kryžiuočių invazijai į baltų žemes. Abiem atvejais naikinama savita, natūraliai susiformavusi gyvastinga kultūra. Kiauka, apibūdindamas Vydūno švietėjišką veiklą lietuviškumui išsaugoti per kalbą, dainas, pabrėžia, kad tai ne šiaip Vydūno kultūrinės ideologijos pozicija, o veikiau iš mamos perimtas įsitikinimas. Kiaukos teigimu „Vydūno draugas ir mokinys, profesorius V. Falkenhahnas Vydūno veikalo *Septyni šimtmečiai* epiloge, prisimindamas savo pažintį su Vydūnu, mini iš jo motinos girdėtą pasakojimą, kad jų šeima – tai tiesioginiai aukščiausių baltų-lietuvių žynių krivių giminės palikuonys iš to meto, kai užgeso šventa amžinoji ugnis.“ (Kiauka, 2017).

Išvados. Siekiant aukštesnės vydūniškojo buvimo formos, ugdant tautinį sąmoningumą, užtikrinantį tautos savitumą, ir puoselėjant dvasinį savęs pažinimą, svarbus baltų pagoniškos kultūros vertinimas. Nors Vydūnas labai dažnai tapatinamas su iš Indijos kilusiomis dvasinėmis praktikomis, siejamas su tokiais dvasiniais ir politiniais mokytojais kaip Mahatma Gandi, sanskrito tyrimais, net Bhagavad Gitos vertimu, taip pat svarbu pastebėti, kad Vydūnas labai sureikšmino pagonišką tapatybę, siekiant išsaugoti kultūrinę savastį germaniškojo protestantizmo kontekste. Tačiau tai nesusiaurina šio mąstytojo iki pagonio lygmens, nes kiti jo veikalai byloja apie žmonijos dvasinę evoliuciją, jo liberalų požiūrį į kitas religijas. Galiausiai Vydūnas turėtų būti svarstomas plačiame teosofiniame lygmenyje.

Reikšminiai žodžiai: pagonybė, protestantizmas, lietuvybė.

Literatūra:

Bagdonavičius V. 2017. Vydūnas ir jo veikalas „Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių“. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2020-02-20] Prieiga per internetą: <http://alkas.lt/2017/03/22/v-bagdonavicius-vydunas-ir-jo-veikalas-septyni-simtmeciai-vokieciu-ir-lietuviu-santykiu/>

Kiauka T. 2017. Vydūnas, Rytai ir Krikščionybė: pastabos apie Vydūno religinės tapatybės formavimosi bei raiškos ypatumus. *RES HUMANITARIAE XXI,* 106–125 p.

Vydūnas. 2001. Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių. Vilnius: Vaga, 639 p. ISBN 5-415-01570-1.

[*] 1998 m. baigė filosofijos studijas Masačiusetso universitete (JAV), 2008 m. VDU apgynė humanitarinių mokslų srities filosofijos krypties daktaro disertaciją. Moksliniai interesai: politinė filosofija, verslo etika.
El. p.: tomas_kavaliauskas@yahoo.com

TURIZMO IŠTEKLIAI IR PASLAUGŲ RINKINIAI AUKŠTAITIJOS NACIONALINIAME PARKE

Brigita Kazakevičiūtė, lekt. Jurgita Raišutienė
Lietuvos verslo kolegija, Rekreacijos ir turizmo katedra

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme akcentuojama, kad saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes). Analizuojama teritorija – Aukštaitijos nacionalinis parkas. Aukštaitijos NP pirmasis Lietuvoje įsteigtas nacionalinis parkas siekiant išsaugoti ir atkurti Aukštaitijos etnokultūrinės srities gamtinius ir kultūrinius savitumus bei juos tausojančiai naudoti ir puoselėti, skleisti gamtosaugos idėjas ir ugdyti ekologinį sąmoningumą (https://anp.lrv.lt/lt/apie-mus/aukstaitijos-nacionalinis-parkas).

Pagrindinės analizuojamos sampratos apibrėžtos LR Turizmo įstatyme, tai: turizmo ištekliai – objektai (gamtos, kultūros, mokslo, religijos, pramogų ir kiti) ir (ar) ar vietovės, dominantys turistus ar skirti jų reikmėms. Turizmo paslaugų rinkinys – šio įstatymo 21 straipsnyje nurodytomis sąlygomis tai pačiai kelionei ar toms pačioms atostogoms įsigyjamos bent dviejų skirtingų rūšių turizmo paslaugos, kurios nėra organizuota turistinė kelionė ir dėl kurių sudaromos atskiros sutartys su skirtingais turizmo paslaugų teikėjais.

Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 programoje numatyta, didinant turizmo sektoriaus konkurencingumą, svarbu siekti, kad turistų lankomi objektai ir turistams teikiamos paslaugos būtų pritaikyti ir siūlomi visiems, atsižvelgiant į jų fizines išgales, negalią ar amžių, tai yra specialiųjų poreikių turintiems asmenims, šeimoms su mažais vaikais, senyviems žmonėms ir panašiai. Dėl šių priežaščių svarbu analizuoti turizmo išteklių ir paslaugų rinkinių situaciją pasirinktame Aukštaitijos nacionaline parke.

Tikslas – apžvelgus turizmo išteklių ir paslaugų rinkinių saugomose teritorijose teorinius aspektus, išanalizuoti dabartinę situaciją Aukštaitijos nacionaliniame parke.

Metodika. Mokslinių šaltinių ir teisės aktų pagalba akcentuotini veiklos ypatumai saugomose teritorijose, turizmo išteklių ir paslaugų rinkinių teoriniai aspektai. Remiantis atvejo analize, fotofiksacijos tyrimo medžiaga, nustatytas Aukštaitijos nacionalinio parko savitumas, esami turizmo ištekliai ir paslaugų pasiūla bei rinkiniai. Anketinės apklausos pagalba, nustatyta, kaip vertinami turizmo lankytini objektai, kokie turizmo paslaugų rinkiniai populiariausi ir kokių pasigendama. SSGG analizės metodas pasitelkiamas siekiant nustatyti išteklių pritaikymo turizmui galimybes ir paslaugų rinkinių perspektyvas.

Išvados. Nustatyta, kad Aukštaitijos nacionaliniame parke yra galimybės plėtoti turizmo paslaugų rinkinius, atsižvelgiant į išteklių tausojantį pritaikymą ir darnią plėtrą.

Reikšminiai žodžiai: turizmo ištekliai, turizmo paslaugos, turizmo paslaugų rinkiniai.

Literatūra:

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas. 2020. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. gruodžio 15d.]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.FF1083B528B7/asr>.

Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 programa. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/098670e0af3511e39054dc0fb3cb01ae/asr

Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas/ aktuali redakcija 2019 04 01 https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.52605/asrhttps://anp.lrv.lt/lt/apie-mus/aukstaitijos-nacionalinis-parkas

ALKOHOLIO VARTOJIMO PROBLEMOS PANDEMIJOS METU – KĄ BŪTINA ŽINOTI SOCIALINIAM DARBUOTOJUI

dokt. Justina Kievišienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra
Laplandijos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas

Mokslinių tyrimų rezultatai rodo neigiamą COVID-19 pandemijos įtaką ne tik fizinei, bet ir psichologinei sveikatai - išaugo nerimo, depresijos, nemigos, streso lygis, reikšmingai padidėjo alkoholio ir psichoaktyvių medžiagų vartojimas. Paradoksalu, tačiau augant psichinės sveikatos problemoms, pagalbos galimybės tik mažėjo – COVID-19 pandemija apribojo galimybės gauti specialistų pagalbą. Ypač nukentėjo jautriausios ir pažeidžiamiausios visuomenės grupes – gyventojai, kuriais rūpinasi socialiniai darbuotojai. Išaugus alkoholio vartojimui namuose, kenčia šeimos. Apsunkintos galimybės išeiti iš namų aplinkos ir gauti psichosocialinę pagalbą. Vieniši asmenys ar vyresnieji išgyvena depresiją ar nerimą, o savo liūdesį malšina padidėjusiu alkoholio vartojimu. Ir tai tik keletas pavyzdžių, kaip ir tai egzistuojančias alkoholio vartojimo ir psichinės sveikatos problemas pagilina pandemijos sukelti sunkumai. Socialiniai darbuotojai, kaip artimiausia pagalbos grandis jautriausioms gyventojų grupėms, atsidūrė padidėjusios įtampos bei išaugusių psichosocialinių sunkumų epicentre. Todėl būtina ieškoti naujų intervencijos bei pagalbos metodų siekiant pagerinti socialinių paslaugų gavėjų gerovę.

Tikslas – išanalizuoti su kokiais iššūkiais susiduria socialinio darbo specialistai teikdami pagalbą pandemijos sukeltomis išaugusio alkoholio vartojimo ir psichinių sunkumų sąlygomis.

Metodika – mokslinės literatūros analizė ir interpretacija.

Rezultatai – pandemija reikšmingai neigiamai įtakojo gyventojų psichinę sveikatą, kas glaudžiai siejasi su padidėjusiu alkoholio vartojimo, todėl socialinio darbo specialistams tenka adaptuoti savo pagalbos intervencijas pakitusioje įtampos ir neužtikrintumo situacijoje.

Išvados – siekiant atliepti COVID-19 sukeltą psichologinių sunkumų ir alkoholio vartojimo bumą, socialiniams darbuotojams būtina ieškoti naujų pagalbos metodų bei susipažinti su psichosocialiniais pokyčiais, reikalaujančiais atitinkamų intervencijų.

Reikšminiai žodžiai: socialinis darbas, COVID-19 pandemija, psichoemocinė sveikata, alkoholio vartojimas

Literatūra:

Capasso A., Jones A. M., Ali et al. 2021. Increased alcohol use during the COVID-19 pandemic : The effect of mental health and ageing a cross-sectional sample of social media users in the U. S. *Preventive Medicine*, *145*(August 2020), 106422. https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2021.106422

Dubey S., Biswas P. et al. 2020. Diabetes & Metabolic Syndrome : Clinical Research Reviews Psychosocial impact of COVID-19. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, *14*(5), 779–788. https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.05.035

Panchal N. 2020. *The Implications of COVID-19 for Mental Health and Substance Use*.

Redondo-sama G., Matulic et al. 2020. *Social Work during the COVID-19 Crisis : Responding to Urgent Social Needs*. 1–16.

ŠIUOLAIKINĖS EUROPOS SĄJUNGOS RAIDOS „ŽALIOJO KURSO" KRYPTIMI IR VYDŪNIŠKOJO SCHOLASTIŠKOJO HUMANIZMO TEORIJOS PARALELĖS

prof. habil. dr. Algimantas Kirkutis
Klaipėdos universitetas, Tęstinių studijų centras, Sveikatos mokslų fakultetas

Šiuo metu pasaulis išgyvena dvi pandemijas: COVID–19 viruso sukeltos ūminės ligos ir, dar 2011 m. specialios JTO asamblėjos metu paskelbtą, lėtinių neinfekcinių ligų pandemiją, kuri nusineša net keliolika kartų daugiau gyvybių per metus negu pirmoji. Mažose šalyse visuomenės sveikatos problemos jau artėja prie (jeigu dar nėra pasiekusios) nacionalinio saugumo lygmens. JTO ir ESK dokumentuose (UN General Assembly session A/RES/65/238 65 materials) nurodomos dvi pagrindinės augančio sergamumo priežastys:

1. Gyvenimo būdo sąlygotų ligų atsiradimo rizikos faktorių daugėjimas. Visuomenė nesuvokia sveikatos sąvokos esmės ir neįvertina jos išsaugojimo svarbos. Nėra gerai suprantamos ligų atsiradimo priežastys ir jų pašalinimo svarba sveikatai.
2. Neteisingas SAS prioritetų (finansinių srautų) orientavimas į ligų simptomų diagnostiką ir gydymą, pamirštant sveikatos stiprinimo ir tausojimo praktikos svarbą.

Mokslininkai atkreipia dėmesį į veiksnius, kurie daro įtaką mūsų sveikatos būklei: 40% mūsų sveikata priklauso nuo socialinių-ekonominių faktorių; 30% – nuo gyvenimo būdo; 20% – nuo sveikatos apsaugos paslaugų prieinamumo ir 10% – nuo gyvenamosios aplinkos.

Lietuvoje piliečių sveikatos apsaugos problemos vienos ryškiausių ES. Keletą metų iš eilės EUROSTAT pagal išvengtinų mirčių statistikos įvertinimą Lietuvai suteikia paskutinę arba prieš paskutinę vietą ES. VU MF Kardiologijos klinikos vadovo profesoriaus A.Laucevičiaus su kolegomis atliktas 2018 m. sergamumo širdies ir kraujagyslių ligomis tyrimas parodė, kad jis net 4,5 karto viršija ES vidurkį.

Vertindama atliktą Europos aplinkos būklės analizę ir ES raidos perspektyvas, Europos aplinkos agentūra pareiškė, jog „Europa turi rasti būdų, kaip pertvarkyti pagrindines visuomenines sistemas, kurios turi įtakos žmonių sveikatai, nulemia neigiamą poveikį aplinkai bei klimatui ir, iš naujo įvertinti ne tik technologijas ir gamybos procesus, bet ir vartojimo modelius (čia turima galvoje ir sveikatos paslaugų) bei gyvenimo būdą. Todėl siekiant užtikrinti reikalingus sisteminius pokyčius reikės nedelsiant imtis bendrų veiksmų įvairiose politikos srityse, įtraukiant visas visuomenės grupes“. Dar 2016 m. gruodžio 7-8d. Paryžiuje vykusioje konferencijoje PSO Europos regiono direktorė dr. Z. Jakab kalbėjo: „Norint pasiekti JTO darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslus ir įgyvendinti Europos sveikatos politikos sistemą „Sveikata 2020“, reikia iš esmės transformuoti sveikatos, švietimo ir socialinio sektorių partnerystę“. Turėdama omenyje apsunkintą bendradarbiavimą centriniame valstybiniame lygmenyje dėl žinybinių interesų susikirtimo, dr. Z.Jakab pasiūlė „regioninę platformą, kaip efektyvią galimybę suburiant šiuos partnerius tam, kad veiksmingiau būtų galima realizuoti jau turimus Jungtinių Tautų šeimos ir Jungtinių Tautų koalicijų mechanizmus, kaip teigiamus žingsnius link stipresnio tarpsektorinio ir tarpžinybinio bendradarbiavimo“. Ji pabrėžė, kad nacionalinių plėtros planų dėmesys turėtų būti nukreipiamas nuo tarpinių ekonominių rodiklių į galutinius – piliečių sveikatos ir gerovės užtikrinimą.

Siekiant Lietuvos piliečių sveikatos ir gerovės reikia sparčiau įgyvendinti nurodytuose ir kituose dokumentuose pateiktus JTO darnaus vystymo strategijos iki 2030 m ir Europos Žaliojo kurso tikslus. Tam reikalingi gilūs sisteminiai pokyčiai:

A) Pereiti nuo šakinės sektorinės plėtros prie teritorinės;
B) Pereiti nuo ūkio subjektų konkurencinių santykių prie abipusiai naudingos partnerystės principo;
C) Nacionalinio mokslo orientavimas į regionų plėtrą;
D) Švietimas darniam vystymuisi turi būti pirmoje eilėje orientuotas į regionų plėtrą;

E) Sveikatos priežiūros sektoriuje sudėtingos klinikinės patologijos diagnostika ir gydymas turėtų būti centralizuojamas trijų universitetų klinikose, o visuomenės sveikatos tausojimo ir stiprinimo paslaugos decentralizuojamos suteikiant kuo daugiau galių ir resursų vietinėms savivaldoms.

Klaipėdos universitetas – daugiasritis universitetas, vienas iš šešių Europos universitetų tinklo EU-CONEXUS narys. Universitete jau daugiau kaip 20 metų veikia Sveikatos mokslų fakultetas, kurio studijų programos ir mokslinė veikla siejasi su sveikatos tausojimu ir stiprinimu. LR Seimui priėmus 2019 m. liepos 9 d. nutarimą Nr. XIII-2304 „Sveikatos tausojimo ir stiprinimo politikos gaires“ LR Vyriausybė pavedė LR Sveikatos apsaugos ministerijai parengti gairių realizavimo planą. Šiuo tikslu LR Sveikatos apsaugos ministerija išleido įsakymą Nr. V-46 „Sudaryti darbo grupę ir sukurti bei diegti Klaipėdos regione bandomąjį modelį, skirtą mokslinei ir švietėjiškai veiklai skatinti, psichikos sveikatai stiprinti, psichologinei gerovei kurti, fiziniam aktyvumui ir sveikai bei subalansuotai mitybai skatinti, saugiai, ekologiškai aplinkai kurti bei palaikyti“, kuriuo įpareigojo KU realizuoti šią priemonę.

Tuo tikslu universitete buvo parengtas 2020–2022 metų Sveikatos tausojimo ir stiprinimo politikos gairių įgyvendinimo Klaipėdos regione priemonių plano projektas ir jo įgyvendinimui reikalingo finansavimo sąmata. Nežiūrint į tai, kad šio projekto realizavimo metu gauti rezultatai yra itin didelės reikšmės, nes jie padėtų formuoti visos Lietuvos tolimesnę sveikatos politiką, projektas iki šiol nėra finansuotas. Nežinia dėl projekto finansavimo apsunkina patikėto svarbaus uždavinio sprendimą ir tolimesnę Sveikatos mokslų fakulteto plėtrą, siekiant gerinti visuomenės sveikatos tausojimo ir stiprinimo veiklą regione ir šalyje.

Reikšminiai žodžiai: žaliasis kursas, sveikatos tausojimas, Vydūnas

Literatūra:

Memorandumas „Dėl glaudesnės centrinės ir vietos valdžios partnerystės siekiant stiprinti Lietuvos savivaldybių savarankiškumą ir atsakomybę“.

„Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Sveikatos apsauga”. Vertinimas atliktas pagal 2018 m. liepos 31 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 14P-45 tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir ūkio subjektų grupės UAB „PricewaterhouseCoopers“ UAB „ESTEP Vilnius“.

SKIRTINGŲ KOJŲ FORMŲ ĮTAKA ASMENŲ RAUMENŲ JĖGAI, PUSIAUSVYRAI IR FUNKCINIAMS JUDESIAMS

Daumantas Kondratavičius, Brigita Zachovajevienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Sporto medicinos klinika

Įvadas: Kojų formų pakitimus gali įtakoti atsiradęs raumenų disbalansas tarp šlaunį pritraukiančių ir atitraukiančių raumenų. Raumenų jėgos ir ilgio pokyčius įtakoja aktyviai atliekami fiziniai pratimai bei kasdieninė veikla, kuomet vieni raumenys gauna per didelį krūvį, o kiti negauna reikiamos apkrovos. Pakitus raumenų tonusui, judesiai atliekami nekoordinuotai ir nekokybiškai, atsiranda kompensaciniai mechanizmai. Dėl susilpnėjusios šlaunį atitraukiančių raumenų jėgos, asmeniui formuojasi kelių valgus arba X formos kojos, ko pasekoje atsiranda patelofemoralinio skausmo sindromas. Esat šlaunies pritraukėjų ir atitraukėjų disbalansui, prarandama stabilizacija dubens – juosmens srityje, ko pasekoje prastėja pusiausvyra [1-3].

Tyrimo tikslas: Įvertinti skirtingų kojų formų įtaką asmenų raumenų jėgai, pusiausvyrai ir funkciniams judesiams.

Tyrimo metodikos: kojų formų skirtumai vertinti W.W.K. Hoeger vizualiniu laikysenos vertinimo metodu, raumenų jėga vertinta rankiniu dinamometru (MMT Lafayette Manual Muscle Tester Model 01165), statinei pusiausvyrai pasirinkta „Abili Balance Analyzer“ sistema, dinaminė pusiausvyra vertinta modifikuotu žvaigždės nuokrypio pusiausvyros testu - „modified Star Excursion Balance Test“ (mSEBT), funkcinių judesių atlikimo stereotipo vertinimas - „Functional Movement Screen“ (FMS) testų rinkinio dalimi.

Tiriamieji: tyrime dalyvavo 30 asmenų, pagal W.W.K. Hoeger skalę suskirstyti į tris grupes po lygiai: turinčius „X“ formos pakitusias kojas, turinčius „O“ formos pakitusias kojas ir neturinčius kojų pakitimų.

Rezultatai: Tyrime dalyvavo 30 asmenų, pagal W.W.K. Hoeger vizualinį laikysenos vertinimo metodą suskirstyti į 3 grupes po lygiai. Kontrolinės grupės kairės kojos šlaunies pritraukiamųjų raumenų jėga buvo 16,55 (15,6-17,1; 16,44) kg, tiriamųjų su X formos kojomis – 14 (13,7-14,5;14,01) kg, o su O formos kojomis – 13,15 (12,7-13,6; 13,13) kg. Dešinė koja: kontrolinė grupė – 16,65 (15,6-17,3; 16,47) kg, tiriamųjų su X formos kojomis – 14,1 (13,7-14,4; 14,08) kg, o su O formos kojomis – 13,1 (12,8-14,7; 13,31) kg. Kontrolinės grupės kairės kojos šlaunies atitraukiamųjų raumenų jėga buvo 16,75 (15,8-17,3; 16,69) kg, tiriamųjų su X formos kojomis – 13,15 (12,6-13,5; 13,13) kg, o su O formos kojomis – 14,75 (14,4-15,1; 14,75) kg. Dešinės kojos: kontrolinė grupė – 16,75 (15,7-17,5; 16,74) kg, tiriamųjų su X formos kojomis – 13,25 (12,7-13,6; 13,18) kg, o su O formos kojomis – 14,8 (14,5-15,3; 14,85) kg. Vertinant statinę pusiausvyrą, kontrolinės grupės dešinės kojos stabilumo indeksas buvo 0,4 (0,2-0,6; 0,4), tiriamųjų su X formos kojomis - 0,6 (0,7-1; 0,82), su O formos kojomis – 0,7 (0,4-0,8; 0,66). Kairės kojos: kontrolinė grupė - 0,4 (0,2-0,5; 0,38), tiriamųjų su X formos kojomis - 0,8 (0,7-0,9; 0,83), su O formos kojomis – 0,65 (0,5-0,8; 0,64). Atliekant modifikuotą žvaigždės nuokrypio testą kaire koja vidine kryptimi, kontrolinės grupės rezultatas buvo 83 (80-86; 83) cm, X formos kojų grupės - 92,5 (88-96; 92,3) cm, O formos kojų grupės - 96 (83-99; 94,9) cm. Tarp grupių rastas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2(2)=19,923$; $p<0,001$). Dešinė koja vidinė kryptis: kontrolinės grupės - 84 (80-87; 83,8) cm, X kojų formos grupės – 91,5 (81-95; 90,8) cm, O kojų formos grupės – 95,5 (92-99; 95,6) cm. Tarp grupių nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2(2)=21,704$; $p<0,001$). Šoninė kryptis kairė koja**:** kontrolinė grupė –84,5 (81-90; 84,7) cm. X kojų formos grupės – 89 (87-93; 89,8) cm, O kojų formos grupės – 96 (94-99; 96,3) cm. Tarp grupių nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2(2)=24,229$; $p<0,001$). Dešinė koja: kontrolinė grupė –85,5 (82-89; 85,2) cm. X kojų formos grupės – 89 (87-92; 89,2) cm, O kojų formos grupės – 96 (91-103; 96,4) cm. Tarp grupių nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2(2)=23,411$; $p<0,001$). Suminis funkcinių judesių balas kontro-

linėje grupėje buvo 8 (5-11; 8), grupėje su X formos kojomis 8 (6-9; 7,4) balai, o su O formos kojomis – 10 (6-12; 9,1) balų.

Išvados: 1. Asmenims, kuriems nustatyta X kojų forma, dešinės kojos raumenų jėga buvo didesnė nei kairės, statinė ir dinaminė pusiausvyra kairės kojos geresnė nei dešinės, o apatinių galūnių funkciniai judesiai sutrikę. 2. Asmenims, kuriems nustatyta O kojų forma, dešinės kojos raumenų jėga buvo didesnė nei kairės, statinė ir dinaminė pusiausvyra dešinės kojos geresnė nei kairės, o apatinių galūnių funkciniai judesiai nesutrikę. 3. Asmenims, kuriems nenustatyta kojų formų pakitimų, dešinės kojos raumenų jėga buvo didesnė nei kairės, statinė ir dinaminė pusiausvyra dešinės kojos geresnė nei kairės kojos, o apatinių galūnių funkciniai judesiai sutrikę. 4. Asmenys, kuriems nustatyta O kojų forma, pasižymi geriausiu funkcinių judesių atlikimu bei dinamine pusiausvyra, o asmenys, kuriems nenustatyta kojų formų pakitimų, pasižymi geriausia statine pusiausvyra ir didžiausia apatinių galūnių raumenų jėga.

Literatūra:

Moghadam Z. H, Hoseini S. T, Hashemian A. M, Sharifi M. D. The relation of Q angle and antropometric measures with ankle sprain: A case-control study. Emerg (Tehran). 2017; 5(1).

Ferber R, Kendall K. D, & Farr L. Changes in Knee Biomechanics After a Hip-Abductor Strengthening Protocol for Runners With Patellofemoral Pain Syndrome. J Athl Train. 2011; 46(2), 142–149.

Neumann DA. Kinesiology of the hip: a focus on muscular actions. J Orthop Sports Phys Ther. 2010; 40:82–94.

VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ GYVENIMO KOKYBĖ

dr. Vytė Kontautienė, Ramunė Zubienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Gyventojų senėjimas yra viena aktualiausių XXI a. problemų, todėl aktualu tyrinėti vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo kokybę (GK) ir ieškoti būdų jai gerinti.

Tikslas – įvertinti vyresnio amžiaus žmonių (65 m. ir vyresnių) gyvenimo kokybės rodiklius.

Metodika. Tyrimas atliktas 2019 m. GK tirta taikant anketinės apklausos raštu metodą, naudojant PSO klausimyno (WHOQOL-100) liet. sutrumpintą versiją (WHOQOL BREF-26). 5 balų Likerto skale vertintos 4 GK sritys: fizinės sveikatos, psichologinė, socialinių santykių ir aplinkos. Tyrime dalyvavo 115 „Trečiojo amžiaus“ universiteto klausytojų. Matematinė statistinė duomenų analizė atlikta naudojant SPSS Statistics (26 versija) programą.

Rezultatai. 58,5% senjorų GK laikė gera, 34,9% – vidutiniška, 4,7%– labai gera, 1,9% – prasta. Fizinės sveikatos sritis: patenkinti sveikata buvo tik 31,5%, labai patenkintų – tik 0,1%, 13,1% – nepatenkintų. Senjorus dažniausiai vargino fizinis skausmas, trukdęs atlikti būtinus darbus (42,5%). 32,4% vidutiniškai turėjo energijos kasdieniam gyvenimui, 10,5% – pakankamai neturėjo. Nors 51,8% buvo patenkinti savo gebėjimu dirbti, 35,1%– šiuo gebėjimu džiaugėsi vidutiniškai. Psichologinės srities rodikliai atskleidė, kad labai ir vidutiniškai gyvenimu džiaugėsi panašus skaičius senjorų: 43,9% ir 45,6%. Labai prasmingu savo gyvenimą laike 38,9%, vidutiniškai prasmingu – 46,9% senjorų, deja, 4,4% savo gyvenime nematė prasmės. Savimi patenkinti jautėsi beveik pusė (48,7%) senjorų, labai savimi patenkintų buvo 6,1%. Socialinių santykių sritis. 53,9% buvo patenkinti asmeniniais santykiais, labai patenkintų – tik maža dalis (7,0%.). Lytiniu gyvenimu patenkinti 31,9%, o ketvirtadalis (25,0%) – nepatenkinti. Truputį daugiau nei pusė (55,4%) buvo patenkinti praktine-socialine parama, gaunama iš draugų, 35,7% – vidutiniškai patenkinti. Aplinkos srities rodikliai atskleidė, kad maždaug pusė (49,6%) senjorų manė, kad jų fizinė aplinka vidutiniškai sveika. 56,5% buvo patenkinti gyvenamąja vieta, 24,3% – vidutiniškai patenkinti. Beveik du trečdaliai (59,6%) senjorų gyvenime jautėsi vidutiniškai saugiai, saugiai – 27,9%, nesaugiai – 5,8%.

Išvada. Geriausiai senjorai vertino socialinių santykių srities GK rodiklius (praktinę-socialinę paramą, gaunamą iš draugų, asmeninius santykius) ir aplinkos srities rodiklius (gyvenamąją vietą). 51,8% džiaugėsi gebėjimu dirbti, o beveik pusė (48,7%) jautėsi patenkinti savimi. Blogiausiai senjorai vertino fizinės sveikatos rodiklius (42,5% vargino fizinis skausmas, 10,5% stigo energijos kasdieniam gyvenimui) ir aplinkos srities rodiklius (beveik pusė (49,6%) senjorų manė, kad gyvena vidutiniškai sveikoje aplinkoje, o saugiai gyvenime jautėsi mažiau nei trečdalis (27,9%) senjorų). Siekiant geresnės vyresnio amžiaus žmonių (65 m. ir vyresnių) GK, reikia gerinti visų 4 GK sričių, o ypač fizinės sveikatos ir psichologinius rodiklius.

Reikšminiai žodžiai: gyvenimo kokybė, vyresnio amžiaus žmonės (65 m. ir daugiau).

Literatūra:

Mockus A., Žukaitė A. 2012. Sėkmingas senėjimas: psichologinis aspektas. *Gerontologija*. 13(4): 228–234.

STUDIJUOJANČIŲ JAUNŲ SUAUGUSIŲ (20-35 METŲ) MOTERŲ FIZINIO AKTYVUMO IR GYVENIMO KOKYBĖS SĄSAJOS

dr. Vytė Kontautienė, doc. dr. Rasa Grigolienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra
Lietuvos verslo kolegija, Bendrųjų disciplinų katedra

Gyvenimo kokybė (GK) yra kiekvieno žmogaus individualiai suvokiamas fizinės, psichinės, laimės ir socialinės gerovės bei pasitenkinimo matas, susijęs su žmogaus sveikata ir fiziniu aktyvumu (FA). FA ne tik stiprina fizinį pajėgumą ir organizmo sistemas, bet ir gerina GK.

Tikslas – įvertinti studijuojančių jaunų suaugusių (20-35 m.) moterų FA ir GK sąsajas.

Metodika. 2017–2018 m. atliktas GK tyrimas, naudojant anketinės apklausos raštu metodą (PSO klausimyno WHOQOL-100 liet. trumpoji versija WHOQOL BREF-26). 5 balų Likerto skale vertintos 4 GK sritys: fizinės sveikatos, psichologinė, socialinių santykių ir aplinkos. FA vertinimui naudota PSO Tarptautinio FA klausimyno (IPAQ) ilgoji forma. FA vertinamas metomis (MET) (FA lygis*min.*dažnis/sav.). Taikant IPAQ analizei skirtą metodiką, respondentės buvo suskirstytos į mažo (MFA), vidutinio (VFA) ir didelio (DFA) fizinio aktyvumo lygius: MFA priskirtos moterys, kurių FA iki 1500 MET/sav., VFA – FA nuo 1501 iki 3000 MET/sav., DFA – FA nuo 3001 iki 35000 MET/sav. Tyrimo imtį sudarė 162 tiriamosios, studijavusios Lietuvos verslo kolegijoje (n=68, 42 proc.) ir Klaipėdos universitete (n=94, 58%) nuolatine (65%), nuolatine-sesijine (25%) ir ištęstine studijų forma (10%). Tiriamųjų amžius – 20–35 m., laikomas jaunomis suaugusiomis moterimis (Malina, 2003). Matematinė statistinė duomenų analizė atlikta SPSS Statistics (26 versija) programa.

Rezultatai. GK labai gerai įsivertino 15,3%, gerai – 61,3%, vidutiniškai - – 21,9%, prastai – 1,5% respondenčių. 64,2% tiriamųjų džiaugiasi gyvenimu, vidutiniškai – 32,1%, nesidžiaugia tik 0,7% moterų. 43,8% jaučiasi patenkintos, 25,5% – labai patenkintos ir tiek pat (25,5%) vidutiniškai patenkintos asmeniniais santykiais, nepatenkintos – 5,1% respondenčių. Nustatyta, kad MFA lygiui priskirta 20,8% respondenčių, VFA – 11,8%, DFA – 67,5% respondenčių, tačiau statistiškai reikšmingų skirtumų tarp mažo, vidutinio ir didelio FA moterų grupių, vertinant GK rodiklius, nenustatyta.

Išvados. Daugiau nei pusė studijuojančių jaunų suaugusių (20–35 m.) moterų gyvenimo kokybę vertina gerai (61,3 proc.), džiaugiasi gyvenimu, tačiau mažiau nei pusė (43,8 proc.) jaučiasi patenkintos savo asmeniniais santykiais (abipusiu draugiškumu, meile, parama). Nors didžiosios dalies (67,5 proc.) moterų FA aukštas, jų GK vertinimas iš esmės nesiskyrė nuo VFA ir MFA respondenčių vertinimų, todėl galima teigti, kad studijuojančioms jaunoms suaugusioms (20–35 m.) moterims FA iš esmės nedaro įtakos jų GK rodiklių įsivertinimui.

Reikšminiai žodžiai: gyvenimo kokybė, jaunos suaugusios moterys, studijos

Literatūra:

Ferrans C. E . et al. 2005. Conceptual model of health – related quality of life, *Journal of nursing. Scholarship*. 37(4), p. 336–342.

MOTERŲ SVEIKA GYVENSENA PRIEŠ NĖŠTUMĄ, JO METU IR PO JO

Miglė Kovalevskytė, doc. dr. Jūratė Grubliauskienė
Klaipėdos Universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Sveika gyvensena moters gyvenime yra svarbus veiksnys paveikiantis ne tik moters, bet ir jos būsimo vaiko bei kitų kartų sveikatą. Moterų ir vaikų sveikatai gerinti visame pasaulyje kuriamos strategijos bei programos. Dauguma moterų mirčių siejamos su išvengiamomis, kurioms užkirsti kelią padėtų geresnė sveikatos priežiūra ir ugdymas. Daugiau nei pusę visų mirčių Lietuvoje galima priskirti rizikingo elgesio veiksniams, įskaitant prastą mitybą, tabako rūkymą, alkoholio vartojimą ir mažą fizinį aktyvumą. Nėštumas suteikia unikalią galimybę išnaudoti moters motyvaciją turėti sveiką kūdikį ir pakeisti savo elgseną teigiama linkme. Tačiau moterims atsiranda kliūčių tai padaryti – įskaitant kūno pokyčius, sveikatos problemas, žinių stoką, kartais sunku viską suderinti su darbu, šeima. Daugelyje tyrimų kalbama apie sveikos gyvensenos svarbą nėščiosioms, tačiau Lietuvoje nėra plačiau ištirta sveikos gyvensenos pokyčių kaita nėštumo metu ir po jo.

Tikslas – išanalizuoti moterų sveikos gyvensenos pokyčius ir jų išsaugojimo galimybes prieš nėštumą, jo metu ir po jo.

Metodai: mokslinės literatūros analizė, kiekybinis tyrimas naudojant anketinę apklausą. Instrumentas – anketa buvo sudaryta remianti Higienos instituto 2018 m. suaugusiųjų gyvensenos tyrimo klausimynu ir papildyta darbo autorės sukurtais klausimais remiantis moksline literatūra. Analizės metodai – rezulatai nagrinėti naudojantis Microsoft Exel ir IBM SPSS Statistics 24 programomis. Imtis – 448 respondentės. Tyrimo etika – Tyrimas atliktas gavus bioetikos komisijos leidimą tyrimui, laikytasi anonimiškumo ir konfidencialumo principų.

Rezultatai: tyrimo rezultatai parodė, kad daugeliu atveju, nėštumo metu moterų sveika gyvensena statistiškai reikšmingai pagerėjo: moterys daugiau vartojo daržovių bei vaisių ($p<0,001$), daugiau gėrė vandens ($p<0,001$), naudojo mažiau druskos ($p<0,01$), vartojo folio rūgštį, atsisakė alkoholio, tabako ir narkotinių medžiagų ($p<0,001$). Nors pokyčiai statistiškai itin reikšmingi, žalingų įpročių nėštumo metu atsisakė ne visos moterys – tabaką vartojo 25, alkoholį 10, o psichotropines medžiagas 2. Daugiau nei pusę moterų kurių gyvensena kito, kito teigiamai, tačiau kalbant apie gyvenimo kokybę bei sveikatos būklę, matomas statistiškai reikšmingas blogėjimas ties kiekvienu laikotarpiu ($p<0,001$; $p<0,05$; $p<0,01$).

Išvados. Lietuvoje moterų sveikatos rodikliai šalies mastu geresni lyginant nei vyrų, tačiau analizuojant kitų šalių bei Europos duomenis matoma, kad moterų sveikatos rodikliai nėra geri.Moksliniai tyrimai nurodo, kad nėštumo laikotarpis išskiriamas kaip motyvacinis periodas moteriai keisti savo kasdienius gyvensenos įpročius gerinant savo ir kūdikio sveikatą. Tyrimo analizė parodė, kad sveika gyvensena nėštumo metu daugeliu aspektų kito teigiamai, tačiau pokyčiai ne visoms išliko po nėštumo. Moterų teigiamiems pokyčiams didžiausią įtaką turėjo atsakomybė dėl naujos gyvybės, naujų įpročių įgijimas nėštumo metu, emocinės sveikatos pagerėjimas ir džiaugsmas bei įgytos žinios. Moterų neigiamus pokyčius paskatino laiko sau trūkumas, pablogėjusi miego kokybė, stresas, sveikatos problemos ir karantinas.

Reikšminiai žodžiai – nėštumas, sveika gyvensena, įpročiai

Literatūra:

Ayyala M.S et.al. 2020. Perspectives of pregnant and postpartum women and obstetric providers to promote healthy lifestyle in pregnancy and after delivery: a qualitative in-depth interview study. *BMC Women`s Health.* [interaktyvus], Nr. 20 (44) [žiūrėta 2020/04/14], 2 p. [žiūrėta 2020/05/11] 3 – 6 p. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1186/s12905-020-0896-x;

European Commission. 2019. State of health in the EU, Lithuania. Country Health Profile. [žiūrėta 2020/04/20], 3, 7 p. ISBN 9789264340787;

Eurostat Statistics Explained. 2018. Healthy life years statistics. [interaktyvus], [žiūrėta 2020/04/21]. Prieiga per internetą:

https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Healthy_life_years_statistis;
Sveikatos apsaugos ministerija. 2019. Alkoholis, rūkymas ir narkotikai nėštumo metu, metodika. [interaktyvus], [žiūrėta 2020/05/10], 11 p. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Veiklos_sritys/Programos_ir_projektai/Sveicarijos_parama/Akuserines%20metodikos/Alkoholis%2C%20rukymas%20ir%20narkotikai%20nestumo%20metu.pdf ;
United Nations. 2019. The Sustainable Development Goals Report. [interaktyvus], [žiūrėta 2020/04/15], 26 p. Prieiga per internetą: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf.

SENSORINĖS INTEGRACIJOS TAIKYMAS DELFINŲ ASISTUOJAMOJE TERAPIJOJE

doc. dr. Brigita Kreivinienė
Klaipėdos universitetas, Lietuvos jūrų muziejaus Delfinų terapijos centras

Sensorinės problemos, kaip: lėtas mokymasis, sudėtinga socializacija, nesaugus jautimasis socialinėse situacijose, jautrumas, baimingumas, nesaugumas mokykloje ir kt. gali būti sudėtingiau pastebimos ir diagnozuojamos (Ayres, Robbins, 2005). Efektyviausia sensorinių poreikių atliepimo terapija – sensorinė integracija. Straipsnyje pristatomas sensorinės integracijos metodo, taikomo delfinų asistuojamoje terapijos veiksmingumas vaikams su psichikos ir elgesio sutrikimais.

Tikslas – išanalizuoti holistinės delfinų asistuojamos terapijos veiksmingumą taikant sensorinės integracijos metodą.

Metodika. Tyrimo duomenys buvo rinkti naudojant neurosensomotorinio vertinimo (NSM) skalę (autoriai: B. Kreivinienė ir D. Mockevičienė). Instrumentas patvirtintas Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedroje (Protokolas 2019-10-03, Nr.1). Viso tyrime dalyvavo 125 mokyklinio amžiaus (7-14 m.) vaikų, turinčių psichikos ir elgesio sutrikimą: 30 jų taikyta holistinė delfinų asistuojama terapija, 95 – kontrolinės grupės vaikai, kurie buvo vertinami nekeičiant įprastinės dienos veiklų. Holistinę delfinų asistuojamą terapiją sudarė 16 užsiėmimų, kurie moksliškai aptariami kaip galintys turėti sensorinės būklės pokytį (Ayres, Robbins, 2005). Iš jų: 10 užsiėmimų buvo taikoma vandenyje su delfinais, 6 užsiėmimai – sensorinės integracijos laboratorijoje Delfinų terapijos centre. Buvo dirbama pagal naujai sukurtą sensorinės integracijos metodiką. Ši sensorinės integracijos metodika sukurta įgyvendinant Interreg V-A Latvija – Lietuva 2014-2020 programos projektą **„**Sėkminga vaikų ir suaugusių, turinčių psichikos ir elgesio sutrikimų, psichologinė ir sensorinė reabilitacija“ (SUPER, projekto Nr. LLI-336)**,** kurį vykdo keturios institucijos: Lietuvos jūrų muziejus, Palangos sveikatos priežiūros centras, Liepojos ligoninė „Priejūras“ (Latvija) ir socialinės rūpybos centras „Kuržemė“ (Latvija). Matavimai tiek tyrimo grupės, tiek kontrolinės grupės dalyviams vyko pirmą dieną ir po dviejų savaičių. Matavimus atliko vertinimo metodikos apmokyti specialistai.

Rezultatai. Statistiškai reikšmingi duomenys buvo gauti vaikų su psichikos ir elgesio sutrikimu tyrimo grupėje – tiems, kurie lankė dviejų savaičių trukmės holistinę delfinų asistuojamą terapiją. Didžiausias pokytis yra fiksuojamas šios grupės vaikų socialinių funkcijų pagerėjime (vaikai išreiškia didesnį norą prisijungti prie socialinių žaidimų), matuojamas geresnis emocinis atsakas į išorinius dirgiklius. Statistiškai reikšmingas pokytis matomas ir motyvacijos, savarankiškumo bei ideacijos srityse. Kontrolinėje grupėje statistiškai reikšmingų pokyčių nebuvo nustatyta.

Išvados. Delfinų asistuojama terapija taikant sensorinės integracijos principus bei įtraukiant papildomus sensorinės integracijos užsiėmimus dalyviams yra itin veiksminga vaikams su psichikos ir elgesio sutrikimais. Didžioji dalis vaikų su psichikos ir elgesio sutrikimu turi sensorinių poreikių, kuriuos būtina atliepti taikant sensorinę integraciją. Netaikant individualiai orientuotų sensorinės integracijos programų vaikams su šiais sutrikimais, jie gali kisti arba sudėtingėti, ką iš dalies ir patvirtino kontrolinės grupės vaikų tyrimas.

Reikšminiai žodžiai: sensorinė integracija, delfinų asistuojama terapija.

Literatūra:

Ayres A. J., & Robbins, J. 2005. Sensory Integration and the Child. Understanding Hidden Sensory Challenges. 25th Anniversary Edition. Los Angeles CA: Western Psychological Services.

VAIKŲ SU NEGALIA SAVARANKIŠKUMO FORMAVIMAS DELFINŲ TERAPIJOS CENTRE: DIDESNIŲ GALIMYBIŲ LINK

Doc. dr. Brigita Kreivinienė, Vaida Vaišvilaitė, Vida Miškinė
Klaipėdos universitetas, Lietuvos jūrų muziejaus Delfinų terapijos centras, Lietuva

Sveikata yra suvokiama kaip asmens fizinės, protinės bei socialinės gerovės būsena (Dooris, Farrier, Froggett, 2018). Gera sveikata sudaro visuomenės raidos pagrindą. Vaikų su negalia savarankiškumas lemia vaiko geresnes socializacijos galimybes bendruomenėje. Psichomotorinė raida, apima pagrindines vaiko vystymosi sritis: bendrąją motoriką, smulkiąją motoriką, pažinimą, kalbos supratimą, kalbos raišką, savitvarką, socialinę emocinę raidą (Astapovičienė, Liaudanskienė, Vilūnienė, 2003; Monkevičienė, 2003). Įgūdžius būtina formuoti stebint sensorines problemas (Kreivinienė, Mockevičienė, 2020). Vaiko su negalia savarankiškumo ugdymas yra itin svarbus parenkant individualiai jam tinkamą aplinką bei veiksnius, kurie padidina motyvaciją mokytis, siekti ir interiorizuoti naujai išmoktus įgūdžius. Vaikai su mažesniais socialiniais įgūdžiais patiria socialinę atskirtį, sunkiau geba suvokti aplinkinių jausmus, atpažinti ir išreikšti emocijas laikytis nustatytų taisyklių ir normų, gerbti save ir kitus (Harrison, Oakland, 2015).

Tikslas – išanalizuoti bei aptarti vaikų su negalia savarankiškumo įgūdžių formavimo problematiką, numatant didesnes galimybes veiklos plėtrai.

Metodika. Tyrimo duomenys buvo rinkti naudojant literatūros analizės metodą. Mokslinėms įžvalgoms vystyti pasitelkta straipsnio autorių medžiaga, sukaupta praktinės veiklos (pacientų su negalia kortelėse) ir akademinės veiklos užrašuose.

Rezultatai. Tyrimas atskleidė, jog geriausi rezultatai yra pasiekiami ankstyvame amžiaus tarpsnyje, motyvacija – yra esminis socialinių įgūdžių mokymosi pagrindas, o sensorinių poreikių atliepimas įgalina labiau įsitraukti į mokymosi procesą, gerina susikaupimą ties užduotimis. Tyrimas buvo atliekamas ir informacija parengta padedant Europos Sąjungai, įgyvendinant 2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programos projektą BREAK „Įveikiant kliūtis vaikų reabilitacijoje: nuo korekcijos link inkliuzinio bendradarbiavimo“ (projekto numeris LT-RU-2-094). Už straipsnio turinį atsako Lietuvos jūrų muziejus. Jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi Europos Sąjungos nuomonę.

Išvados. Socialinių ir mokymosi įgūdžių vystymas ankstyvojoje vaikystėje ypač svarbus, tolimesniam normaliam asmenybės funkcionavimui kasdienėje veikloje.

Reikšminiai žodžiai: vaikai, negalia, socialiniai įgūdžiai, savarankiškumas

Literatūra:

Astapovičienė E., Liaudanskienė V., Vilūnienė A. Savarankiškumo formavimas buityje. 2003. Vilnius: UAB „Viltis“.

Dooris M., Farrier A., Froggett. L. Wellbeing: the challenge of 'operationalising' an holistic concept within a reductionist public health programme. *Public health* 2018; 138 (2): 93-99.

Harrison P., Oakland T. Adaptive Behavior Assessment System. 2015. Third Edition. Torrance: Western Psychological Services.

Kreivinienė B., Mockevičienė D. Dolphin Assisted Therapy: Evaluation of the Impact in Neuro-Sensory-Motor Functions of Children with Mental, Behavioural and Neurodevelopmental Disorders. *Revisita Argentina de Clinica Psicologica* 2020; Vol. XXIX, Nr. 4, 292-307.

Monkevičienė O. 2003. Mano vaikai: priešmokyklinis vaiko ugdymas. Kaunas: Šviesa.

VYDŪNIŠKOSIOS FILOSOFIJOS PAIEŠKOS ILGAAMŽYSTĖS FENOMENE

doc. dr. Brigita Kreivinienė, doc. dr. Irma Spiriajevienė
Klaipėdos universitetas

Visame pasaulyje, Europoje ir Lietuvoje sveikata yra suvokiama kaip visapusė asmens ir visuomenės dvasinė, fizinė ir socialinė gerovė (Dooris ir kt., 2018). Holistinė sveikatos samprata ekonominiame ir socialiniame kontekste sukuria įvairias sveikatos būsenas. Tačiau galingiausios pasaulio technologijos, mokslo išradimai ir naujovės skatina ne tik žmonijos egzistavimo progresą, bet tam tikra prasme ir regresą. Šių dienų pasaulyje žmogus kasdien susiduria su šimtais neigiamų sveikatą veikiančių rizikos veiksnių. Lietuvoje susiduriama su sveikatos apsaugos sistemos problema, kuri atsiskleidžia ligų gydymo paradigmos teigimu, o ne prevencijos ir savalaikio ugdymo organizavimo prielaida (LR sveikatos ministerijos įsakymas, 2018). Plečiantis darbingo amžiaus žmonių sergamumui vis aktualesnės sveikatinimo ir ligų prevencijos idėjos, kurios matuojamos ne tik subjektyvia gyvenimo kokybe, tačiau ir ekonomine nauda šalies mastu. Lietuvoje šios tendencijos itin išryškėjo pastaraisiais metais – atkreiptas visuomenės dėmesys į sveikatos tausojimą bei psichinės sveikatos palaikymą. Dėl šios priežasties svarbu ne tik plėtoti holistinę sveikatą, tačiau kartu ir ugdyti bei plėtoti holistinės sveikatos suvokimą įvairiose srityse. Sveikatą suvokiant kaip nedalomą konstruktą reikia nepamiršti, kad jei kas nors nutinka vienai sveikatos sričiai, neišvengiamai paveikiama ir kita. Pastaruoju metu itin aktualizuojamos Vydūno sveikatos tausojimo filosofinės paieškos. Jo žmogiškumo, dvasingumo ir sveikatos sąsajos itin aktualios holistinės sveikatos sampratoje (Palijanskaitė, 2018).

Tikslas – ištirti Kintų krašto žmonių ilgaamžystės fenomeną per Vydūniškosios filosofijos sąsajas.

Metodika. Tyrimo duomenys buvo rinkti naudojant literatūros analizės, giluminio tyrimo metodus. Empiriniai duomenys analizuoti remiantis *naratyvine* (atpasakojamąja) analize. Sukonstruotas tyrimo instrumentas – pusiau struktūruotų klausimų interviu. Empiriniai duomenys rinkti Kintų gyventojų namuose. Tyrimo duomenys pateikiami unikaliu Kintų krašto ilgaamžių gyventojų pasakojamuoju stiliumi, išryškinant sąsajas su šiuo rekreaciniu kraštu.

Rezultatai. Išanalizavus giluminio interviu tyrimo duomenis, išskirtos šios naratyvinės kategorijos: *Gamta – Kintiškių versmės šaltinis, Mitybos svarba, Žmogiškumo ir meilės* bei *Socialinio dalyvumo palaikymo*. Tyrimo metu buvo atskleista, jog ilgaamžystės fenomenas glaudžiai sietinas su Vydūniškosios filosofijos palikimu ir aktualizavimu Kintų krašte. Vienas svarbiausių naratyvuose išryškėjusių aspektų – socialinis dalyvavimas, ilgaamžių siekis socialinio aktyvumo, siekis jaustis pilnaverčiu bendruomenės nariu ir santykių kūrimas bei palaikymas. Nustatyta, jog žmogiškumas plačiąja prasme bei meilė savo artimam, kraštui, ištikimybė kultūriniam paveldui įtakoja žmogaus vidinės darnos su savimi ir aplinkiniais jausmą. Visi ilgaamžiai jaučia stiprią sąsają su gimtuoju kraštu – sveikatos tausojime ne paskutinę vietą užima gamta, kraštas, pamario klimatas, gerografinė vieta, istorija. Kaip parodė literatūros ir empirinio tyrimo analizė, pradeda ryškėti naujos ilgaamžių Kintų gyventojų vertybinės sritys: atsigręžiama į natūralumą bendravimo, gamtos, poilsio ir mitybos aspektais bei stiprėjantis prevenciniu atskirties aspektu grindžiamo bendravimo su žmonėmis poreikis. Tai skatina kurti ir aktyvinti visuomenės iniciatyvas bendravimui su atitolusių nuo miestų regionų senais, pagyvenusiais ir ilgaamžiais žmonėmis.

Išvados. Ištisus šimtmečius visą žmoniją jaudina ilgaamžystės fenomenas, kai siekiama nustatyti mitybos, gyvensenos bei kitus sudėtinius faktorius determinuojančius sveiką senėjimą ir ligų nebuvimą. Mokslinis tyrimas atskleidė Kintų krašto holistinės sveikatos geografinį unikalumą ir šios vietos ilgaamžių gyvensenos sąsajas su Vydūniškąja filosofija. Meilė kraštui, sau ir artimajam – esminis ilgaamžystės veiksnys, kuris įtakoja pozityvumą ir kasdienį laimingumą, o socialiniai santykiai ir socialinis dalyvumas yra esminiai šių veiksnių išpildymo kontekstai. Šis tyrimas buvo unikalus mažų bendruomenių, turinčių gilias vertybines, istorines, kultūrines ir sveikatinimo tradicijas

pavzdys. Jis atskleidė, jog naujų žinių konstravimui yra būtina pasitelkti gyvosios istorijos patirtis, nes jos visos yra itin sakralios, fenomenalios bei aktualizuotos šiandienos sveikatos tausojimo ir sveiko senėjimo kontekste.

Reikšminiai žodžiai: ilgaamžystė, Kintai, Vydūnas.

Literatūra:

Dooris, M., Farrier, A., Froggett., L. *Wellbeing: the challenge of 'operationalising' an **holistic** concept within a reductionist public health programme*. Public health 2018; 138 (2): 93-99.

Lietuvos respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas nr. V-473. *Dėl medicininės reabilitacijos ir sanatorinio (antirecidyvinio) gydymo organizavimo pakeitimo.* Valstybės žinios 2018, 473-6375**.**

Bagdonavičius V., Martišiūtė-Linartienė A. Vydūnas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras

Gaižauskaitė I., Valavičienė N. 2016. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. Vilnius: Registrų centras.

Palijanskaitė R. 2018. Vydūnas: regėjimai, darbai, atradimai. Šiauliai: Lucilijus.

VYDŪNIŠKOSIOS FILOSOFIJOS ĮPRASMINIMAS SENŲ ŽMONIŲ PATIRČIŲ VERTYBINIAME KONTEKSTE

doc. dr.Brigita Kreivinienė, doc .dr. Irma Spiriajevienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Gilinimasis į vydūniškosios filosofijos aspektus šiais laikais tampa svarbiu žmonijos egzistencijos ir gyvenimo kokybės konglomeratu. Vydūniškosios filosofijos pasekėjų skaičiuojama ne viena karta Mažojoje Lietuvoje, kur didysis mąstytojas gyveno, dirbo, gydėsi ir visoje šalyje bei pasauliniame kontekste. Siekiama, kad šiandieninė visuomenė priimtų kas geriausia iš vertybinių vydūniškosios filosofijos klodų. Taigi, atsiranda poreikis atlikti giluminį interviu su Kintų krašto senais žmonėmis per jų meilės savo artimui, savo šeimai, savo unikaliam pamario kraštui perspektyvą.

Tikslas – išanalizuoti Kintų krašto senų žmonių požiūrį į gyvenimo vertybes, grįstas meile savo artimam žmogui, savo šeimai, pamario kraštui.

Metodika. Tyrimo duomenys buvo rinkti naudojant literatūros analizės, giluminio tyrimo metodus. Empiriniai duomenys analizuoti remiantis *kontent* analize. Sukonstruotas tyrimo instrumentas – atvirų klausimų interviu. Empiriniai duomenys rinkti Kintų gyventojų namuose. Tyrime dalyvavo devyniolika informantų. Buvo daromos portretinės nuotraukos, kurios publikuojamos parodose virtualioje ir realiose erdvėse.

Rezultatai. Išanalizavus giluminio interviu tyrimo duomenis, išskirtos šios kategorijos: *Kintiškių meilės apraiškos yra nukreiptos į Žmogų kaip didžiausią vertybę. Meilė žmogui veda per vydūniškosios filosofijos vertybes. Meilės artimam žmogui segmentą papildo bendravimas su kaimynais ir giminėmis; Kintų gyventojų bendravimas – prioritetinė ir dažnai ribotai pildoma jų gyvenimo sritis; Kintų gyventojų gyvenimo istorijų poliariškumas – erdvė vertybių peržiūrai istorinėje erdvėje bei plėtrai*. Nustatyta, kad viena svarbiausių kategorijų *Kintų gyventojų bendravimas – prioritetinė ir dažnai ribotai pildoma jų gyvenimo sritis* pagal patvirtinančių teiginių skaičių yra populiariausia, lyginant su kitomis kategorijomis. Vadinasi, senieji kintiškiai, nors ir iškelia bendravimą kaip vieną svarbiausių vertybių, vedančią į pasikeitimą patirtimi, įspūdžiais, svajonėmis, į meilės apraiškas, bet dabartiniame savo gyvenimo etape yra gana stokojantys bendravimo.

Kaip parodė analizė, pradeda ryškėti naujos senų žmonių Kintų gyventojų vertybinės sritys: atsigręžiama į natūralumą bendravimo, gamtos, poilsio ir mitybos aspektais bei stiprėjantis prevenciniu atskirties aspektu grindžiamo bendravimo su žmonėmis poreikis. Tai skatina kurti ir aktyvinti visuomenės iniciatyvas bendravimui su atitolusių nuo miestų regionų senais žmonėmis.

Išvados. Išskirtos šios kategorijos, liudijančios pokalbių su senaisiais Kintų gyventojais tematiką meilės savo artimam žmogui, savo kraštui kontekste per vydūniškąją filosofiją: *Kintiškių meilės apraiškos yra nukreiptos į Žmogų kaip didžiausią vertybę. Meilė žmogui veda per vydūniškosios filosofijos vertybes. Meilės artimam žmogui segmentą papildo bendravimas su kaimynais ir giminėmis; Kintų gyventojų bendravimas – prioritetinė ir dažnai ribotai pildoma jų gyvenimo sritis; Kintų gyventojų gyvenimo istorijų poliariškumas – erdvė vertybių peržiūrai istorinėje erdvėje bei plėtrai*. Pokalbius iliustruoja senųjų kintiškių vizualizavimas portreto išraiška.

Reikšminiai žodžiai: seni žmonės, Kintai, Vydūnas, meilė.

Literatūra:

Bagdonavičius V., Martišiūtė-Linartienė A. 2018. Vydūnas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras

Palijanskaitė R. 2018. Vydūnas: regėjimai, darbai, atradimai. Šiauliai: Lucilijus.

QUALITY OF LIFE FOR WOMEN IN THE MENOPAUSE

Bożena Kulesza-Brończyk[1], Natalia Niedźwiedzka[1], Agnieszka Genowska[1], Krystyna Piekut[1]
[1] Faculty of Health Sciences, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland

Introduction: Quality of life means the level of satisfaction and self-fulfillment. Undoubtedly, the life of women is significantly affected by the perimenopausal period and menopause, or the last monthly bleeding. The changes taking place in their body are influenced by changes in the secretion of hormones on the axis of the pituitary - ovary. The key issue in the diagnosis is information about the absence of monthly bleeding above 12 months and exclusion of the pathological reason for the absence of menstruation.

Aim of the study: The aim of the study was to assess the quality of life of women in the perimenopausal period and the occurrence and severity of climacteric symptoms as well as determining the impact of this period on various aspects of women's lives and understanding their connection with Hormone Replacement Therapy.

Material and methods: The tests were carried out from 29/11/2018 to 15/03/2019 on a group of 150 women who are in the perimenopausal period. The respondents were patients of the Department of Gynecology of the University Clinical Hospital in Bialystok and participants of the meetings "University of Healthy Senior", held at the Faculty of Health Sciences of the Medical University of Bialystok. The research was carried out using the diagnostic survey method, using the original questionnaire, containing 40 single and multiple choice questions, the menopausal symptom scale - MRS and a standardized questionnaire - Quality of Life (WHOQOL) -BREF, assessing the quality of life.

Results and conclusions: The following conclusions were made on the basis of the conducted research:

1. The quality of life of the women in the perimenopausal period is satisfactory.
2. The severity of climacteric symptoms has a significant impact on the life and functioning of women during menopause.
3. Symptoms of menopause, at any age, significantly impede everyday life.
4. Women in perimenopausal age receive little support from partners and family members.
5. Among the studied women, it is not necessary to use hormone replacement therapy.

Keywords: lifestyle, menopause, women

Bibliography:

Dendek H. i wsp. 2015. Ocena jakości życia w aspekcie dolegliwości somatycznych. Medycyna Paliatywna 7(2): 115–121.

Trzebiatowski J. 2011. Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych- systematyzacja ujęć definicyjnych. Hygeia Public Health, 46(1): 25-31.

WHOQOL Group. The World Health Organisation quality of life assessment (WHOQOL): Position paper from the world health organisation. Soc. Sci. Med. 1995; 41: 1403–1409.

Bień A., Rzońca E., Pańczyk-Szeptuch M. 2017. Życie i funkcjonowanie kobiet w okresie przekwitania. Gerontologia Polska, 25: 12-19.

KRAUJO SPAUDIMO IR TĖKMĖS PATOLOGINĖSE KRAUJAGYSLĖSE TYRIMAS

doc .dr. Zyta Kuzborska , Edita Jarmalienė
Vilniaus kolegija, Slaugos katedra, Vilniaus Gediminio technikos universitetas, Biomechanikos inžinerijos katedra, Vilniaus kolegija, Biomedicininės diagnostikos ir dietetikos katedra

Pasaulyje ir Lietuvoje širdies ir kraujagyslių ligos yra pagrindinė darbingo amžiaus žmonių nedarbingumo ir mirties priežastis. Žmogaus amžius yra viena svarbiausių širdies ir kraujagyslių ligų rizikos veiksnių įtakojančių kraujagyslių stiprumą.

Mokslinėse publikacijose yra nurodoma, kad trečdalio pasaulio gyventojų mirtingumo priežastis yra širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimai.

Susidarius kraujagyslės sienelėje geometrinės formos nuokrypiams, dėl kraujo tėkmės pokyčių kraujagyslėje didėja arterinis kraujo spaudimas ir keičiasi kraujagyslių sienelių stiprumas. Tai veikia kraujagyslės sienelę ir sukelia joje kritinius įtempius, dėl kurių kraujagyslė gali plyšti.

Tikslas – ištirti kraujo tėkmės charakteristikas, arterinį kraujo spaudimą, aterosklerozės pažeistose kraujagyslėse.

Metodika – 2018 – 2019 metais buvo atliktas kraujo tėkmės ir arterinio kraujo spaudimo patologinėse kraujagyslėse modeliavimas, pasitelkiant baigtinių elementų metodą. Naudotas skaitinis tyrimo metodas. Tyrimo duomenys apdoroti ANSYS programiniu paketu (naudojant Navje-Stokso lygtis).

Rezultatai – išanalizavus tyrimo duomenis nustatyta, kad skirtingą kraujo tėkmės greitį lemia kraujagyslės formos patologijos laipsnis: kraujo tėkmės greitis susiaurėjimo vietoje padidėja nuo 1,2 iki 1,9 karto ir yra didesnis nei sveikoje kraujagyslėje, lokalinis kraujo spaudimas padidėja 2,7 karto. Didžiausią įtaką lokaliniam kraujo spaudimui turi kraujagyslės susiaurėjimų lokalizacija.

Išvados – nustatyta, kad kraujo tėkmės greitis kraujagyslės patologijos vietoje, priklausomai nuo lokalinio kraujo spaudimo, susiaurėjimo laipsnio, gali padidėti iki 1,9 karto, spaudimas – 2,7 karto.

Reikšminiai žodžiai: arterinis kraujo spaudimas, kraujo tėkmės greitis, modeliavimas, kraujagyslių patologija.

Literatūra:

Kuzborska Z. 2019. Amžiaus ir lyties įtaka kraujagyslių stiprumui. Respublikinė mokslinė praktinė konferencija „Ūminių koronarinių sindromų ir skubios medicinos naujienos“. Pranešimų medžiaga (2019 gegužė 24 – 25 d., Alytus), p. 32-33.

Polach P. 2015. FEM Modelling and Experimental Analysis of Mechanical Properties of Artificial Blood Vessel. Applied Mechanics and Materials, Vol. 732, 165-168.

Hyun Soo Kim, M.D. and Kyoung Im Cho, M.D. 2013. Association of Carotid Artery Parameters of Atherosclerosis in Coronary Artery Disease. Journal Cardiovsc Ultrasound, 21 (2): 72-80.

Mariūnas M., Kuzborska Z., Šešok A. 2013. Research of pathology degree and kind influence on the stress in damaged blood vessels areas. Journal of Vibroengineering, Vol. 15 Issue 4, 2029-2034.

Lantz J., Renner J., Karlsson M. 2011. Wall shear stress in a subject specific human aorta - Influence of fluid-structure interaction. International Journal of Applied Mechanics, (3), 4, 759-778.

JAUNŲ ŽMONIŲ ARTERINIO KRAUJO SPAUDIMO IR ŠIRDIES SUSITRAUKIMO VERTINIMAS

doc. dr. Zyta Kuzborska, Edita Jarmalienė
Vilniaus kolegija, Slaugos katedra, Vilniaus Gediminio technikos universitetas, Biomechanikos inžinerijos katedra, Vilniaus kolegija, Biomedicininės diagnostikos ir dietetikos katedra

Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, kiekvienais metais nuo širdies ir kraujagyslių sistemos ligų, pasaulyje miršta 17 mln. žmonių. Lietuvoje sergamumas kardiovaskulinėmis ligomis išlieka vienas didžiausių Europoje. PSO teigimu, reguliarus fizinis aktyvumas mažina širdies ir kraujagyslių ligų riziką.

Nagrinėjant žmonių galimybes atlikti tam tikrą fizinį krūvį svarbu nustatyti AKS ir ŠSD priklausomybės nuo apkrovos dydžio. Remiantis nustatyta priklausomybe žmogui galima rekomenduoti tinkamiausią fizinį krūvį. Publikuotuose mokslo šaltiniuose kol kas ši problema menkai ištirta.

Tikslas – išnagrinėti skirtingų lyčių, jaunų žmonių (19-32 metų) AKS ir ŠSD priklausomybes nuo apkrovos dydžio.

Metodika – tyrimo populiaciją sudarė grupė sveikų, be ryšių patologinių požymių asmenų. Vidutinis tiriamųjų amžius 21 ± 3,21. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų. Tiriamieji buvo suskirstyti į dvi grupes pagal lytį. Tyrimo dalyviams AKS ir ŠSD registruotas kompiuterizuota „SpaceLabs Medical“ duomenų apdorojimo sistema, kuri buvo susieta su veloergometru „Kettler“.

Tyrimui buvo pasirinktos dvi apkrovos 50 W ir 100 W. Tyrimo trukmė 20 min. kiekvienos apkrovos metu AKS ir ŠSD buvo vertinama kas 5 min.

Rezultatai – tyrimo metu tirtos AKS ir ŠSD pokyčio priklausomybės nuo pastovaus fizinio krūvio per laiko pokytį. Išanalizavus tyrimo duomenis, nustatyta, kad keičiant apkrovos dydį nuo 50 W iki 100 W vyrų grupėse AKS vidutiniškai padidėjo 0,86 karto, ŠSD padidėjo iki 0,79, o adaptacijos laikas – 1,9 karto; moterų grupėse AKS vidutiniškai padidėjo 0,96 karto, ŠSD padidėjo iki 0,85, o adaptacijos laikas – 1,7 karto.

Išvados – apskaičiuotas ŠSD ir AKS priklausomybės pokytis vyrų ir moterų grupėse: ŠSD – 1,06, o AKS – 0,89. Ilgėjant adaptacijos laikui, didėja AKS ir ŠSD, ir organizmas sunkiau prisitaiko prie nustatytos apkrovos.

Reikšminiai žodžiai: arterinis kraujo spaudimas, širdies susitraukimo dažnis, apkrova, lytis.

Literatūra:

Christofaro D.G.D., Luiz Carlos Marques Vanderlei L.C.M., Casonatto J., Cucato G.G. 2017. Relationship between resting heart rate, blood pressure and pulse pressure in adolescents. Arq Bras Cardiol. 108(5), p. 405-410. DOI: 10.5935/abc.20170050.

Wielemborek-Musial K., Szmigielska K., Leszczynska J., Jegier A. 2016. Blood Pressure Response to Submaximal Exercise Test in Adults. BioMed Research International. p. 1-8. ID 5607507. http://dx.doi.org/10.1155/2016/5607507.

Maksuti E., Westerho N., Westerhof B.E., Michael Broomé M., Stergiopulos N. 2016. Contribution of the arterial system and the heart to blood pressure during normalaging – a simulation study. Plos one. p. 1-12. DOI:10.1371/journal.pone.0157493.

HEMODIALIZĖS KATETERIŲ PRIEŽIŪRA

doc. dr. Zyta Kuzborska[1], Elita Gruodytė[2,3], Liubov Albu[1]
[1]Vilniaus kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas, Slaugos katedra
[2]VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė, Nefrologijos skyrius ir Hemodializės poskyris
[3]Vidaus ligų, Šeimos medicinos ir onkologijos klinika

Ūmus inkstų nepakankamumas – dažna ūmių būklių komplikacija. Kas penktam reanimacijos ir intensyvios terapijos skyrių pacientui išsivysto ūmus inkstų nepakankamumas, ir 17% jų prireikia pakaitinės inkstų terapijos. Moksliniais tyrimais įrodyta, kad hemofltracijos metodo taikymas, išsivysčius ūmiam inkstų nepakankamumui, pagerina pacientų išgyvenamumą. Ankstyva hemofltracijų pradžia ir atidi hemodializinių (toliau HD) kateterių priežiūra susijusi su geresnėmis baigtimis. Slaugytojai, prižiūrėdami HD kateterius, susiduria su komplikacijomis, kurios prailgina pacientų gydymą ir slaugymą, gulėjimo trukmę, sunkiai sergantys pacientai neretai miršta dėl išsivysčiusios infekcijos.

Tikslas – ištirti HD kateterių priežiūrą reanimacijos ir intensyvios terapijos skyriuje.

Metodika. Kiekybinio tipo tyrimas, anketavimas. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų. Atlikta duomenų statistinė analizė panaudojant „IBM SPSS Statistics 20.0“ ir „Excel 2010“ programas. Taikyti aprašomosios statistikos metodai, apskaičiuotos imčių charakteristikos: vidurkis, procentai.

Rezultatai. Tyrime dalyvavo 20 anestezijos ir intensyviosios terapijos skyriaus slaugytojų, kurių amžiaus vidurkis 36,34±15,83 m., vidutinis darbo stažas reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyriuje 29,17±8,18 m. Respondentės pažymėjo, kad dažniausios komplikacijos po HD kateterio įvedimo yra kraujavimas (n=19, 95%), hematoma (n=16, 80%), infekcija (n=15, 75%), HD kateterio okliuzija (n=5, 25%), netinkama kateterio padėtis (n=3, 15%).

Siekiant išvengti komplikacijų slaugytojos atlieka tokius veiksmus: keičia tvarsčius (n=20, 100%); dauguma slaugytojų naudoja tirpalus, kurie labiausiai dezinfekuoja odą ir neleidžia susidaryti patogenams ilgesnį laiką (chlorheksidino 2% spiritinis tirpalas) (n=12, 60%); pildo dokumentus susijusius su hemofiltracija (n=20, 100%); asistuoja gydytojui kateterio įvedimo procedūros metu (n=20, 100%); prijungia hemofiltracijos aparato sistemą prie HD kateterio (n=20, 100%); stebi pagrindinius gyvybinius rodiklius: širdies susitraukimų dažnį (n=19, 95%), arterinį kraujo spaudimą (n=18, 90%), kvėpavimo dažnį (n=13, 65%).

Išvada. Slaugytojos dirbdamos su pacientais kuriems taikoma hemofiltracija, kurie turi HD kateterius didžiausią dėmesį skiria infekcijų prevencijai, dokumentų susijusių su hemofiltracija pildymui, ir stebi kateterio bei paciento būklę.

Reikšminiai žodžiai: hemodializės kateteriai, hemofiltracija, komplikacijos.

Literatūra:

Milewska E., Andryszczyk M., Grajek Z. W., Kleszczewska E., Apanasewicz J., Borowa M.. 2017. Issues of healthcare among haemodialysis patients with cardiovascular diseases, Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu, 23 (4), p. 225-229. doi:10.26444/monz/81230.

Landry D. L., Braden G. L., at al. 2019. Hemodialysis Catheter Device Protection:Damned if We Do; Patients Are Damnedif We Don't, Advances in Chronic Kidney Disease, 26 (1), p. 1-4. doi.org/10.1053/j.ackd.2018.11.001.

Šerpytis P., Navickas G., Jurkevičiūtė M.A. 2014. Hemofiltracija kardiologinėje reanimacijoje, Sveikatos mokslai, 24 (3), p. 113-116. doi:10.5200/sm-hs.2014.052.

PACIENTŲ SLAUGA ATLIEKANT EKSTRAKORPORINĘ MEMBRANINĘ OKSIGENACIJĄ

doc. dr. Zyta Kuzborska, doc. dr. Simona Paulikienė
Vilniaus kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas, Slaugos katedra

Šiuolaikinė medicina leidžia gydyti pacientus pasitelkiant vis naujesnes ir modernesnes technologijas tokias, kaip ekstrakorporinę membraninę oksigenaciją (EKMO). Mokslinėje literatūroje nurodoma, kad įvairaus amžiaus pacientų išgyvenamumas taikius EKMO svyruoja nuo 55 iki 70 proc., yra didelė komplikacijų išsivystymo rizika. Nors pacientų slauga reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyriuje (RITS) yra vienas iš svarbiausių veiksnių tolimesniam pacientų sveikimui, tačiau pasigendama tyrimų, kuriuose nagrinėjama slaugos ypatumai taikant EKMO.

Tikslas – išanalizuoti pacientės slaugą atliekant EKMO.

Metodika. Naudotas kokybinis tyrimo metodas – klinikinio atvejo analizė, taikytina analizuojant retai pasitaikantį reiškinį specifiniame kontekste. Tiriamoji imtis – 55 metų moteris, kuriai taikyta EKMO. Pacientė gydyta ir slaugyta RITS 35 paras. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Pacientė hospitalizuota į X ligoninę dėl dusulio, didelio bendro silpnumo, gausaus prakaitavimo ir nerimo. Ligoninėje jai diagnozuota aortos vožtuvo yda bei atlikta aortos vožtuvo protezavimo operacija. Būklei pablogėjus EKMO pradėta 4 parą po operacijos.

Išskyrėme keturis pacientės slaugos etapus atliekant EKMO: prieš pacientės atvykimą į RITS; pacientei atvykus į RITS; slauga RITS; pacientės paruošimas EKMO sistemos atjungimui. Prieš pacientės atvykimą iš operacinės į RITS pajungtas kardiomonitorius, dirbtinės plaučių ventiliacijos (DPV) aparatas, paruošta funkcinė lova su antipraguliniu čiužiniu, infuzomatai, švirkštinės pompos. Pacientei atvykus į RITS buvo svarbi koordinuota EKMO komandos (gydytojas anesteziologas-reanimatologas, kardiochirurgas, perfuzininkas, anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojas (slaugantis tik šį pacientą) ir kt. specialistai) veikla. Slaugant pacientę RITS užtikrintos 12 gyvybinių veiklų. Reguliariai bendrauta su pacientės artimaisiais aiškinat slaugos aspektus, bendravimo su paciente svarbą. EKMO sistemos atjungimas nuo pacientės atliktas operacinėje, atlikus intubaciją bei tęsiant DPV. Po ekstubacijos pacientė slaugyta ir gydyta RITS (6 paros).

Išvados. Išskirti keturi pacientės slaugos etapai turėjo slaugos ypatumų. Didžiausias dėmesys slaugant pacientę skirtas saugios aplinkos (kraujavimo prevencija), judėjimo (pragulų prevencija), bendravimo (su pacientės artimaisiais) ir kvėpavimo gyvybinėms veikloms.

Reikšminiai žodžiai: slauga, ekstrakorporinė membraninė oksigenacija.

Literatūra:

Krupa S., Krukowska-Sitek H., Ozga D. 2017. Nursing problems of patients undergoing venous-venous ECMO therapy. Journal of Education, Health and Sport, 7 (11), p. 86-92. DOI http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1041918.

Calhoun A. 2018. Nursing Care of Adult Patients on ECMO. Critical Care Nursing Quarterly, 41 (4), p. 394-398. DOI: 10.1097/CNQ.0000000000000226.

Sandoval C. P. 2016. Extracorporeal Membrane Oxygenation for Critically Ill Adults. *Critical Care Nurse,* 36 (6), p. 77-79. DOI.org/10.4037/ccn2016138.

RENGINIŲ PASIŪLOS – PAKLAUSOS ANALIZĖ ZARASŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Justė Kuznecovaitė, doc.dr. Jurgita Raišutienė
Lietuvos verslo kolegija, Turizmo ir komunikacijos katedra

Renginių turizmo organizavimas – tai sistemingai planuojami, vystomi ir remiami renginiai/įvykiai, kurie gali pritraukti turistus, ko pasekoje bus kuriamas vietovės, kurioje jis įvyks, įvaizdis, turistinis patrauklumas ir plėtra. Ne vienas mokslininkas analizavo ir įrodė renginių turizmo naudą įvairiais aspektais (Heide ir kt., 2003; Fredline ir kt., 2004; Heide, 2008; Robertson ir kt., 2009; Getz., 2010 ir kt.).

COVID-19 pandemijos metu įvestas karantinas dalinai apribojo ar net sustabdė turizmo verslą pasaulyje. Dėl masinių susibūrimų draudimo ir įsitvirtinusios socialinio atsiribojimo praktikos, renginių organizatoriai buvo priversti kone visiškai sustabdyti savo veiklą. Koreguotos pasaulinio mąsto renginių datos, atidėti arba apskritai atšaukti įvairaus tipo renginiai. Reaguodama į krizės ištiktų verslo atstovų situaciją, Europos Komisija (EK) paskelbė apie pagalbos priemones įmonių stabilizavimui ES šalyse narėse.

Viešojoje erdvėje pasisakęs prodiuseris Gediminas Jaunius, akcentavo, kad renginių organizavimo sektoriui, Lietuvoje sukuriančiam apie 2proc. BVP, šis laikotarpis yra sunkiausiais per 20 metų. Lietuvos konferencijų ir renginių asociacijos atliktos momentinės apklausos duomenimis, 2020 metais bus neįvykę daugiau nei 500 renginių ir kone 100.000 dalyvių patirs milijoninius nuostolius. COVID-19 pandemija suponavo poreikį transformuoti turizmo paslaugas ir produktus, tame tarpe kito ir organizuojamų renginių formos bei turinys.

Tikslas. Remiantis teminiais teoriniais aspektais, ištirti renginių pasiūlos-paklausos 2018-2020 metais Zarasų rajono savivaldybėje kaitos ypatumus.

Metodika. Taikoma mišrių metodų strategija. Siekiant gauti kuo visapusiškesnę informaciją tyrimo tikslui pasiekti pasirinkti kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių, teisinių ir strateginių dokumentų, internetinių tinklalapių bei žinybinės statistikos analizė. Taikytas, vienos iš autorių (J.Raišutienė) sukonstruotas renginių pasiūlos kiekybinės analizės metodas, tiriant renginių pasiūlos Zarasų rajono savivaldybėje 2018-2020 laikotarpyje kaitą. Atliekant tyrimą buvo laikomasi mokslinės tyrimų etikos principų.

Rezultatai ir išvados. Mokslinės literatūros, tikslinių teisinių ir strateginių dokumentų analizės pagrindu akcentuotina renginių turizmo svarba, apžvelgti renginių pasiūlos-paklausos teoriniai ypatumai. Žinybinės statistikos analizės pagrindu pateikiamos renginių sektoriaus COVID-19 pandemijos poveikio įžvalgos, analizuojama renginių pasiūlos-paklausos statistinių rodiklių kaita pandemijos metu. Tikslinių internetinių tinklalapių analizė padėjo atskleisti renginių transformacijos pokyčius.

Reikšminiai žodžiai: renginiai, renginių turizmas, COVID-19 pandemija, renginių pasiūla-paklausa

Literatūra:

Jeon Ch.Y., Yang H. W. 2021. The structural changes of a local tourism network: comparison of before and after COVID-19. Journal of Current Issues in Tourism. [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13683500.2021.1874890>

Wachyuni S.S., Kusumaningrum D. A. 2020. The Effect of COVID-19 Pandemic: How are the Future Tourist Behavior? Journal of Education, Society and Behavioural Science. 33(4): 67-76.

COVID – 19 pandemijos valdymo priemonės. 2020. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020m. gruodžio 22d.] Prieiga per internetą : https://lrv.lt/lt/naujienos/covid-19-pandemijos-valdymo-priemones-informacija-atnaujinta-2020-m-gruodzio-16-d

TURIZMO ELEKTRONINĖ RINKODARA PANEVĖŽIO APSKRITYJE

Paulina Lašaitė, lekt. Jurgita Raišutienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Turizmas – svarbi visuomenės veiklos sfera, kuri nuolat kinta, sparčiai plečiasi bei tobulėja. Kelionės ir turizmas yra vienas didžiausių pasaulio ekonomikos sektorių, sukuriantis vieną iš 10 darbo vietų (319 mln. visame pasaulyje) ir sukuriantis 10,4 % viso BVP (World Travel & Tourism Council. 2018). Turizmas nuolat reikalauja inovatyvių verslo planavimo sprendimų bei naujovių. Internetas labai palengvino įmonių darbą bei padidino informacijos plitimo spartą. Tai sąlyginai pigi ir patogi terpė, kuri laisvai prieinama kiekvienam vartotojui. Lietuvos turizmo rinkodaros 2016–2020 metų strategijoje pateikti duomenys rodo, kad turizmo sektoriui didelę įtaką daro informacinės technologijos. Net 66 proc. atostogų yra suplanuotos naudojantis interneto pagalba. Kaip teigia Dzemyda I. ir Jurgaitytė I. (2014), elektroninės rinkodaros priemonės veikia daug efektyviau, nes turizmo paslaugas teikiančioms įmonėms leidžia pasiųsti tikslinę žinutę, atitinkančią vartotojų poreikius. Turizmo įmonėse naudojami elektroninės rinkodaros elementai, yra efektyvios priemonės, leidžiančios talpinti naujausią informaciją, pritraukti naujų klientų, bendrauti tarpusavyje bei formuoti teigiamą įmonės įvaizdį. Rinkodaros planavimos ir rinkodaros veiklos organizavimo gairėse (2018) pažymima, kad informacija ne visada pasiekia tikslinį vartotoją, nes stinga rinkodaros vadybos įgūdžių ir žinių. Tai nulemia mažesnį susidomėjimą apskritimi, savaime mažina vietovės turistinį potencialą ir žinomumą.

Tikslas – remiantis teoriniais rinkodaros aspektais, ištirti e-rinkodaros priemonių naudojimą turizmo sektoriuje Panevėžio apskrityje.

Metodika. Mokslinių šaltinių pagalba išanalizuota rinkodaros ir e-rinkodaros samprata, priemonės bei jų taikymas turizme. Atliktas Panevėžio apskrityje naudojamų turizmo e-rinkodaros priemonių tyrimas: išanalizuoti apskrities ir savivaldybių strateginiai dokumentai, naudojant internetinės paieškos sistemas, atlikta naudojamų e-rinkodaros priemonių apžvalga.

Išvados ir rezultatai. Elektroninė rinkodara moksliniuose šaltiniuose apibūdinama kaip informacinių technologijų naudojimas rinkodarinės veiklos tikslais. E-rinkodaros priemonės apima internetines svetaines, reklaminius skydelius, paieškos svetaines, socialinius tinklus, el. paštą, naujienų / diskusijų grupes, tinklaraščius, žiniasklaidą, nuorodas (*angl. „Links“*), iškylančius langus (*angl. „Pop-Ups“*), tinklalaides. Atlikus duomenų analizę, nustatyta, kad Panevėžio apskrityje turizmo e-rinkodaros priemonėms dėmesio skiriama per mažai ir nėra išnaudojamos visos jų teikiamos galimybės.

Reikšminiai žodžiai: rinkodara, e-rinkodara, e-rinkodaros priemonės.

Literatūra:

Dzemyda I., Jurgaitytė G. 2014. Elektroninė rinkodara plėtojant tarptautinio turizmo paslaugas: mokslinis straipsnis. [Elektroninis išteklius]. Vilnius. P. 198. ISSN 1648-0627

Holiday R. 2018. Skaitmeninė rinkodara: naujausių laikų reklamos ir pardavimų strategijos. Gargždai: Tobulėjimo projektai. P. 141. ISBN 978-609-8210-07-1.

Jusčius V., Baranskaitė E. 2015. Internetinės rinkodaros tendencijos ir efektyvumo vertinimo kriterijai: mokslinis straipsnis. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. No. 2(16), P. 44-53. ISSN 2029-9370. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 30 d.]. Prieiga per duomenų bazę: <https://vb.ku.lt/permalink/f/1u7fs28/ELABAPDB8781191>

Rinkodaros planavimo ir rinkodaros veiklos organizavimo gairės. 2018. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://museums.lt/wp-content/uploads/EKT-leidinys_Marketingo-gaires.pdf>

MUZIKOS TERAPIJA ŽMONĖMS SU NEGALIA: PROCESAS PASIKEITUSIOJE REALYBĖJE

Jurgita Latakienė, prof. dr. Ingrida Baranauskienė
Klaipėdos universitetas, sveikatos mokslų fakultetas, socialinio darbo katedra

Išsivysčiusiose pasaulio šalyse skiriamas didelis dėmesys negalią turinčių asmenų gyvenimo kokybės gerinimui: materialinės, fizinės, emocinės, psichologinės pagalbos teikimui. Negalią turintiems asmenims nuolat naujinamos ir kuriamos įvairios programos ir metodikos, padedančios lengviau gyventi su liga ne tik pačiam asmeniui, tačiau jo šeimos nariams ir visai visuomenei. Įvairių socialinių programų, projektų, organizacijų pagalba negalią turintys asmenys yra betarpiškai įtraukiami į visuomeninį gyvenimą. Socialinių įstaigų gyventojai ir lankytojai su negalia, kaip niekas kitas išgyvena įvairias psichologines neigiamas būsenas, veikiami supančios aplinkos. Jie dažnai serga lėtinėmis ligomis, sunkiomis ar lengvomis depresijos formomis, turi žemą savivertę ir į menkiausias problemas reaguoja perdėtai jautriai. Žmonėms su negalia nuolat reikalingas bendravimas ir teigiamų emocijų skatinimas, užimtumo veiklos, padedančios susikoncentruoti į tikslą ir atsiriboti nuo neigiamo emocinio krūvio.

Tyrimu siekiama atsakyti į klausimus: kiek muzikos terapija yra naudinga žmonėms, turintiems protinę negalią? Kiek yra naudinga autorinė, tyrėjų sugalvota muzikos terapijos taikymo metodika? Kiek tyrimo dalyviai yra pajėgūs reikšti savo jausmus ir vertinti muzikos terapijos procesą? Kokį vaidmenį muzikos terapija vaidina pandemijos situacijoje?

Metodika. Tyrimas buvo konstruojamas remiantis postpozityvizmo idėjomis, kai asmenine patirtimi pagrįsti tyrimo duomenys yra ne mažiau svarbūs už „klinikinius“ įrodymus. Gilinantis į išsikeltus tyrimo klausimus rėmėmės ekologine sistemų teorija, kuri teigia, kad keičiant asmens mikro sistemą, šiuo atveju taikant muzikos terapiją, keičiasi visos asmenį supančios sistemos. Muzikos terapijos duomenų rinkimo ir jų interpretavimo pagrindą sudaro interakcinės metodologijos prieiga. Plečiant tyrimo lauką, įtraukti duomenys apie negalės asmenų situaciją, pasikeitusios realybės sąlygomis.

Rezultatai. Pirmieji tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad ekologine sistemų teorija grįsta autorinė metodika yra efektyvi ir naudinga socialinio darbo praktikai, dirbant su asmenimis, turinčiais proto negalią. Gauti tyrimo duomenys leidžia teigti, kad tyrėjų pasirinktas kelias muzikos terapijos efektyvumui vertinti (knygelių pildymas ir pokalbiai jas pildant), leidžia dalyviams atskleisti savo savijautą, jausmus ir vertinti muzikos terapijos procesą. Izoliacijos laikotarpiu noras jaustis emociškai saugiems, asmenims su negalia, tik didėjo.

Išvados. Tyrimas patvirtino mokslinės studijos duomenis, kad muzikos terapija turi nediskutuotiną naudą asmenims su negalia.

Reikšminiai žodžiai: Muzikos terapija, asmenys, turintys negalią, etnografinė interakcija

Literatūra:

Baranauskienė I. 2018. Bachtino idėjos interakcinio etnografinio tyrimo architektonikai. Logos 98. Prieiga per internetą: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=788319>.

Latakienė J., Baranauskienė I. 2019. Education reform: education content research and implementation problems. Rezekne: Rezeknes Technologiju akademija, 2019(2), p. 83-93. ISSN 2661-5258.

ASMENŲ PATYRUSIŲ IŠEMINĮ GALVOS SMEGENŲ INFARKTĄ AR TRAUMINĮ GALVOS SMEGENŲ SUŽALOJIMĄ FIZINIO PAJĖGUMO RODIKLIŲ VERTINIMAS

Viltė Latušinskaitė, prof. dr. Eglė Lendraitienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija,
Slaugos fakultetas, Reabilitacijos klinika

Lietuvoje galvos smegenų infarktą kasmet patiria daugiau kaip 11 000 vyresnių kaip 25 metų asmenų, iš kurių 14 proc. reikalinga nuolatinė kitų asmenų pagalba bei priežiūra. Trauminis galvos smegenų sužalojimas yra pagrindinė traumų patyrusių pacientų mirties ir negalios priežastis.

Tikslas - įvertinti asmenų, patyrusių išeminį galvos smegenų infarktą ar trauminį galvos smegenų sužalojimą fizinį pajėgumą.

Metodika: Štangės testas, Henčės testas, 6 minučių ėjimo mėginys, Ortostatinis mėginys, Borgo skalė, HUR - pneumatinio pasipriešinimo raumenų jėgos vertinimo sistema

Rezultatai: Tiriamųjų po GSI Štangės testo rezultatas buvo 20,32±5,93 s. Tiriamieji po TGSS Štangės testo rezultatas buvo 24,82±5,53 s.Tiriamųjų po GSI Henčo mėginio rezultatas buvo 15±3,93 s. Grupės vidurkis siekia minimalią testo normos reikšmę ir 36,8 proc. tiriamųjų siekė normą. Tiriamųjų po TGSS Henčo mėginio rezultatas buvo 17,27±3,77 s.Tiriamųjų po GSI 6 min. ėjimo testo vidutinis rezultatas buvo 214,47±80,95 m. TGSS patyrę asmenys vidutiniškai nuėjo 260,45±89,65 m.Tiriamųjų po GSI aktyvaus ortostatinio mėginio rezultatas buvo 19,37±3,47 tv./min. TGSS patyrusių asmenų vidutinis rezultatas buvo 21±2,41 tv./min. Tiriamųjų po GSI HUR mėginio kojomis vidutinis rezultatas buvo 10,37±1,21k. ir 26,3 proc. tiriamųjų atliko mėginį 12 kartų. TGSS patyrusių asmenų vidutinis rezultatas buvo 11,09±0,94 k. - šioje grupėje 36,4 proc.atliko maksimalų pakartojimų skaičių. Tiriamųjų po GSI rezultatas atitinka 86,42 proc., o tiriamųjų po TGSS rezultatas atitinka 92,42proc. normos.

Išvados:

1. Asmenų patyrusių TGSS kvėpavimo sistemos pajėgumas yra žemas - nei vienas iš tiriamųjų nepasiekė normos. Išorinio ir vidinio kvėpavimo dujų apykaitos ir deguonies sunaudojimo rodiklių normas pasiekė daugiau nei pusė tiriamųjų. Daugumos fizinis pajėgumas yra mažas bei tiriamieji yra silpni ir netreniruoti. Kojų raumenų jėgos vertinime trečdalis pasiekė normą, o rankų raumenų jėgos vertinime - kas dešimtas.
2. Asmenų patyrusių galvos smegenų išeminį infarktą kvėpavimo sistemos pajėgumas yra žemas - nei vienas iš tiriamųjų nepasiekė normos. Išorinio ir vidinio kvėpavimo dujų apykaitos ir deguonies sunaudojimo rodiklių normas pasiekė trečdalis tiriamųjų. Daugumos fizinis pajėgumas yra mažas, o pusė tiriamųjų silpni ir netreniruoti. Kojų raumenų jėgos vertinime ketvirtadalis pasiekė normą, o rankų raumenų jėgos vertinime kas dvidešimtas.

Reikšminiai žodžiai: galvos smegenų infarktas, fizinis pajėgumas

Literatūros šaltiniai:

Gaidelytė R, Madeikytė N, Tendziagolskytė D. 2019. Health Statistic of Lithuania. Vilnius: Health Information Centre of Institute of Hygiene; p. 5;

Vella M, Crandall M, Patel M. 2018. Acute Management of Traumatic Brain Injury. The Surgical clinics of North America. 97(5): 1015-1030.

PACIENTŲ PASITENKINIMĄ AMBULATORINĖMIS ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGOMIS LEMIANTYS VEIKSNIAI: KĄ GALIME KEISTI?

Inga Laurinavičiūtė, doc. dr. Vitalija Gerikienė
Šiaulių valstybinė kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas, Biomedicinos mokslų katedra

Pacientų pasitenkinimas paslaugomis yra vienas iš svarbių veiksnių, lemiančių sveikatos priežiūros paslaugų kokybę. Kokybiška asmens sveikatos priežiūros paslauga yra laikoma ta, kuria pacientas lieka patenkintas. Siekiant gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę kiekvienoje sveikatos priežiūros įstaigoje būtini tikslingi ir nuoseklūs tyrimai, kurių rezultatai gali nustatyti net tik priežastingumą, bet ir pokyčių kryptingumą.

Tikslas – atskleisti pacientų pasitenkinimą ambulatorinėmis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis lemiančius veiksnius teoriniu aspektu.

Metodika. Vykdyta mokslo informacijos šaltinių paieška tarptautinėse duomenų bazėse ir analizuojant nacionalinius straipsnius apie pacientų pasitenkinimą asmens sveikatos priežiūros paslaugomis. Mokslo informacijos šaltinių analizė atlikta taikant analizės, abstrakcijos ir apibendrinimo teorinius metodus.

Rezultatai. Pacientų pasitenkinimą ambulatorinėmis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis lemiantys veiksniai skirstomi į dvi grupes: emocinius ir kokybinius. Emociniai veiksniai – personalo elgesys su pacientu, tarpasmeniniai santykiai bei atsiliepimai apie pačią įstaigą, jos darbuotojus ir kt. Kokybiniai veiksniai – medicinos darbuotojų kompetencija, standartų laikymasis, paslaugų laukimo laikas, informacijos pacientui suteikimas apie jo sveikatos būklę, sveikatos mokymas ir kt.

Išvados. Kiekvienos ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros įstaigos siekiamybė – į pacientą orientuota sveikatos priežiūra, kurios centre yra pacientas su savo poreikiais ir lūkesčiais. Tai galima užtikrinti tik profesionaliu sveikatos priežiūros specialisto santykiu su pacientu, emocinio komforto aplinka, klinikiniais specialistų veiksmais apgaubtais abipusiu bendravimu ir bendradarbiavimu tiek su pacientu, tiek su jo artimaisiais, tiek su kitais specialistais.

Reikšminiai žodžiai: pacientas, pasitenkinimas paslaugomis, veiksniai, asmens sveikatos priežiūros paslaugos.

Literatūra:

Al-Abri R., Al-Balushi A. 2014. Patient satisfaction survey as a tool towards quality improvement. Oman medical journal, 29 (1), p. 3-7.

Amin M., Zahora Nasharuddin S. 2013. Hospital service quality and its effects on patient satisfaction and behavioural intention. Clinical Governance: An International Journal, 18 (3), p. 238-254.

Janušonis V. 2016. Kokybiška ir tinkama sveikatos priežiūra: pacientų nuomonė ir vertinimas. Tiltai, 3, p. 49-59.

Larson E., Sharma J., Bohren M., Tuncalp O. 2019. When the patient is the expert: measuring patient experience and satisfaction with care. Bulletin of the World Health Organization, p. 563-570.

Tamošiūnaitė J. 2016. Veiksnių, lemiančių vartotojų pasitenkinimą sveikatos priežiūros paslaugomis analizė. Lietuvos aukštųjų mokyklų vadybos ir ekonomikos jaunųjų mokslininkų konferencijų darbai, 19, p. 10-114.

SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ PALYGINIMAS PACIENTŲ SU JUOSMENINĖS STUBURO DALIES STENOZE SKAUSMO INTENSYVUMUI, KASDIENINIAM AKTYVUMUI IR LIEMENS RAUMENŲ JĖGOS IŠTVERMEI

Daiva Lenčiauskienė, Rimantė Urbonaitė
Klaipėdos valstybinė kolegija

Juosmeninės stuburo dalies stenozė – vargina apie 20 proc. asmenų, patiriančių apatinės stuburo dalies skausmus (Kocius, 2016). Pagrindinis simptomas - neurogeninės kilmės šlubavimas, pasireiškiantis nuėjus tam tikrą atstumą Skausmas ir diskomfortas plinta į sėdmenis, šlaunį, blauzdą ir sąlygoja funkcinės negalios atsiradimą bei dalyvumo pablogėjimą (Brody, Hall, 2018). Mokslinėje literatūroje nurodoma aerobinių veiklų, Williams ir stuburo stabilumo pratimų, kurių metu akcentuojami fleksiniai judesių modeliai nauda paciento funkcinei būklei dėl palankių biomechaninių efektų stuburo kanalui. Tačiau pasigendama atskirų kineziterapijos metodikų pranašumo lyginimo.

Tikslas - palyginti skirtingų kineziterapijos metodų poveikį pacientų su juosmeninės stuburo dalies stenoze skausmo intensyvumui, kasdieniam aktyvumui ir liemens raumenų jėgos ištvermei.

Metodika. Atliktas kiekybinis tyrimas laikantis etikos principų. Tyrimo metu vertinti skausmo intensyvumo pokyčiai pagal VAS skalę, liemens lenkiamųjų, tiesiamųjų, šoninių lenkiamųjų raumenų jėgos ištvermės pokyčiai pagal McGill testus, funkcinės būklės pokyčiai pagal modifikuotą Oswestry negalios klausimyną. Tyrimo imtį sudarė 12 tiriamųjų, kurie atsitiktiniu būdu buvo suskirstyti į dvi grupes. Tiriamųjų atrankos kriterijai: instrumentiniu būdu diagnozuota stuburo stenozinė būklė. Duomenų analizės metodas – aprašomoji matematinė statistika. I grupės tiriamiesiems skirta stuburo stabilumo programa, II grupės tiriamiesiems Williams fleksinių pratimų programa. Taikytų programų trukmė-8 savaitės, dažnis 3k/sav.

Rezultatai. Po taikytų pratimų skausmo intensyvumas sumažėjo abiejų grupių tiriamiesiems. I grupės tiriamųjų skausmo intensyvumo vidurkis nuo intensyvaus pakito iki nepatogaus, II grupės tiriamųjų nuo labai intensyvaus iki sekinančio. Taikytos programos sumažino Oswestry negalios indekso reikšmes. Prieš kineziterapiją abiejų grupių tiriamuosius varginęs sunkus funkcijų sutrikimas sumažėjo iki vidutinio funkcijos sutrikimo. Abi taikytos programos pagerino liemens raumenų jėgos ištvermę, tačiau tiriamųjų atlikusių stuburo stabilumo pratimų programą liemens raumenų jėgos ištvermės pokyčai buvo ženkliai geresni.

Išvados. Stuburo stabilumo pratimų programa lyginant su Williams pratimų programa šiek tiek palankiau įtakojo skausmo intensyvumo ir funkcinės būklės pokyčius ir akivaizdžiai buvo pranašesnė gerinant liemens raumenų jėgos ištvermę.

Reikšminiai žodžiai: juosmeninės dalies stenozė, kineziterapiniai metodai, stuburo stabilumo pratimai, William'so fleksiniai pratimai.

Literatūra:

Brody T. L., Hall C. M. 2018. Therapeutic Exercise. Moving Toward Function // Wolters Kluwer, 4th edition, - 976 p.

Kocius M., Porvaneckas N., et al. 2016. Ortopedija. Traumatologija. Vilnius: VU l-kla, 410 p.

SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ POVEIKIS FUNKCINIAM PAJĖGUMUI ASMENIMS PO MIOKARDO INFARKTO

Lina Levickienė, Monika Pocienė
Klaipėdos valstybinė kolegija, Sveikatos mokslų fakultetas,
Kineziterapijos ir grožio terapijos katedra

Ūmus miokardo infarktas (MI) yra viena iš pagrindinių mirties priežasčių išsivysčiusiame pasaulyje. Šia liga visame pasaulyje serga apie trys milijonai žmonių. Fizinės veiklos nauda širdies ir kraujagyslių ligų prevencijai ir simptomų mažinimui po patirto širdies smūgio yra gerai žinoma ir patvirtinta gausybės tyrimų rezultatais. Nustatyta, kad fizinis aktyvumas po MI pagerina širdies raumens funkciją, padidina toleranciją fiziniam krūviui, reguliuoja arterinio kraujo spaudimo ir širdies susitraukimo dažnio rodiklius, gerina gyvenimo kokybę.

Tikslas – įvertinti skirtingų kineziterapijos metodų poveikį funkciniam pajėgumui asmenims po miokardo infarkto.

Metodika. Tyrime dalyvavo 30 tiriamųjų po patirto miokardo infarkto, kurių amžiaus vidurkis - 65 m. Tyriamieji suskirstyti į dvi grupes, abiems taikytos kineziterapijos procedūros, o kas antrą dieną I-ajai grupei šiaurietiškas ėjimas, II-ajai – ėjimas slenkančiu takeliu. Tyrimo trukmė 14 dienų. Tyrimui duomenis surinkti atlikus šešių minučių ėjimo testą, dusulio vertinimą Borgo skale, arterinio kraujo spaudimo (AKS) bei širdies susitraukimo dažnio (ŠSD) matavimus. Gauti duomenys apdoroti naudojant matematikos skaičiuoklę „Microsoft Office Excel-2010“. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Analizuojant 6 minučių ėjimo testo rezultatus nustatyta, kad I-ai grupės nueitas atstumas po taikytų procedūrų padidėjo 48 metrais, o II-ai – 43 metrais. Borgo skalės rezultatai, AKS ir ŠSD šio testo metu abiem grupėm kito panašiai. Lyginant ramybės AKS vidurkius prieš ir po tyrimo distolinis kraujo spaudimas abiem grupėm sumažėjo 6 mmHg stulpelio, sistolinis I-ai grupei sumažėjo 8 mmHg stupelio, o II-ai grupei 7 mmHg stupelio. Ramybės ŠSD I-ai grupei sumažėjo 6 k./min., II-ai grupei - 5 k./min.

Išvados. Tyrimo rezultatai parodė, kad abiejų grupių nueitas atstumas per 6 minutes po tyrimo padidėjo, tačiau pirmos tiriamųjų grupės nueito atstumo rezultatų vidurkis buvo didesni, lyginant su antra tiriamųjų grupe. Ramybės arterinio kraujo spaudimo ir širdies susitraukimo dažnio pokyčio rezultatai taip pat nežymiai geresni buvo pirmai grupei, kuriai taikytas šiaurietiškas ėjimas.

Reikšminiai žodžiai: miokardo infarktas, kineziterapija, fizinis pajėgumas

Literatūra:

Ernstsen L., Regul V., Nauman J., Nes B. M., Dalen H. Ir kt. 2016. Protective Effect of Regular Physical Activity on Depression After Myocardial Infarction. The American Journal of Medicine, 1(129), p. 82-88. ISSN: 1555-7162.

Løvlien M., Mundal L., Hall-Lord M. L. 2017. Health-related quality of life, sense of coherence and leisure-time physical activity in women after an acute myocardial infarction. Journal Of Clinical Nursing, 26 (7-8), p. 975-982. ISSN: 1365-2702.

McGregor G., Stöhr E. J., Oxborough D., Kimani P., Shave R. 2018. Effect of exercise training on left ventricular mechanics after acute myocardial infarction-an exploratory study. Annals Of Physical And Rehabilitation Medicine, 61 (3), p. 119-124. ISSN: 1877-0665.

KINEZITERAPINIŲ PRATIMŲ POVEIKIS APATINIŲ GALŪNIŲ MOBILUMUI PO GŪŽDUOBĖS IR ŠLAUNIKAULIO OSTEOTOMIJOS OPERACIJOS

Laima Liaudanskytė, doc. dr. Algimantas Čebatorius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Įgimtos ir įgytos vaikų raumenų - kaulų sistemos ligos dažnai tampa nepastebimos ir vystosi asimptomiškai bei be skausmo. Negydomos ir vėlai diagnozuotos jos veda prie ankstyvų degeneracijos pokyčių ar vėlesnės negalios. Klubo displazija yra gydoma liga, pasireiškianti ankstyvame gyvenime, tačiau jei to nepaisoma, gali tapti lėtinė negalia. Klubo displazija gali pasireikšti kūdikystėje, kurią galime apibūdinti kaip klubo vystymosi displaziją, arba tik vėliau paauglystėje ar jaunystėje, kurią mes vadiname gūžduobės displazija. Pasireiškus paauglystėje ar jaunystėje šiai ligai gydyti yra priskiriama gūžduobės ir šlaunikaulio osteotomijos operacija. Operacijos tikslas – atstatyti gūžduobės ir šlaunikaulio galvos kontaktą bei natūralią anatominę padėtį. Po šios operacijos yra taikoma kineziterapija. Svarbu išsiaiškinti kineziterapijos svarbą bei poveikį po gūžduobės ir šlaunikaulio osteotomijos operacijos.

Tikslas - ištirti kineziterapinių pratimų poveikį apatinių galūnių mobilumui po gūžduobės ir šlaunikaulio osteotomijos operacijos.

Metodika. Atliktas kokybinis tyrimas, atvejo analizė. Tyrimas buvo atliktas Ispanijos Madrido Universitario Quironsalud ligoninėje. Tyrime dalyvavo vienas tiriamasis po gūžduobės ir šlaunikaulio osteotomijos operacijos. Tiriamajam buvo atlikti standartizuoti testai: sąnario amplitudės vertinimas goniometru, raumenų tonuso vertinimas, raumenų jėgos vertinimas dinamometru, ištvermės vertinimas, prieš ir po kineziterapijos. Kadangi tiriamasis profesionalus sportininkas jam taip pat buvo naudojama „My Jump 2“ programėlė, norint nustatyti ar po kineziterapijos tiriamasis galės sugrįžti į savo sportinę veiklą. Tyrimo duomenys apdoroti Microsoft Word ir Excel kompiuterinėmis programomis. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Išanalizavus tyrimo duomenis, nustatyta, kad kineziterapija yra labai svarbus veiksnys ir turi didelį poveikį gerinant fizinę atsistatymo būklę po gūžduobės ir šlaunikaulio osteotomijos operacijos.

Išvados. Kineziterapija turi didelį poveikį apatinių galūnių mobilumui, gijimui bei atsistatymui po gūžduobės ir šlaunikaulio osteotomijos operacijos. Remiantis „My Jump 2“ programėlės rezultatais, galima daryti išvadą, jog kineziterapija tiriamajam suteikė galimybę grįžti į sportinę veiklą.

***Reikšminiai žodžiai*:** kineziterapijos poveikis, osteotomija, gūžduobė, šlaunikaulis.

Literatūra:

Lewandowska A., Ratuszek S. D., Kuczma M., Kuczma W., Simińska J., Hagner W. 2018. Physiotherapeutic treatment in patients with hip dysplasia. Journal of Education, Health and Sport. 8(9):1622-1628 eISNN 2391-8306. DOI

Stephanie Pun. 2016. Hip dysplasia in the young adult caused by residual childhood and adolescent-onset dysplasia. Springer Science + Business Media New York. DOI 10.1007/s12178-016-9369-0

LYDERYSTĖ PLĖTOJANT SOCIALINIO DARBO NVO VEIKLĄ COVID-19 SĄLYGOMIS

Aurelija Lipskė, doc. dr. Asta Kiaunytė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Šiandien jau niekam nekyla abejonių, kad COVID-19 pandemija reikšmingai pakeis viso pasaulio ekonominę ir socialinę aplinką. Viruso padariniai iškels naujus iššūkius, o taip pat išryškins socialinės apsaugos sistemos spragas. Pasitelkiant socialinio darbo lauke dirbančių NVO kompetencijas bei praktinę patirtį ir dirbdami išvien galime veiksmingiau ir operatyviau spręsti kylančius iššūkius valstybei bei jos piliečiams atsidūrus šioje sudėtingoje situacijoje bei išvengti ypatingai skaudžių ekonominių ir socialinių pasekmių ateityje.

Tikslas – analizuoti lyderystę plėtojant socialinio darbo nevyriausybinių organizacijų veiklą COVID-19 sąlygomis.

Metodika. Teorinėje dalyje taikyta mokslinės literatūros analizė ir įstatymų, susijusių su tyrimu, studijavimas ir sisteminimas.

Rezultatai. Šiuolaikiniame pasaulyje lyderystė suprantama kaip esminis įtakos šaltinis organizacijos veiklos sėkmei. Kai esama situacija visame pasaulyje atsidūrė ties nežinomybės riba, NVO organizacijų lyderiai turėjo priimti naujus iššūkius rengdami save ir savo organizacijas naujiesiems tikslams. Todėl šiais dinamiškais laikais reikalingi nauji lyderiai, kurie motyvuojami aukštesniųjų paskatų, vadovaujasi vizija ir vertybėmis, geba padėti tobulėti kitiems žmonėms, atskleisti geriausias jų savybes ir padeda sekėjams (savanoriams) patiems imtis lyderystės. Pats Vydūnas pabrėžė asmens dorovinio tobulėjimo svarbą, visa jo kūryba persmelkta asmens vertės išaukštinimu, gėrio ir tiesos siekimu. Pandemijos sukeltos pasekmės vis daugiau gyventojų nustums į socialinę atskirtį. Socialinės gerovės užtikrinimas kaip žmogaus teisė yra svarbus kiekvienam asmeniui, neatsižvelgiant į tai, kokiam visuomenės sluoksniui ar socialinei grupei priklauso. Valdžios institucijos sunkiai persiorientuoja ir prisitaiko prie nuolatinių pokyčių, tuo tarpu nevyriausybinės organizacijos, būdamos arti žmogaus ir nevaržomos biurokratijos kliūčių, gali sureaguoti daug lanksčiau ir greičiau. Dėl Covid-19 viruso sukeltos pasaulinės pandemijos pastebimos iniciatyvos bendradarbiauti ir veikti kartu iš abiejų sektorių. NVO, tapdamos vis svarbesne visuomenės dalimi, ne tik plečia savo veiklos spektrą orientuodamasi į skirtingas visuomenes problemas, bet ir atlieka svarbų vaidmenį pritraukiant valstybės ir privataus sektoriaus dėmesį ir lėšas į tas problemas, kurios iki tol nebuvo sprendžiamos ar tai buvo daroma nepakankamai efektyviai.

Išvados. Šiandieninio lyderio užduotis vystyti, įgyvendinti, valdyti strateginius pokyčius ir krizes. Tai gebėjimas organizacijos viziją paversti realybe, siekiant užsibrėžto tikslo pritraukti kuo daugiau sekėjų/savanorių, įtakoti juos savarankiškai dėti pastangas organizacijos tikslų pasiekimui. Lyderiai nuolat augindami save, skatina augti pasekėjus/savanorius, o kartu auga ir visa organizacija.

Reikšmingi žodžiai: NVO, lyderis, savanorystė, socialinė gerovė

Literatūra:

Barvydienė, V., Katilienė, R. 2009. *Dvasinis intelektas – tikroji lyderio galia.* Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai: 2009.50.

Vorevičienė, J. 2016. *Nevyriausybinių organizacijų vaidmuo užtikrinant socialinę gerovę: teorinės prielaidos sociologijoje.* Kaunas: Kauno technologijos universitetas.

VIDUTINIO AMŽIAUS ŽMONIŲ ŽINIOS APIE IŠEMINĖS ŠIRDIES LIGOS RIZIKOS VEIKSNIUS IR JŲ PROFILAKTIKĄ

Agneška Machnicka, doc. dr. Zyta Kuzborska
Vilniaus kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas, Slaugos katedra

Širdies ir kraujagyslių ligos Lietuvoje ir pasaulyje išlieka pirmoje vietoje tarp vidutinio amžiaus žmonių neįgalumo ir mirtingumo priežasčių. Mirtingumas nuo išeminės širdies ligos (toliau – IŠL) yra vienas didžiausių Europoje. Šiuo COVID-19 pandemijos laikotarpiu IŠL sergantys asmenys priklauso didelei rizikos grupei. Todėl svarbu žinoti apie šios ligos sukeliamas priežastys ir vykdyti rizikos veiksnių profilaktiką. Tam yra atliekama širdies ir kraujagyslių ligų prevencinė programa.

Tikslas – įvertinti vidutinio amžiaus žmonių žinias apie išeminės širdies ligos rizikos veiksnius ir jų profilaktiką.

Metodika. Tyrimui atlikti pasirinktas kiekybinio tyrimo metodas – anketavimas. Jame dalyvavo 59 asmenys, kurių amžiaus vidurkis 51,84±7,41 metai. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų. Apklausos atlikimo periodas vyko 2020 m. lapkričio 11 d. – 2020 m. gruodžio 27 d. socialiniuose tinkluose.

Rezultatai. Ketvirtadalis (n=15) respondentų savo žinias apie IŠL rizikos veiksnius ir jų profilaktiką įvertino vidutiniškai. Daugiau nei tris ketvirtadaliai (n=46) apklaustųjų žino, kad aterosklerozė tai lėtinė uždegiminė liga, pažeidžianti stambias bei vidutinio dydžio arterijas; mažiau nei pusė (n=28) – girdėjo apie nemokamos širdies ir kraujagyslių ligų prevencinės programos vykdymą. Dauguma respondentų žinojo rizikos veiksnius skatinančius IŠL atsiradimą: nutukimą ir rūkymą pažymėjo dauguma (n=54) tiriamųjų; mažą fizinį aktyvumą ir aukštą arterinį spaudimą – daugiau nei keturi penktadaliai (n=51) apklaustųjų.

Išvados. Vidutinio amžiaus žmonių žinios apie IŠL rizikos veiksnius ir jų profilaktiką yra vidutiniškos. Daugiau nei pusė (n=37) respondentų turi bendras žinias apie IŠL rizikos veiksnius ir jų profilaktiką. Tačiau, kiek daugiau nei pusė (n=31) – nežino apie nemokamos širdies ir kraujagyslių ligų prevencinę programą vykdymą, o mažiau negu pusė (n=28) sužinojo iš šeimos gydytojo.

Reikšminiai žodžiai: išeminė širdies liga, rizikos veiksniai, profilaktika.

Literatūra:

Baradaran A., Doudi M., Nasri H., Rafieian-Kopaei M., & Setorki, M. 2014. Atherosclerosis: process, indicators, risk factors and new hopes. International Journal of Preventive Medicine, 5(8), 927–946.

Domeikienė A., Spirgienė L. ir Žitkevičienė V. 2019. Impact of cardiovascular disease prevention programmes on lifestyle: Patients' perspective. Nursing Education, Research & Practice, 9(2), 42–49.

Kairys J., Lamanauskaitė M., Rusakevič L. ir Šturienė R. 2017. 40–55 metų vyrų ir 50–65 metų moterų žinių apie širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programą įvertinimas. Sveikatos mokslai, 27(1), 22–27. http://doi.org/10.5200/sm-hs.2017.005

Ščefanavičius E., Ščefanavičius T. ir Vasiljevaitė D. 2019. Išeminė širdies liga. Rizikos veiksnių apžvalga ir praktikinės rekomendacijos jų mažinimui. Medicinos mokslai, 7(11), 1–9.

GYVENTOJŲ SANTUOKINĖ IR ŠEIMINĖ PADĖTIS LIETUVOJE IR EUROPOS SĄJUNGOJE

Aurelija Makackienė, doc. dr. Egidijus Skarbalius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra, Lietuva

Lietuvoje ir kitose ES šalyse daugėja nesantuokinių šeimų, auga skyrybų skaičius, emigracija turi įtakos gyventojų santuokinei, šeiminei padėčiai. Dažnos skyrybos – vienas šiuolaikinės šeimos instituto požymių, pasireiškiančių daugelyje šalių (Platūkytė, 2017). Didelis dėmesys skiriamas ilgalaikių skyrybų pasekmėms, kurias patiria partneriai arba vaikai analizuoti, fragmentiškai nagrinėjamos pakartotinių partnerysčių demografinės tendencijos (Maslauskaitė, 2013). Šiame darbe keliama mokslinė problema – gyventojų santuokinė ir šeiminė padėtis Lietuvoje ir ES bei emigracijos, gyventojų amžiaus, gyvenamos vietos pokyčių įtaka santuokinei ir šeiminei padėčiai.

Tyrimo objektas. Santuokinė ir šeiminė padėtis Lietuvoje ir ES šalyse.

Tikslas. Išanalizuoti ir pristatyti Lietuvos santuokinę padėtį, šeiminę padėtį ir jų tarpusavio sąsajas bei palyginti duomenis su Estijos, Latvijos, Lenkijos ir Europos Sąjungos duomenimis.

Metodika: mokslinės literatūros šaltinių bei dokumentų analizė, vertinimas, lyginimas ir apibendrinimas.

Rezultatai. Lyginant Lietuvos ir ES nuo nuo 1960 m. iki 2016 m. matomas mažėjantis santuokų rodiklis. Nuo 1990 m. (bendrasis santuokos rodiklis 9,8 santuokos, tenkančios 1000 gyventojų) iki 2016 m. 7,4 sumažėjo 2,4 santuokimis. Didžiausi bendrieji santuokų rodikliai 2013 – 2017 metų laikotarpiu buvo Lietuvos – 2017 m. Lietuvoje 7,0 santuokų 1000 gyventojų, Latvijoje – 6,8, Lenkijoje – 5,1, Estijoje – 4,9, o Europos Sąjungoje 2016 m. – 4,4. Didžiausi bendrieji ištuokų rodikliai 2013 – 2017 metų laikotarpiu buvo Lietuvos ir Latvijos. 2017 m. Lietuvoje (bendrasis ištuokų rodiklis 3 ištuokos, tenkančios 1000 gyventojų, o Latvijoje 3,1. Lietuvoje nuo 2009 m. iki 2018 m.neto tarptautinis migracijos rodiklis sumažėjonuo -32013 iki -3292. Apžvelgiant Lietuvos bendrą sanuokų rodiklį mieste ir kaime didžiausias skirtumas pastebimas 2012 metais (skirtumas 1,2 santuokomis daugiau mieste), o mažiausias skirtumas 2018 m(skirtumas 0,5 santuokomis daugiau mieste). Vertinant šeiminę padėtį 2011 m. tarp valstybių daugiausia namų ūkis buvo sudarytas iš vieno asmens Estijoje (34,9 proc.), antroje vietoje Lietuva – 34,2 proc., o mažiausiai Lenkijoje - 24,6 proc. Namų ūkių, sudarytų iš 2 asmenų, daugiausia buvo Europos Sąjungoje (30,7 proc.), antroje vietoje Estijoje – 29,7 proc., o mažiausiai Lenkijoje – 23,4 proc. namų ūkių, sudarytų iš 3 asmenų, daugiausia buvo Lenkijoje (19,9 proc.), antroje vietoje Latvijoje – 19,7 proc.

Išvados. Ekonominė ir socialinė padėtis, emigracija, valstybės teikiamos paramos šeimai spragos įtakoja gyventojų santuokinę ir šeiminę padėtį Lietuvoje ir ES. Svarbiausiomis problemomis tampa gyvenimas kartu, neįregistruojant santuokos, didėjantis skyrybų skaičius Lietuvoje ir ES, emigracijos įtaka šeiminei padėčiai, taip pat valstybės teikiamos paramos vienišoms moterims spraga, įtakojanti santuokinę, šeiminę padėtį Lietuvoje ir skatinanti neįregistruoti santuokos. Taip pat nustatyta, kad gyventojų santuokinei ir šeiminei padėčiai Lietuvoje ir ES turi įtakos gyventojų gyvenamoji vieta.

Reikšminiai žodžiai: santuoka, šeima, ištuoka, migracija, emigracija.

Literatūra:

Maslauskaitė A. 2013. Partnerystės atkūrimas po skyrybų: tendencijos ir socialinė diferenciacija. Kultūra ir visuomenė 4 (2), p.103-117

Platūkytė E. Pakartotinių santuokų kūrimo Lietuvoje ilgalaikės tendencijos. Kultūra ir visuomenė. Socialinių tyrimų žurnalas, 2017 8 (1) [interaktyvus]. [žiūrėta: 2020-01-26]. Prieiga per internetą:http://culturesociety.vdu.lt/wp-content/uploads/2017/10/4_Pakartotini%C5%B3-santuok%C5%B3-k%C5%ABrimo-Lietuvoje-ilgalaik%C4%97s-tendencijos-.pdf

VYDŪNO IR MARIJOS ALSEIKAITĖS GIMBUTIENĖS PASAULĖVAIZDŽIO KONTŪRAI

prof. dr. Aušra Martišiūtė-Linartienė[1]
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vydūno draugija

Vydūno asmenybė ir kūryba turėjo labai didelį poveikį vasario 16-osios Lietuvos Respublikoje gimusiai ir išsilavinimą gavusiai kartai, – tai yra konstatuojama daugelyje mokslo darbų, paliudyta atsiminimuose. Šiame pranešime pristatomas konkretaus atvejo tyrimas: Vydūno kaip Mokytojo poveikis, formuojantis Marijos Alseikaitės Gimbutienės asmenybei. Šį tyrimą aktualizavo 2021 m. minimas Gimbutienės šimtmetis.

Tikslas – išsiaiškinti, kas leidžia atpažinti šių dviejų asmenybių pasaulėjautos gimininguma, įvertinti Vydūno poveikį M. Alseikaitės-Gimbutienės asmenybės formavime ir mokslo darbuose, suformuluoti tradicijos, lietuvių tautosakos aktualumą dabarties žmogui.

Metodika. Vydūno kūryba ir M. Gimbutienės tekstai analizuojami požiūrio į lietuvių tautosaką, mitologiją, tradiciją aspektais, pasitelkiamas lyginamasis metodas.

Rezultatai. Vydūno ir M. Gimbutienės pasaulėjautos bendrumas atpažįstamas konkrečiuose personažų paveiksluose, jų galiose ir vertybėse, humaniškumo, žmoniškumo, kaip pagrindinės vertybės akcentavime, požiūryje į pasaulį, kuriame veikia ciklinis pasikartojimas: žvelgdami į praeitį, matome stiprinančias atramas, idėjas, pavyzdžius dabarčiai ir ateities kūrybai.

Išvados. Vydūno ir M. Gimbutienės kūryboje ir mokslo darbuose atpažįstame gimininga pasaulėjautą, grindžiamą pagrindine – žmoniškumo – verybe.

Reikšminiai žodžiai: Vydūnas, Marija Alseikaitė Gimbutienė, tautosaka, mitologija, Senoji Europa, žmoniškumas, švietimas.

Literatūra:

Bagdonavičius V. Vydūnas ir Vilnius, *Voruta,* 2016-05-04. Prieiga per internetą: http://www.voruta.lt/vydunas-ir-vilnius/ [žiūrėta 2020 10 12].

Gimbutienė M. *Senoji Europa*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1996.

Gimbutienė M. *Laimos palytėta*: straipsniai, recenzijos, pokalbiai, polemika, laiškai, vertinimai, prisiminimai. Vilnius: Scena, 2002.

Vydūnas. *Raštai,* t. 1–4. Vilnius: Mintis, 1994.

Vydūnas. *Raštai: Dramos*, t. 1-3, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019.

[1] Aušra Martišiūtė-Linartienė profesorė, humanitarinių mokslų daktarė, Organizacija: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas/Vydūno draugija. Namų adresas: Verkių g-vė 5a-11, Vilnius 10310; darbo adresai: Antakalnio g. 6 Lietuvių literatūros ir tautosakso institutas, Vilnius 10310; el. paštas: Ausra.Martisiute-Linartiene@llti.lt; tel. +370 65668205

UAB „ATOSTOGŲ PARKAS“ PADALINIO „NATURA TERMO SPA“ PASLAUGŲ RINKINIŲ PLĖTRA POTENCIALIŲ KLIENTŲ POŽIŪRIU

Gintarė Mataitė, lekt. Edgaras Vaškaitis
Socialinių mokslų kolegija

Sveikatos turizmas apima tas turizmo rūšis, kurių pagrindinė motyvacija yra indėlis į fizinę, psichinę ir (arba) dvasinę sveikatą vykdant medicininę ir sveikatingumo veiklą. Sveikatos turizmas, kaip besiformuojantis, globalus, sudėtingas ir greitai kintantis segmentas, turi būti geriau suprantamas paskirties vietų, kurios nori pasinaudoti galimybėmis ir spręsti iššūkius. Sveikatingumas ir medicininis turizmas pastaraisiais metais sparčiai auga ir tampa vis aktualesni daugelyje šalių. „Atostogų parkas“ į savo paslaugų spektrą įvedė naują prekinį ženklą –„Natura Termo Spa“. Šiuo metu „Natura Termo Spa“ siūlo 7 sveikatinimo programas trunkančias nuo 3 iki 7 dienų, kuriomis siekiama efektyviai sustiprinti organizmo veiklą, normalizuoti psichinę bei dvasinę būseną.

Tikslas – Nustatyti „Atostogų parko“ padalinio „Natura Termo Spa“ paslaugų rinkinių plėtros galimybes potencialių klientų požiūriu.

Metodika. Apklausa, kurios tikslas - išsiaiškinti kokios paslaugos labiausiai patrauklios „Natura Termo Spa“ padalinio potencialiems klientams bei kaip potencialūs klientai suvokia „Natura Termo Spa“ atskiras sudedamąsias dalis.

Rezultatai ir išvados. Apklausos rezultatais nustatytos paslaugos, kurios potencialių klientų požiūriu jiems yra patrauklios. Ir išsiaiškinta, kaip potencialūs klientai supranta terminą „Natura Termo Spa“ bei atskiras termino sudedamąsias dalis.

***Raktiniai žodžiai**: paslaugų rinkiniai, sveikatos turizmas, „Natura Termo Spa“.*

Literatūra:

Baležentis A. ir Žuromskaitė B. (2012) TURIZMO VADYBA. Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas

Langvinienė N. (2011) Specificity of Day and Resort Wellness SPA Services in Lithuania. Internetinė prieiga:
https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6081361/datastreams/MAIN/content

Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas (2019) Internetinė nuoroda: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActEditions/TAR.F0E2E67B1F2F?faces-redirect=true

Navickienė R. ir Danlevičienė L. (2011) TURIZMO PASLAUGOS KAIP PAGRINDINIŲ IR PERIFERINIŲ PASLAUGŲ VISUMA. Internetinė nuoroda: http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/ekonomika/2011_1_21/navickiene_danileviciene.pdf

Global Wellness Institute (2019) What is wellness tourism? Internetinė nuoroda: https://globalwellnessinstitute.org/what-is-wellness/what-is-wellness-tourism/

PROPRIORECEPCIJOS PRATIMŲ POVEIKIS IR GRĮŽTAMASIS RYŠYS ASMENIUI PO PRIEKINIO KRYŽMINIO KELIO RAIŠČIO OPERACIJOS

Kornelija Mažionytė, lekt. Eglė Radzevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Priekinio kryžminio kelio raiščio plyšimas (PKR) yra viena dažniausiai pasitaikančių traumų, tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje. Po PKR plyšimo dažnu atveju reikalingas operacinis gydymas. Po operacijos siekiant atstatyti kelio sąnario funkciją, sustiprinti raumenis, padidinti judesių amplitudę bei ateityje norint išvengti komplikacijų, kontraktūrų, pusiausvyros ir eisenos sutrikimų, svarbu taikyti reabilitaciją. Vienas iš būdų, padedančių asmeniui po PKR operacijos pagerinti kelio sąnario funkciją, yra propriorecepcijos pratimai. Propriocepcija apibūdinama kaip gebėjimas jausti padėtį erdvėje, kurią veikia centrinė nervų sistema. Propriorecepcijos receptorių veikla priklauso nuo bendros judėjimo krypties, greičio bei fiziologinių sąnario struktūrų. Propriorecepcinė sistema yra viena iš sistemų, dalyvaujančių pusiausvyros valdyme. Reabilitacijos metu, viena iš priemonių, padedančių, didinti minkštųjų audinių jutimų efektyvumą yra propriorecepcijos pratimai.

Tikslas – įvertinti propriorecepcijos pratimų poveikį ir grįžtamąjį ryšį asmeniui po priekinio kryžminio kelio raiščio operacijos.

Metodika. Darbui atlikti buvo naudojamas kiekybinis ir kokybinis tyrimo metodai. Testavimas, matavimas – kiekybinio tyrimo elementai. Stebėjimas – video analizė, apžiūra ir apčiuopa – kokybinio tyrimo metodai. Tyrimui pagal atrankos kriterijus atrinktas asmuo po priekinio kryžminio kelio raiščio operacijos ir turintis gretutinę ligą (hipertenziją). Taikyti tyrimo instrumentai: pažeistos kojos judesių amplitudei matuoti – goniometras; skausmui įvertinti – analoginė skausmo skalė; statinei ir dinaminei pusiausvyrai įvertinti – Berg pusiausvyros skalė; eisenai vertinti – dinaminis eisenos indeksas; pažeistos kojos raumenų jėgai įvertinti – Lovett skalė. Iš viso pacientui buvo atliktos 14 procedūrų, penkis kartus per savaitę, vieno užsiėmimo trukmė 30 min., procedūrų metu taikyta individualiai sudaryta propriorecepcijos pratimų programa. Įvertinimai atlikti keturis kartus: prieš procedūras, po 7 procedūrų, po visų 14 procedūrų ir atokiuoju periodu (po mėnesio).

Rezultatai. Po visų užsiėmimų (14 procedūrų) pasiektas ryškus asmens pusiausvyros ir eisenos pagerėjimas, skausmo sumažėjimas, kelio sąnario judesių amplitudės bei blauzdą lenkiančių ir tiesiančių raumenų jėgos padidėjimas. Tačiau visi geriausi rezultatai buvo pastebėti atokiuoju periodu (po mėnesio).

Išvados. Gauti tyrimo rezultatai rodo, jog taikant propriorecepcijos pratimus po priekinio kryžminio raiščio operacijos, padedama pasiekti geresnių rezultatų, siekiant pagerinti kelio sąnario judesių amplitudę, blauzdą lenkiančių ir tiesiančių raumenų jėgą, pusiausvyrą, eiseną bei sumažinti skausmą.

Reikšminiai žodžiai: propriorecepcija, priekinis kryžminis kelio raištis

Literatūra:

Filbay S. R., Grindem F. 2019. Evidence-based Recommendations for the Management of Anterior Cruciate Ligament (ACL) Rupture. *Best Practice & Research Clinical Rheumatology,* 33(1), 33-47. doi: 10.1016/j.berh.2019.01.018

Lenčiauskienė D. 2008. *Kineziterapija po kelio sąnario raiščių pažeidimų*. Klaipėda: UAB Mokesčių srautas.

JAUNIMO DALYVAVIMAS ĮGYVENDINANT DARNAUS TURIZMO PRINCIPUS

Simona Mikalajūnaitė, prof. dr. Diana Šaparnienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, reakreacijos ir turizmo katedra

COVID-19 pandemija suponavo poreikį transformuoti turizmą, orientuojantis į darnumo aspektus turizmo plėtroje. Jaunimo dalyvavimo svarba atstatant turizmą po pandemijos ir įgyvendinant darnumo principus turizmo plėtros procesuose pažymima vietos, nacionaliniuose ir tarptautiniuose strateginiuose dokumentuose (Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice, EBPO 2020; Lietuvos regioninės politikos baltoji knyga darniai ir tvariai plėtrai 2017–2030; Lietuvos turizmo plėtros 2014–2020 metų programa; Klaipėda 2030: vizija, vystymosi scenarijus ir strateginės kryptys). PTO ir Jungtinės Tautos išskiria jaunimą kaip pagrindinę jėgą, skatinančią darnų turizmą. Vis tik mokslo tyrimai (Moscardo ir kt, 2010; Dimitrovski, D. ir kt., 2021, ir kt.) rodo, kad jaunimo dalyvavimas įgyvendinant darnaus turizmo principus iki šiol stokoja didesnio dėmesio, ypač stokojama tyrimų, atskleidžiančių darnaus turizmo suvokimo bei darnaus turizmo raiškos jaunimo tarpe ypatumus.

Tikslas – ištirti jaunimo dalyvavimą įgyvendinant darnaus turizmo principus bei suformuoti galimas jaunimo dalyvavimo plėtojant darnųjį turizmą po COVID-19 pandemijos stiprinimo kryptis.

Metodika. 2020 metų rugsėjo-spalio mėn. atliktas kiekybinis tyrimas anketinės apklausos metodu, panaudojant Mentimeter.com programą. Apklausta 965 respondentai, atstovaujantys skirtingas šalis. Tyrimo apklausa vykdyta STENetY projekto kontekste, tyrimo instrumento kūrimo ir apklausos organizavimo procese pagrindinį vaidmenį atliekant šios santraukos autorėms. Empiriniam tyrimui sukonstruotas unikalus tyrimo instrumentas, atliepiantis naujausias teorines įžvalgas ir modelius bei empiriškai validuotas statistiniais metodais. Tyrimo duomenys apdoroti SPSS ir Excel programomis. Atliekant tyrimą buvo laikomasi mokslinės tyrimų etikos principų.

Rezultatai ir išvados. Tyrimas parodė, kad jaunimas yra nepakankamai susipažinę su darnaus turizmo sąvoka, tik 24,7% respondentų 16-25 amžiaus grupėje teigė, kad darnaus turizmo sąvoka jiems yra puikiai suprantama, todėl yra poreikis ieškoti būdų ir galimybių plėtojant darnaus turizmo sampratos suvokimą jaunimo tarpe. Darnaus turizmo koncepcija yra labai ribotai suvokiama žmonių, kurių profesinė veikla ar studijų kryptis nėra susijusi su turizmo sritimi, taip pat suvokimas skiriasi pagal lytį ir gaunamas pajamas. Jaunimo dalyvavimas įgyvendinant darnaus turizmo principus atskleistas per įvairius turizmo konteksto aspektus (transporto, apgyvendinimo pasirinkimas, darni elgsena keliaujant ir pan. principus). Tyrimo rezultatai rodo, kad jaunimas kasdieniniame gyvenime (perkant maisto produktus, naudojant buitinius įrenginius, vandenį) ir keliaudamas yra orientuotas į darnią elgseną, tačiau stokojama daugiau informacijos, stimuliuojančios darnią elgseną, bei pažymima nepakankama darnaus turizmo paslaugų pasiūla. Tyrimu, taip pat buvo atskleistas jaunimo požiūris į darnaus turizmo iššūkius ir plėtros veiksnius po COVID-19.

Reikšminiai žodžiai: darnus turizmas, jaunimas, dalyvavimas

Literatūra:

Moscardo G., Benckendorff P. 2010. Mythbusting: Generation Y and travel. In Tourism and Generation Y. CAB International: Wallingford, UK, p. 16–26.

Dimitrovski D., Lemmetyinen A., Nieminen L., Pohjola T. 2021. Understanding coastal and marine tourism sustainability. A multi-stakeholder analysis. Journal of Destination Marketing & Management, Vol. 19, on-line, https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2021.100554.

PACIENTŲ, SERGANČIŲ NEPAGYDOMOMIS LIGOMIS, VILTIES LYGIO TYRIMAS

Gintautas Minelga, prof. dr. Danguolė Drungilienė
Klaipėdos universitetas

Įvadas. Terminalinės būklės pacientų slauga ir pagalba gyvenimo pabaigoje yra vienas iš didžiausių sveikatos priežiūros iššūkių. Viltis kiekvienam tampa labai svarbi, kai susiduriama su rimtais gyvenimo išbandymais. Drąsa ir stiprybė, kurią rodo daugelis sunkiai sergančiųjų, verčia žavėtis ir nusižeminti. Jie padeda suvokti gyvenimo prasmę, laiko reikšmę, žmogaus vertę. Prieštaringi jausmai, sužinojus diagnozę, streso reakcijos yra veikiamos poreikio paneigti ar priimti ligą. Tada daug kas priklauso nuo žmogus, kaip jis priima savo situaciją ir susitaiko su liga gyventi toliau. Viltis, tai vienas esminių komponentų žmogaus gyvenime padedantis lengviau išgyventi sunkumus, o artėjant mirčiai lengviau ją priimti. Vilties praradimas paveikia ne tik vidinį asmens gyvenimą, bet ir jo socialinius ryšius. Viltis yra pozityvus jausmas, kurio išgyvenimas gali būti laikomas sunkumų įveikimo mechanizmu. Gebėjimas išlaikyti stiprią viltį net sunkiausiomis gyvenimo akimirkomis, padeda išgyventi sunkumus lengviau, greičiau atsitiesti, pasimokyti ir gyventi toliau su nauja patirtimi.

Tikslas. Išanalizuoti pacientų, sergančių nepagydomomis ligomis, vilties lygį

Metodika. Atliktas vienmomentinis tyrimas, naudojant anoniminę anketą. Tyrime dalyvavo 120 nepagydomomis ligomis sergančių pacientų. Tyrimui naudota Vilties lygio nustatymo anketa, sudaryta iš 12 teiginių, nuomonė žymėta Likerto skalėje nuo „1-niekada“ iki „6-visą laiką“. Balų skaičius rodo vilties lygį. Tyrimas atliktas laikantis etikos reikalavimų. Duomenys analizuoti statistinio paketo (SPSS) 17.0 versija pagalba.

Rezultatai. Pacientai gerai vertino kai kuriuos teiginius, kaip „*gali prisiminti laimingus laikus“, „gali teikti ar gauti meilę ir rūpestį“, „jaučia, kad jų gyvenimas turi prasmę ir vertę*“, vertinimai buvo vidutiniškai apie 5 balus, tačiau pacientai blogiau vertino savo gebėjimą „*įžvelgti galimybes sunkumų metu“,* ar *„nebijoti dėl savo ateities“,* vertinimai atitinkamai 4,0 ir 3,3 balo. Analizuojant vilties lygio rodiklį, pacientų grupėje priklausomai nuo lyties ir amžiaus, stebėta tendencija, kad moterys pasižymi aukštesniu vilties lygiu, negu vyrai, o su vyresniu amžiumi šis rodiklis tiek vyrų, tiek moterų grupėje, mažėjo. Analizuojant pacientų, priklausomai nuo šeimyninės padėties vilties lygio rodiklį, gauti itin reikšmingi ($p<0,001$) skirtumai tarp vienišų (neturinčių partnerio) pacientų ir vedusių arba turinčių partnerį. Vilties lygis buvo žymiai mažesnis vienišų, nei vedusių ar turinčių partnerį pacientų. Pacientų, neturinčių vaikų, rodiklis statistiškai reikšmingai žemesnis, negu turinčių vaikų. Daroma prielaida, jog tyrimo rezultatus iš esmės įtakojo pacientų liga, socialinio bei asmeninio gyvenimo nykimas, baimė dėl savo ateities.

Išvados. Vilties išgyvenimas, sergantiems nepagydomomis ligomis, siejamas su gyvenimo prasmės ieškojimu, atvirumu ateičiai. Vyresnio amžiaus, vienišų, neturinčių vaikų pacientų vilties lygis žemesnis, tačiau, tyrimo rezultatai parodė, jog viltis įmanoma ir sunkiai sergant, kai asmeninė ateitis yra neaiški.

***Reikšminiai žodžiai*:** pacientas, viltis, vilties lygis.

Literatūra: Herth K. 2005. State of the Science of Hope in Nursing Practice: Hope, the Nurse, and the Patient. In j.Eliott (ed), Interdisciplinary Perspectives on Hope. 169-211 p.

Katarskis A. 2011.Slaugytojų vilties išgyvenimo ir jų naudojamų vilties įkvėpimo ir palaikymo strategijų sąsajos. International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach / [vol.] 8, 137-158.

Katarskis A., Perminas A. 2013. Vilties didinimo ir palaikymo intervencijos efektyvumo įvertinimas slaugytojų grupėje. International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach. Nr. 13, 9–29

Ripamonti C, Miccinesi G, Pessi M, Di Pede P, Ferrari M. 2016. Is it possible to encourage hope in non-advanced cancer patients? We must try. Ann Oncol. No. 27(3), 513-9 p.

VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ KŪNO SUDĖJIMO ANALIZĖ

Viltė Narbutaitytė, dr. Sigita Derkintienė
Klaipėdos Universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Laikui bėgant pasikeičia beveik visi fiziologiniai procesai vykstantys žmogaus organizme, tačiau labiausiai pastebimi kūno sudėjimo pakitimai. Ilgą laiką žodis *senėjimas* visuomenėje buvo siejamas su kažkuo pasenusiu, mažėjančiu ar pavargusiu. Tik neseniai į senėjimą pradėta žiūrėti kaip į normalų, teigiamą žmogaus gyvenimo etapą. Vyresnio amžiaus žmogaus kūnas atspindi visus pokyčius, kurie vyksta jo gyvenimo eigoje (JafariNasabian, Inglis, Reilly, Kelly, 2017).

Pasaulio gyventojų senėjimo kontekste ypatingas dėmesys turi būti skiriamas kompleksinei vyresnio amžiaus žmonių kūno sudėjimo analizei. Užsienio mokslininkų (Gill, Bartels, Batsis, 2015; Chrysoula, Mantzoros, 2017) darbai atskleidė, jog vyresnio amžiaus žmonių kūno sudėjimas turi kitokius, nei jaunesnių žmonių, rodiklių standartus.

Tikslas – įvertinti vyresnio amžiaus žmonių kūno sudėjimą.

Metodika. 2020 m. sausio – vasario mėnesiais apgalvotas tyrimo tikslas, uždaviniai, parengta teorinė mokslinės literatūros analizė apie vyresnio amžiaus žmonių sampratą ir klasifikavimą, kūno sudėjimo problematiką.

Išvados. Išanalizavus vyresnio amžiaus žmonių sampratą ir klasifikavimą nustatyta, jog pastaruoju metu sampratos reikšmė įgauna naują esmę: vyresnio amžiaus žmogus nebelaikomas silpnu, nereikšmingu, pasyviu gyvenimo dalyviu. Mokslinių šaltinių analizė atskleidė, kad egzistuoja keli skirtingi požiūriai į žmogaus amžiaus klasifikavimą, tačiau visuotinai pripažįstama, jog vyresnis amžius – tai žmogaus amžius nuo 60 metų.

Atskleidžiant vyresnio amžiaus žmonių kūno sudėjimo problematiką pavyko išsiaiškinti, jog sendami žmonės vis labiau susiduria su įvairiais kognityviniais, biologiniais ir psichosocialiniais pokyčiais. Jų kūnas – ne išimtis. Mokslininkai teigia, kad su amžiumi žmogaus kūne mažėja gebėjimas palaikyti vidaus fiziologinių sistemų pastovumą. Mokslinių šaltinių analizė leidžia teigti, jog egzistuoja dviejų rūšių veiksniai, suponuojantys vyresnio amžiaus žmonių kūno sudėjimo pakitimus: kontroliuojami veiksniai (pvz., fizinė ir psichinė sveikata, gyvenimo kokybė, gyvenamoji aplinka ir pan.) bei nekontroliuojami veiksniai (pvz., genetinės prielaidos, lytis ir pan.). Tuo tarpu kiti mokslininkai, analizuodami vyresnio amžiaus žmonių kūno sudėjimo pakitimą sąlygojančius veiksnius, pabrėžia vyresnio amžiaus žmogaus kūno pajėgumų pokyčių svarbą jo kūno sudėjimui.

Reikšminiai žodžiai: kūno sudėjimo samprata ir klasifikavimas, vyresnio amžiaus žmonės

Literatūra:

JafariNasabian P., Inglis J., Reilly W., Kelly O. 2017. Aging human body: changes in bone, muscle and body fat with consequent changes in nutrient intake. Journal of Endocrinology, vol. 234, p. 37-51.

Gill L. E., Bartels S. J., Batsis, J. A. 2015. Weight Management in Older Adults. Current Obesity Reports, vol. 4, No. 3, p. 379-388.

Chrysoula B., Mantzoros C. S. 2017. Decreasing Lean Body Mass with Age: Challenges and Opportunities for Novel Therapies. *Endocrinology* and *Metabolism, vol. 32, No. 4, p. 412-425.*

LIETUVOS AUKŠTO MEISTRIŠKUMO SPORTININKŲ DVIKRYPTĖ KARJERA

Gabrielė Navardauskienė, prof. dr. Asta Šarkauskienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Sportininko karjera, priešingai nei kitos darbinės veiklos, yra gana trumpa, aktyviai sportuoti baigiama dar esant darbingo amžiaus ir tai profesionaliems sportininkams sukelia daug nerimo (Torregrossa, Ramis, Pallarés, Azocar, Selva, 2015). Ištirta, kad po sportinės karjeros baigties atletai ne visuomet sugeba sėkmingai integruotis visuomenėje už sporto industrijos ribų (Stambulova, 2015). Tai, kad jauni žmonės galėtų sėkmingai planuoti savo ateitį, reikia juo motyvuoti dvikryptei karjerai - suteikti informacijos, moralinę ir finansinę paramą, kurią jie turėtų gauti iš konsultantų, psichologų, trenerių bei sporto organizacijų (ÃbeĮkalns, Kravalis, 2020).

Tikslas – ištirti Lietuvos aukšto meistriškumo sportininkų karjeros ypatumus bei jos pereigos projektavimą.

Metodika. Tyrimas buvo vykdomas 2019 m. vasario – kovo mėnesiais. Tyrime dalyvavo 10 Lietuvos aukšto meistriškumo sportininkų – penkių skirtingų sporto šakų atstovai (dviračių sportas, orientavimosi sportas kalnų dviračiais, lengvoji atletika, šiuolaikinė penkiakovė, baidarių ir kanojų irklavimas). Tyrime buvo taikomas kokybinis tyrimo metodas – pusiau struktūruotas interviu. Informantų atsakymai buvo įrašomi į garso juostą. Vadovaujantis L. Coheno, L. Manion, K. Morrisono (2007) rekomendacijomis, surinkti duomenys buvo transkribuojami bei atliekama jų analizė.

Rezultatai. Lietuvos aukšto meistriškumo sportininkų karjeros pasirinkimą lėmė jų asmeninio aktyvumo, aplinkinių paskatinimo, sporto šakos populiarumo bei autoriteto veiksniai. Motyvacijos dvigubai karjerai analizė atskleidė, kad sportininkai pirmiausia yra motyvuoti patys – atsakingi ir supranta, kad turi ruoštis gyvenimui po sportinės karjeros. Taip pat jie sulaukia palaikymo iš artimųjų, trenerių, aplinkinių. Dar vienas motyvuojantis veiksnys – mokymosi institucija.

Išvados. Lietuvos aukšto meistriškumo sportininkai neslepia susirūpinimo dėl savo ateities ir adaptacijos į visuomenę baigus karjerą ir dauguma tam nuosekliai ruošiasi. Jie derina savo intensyvią sportinę karjerą su universitetinėmis studijomis, kuria verslą ar turi kitą konkretų planą, ką veiks kai jų karjera nutrūks.

Reikšminiai žodžiai: aukšto meistriškumo sportininkai, dvikryptė karjera, motyvacija

Literatūra:

ÃbeĮkalns I., Kravalis I. 2020. Motivation of Latvian Young Athletes to Build a Dual Career. *Society, Integration, Education. Proceedings of the International Scientific Conference, volume VI,* 19-27.

Cohen L., Manion L., Morrison K. 2007. *Research methods in education.* London: Routledge.

Stambulova N. 2015. Dual career development and transitions

Torregrossa M., Ramis Y., Pallarés S., Azocar F., Selva C. 2015. Olympic athletes back to retirement: A qualitative longitudinal study. *Psychology of Sport and Exercise, 21,* 50–56.

SOCIALINIO DARBUOTOJO MOTYVACIJA, KAIP EFEKTYVAUS PROFESINIO FUNKCIONAVIMO PRIELAIDA

Edita Nikolajenko, prof. dr. Vanda Kavaliauskienė, doc. dr. Valdas Rimkus
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Socialinio darbuotojo motyvacija - svarbus darbinis aspektas efektyvaus profesinio funkcionavimo atžvilgiu, leidžiantis traktuoti žmogų, kaip kuriantį savo asmeninę, unikalią, patirtį kaupiančią asmenybę. Socialinio darbuotojo motyvacija neatsiejama nuo kokybiško pagalbos ir optimalaus savo, kaip profesionalo poreikių tenkinimo per darbinę veiklą proceso, tikslinga ieškoti praktinių galimybių padėsiančių optimizuoti socialinio darbo kokybę, atkreipiant dėmesį į socialinio darbuotojo motyvaciją, kaip efektyvaus profesinio funkcionavimo prielaidą.

Tikslas – teoriškai pagrįsti socialinio darbuotojo motyvaciją, kaip efektyvaus profesinio funkcionavimo prielaidą.

Metodika. Ieškant šaltinių, kurie atskleistų efektyvaus socialinio darbuotojo profesinio funkcionavimo prielaidas buvo išskirti socialinio darbuotojo profesinio motyvacinio lauko struktūros formavimąsi sąlygojantys veiksniai, integruojantys M. E. Ford (1992) Motyvacijos sistemų teorijos, efektyvaus profesinio funkcionavimo koncepciją ir S. P. Robbins (2003), išryškintus darbuotojų organizacinės elgsenos sistemos lygius (individualų ir organizacijos).

Rezultatai. Atlikta mokslinės literatūros analizė ir išskirtų motyvacinių veiksnių sisteminimas parodė, kad socialinio darbuotojo profesinio motyvacinio lauko struktūros formavimosi charakteristika priklauso nuo vidinių ir išorinių motyvacinių veiksnių, išreikštų individualiu ir organizacijos lygmenimis. Siekiant identifikuoti individualią socialinio darbuotojo profesinės motyvacijos progresijos perspektyvą, svarbiomis tampa socialinio darbuotojo nuostatos į savo profesinius gebėjimus ir profesinę aplinką – kaip motyvaciją skatinantys ir stiprinantys veiksniai.

Išvados. Motyvaciją skatinančių ir tarpusavyje susijusių elementų sąveika yra labai svarbi siekiant socialinio darbuotojo profesinės motyvacijos formavimo, palaikymo ir motyvacijos tęstinumo užtikrinimo proceso. Pozityvi asmeninė socialinio darbuotojo pozicija ir nuostatų formulavimas santykio su aplinka kontekste, svarbūs veiksniai, apsprendžiantys socialinio darbuotojo profesinės veiklos prasmingumą, kryptingumą, ir aktyvumą.

Reikšminiai žodžiai: socialinis darbuotojas, motyvacija, efektyvus profesinis funkcionavimas.

Literatūra:

Ford M. F. 1992. Motivating Humans. Goals. Emotions and PersonalAgency Beliefs. New Delhi: Sage Publications. 130-139 p. ISBN 0-8039-4528-0.

Kavaliauskienė V., Nikolajenko E. 2017. Nuostatos kaip socialinio darbuotojo profesinės veiklos motyvaciją skatinantis veiksnys. TILTAI, (2), 41-42 p. ISSN 1392-3137.

Robbins S. P. 2006. Organizacinės elgsenos pagrindai. Vilnius: Poligrafija ir informatika. 241-242 p. ISBN 0-13-035309-4.

VISUOMENĖS SVEIKATOS SPECIALISTŲ KOMPETENCIJŲ YGDYMOSI REIKMĖS PAAUGLIAMS TEIKIAMŲ PASLAUGŲ SPECIFIKOS ASPEKTU

prof. dr. Sigutė Norkienė, prof. dr. Birutė Anužienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Bandant atsakyti į klausimą, kodėl visuomenės sveikatos paslaugų teikėjai turėtų ugdytis specialias paauglių sveikatos priežiūros srities kompetencijas, vertėtų akcentuoti tai, kad paaugliai nėra tik „kiti vaikai“ ar „jaunesni suaugusieji“. Todėl, mąstydami apie ateitį ir priimdami sprendimus dabartyje, turėtume suprasti, kad paaugliams teikiamos paslaugos, konsultacijos ir informacijos tipas (individualus, o ne grupinis) bei priemonės turi įtakos jų elgsenai. Tyrimas grindžiamas prielaida, kad paaugliai yra specifiniai visuomenės sveikatos specialistų paslaugų gavėjai, todėl teikiant paslaugas, būtina atsižvelgti į paauglių individualius amžiaus, išsivystymo, tarpasmeninius, bendruomeninius, organizacinius, struktūrinius ir kt. veiksnius. Tai ir akcentuoja ekologinis paauglių sveikatos priežiūros modelis (Baltag et al., 2017). Dėl minėtų veiksnių reikėtų konsultuoti paauglius, ypatingą dėmesį skiriant visuomenės sveikatos paslaugų teikėjų komunikacijos stiliui, konsultacijų struktūrai, paauglių įtraukimui į sprendimus dėl savo sveikatos ir kt. (WHO, 2017). Šių sričių įvaldymui reikalingos specifinės visuomenės sveikatos specialistų kompetencijos. Visi paminėti veiksniai suponavo **mokslinę problemą** – kokios yra visuomenės sveikatos specialistų kompetencijos bei jų ugdymosi reikmės, atsižvelgiant į paaugliams teikiamų paslaugų specifiką? **Tyrimo tikslas** – atskleisti visuomenės sveikatos specialistų požiūrį į specifines paauglių sveikatos priežiūros kompetencijas bei kompetencijų ugdymosi reikmes.

Metodika. Empiriniam tyrimui pasirinkta kiekybinio tyrimo strategija. Apklausoje dalyvavo visuomenės sveikatos specialistai, dirbantys įvairiuose Lietuvos savivaldybių sveikatos biuruose. Tyrimo imtį su 5 proc. paklaida naudojant anketinės apklausos metodą sudarė 287 respondentai. Gautų duomenų analizei naudota statistinės analizės programa SPSS 17. Anketinės apklausos rezultatai buvo apdoroti taikant matematinės aprašomosios statistikos metodus – skalių vidurkių skaičiavimą, neparametrinių testų (nepriklausomų imčių/K Independent Sample) procedūrą, Kruskal-Wallis testą, tiriančiąją pagrindinių komponentų faktorinę analizę (Oblimin, Kaiser normalisation), faktorių koreliacinę analizę (Spearman rho correlations).

Rezultatai. Priklausomai nuo turimo išsilavinimo, respondentai skirtingai įsivertino savo turimas paauglių sveikatos priežiūros kompetencijas: asmenys, turintys socialinių mokslų studijų krypties išsilavinimą, prasčiau įsivertino paauglių, turinčių specialiuosius poreikius, klinikinės priežiūros kompetencijų taikymo srities kompetencijas; respondentai, turintys biomedicininių mokslų studijų krypties išsilavinimą, prasčiau įsivertino kompetenciją 1.2. *Efektyviai komunikuoti su paslaugas gaunančiu paaugliu ir kompetenciją* ; 2.2. *Teikti paaugliams paslaugas, atitinkančias kokybės, naujos paauglių sveikatos politikos reikalavimus.*

Rezultatai. Paaugliai laikytini specifiniais visuomenės sveikatos priežiūros specialistų teikiamų paslaugų gavėjais dėl labai įvairių veiksnių, kurie suformuoja paauglių sveikatos priežiūros ekologinį modelį. Jo įdiegimui reikalingos specifinės specialistų kompetencijos. Faktorinė teiginių analizė leido išskirti kelis pagrindinius visuomenės sveikatos specialistų ugdytinų kompetencijų struktūrinius elementus: efektyvi komunikacija su paslaugas gaunančiu paaugliu, einamųjų paauglio sveikatos sutrikimų valdymas, paslaugų paaugliams teikimas pagal kokybės, naujos paauglių sveikatos politikos reikalavimus, lėtinių ligų, įskaitant negalią, valdymas psichinės sveikatos vertinimas ir psichinės sveikatos sutrikimų valdymas, endeminių ligų nustatymas ir valdymas.

Reikšminiai žodžiai: visuomenės sveikatos specialistai, paauglių sveikatos priežiūros sričių kompetencijos, paslaugų specifika.

Literatūra:

Baltag V., Sawyer S.M. 2017. Quality healthcare for adolescents. In: Cherry A, Baltag V, Dillon M, editors. International handbook on adolescent health and development the public health response. Springer International Publishing AG.

WHO. Innov8 approach for reviewing national health programmes to leave no one behind: technical handbook. Geneva: 2017. (http://apps.who.int/iris/bitstre am/10665/250442/1/9789241511391-eng.pdf?ua=1, žiūrėta 23 01 2020).

KONKURENCINGUMĄ REZERVACINĖSE SISTEMOSE LEMIANTYS VEIKSNIAI. KETURIŲ ŽVAIGŽDUČIŲ VIEŠBUČIŲ, VEIKIANČIŲ LIETUVOJE, ATVEJIS

Gabrielė Overlingaitė, lekt. Rasa Rupulevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Viešbučių verslas yra svarbi šalyje turizmo industrijos šaka, kuri reprezentuoja šalį, jos svetingumą ir tradicijas užsienio turistams bei vietos keliautojams. Visgi, rinkoje dominuojantis paslaugų perteklius, įgalina įmones ieškoti originalių, inovatyvių, konkurencingumą užtikrinančių paslaugų ir jų rinkodaros sprendimų.

Konkurencingumas yra daugiareikšmė sąvoka, kuri viešbučių srityje suprantama kaip gebėjimas pritraukti vartotoją savo paslaugomis, kurios turi būti patrauklesnės ir efektyvesnės nei konkurentų. Tokiu atveju yra užtikrinamas vartotojų susidomėjimas paslaugomis bei užtikrinamas įmonės pelnas.

Kasmet Lietuvoje pradeda veikti vis nauji viešbučiai, kurie siekia pritraukti kuo daugiau turistų. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vietinių turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose padidėjo 329033, lyginant 2016m. ir 2018m. (atitinkamai - 1 546 624 - 1 875 657) ir užsienio turistų skaičius taip pat išaugo 226843 (atitinkamai 2016m. - 1 517 890 ir 2018m. - 1 744 733). Konkurencija tarp to paties sektoriaus verslo įmonių įgauna vis didesnį pagreitį, o populiarėjant technologijoms, kai kurios paslaugos persikelia į virtualią erdvę. Šiandieninis keliautojas, ieškodamas paslaugų internete, renkasi patraukliausią jo poreikiams, atsižvelgdamas į daugelį aspektų: atsiliepimai, rotacijos, rekomendacijos, įvertinimai. Viešbučiams šiuo atžvilgiu, viena iš svarbiausių jų veiklos kokybės kriterijų yra jų įvertinimas internetinėse rezervacinėse sistemose. Konkurencingumo suvokimas ir tinkamas mokėjimas jį pritaikyti versle, gali būti veiklos sėkmės garantas.

Tikslas. Nustatyti keturių žvaigždučių viešbučių, veikiančių Lietuvoje, konkurencingumą rezervacinėse sisetmose lemiančius veiksnius.

Uždaviniai. Teoriniu aspektu išanalizuoti konkurencingumo bei viešbučių sampratą, rezervacines sistemas, atlikti keturių žvaigždučių viešbučių konkurencingumo rezervacinėse sistemose tyrimą ir nustačius konkurencingumo veiksnius, atlikti SSGG analizę bei pateikti rekomendacijas keturių žvaigždučių viešbučiams.

Metodika. Mokslinių šaltinių pagalba išanalizuotos konkurencingumo bei viešbučio sampratos, rezervacinės sistemos. Remiantis teoriniu bei empiriniu tyrimais, nustatyti keturių žvaigždučių viešbučių konkurencijos veiksnius rezervacinėse sistemose.

Rezultatai ir išvados. Viešbutis moksliniuose šaltiniuose apibrėžiamas, kaip įstaiga, kurioje žmonėms suteikiamas apgyvendinimas ir maitinimas. Kartais ši sąvoka išplečiama, įtraukiant įvairias pramogas, rekreaciją ar kitas turizmo paslaugas. Konkurencija suprantama ir interpretuojama kaip subjektų varžymasis, rungtyniavimas kokioje nors srityje, norint pasiekti tą patį tikslą. Viešbučių konkurencingumas rezervacinėse sistemose pasireiškia siekimu gauti kuo geresnį įvertinimą, kuo geresnį komentarą ar atsiliepimą. Pagrindiniai veiksniai pagal kuriuos vyksta viešbučių konkurencija: atsiliepimai, rotacijos, rekomendacijos, įvertinimai.

Reikšminiai žodžiai: apgyvendinimo paslauga, konkurencingumas, rezervacinė sistema, viešbutis.

Literatūra:

Lietuvos statistikos departamentas. 2019. Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019m. gruodžio 7 d]. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S8R867#/ .

ŽALOS MAŽINIMO INTERVENCINIŲ PRIEMONIŲ EFEKTYVUMAS: ŽEMO SLENKSČIO KABINETŲ KLIENTŲ ELGSENOS POKYČIAI

Rožė Perminienė, prof.dr. Natalja Fatkulina, Snieguolė Dapšienė
Vilniaus universiteto Sveikatos mokslų institutas Klaipėdos psichikos sveikatos centras

Užkrečiamosios ligos, tokios kaip ŽIV ir virusiniai hepatitai B, C yra glaudžiai susijusios su narkotikų vartojimu. PSO, JT žalos mažinimo programas rekomenduoja kaip efektyviausią ŽIV prevenciją tarp švirkščiamų narkotikų vartotojų. Viena iš žalos mažinimo programos priemonių – žemo slenksčio paslaugų narkotikų vartotojams kabinetai – vykdoma ir Lietuvoje. Šie kabinetai ne tik aprūpina paslaugų gavėjus, nepasirengusius atsisakyti psichotropinių medžiagų vartojimo, švaria švirkštimosi įranga, bet ir siekia įtakoti jų rizikingą elgseną, susijusią su infekcijų plitimu. Siekiant nustatyti kabinetų veiklos efektyvumą, atliekama klientų rizikingos elgsenos stebėsena, vertinami jos pokyčiai, o nuoseklus paslaugų teikimo proceso ir rezultatų vertinimas leidžia gerinti žemo slenksčio paslaugų kokybę bei įvertinti šių paslaugų poveikį visuomenės sveikatai ir ekonominius poveikius.

Tikslas - įvertinti žemo slenksčio kabinetų veiklos efektyvumą jų klientų rizikingai elgsenai.

Metodika. 2019 m. spalio-gruodžio mėn. atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant adaptuotą Tarptautinės šeimos sveikatos organizacijos aukštos rizikos užsikrėsti ŽIV asmenų elgesio tyrimo klausimyną, žemo slenksčio kabinete. Duomenų analizės metodas – statistinė ir aprašomoji duomenų analizė (SPSS 25 for Windows, MS Excel 2016). Tyrimo imtis – 130 respondentų. Tyrimas atliktas laikantis etinių principų.

Rezultatai. Net 67 proc. respondentų prieš pradedant lankytis kabinete atiduodavo savo naudotus švirkštus kitiems naudotis, o po apsilankymų kabinete tai daro tik 13 proc. Dažnai respondentai iki apsilankymų kabinete imdavo naudotus švirkštus, po apsilankymų kabinete 87 proc. respondentų nurodė, kad „nė karto“ nesinaudojo kitų naudotais švirkštais. Tiriant klientų rizikingą lytinę elgseną, nustatyta, kad 37 proc. klientų, lankančių kabinetą, dažniau pradėjo naudoti prezervatyvus su nuolatiniais bei atsitiktiniais partneriais. Visi respondentai, lankantys kabinetą, turėjo teisingas žinias apie ŽIV užsikrėtimo būdus. Rezultatai parodė, kad kuo dažniau respondentai lankosi kabinete, tuo didesnė jų dalis atlieka ŽIV tyrimus ir 100 proc. žino tyrimo dėl ŽIV rezultatus.

Išvados. Tyrimas parodė, kad žemo slenksčio kabineto intervencinė veikla yra efektyvi, keičiant švirkščiamųjų narkotikų vartotojų rizikingą elgesį saugesniu tiek švirkščiantis narkotikus, tiek lytinių kontaktų metu. Dauguma klientų nori nustoti vartoti narkotikus ir kuo jie dažniau lankosi kabinete, tuo jie mato didesnę realią galimybę tai padaryti.

Reikšminiai žodžiai: narkotikai, žemas slenkstis, efektyvumas, elgsena.

Literatūra:

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras. 2019. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita. Tendencijos ir pokyčiai. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras. 99 p. ISBN 978-92-9497-378-8.

Istomina N., Perminienė R., Suhonen R., Leino-Kilpi H. 2013. Psichoaktyvių medžiagų vartojimo žalos mažinimas: koncepcijos pokyčiai ir veiksmingumas. Sveikatos mokslai, 1, tomas 23, p. 5-12. ISSN 1392-6373.

LIFESTYLE – IMPORTANT ELEMENT OF PRECONCEPTION CARE

Krystyna Piekut[1], Dorota Niewiarowska[1], Agnieszka Genowska[1], Bożena Kulesza-Brończyk[1]
[1] Faculty of Health Sciences, Medical University of Bialystok, Bialystok, Poland

Introduction: Preconception care is an important and still undervalued way of preparing for parenthood and minimizing pregnancy complications. The prepared woman's body copes better with the physiological changes in the period of pregnancy and has a great impact on the condition of the developing fetus. Proper care includes the education of future parents in the field of optimal diet, supplementation with micro and macro elements, recommended physical activity, weight normalization, possible vaccinations and tests to be performed. Good health condition of the future mother allows to avoid or alleviate the course of most complications.

Aim of the study: Assessment of patients' knowledge of preconception care and its impact on pregnancy.

Material and methods: The study included 204 pregnant women - 104 with physiological pregnancy and 100 with complicated pregnancy. The method of diagnostic survey was used in the study, the author's questionnaire was used as a research tool.

Results and conclusions: Patients' knowledge of preconception care is insufficient, only 7.84% of patients in each group just this form of care. Performing medical check-ups before pregnancy had an impact on its course ($p < 0.001$). In the studied groups, there was no statistical difference regarding diet before pregnancy ($p = 0.334$), although during pregnancy more women began to care of a balanced diet. The most frequently performed physical activities among pregnant women were daily activities (134) and moderate exercise (32). To sum up, it can be stated that women rarely use preconception care, which results from a lack of knowledge about such services; proper development of pregnancy more often applies to women who declare physical activity; and pregnancy complications are less common for women preparing for pregnancy by performing medical check-ups. Physical activity before pregnancy was very similar for both women whose pregnancy was physiological and for those with complicated pregnancy.

Keywords: lifestyle, preconception care, pregnancy

Bibliography:

Chazan B. 2012. Poprawa stanu zdrowia matek oraz dzieci przed urodzeniem i noworodków. [w:] Zdrowie publiczne i polityka ludnościowa, Szymborski J. (red.). Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa, 24-39.

Małecka-Włoch A. 2015. Świadomość zdrowotna kobiet w okresie przedkoncepcyjnym i w czasie ciąży. Przegląd Lek.72(2):49-52.

Godala M., Pietrzak K., Łaszek M., Gawron-Skarbek A., Szatko F. 2012. Zachowania zdrowotne łódzkich kobiet w ciąży. Cz. I. Sposób żywienia i suplementacja witaminowo-mineralna. Probl. Hig. Epidemiol.93(1):38-42.

Hyżyk A. K., Sokalska N. 2011. Ocena zmian masy ciała u kobiet w ciąży. Now Lek. 80(3): 174–177.

SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ POVEIKIS SKAUSMUI IR KAKLO FUNKCINEI BŪKLEI, ASMENIMS DIRBANTIEMS SĖDIMĄ DARBĄ

Vaida Piekuvienė, Anželika Augytė
Klaipėdos valstybinė kolegija, Sveikatos mokslų fakultetas,
Kineziterapijos ir grožio terapijos katedra

Kaklo skausmas dažnai pasitaikanti problema, apie 30–50 procentų darbingo amžiaus žmonių patiria kaklo skausmus ir tai sukelia asmenines ir socialines problemas. Darbuotojų sveikatai kenkia neergonominiai veiksniai, nepakankamas fizinis aktyvumas darbo metu ir darbo monotonija. Dėl fizinio pasyvumo didėja gyventojų mirtingumas. Dėl to literatūroje atsiranda naujas terminas "sėdimos gyvensenos mirties sindromas". Užsienio autorių W.Heneghan ir kt. (2018) teigimu, Europos sąjungos šalyse organizuojami tyrimai rodo, kad dažniausios su darbu susijusios sveikatos problemos yra nugaros skausmas (33 proc.), stresas (28 proc.) kaklo ir pečių raumenų skausmas (23 proc.).

Tikslas - įvertinti skirtingų kineziterapijos metodų poveikį kaklo skausmui ir funkcinei būklei, asmenims dirbantiems sėdimą darbą.

Metodika. Tyrimo dalyviai – asmenys, dirbantys sėdimą darbą ilgiau nei 6 valandas ir besiskundžiantys kaklo, galvos ir pečių juostos skausmais. Asmenys tyrime dalyvavo savo noru ir buvo informuoti apie tyrimo tikslą. Tyrimas buvo kiekybinis. Visi tiriamieji suskirstyti į dvi grupes: 1gr., buvo taikoma PNF metodas, o 2gr. tempimas su elastinėmis gumomis. Tyrimo instrumentai: SAS, gonometrija- kaklo AJA, KMI ir Oswestry klausimynas.

Rezultatai: Ilgo ir netaisyklingo sėdėjimo pasekmė – tai nusilpę nugaros raumenys, įtampta ir skausmai pečių juostoje, sutrikęs miegas, pasyvumas. Taigi, tyrimas parodo, kad PNF metodo taikymas pertraukėlių metu, didina darbingumą, gerina darbuotojų motyvaciją ir dėmesį.

Išvados: Atlikus tyrimą nustatyta, kad taikant PNF tempimo pratimus mažėja skausmas, gerėja kaklo judesių amplitudė ir kaklo funkcinė būklė. Galima teigti, kad sumažėjus kaklo skausmams gerėja gyvenimo ir darbo kokybė, darbuotojas nejaučia pastovios įtampos ir skausmo pečių juostos srityje, o tai leidžia lengviau sukaupti dėmesį darbo metu.

Reikšminiai žodžiai: kineziterapija, kaklo skausmai, PNF metodas, tempimas

Literatūra: 1.Ehsani F., Bandpei M., Penas C., Javanskiz K. (2018). Neck pain: prevalence and risk factors. *Journal of Body Work & Movement Therapies*, 22, 64-68.
2.Sharma P., Aggrawal S., Meena S. (2018). Postural pain in computer users. *Journal of Public Health Research & Development*, 9 (11), 92-97.
3.Shenoy M., Vivian L. (2019). Validity and reliability of physiotherapy student clinical assessment tool to analyze students clinical performance. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 13 (1), 101-106.

AMBULATORINIŲ PACIENTŲ MOKYMO SVARBA, STOROSIOS ŽARNOS ENDOSKOPINIO TYRIMO KOKYBEI

Jovita Polikauskienė, dr. Jurgita Gulbinienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Slaugos ir rūpybos katedra

Kolonoskopija – pagrindinis tyrimas, naudojamas storosios žarnos vėžio patikrai. Žarnyno paruošimo kokybė ir nepakankamos paciento žinios išlieka pagrindine kliūtimi kolorektalinio vėžio patikrai atlikti. Tyrimų duomenimis 18-30,5 proc. atliktų kolonoskopijų yra neinformatyvios, dėl netinkamo žarnyno paruošimo. Tai neigiamai veikia diagnostikos rezultatus, didina komplikacijų riziką, ilgina tyrimo atlikimo laiką. Slaugytojų atliekamas papildomas pacientų mokymas, didinant pacientų suvokimą apie kolonoskopiją ir žarnyno paruošimo svarbą, pagerintų pacientų pasiruošimą ir tyrimo kokybę.

Tikslas - nustatyti ambulatorinių pacientų mokymo svarbą, storosios žarnos endoskopinio tyrimo kokybei.

Metodika. 2019 m. spalio - gruodžio mėnesiais, atliktas kiekybinis tyrimas X Kauno ligoninėje. Tirti 122 ambulatoriniai pacientai užsiregistravę kolonoskopijai. Atsitiktinės atrankos būdu sudarytos dvi grupės: tiriamoji (n=61) ir kontrolinė (n=61). Tiriamosios grupės pacientai buvo papildomai informuoti apie pasiruošimą kolonoskopijos tyrimui 3 dienos iki tyrimo, susisiekus su jais telefonu. Kontrolinės grupės pacientai nebuvo papildomai mokyti. Prieš kolonoskopijos tyrimą abi respondentų grupės buvo apklaustos tyrėjų sudarytu klausimynu siekiant įvertinti jų žinias. Storosios žarnos paruošimo kokybę įvertino gydytojai Bostono skale. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Tyrimas rezultatai parodė, kad papildomai mokyti pacientai tyrimui pasiruošė puikiai (55,7 proc.) ir labai gerai (44,3 proc.) ir tik 24,6 proc. nemokytos grupės pacientų pasiruošė puikiai. Papildomai nemokyti pacientai pasiruošė blogai (16,4 proc.) ir 9,8 proc. pacientų tyrimą reikės kartoti. Nei vienam papildomai mokytam pacientui tyrimo procedūros nereikėjo kartoti.

Išvada. Papildomas pacientų mokymas sumažina nepakankamą storosios žarnos paruošimo riziką ir užtikrinti saugesnę, efektyvesnę kolonoskopijos procedūrą.

***Reikšminiai žodžiai*:** endoskopija, pacientų mokymas, storoji žarna.

Literatūra:

Chang CW., Shih SC., Wang HY, Chu CH., Wang TE., Hung CY., Shieh TY., Lin YS., Chen MJ. 2015. Meta-analysis: The effect of patient education on bowel preparation for colonoscopy. Endoscopy International Open, 03(06), p. 646-652.

Guo X., Yang Z., Zhao L., Leung F., Luo H., Kang X., Li X., Jia H., Yang S., Tao Q., Pan Y., Guo X. 2017. Enhanced instructions improve the quality of bowel preparation for colonoscopy: a meta-analysis of randomized controlled trials. Gastrointestinal Endoscopy, 85(1), p. 90-97.

Kastemberg D., Bertiger G., Brogadir S. 2018. Bowel preparation quality scales for colonoscopy. World J Gastroenterol, Jul 14, 24 (26), p. 2833-2843.

Liu X., Luo H., Zhang L., Leung FW., Liu Z., Wang X., Rui H., Na H., Kaichun W., Daiming F., Yanglin P., Xuegang G. 2014. Telephone-based re-education on the day before colonoscopy improves the quality of bowel preparation and the polyp detection rate: a prospective, colonoscopist-blinded, randomised, controlled study. Endoscopy, 63, p. 125-130.

KULTŪROS KELIŲ PLĖTRA VAKARŲ LIETUVOS DVARUOSE

Sima Pranaitienė, lekt. Jurgita Raišutienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Lietuvoje į kultūros vertybių apskaitą įtraukta daugiau nei 570 dvarų, iš kurių atrinkti itin patrauklūs poilsiautojams, kviečiantys išbandyti įvairias edukacines programas, susipažinti su istorija, pasisemti unikalios patirties. Siekiant pritraukti kuo daugiau lankytojų, kiekvienas dvaras stengiasi kuo unikaliau save pristatyti ir formuoti savo įvaizdį įvairiomis priemonėmis, ko pasekoje iškyla poreikis kurti naujus turizmo produktus (Ambrozaitis K., Poviliūnas V. 2005). Viena iš tokių patraukliausių priemonių yra kultūros kelių vystymas. Į kuriuos įtraukiami įdomūs paveldo objektai, kurie atskleidžia ne tik dvaro, bet ir visos šalies istoriją bei kultūrą. Tuo pačiu tai turi ir didelę reikšmę šalies ekonomikai – didina lėšų pritraukimą, gerina šalies turizmo paslaugų balansą, gerina atskiro miesto/regiono ekonomiką ir k.t. (Mansfeld Y. 2015). Kultūros kelių vystymo Lietuvoje koncepcijoje (2019) akcentuojama, kad Lietuvoje nėra sistemos, kuri paremtų ir palaikytų idėjas plėtojant kultūros kelius. Lietuvoje buvo daug garsių žmonių, didikų giminių, kurių paveldą galima būtų panaudoti kuriant turizmo produktą. Ne išimtis ir Vakarų Lietuva bei čia esantys dvarai, kurie siekia kuo unikaliau save pristatyti ir sulaukti kuo daugiau lankytojų. Dėl šių priežaščių yra būtinos tikslingos žinios apie kultūros kelių plėtros galimybes Vakarų Lietuvoje esančiuose dvaruose.

Tikslas – remiantis kultūros kelių plėtojimo teoriniais aspektais, ištirti esamą pasiūlą ir galimybes Vakarų Lietuvos dvarų atveju.

Metodika. Siekiant atskleisti išsikeltą tyrimo tikslą, tyrimo eiga skirstoma į kelis etapus. I etapas – siekiant apžvelgti Vakarų Lietuvos dvarus ir kultūros kelius, naudojamas dokumentų ir statistinių duomenų analizės metodas. II tyrimo etape nagrinėjamos Vakarų Lietuvos dvarų internetinės svetainės, siekiant palyginti dvaruose siūlomas paslaugas, paslaugų rinkinius. III tyrimo etape, siekiant išsiaiškinti galimybes plėtoti kultūros kelius Vakarų Lietuvos dvaruose, naudojamas anketinės apklausos metodas. IV tyrimo etape taikomas gautų skirtingų tyrimų rezultatų lyginimas. Tyrimo duomenys apdorojami SPSS programa.

Rezultatai. Mokslinės literatūros analizės pagrindu argumentuota kultūros kelių plėtojimo reikšmė. Skirtingi tiksliniai tyrimo metodai leido nustatyti Vakarų Lietuvos dvaruose kultūros kelių plėtojimo ypatumus bei paslaugų vartotojų nuomonę šiuo klausimu.

Išvados. Nustatytas kultūros kelių pasiūlo trūkumas Vakarų Lietuvoje. Kultūros keliai yra svarbi priemonė kultūriniam turizmui skatinti, tačiau ne visuose Vakarų Lietuvos dvaruose kultūros keliai turi galimybę plėtotis.

Reikšminiai žodžiai: kultūros kelias, kultūrinis turizmas.

Literatūra:

Ambrozaitis K., Poviliūnas V. 2005. Lietuvos dvarų ir pilių panaudojimas turizmui. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 29 d.]. Prieiga per internetą: file:///C:/Users/Aurimas/Desktop/SIma/Dvaru%20apzvalga0904.pdf.>.

Mansfeld Y. 2015 . Turizmas, bendruomenė ir socialinis-kultūrinis tvarumas kultūros keliuose. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 22 d.]. Prieiga per internetą: < http://www.kpd.lt/uploads/Keliai/2.5_Tourism%20community%20and%20socio-cultural%20sustainability.pdf>.

Cultural Routes management: from theory to practice. 2015. ISBN 978-92-871-7691-2. <https://books.openedition.org/ifeagd/211>.

Kultūros kelių vystymo Lietuvoje koncepcija (2019) https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ac1d6680a3ca11e9aab6d8dd69c6da66?jfwid=q8i88lp51

PRAMOGŲ IR EKOTURIZMO PLĖTRA KURTUVĖNŲ REGIONINIAME PARKE

Smiltė Preimantaitė, lekt. Edgaras Vaškaitis
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Remiantis statistikos departamento duomenimis (Vietinio ir išvykstamojo turizmo statistika, 2019), 2019 m. antrąjį ketvirtį vietinių, keliavusių su bent viena nakvyne po Lietuvą, padidėjo 5,8%, o vienadienių kelionių skaičius sudarė 2,8 mln. kelionių. Keliautojų motyvai dėl kelionių išsiskiria. Daugiausia, net 18%, nuo visų vienadienių keliautojų, sudaro „pramogautojai“ ir „viskas įskaičiuota“ keliauninkai. Toliau rikiuojasi „ramybė su šeima (17%), „ten kur visi“ bei „gamtos mylėtojai“ (po 16%) ir „ieškantys kokybės“ (14%) (Vietinio turizmo II etapo tyrimo rezultatų ataskaita, 2018). Stebint šiuos vietinių turistų poreikius, galima išskirti 2 grupes, pramogautojus ir gamtos mylėtojus, kurių poreikiai gali būti suderinami Lietuvos saugomose teritorijose. Nagrinėjama teritorija - Kurtuvėnų regioninis parkas, todėl remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis ir straipsnio autorės darbo patirtimi išryškėja tendencija, jog šioje teritorijoje dažniausi lankosi vienadieniai vietiniai lankytojai, kurie atvyksta pramogauti, todėl ekologinio turizmo plėtra padėtų pritraukti daugiau turistų, praleidžiančių teritorijoje ilgesnį laiką ir darančius mažesnį poveikį gamtai. Abiejų šių grupių – tiek ieškančių pramogų, tiek ekoturistų – poreikiai gali būti patenkinami šioje teritorijoje. Visgi nėra tiksliai ir aiškiai žinoma kaip ir kokios pramogos turėtų būti teikiamos ir kaip plėsti ekoturizmą Kurtuvėnų regioniniame parke.

Tikslas – apžvelgus pramogų ir ekoturizmo saugomose teritorijose teorinius aspektus, išanalizuoti dabartinę situaciją Kurtuvėnų regioniniame parke.

Metodika. Mokslinių šaltinių ir teisės aktų pagalba išanalizuota saugomos teritorijos samprata ir tipai, pramogų ir ekoturizmo teoriniai aspektai. Remiantis atvejo analize, fotofiksacijos tyrimo medžiaga apibūdinta esama situacija Kurtuvėnų regioniniame parke. Anketinės apklausos metodas naudotas išaiškinti lankytojų nuomonę apie pramogų plėtrą. Interviu metodas naudotas siekiant išsiaiškinti ekspertų nuomonę apie ekoturizmo plėtros galimybes.

Rezultatai. Atlikus anketinį tyrimą išsiaiškinta, kokios pramogos populiariausios ir kokių jų trūksta Kurtuvėnų regioniniame parke. Interviu metodu sužinota ekspertų nuomonė apie ekoturizmo perspektyvas ir galimą plėtrą.

Išvados. Nustatyta, kad Kurtuvėnų regioniniame parke neišnaudojamos tiek pramogų, tiek ekoturizmo plėtros galimybės. Ekoturizmas pritrauktų turistus, darančius mažesnį poveikį gamtai bei išlaikytų juos ilgesniam laikui, o pramogų plėtra išlaikytų ir pritrauktų vienadienius, vietinius lankytojus, tačiau ne visos šios priemonės yra išnaudojamos efektyviai.

Reikšminiai žodžiai: pramogų turizmas, ekoturizmas.

Literatūra:

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas. 2020. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. gruodžio 15d.]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.FF1083B528B7/asr>.

Stoškus A., Birgelytė A., Dijokienė M. 2008. [elektroninis išteklius]. Ekoturizmo metodinės rekomendacijos. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tourism.lt/uploads/documents/Mokslo%20tiriamieji%20darbai/archyvas/Ekoturizmo_metodines_rekomendacijos.doc>.

Moss S. 2010. The Entertainment industry: an introduction. CABI. ISBN 9781845935511

Vietinio turizmo II etapo tyrimo rezultatų ataskaita. 2018. [Vilnius]: UAB „KOG institutas“. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tourism.lt/uploads/documents/Vietinio%20turizmo%20tyrimo%20rezultatai_WORD_FINAL_20181023_2.pdf .>

MARIHUANOS GYDOMOSIOS SAVYBĖS

Dovydas Puidokas, prof. dr. Arvydas Martinkėnas
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Medicinos technologijų katedra

Marihuanos vartojimas yra daugybę diskusijų sukelianti problema tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje.

Dėl sukeliamos priklausomybės bei psichotropinio poveikio valstybės vengia dekriminalizuoti marihuanos naudojimą ne tik asmeniniam naudojimui, bet ir medicininiais tikslais. Vis dažniau pasirodo moksliniai straipsniai apie marihuanos komponentų naudą gydant įvairias ligas – nuo psichologinių sutrikimų iki lėtinių ligų. Nepaisant to, vos 12 iš 27 ES valstybių šiuo metu marihuanos vartojimas yra dekriminalizuotas bei jos preparatai naudojami medicininiame gydyme. Nors marihuanos ir jos komponentų naudojimas medicininiais tikslais yra dar tyrimų fazėje. tačiau jau dabar yra duomenų, jog ši medžiaga gali padėti COVID-19 bei tuberkuliozės gydyme.

Tikslas – supažindinti klausytojus su teigiamomis marihuanos komponentų savybėmis bei jų gydymo perspektyvomis.

Metodika. Mokslo šaltinių ir publicistinių straipsnių analizė.

Rezultatai. Nagrinėjant mokslinius šaltinius bei publicistinius straipsnius marihuanos gydomųjų savybių tematika buvo rastą šaltinių, jog marihuana gali padėti gydyti psichologinius susirgimus, įvairius infekcinius susirgimus; ši medžiaga taip pat gali būti naudojama kaip terapinė priemonė siekiant padėti pacientui greičiau reabilituotis po įvairių psichologinių bei fizinių traumų. Taipogi rasta duomenų, kad marihuanos komponentai gali padėti kovoje prieš COVID-19 infekciją. Publicistiniame straipsnyje „Clarification: is canabis cure for covid-19?“ minima, jog marihuanoje esantys komponentai THC(tetrahidrokanabinolis) bei CBD (kanabidiolis) slopina COVID-19 sukeltą citokinų audrą. Analizės metu taip pat rasta informacijos, jog Didžiojoje Britanijoje yra naudojamas vaistinis preparatas savo sudėtyje turintis tiek CBD, tiek THC „Nabiximols“ – jis skirtas gydyti neuropatiniam skausmui bei išsėtinei sklerozei. Mokslininkų teigimu, marihuanoje esantis komponentas CBD turi antibakterinių savybių, todėl gali būti vartojamas siekiant mažinti tuberkuliozės sukeliamus simptomus.

Išvados. Nors mokslininkai sutinka, jog marihuana turi gydomųjų savybių, mokslinių tyrimų, patvirtinančių medžiagą kaip reikšmingą vaistinį preparatą, trūksta.

Reikšminiai žodžiai: medicininė marihuana, gydymas, CBD, THC

Literatūra:

O’Brien C. 2020. Is Cannabis a cure for Covid-19. Prieiga internetu: https://prohibitionpartners.com/2020/08/20/clarification-is-cannabis-a-cure-for-covid-19/

Rosado, Joseph (2020). How and Why Marijuana Can Be an Effective Treatment for Tuberculosis. Prieiga internetu: https://www.marijuanadoctors.com/conditions/tuberculosis/

GYVENTOJŲ SKAIČIAUS KAITA EUROPOJE IR PASAULYJE

Sandra Radavičiūtė, doc. dr. Egidijus Skarbalius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Remiantis Eurostat duomenimis, Europos Sąjungos visuomenė senėja dėl ilgai užsitęsusio mažo gimstamumo ir vis ilgėjančios gyvenimo trukmės. Dėl to, kad ,,kūdikių bumo" karta priartėjo prie pensinio amžiaus. Sumažėjo ir darbingo amžiaus žmonių, o vyresnio amžiaus atstovų skaičius vis auga. Su tokiu sparčiu visuomenės senėjimu susiję ir socialiniai ir ekonominiai pakitimai turės itin didelį poveikį Europos Sąjungos tiek šalyse, tiek regionuose. Jie turi poveikį įvairioms politikos sritims pvz: mokyklinio amžiaus gyventojams, sveikatos priežiūrai, darbo jėgos struktūrai, valstybės finansams, socialinei apsaugai, socialinio draudimo klausimams. Tačiau, yra prognozuojama, jog pasaulyje, ypatingai Azijoje ir Afrikoje gimstamumas tik sparčiai didės, priešingai pagal prognozes, per dešimtmetį Japonijos ir Vakarų Europos šalyse populiacijos augimo rodikliai bus neigiami, dėl ypatingai žemų vaisingumo rodiklių.

Tikslas – išnagrinėti gyventojų skaičiaus kaitą ir jos poveikį visuomenei.

Metodika. Oficialios statistikos ir dokumentų analizė.

Rezultatai. Išanalizavus literatūrą, paaiškėjo, kad gyventojų skaičius pasaulyje sparčiai didės, tačiau jis augs tam tikruose žemynuose. Gyventojų skaičius daugiausia padidės Afrikoje ir Azijoje. Europos Sąjungoje priešingai – visuomenė senės ir kūdykių gimstamumas mažės. Gyventojų skaičiaus kaita atskirose šalyse labai skiriasi. Sparčiausiai gyventojų daugėja ekonomiškai silpnose šalyse, dėl gyventojų prasto išsilavinimo, o tai kelia aibę problemų ir dar labiau didina skurdą. Ekonomiškai stipriose šalyse gyventojų skaičius didėja labai lėtai, o kai kuriose šalyse žmonių netgi mažėja. Tokios tendencijos kelia problemų visai visuomenei.

Išvados. Gyventojų skaičius sparčiai didės ekonomiškai silpnesnėse šalyse. Šį neigiamą gyventojų pokyčio rodiklį lemia natūrali kaita – skirtumas tarp gyvų gimusių kūdykių skaičiaus ir mirties atvejų skaičiaus ir naigiamos natūralios kaitos (natūralus mažėjimas) – nustatoma, kai gyvų kūdykių gimsta mažiau nei registruojama mirties atvejų. Tokie rodikliai rodo, kad ekonomiškai stiprių šalių gyventojų skaičius lėtai didės arba mažės.

Reikšminiai žodžiai: gyventojų skaičius, kaita, Europa, pasaulis.

Literatūra:

Eurostat – statistics explained, 2013. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_statistics_at_regional_level/lt&oldid=152564#Region.C5.B3_demografin.C4.97_statistika

Gyventojų skaičiaus kaita žemynuose, visuomeninė geografija 2014. https://smp2014ge.ugdome.lt/mo/9kl_visuomenine_geografija/GE_DE_33/teorine_medziaga_2.html

Your key to European statistics, 2018.
https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-/database

IŠPLĖSTINĖS SLAUGOS PRAKTIKOS PLĖTROS GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS ANESTEZIJOS IR INTENSYVIOSIOS TERAPIJOS SLAUGYTOJŲ POŽIŪRIU

Domilė Rakauskaitė, prof. Aurelija Blaževičienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija, Slaugos ir rūpybos katedra

Ilgėjant gyvenimo trukmei, visuomenėje keičiasi sveikatos priežiūros poreikiai ir lūkesčiai. Kylant naujiems iššūkiams, 2015m. Lietuvoje sukurta dviejų metų trukmės Išplėstinės slaugos praktikos magistrantūros studijų programa, leidžianti slaugytojams plėsti savo kompetencijas vienoje iš trijų specializacijų ir įgauti daugiau profesinio savarankiškumo. Lietuvoje Išplėstinė slaugos praktika yra mažai nagrinėta tema, o plėtros galimybių vertinimas slaugytojų požiūriu anksčiau nebuvo atliktas.

Tikslas – įvertinti išplėstinės slaugos praktikos plėtros galimybes anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojų požiūriu.

Metodika. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninėje Kauno klinikose, anesteziologijos ir intensyviosios terapijos skyriuose atliktas kiekybinis tyrimas (2020 m. sausio mėn.), naudojant anketinės apklausos raštu metodą. Tyrimo instrumentas sudarytas tyrėjų, remiantis analizuota literatūra bei patvirtinta Lietuvos medicinos norma (MN160:2017). Tyrimo metu išdalinta 260 anketų, atsako dažnis – 83,1 proc. Tyrimui atlikti gautas LSMU Bioetikos centro leidimas *2018-11-19 Nr.BEC-ISP(M)-40.* Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant kompiuterinės programos statistikos paketą „SPSS/w 24.0“ ir MS Excel 2016 kompiuterinę programą.

Rezultatai. Didžioji dalis tyrime dalyvavusių slaugytojų teigė, jog jiems trūksta arba iš dalies trūksta profesinio savarankiškumo. Logistinės regresijos analizė atskleidė, kad daugiau nei šešis kartus didėja tikimybė, kad išaugs profesinio savarankiškumo poreikis, jeigu slaugytojas turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą (ŠS=6,63; p=0,002). Taip pat anesteziologijos skyriuje dirbantiems slaugytojams daugiau kaip keturis kartus didėja savarankiškumo darbe trūkumo tikimybė (ŠS=4,16; p=0,003) palyginus su dirbančiaisiais intensyviosios terapijos skyriuje. Ilgas darbo stažas bei skyriaus profilis taipogi padidiną noro tapti išplėstinės praktikos slaugytoju tikimybę (atitinkamai ŠS=3,92; ŠS=3,83).

Išvados. Didžiajai daliai slaugytojų trūksta profesinio savarankiškumo. Ilga darbo patirtis, įgytas aukštasis išsilavinimas bei skyriaus profilis skatina siekti Išplėstinės slaugos praktikos licencijos.

***Reikšminiai žodžiai*:** išplėstinė slaugos praktika, kompetencija, autonomiškumas.

Literatūra:

Lamb A., Martin-Misener R., Bryant Lukosius D., Latimer M. Describing the leadership capabilities of advanced practice nurses using a qualitative descriptive study. Nursing Open. 2018;5:400–413. [žiūrėta 2020 m. sausio 05 d.] Prieiga internetu: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/nop2.150.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2014 m. liepos 4 d. Nr. V-766 įsakymas „Dėl išplėstinės slaugos praktikos gairių patvirtinimo“. [žiūrėta 2018 m. spalio 19 d.] Prieiga internetu:https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6d17726007ac11e4879d8f5e8fec0fdf?jfwid=f4nne5gg2.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas. Dėl Lietuvos medicinos normos MN160:2017 „Išplėstinės praktikos slaugytojas“ patvirtinimo. 2017m. Liepos 7d. Nr.V-852. [žiūrėta 2018 m. spalio 26d.] Prieiga internetu: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/96b1d63166cf11e7a53b83ca0142260e.

VIRŠUTINIŲ GALŪNIŲ NEURODINAMINIŲ TECHNIKŲ POVEIKIS SKAUSMUI IR PETIES FUNKCIJAI ESANT PETIES ANKŠTUMO SINDROMUI: ATVEJO ANALIZĖ

Martynas Ramanauskas, Ignė Povilaitytė, Monika Pocienė
Klaipėdos valstybinė kolegija, Kineziterapijos ir grožio terapijos katedra

Peties sąnario ankštumo sindromas (PSAS) yra labai paplitęs. Jis išsivysto daugiau nei 16–21 procentų pasaulio gyventojų (Bačenskaitė ir kt., 2014). PSAS sąvoka apima platus peties sąnario patologijų, tarp kurių: tepalinio maišelio, sukamosios manžetės raumenų, raiščių, kapsulės uždegimas, C5-C6 nervinės šaknelės kompresija (Abdulla ir kt., 2015). Sutrikusios neurodinamikos gydymo technikos – tai tam tikri specifiniai judesiai, kuriuos taikant gali būti mažinamas mechaninis nervų sistemos jautrumas ar tam tikri nervų pažeidimai (Hengeveld ir kt., 2013). Siekiant sumažinti peties funkcijos sutrikimus, didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas sutrikusios neurodinamikos gydymui (Farrell ir kt., 2016).

Tikslas – Įvertinti viršutinių galūnių neurodinaminių technikų poveikį skausmui ir peties funkcijai esant peties ankštumo sindromui.

Metodika. 2019 m. kovo mėn. atliktas kokybinis tyrimas. Tyrimui įgyvendinti buvo atliktas pasyvus viršutinės galūnės (vidurinio, stipininio nervų) neurodinaminis ištyrimas (VGNT1, VGNT2), plaštakos griebimo jėgos testavimas, aktyvių žasto lenkimo, atitraukimo, išorinio ir vidinio sukimo judesių amplitudžių matavimai, vizualinė analoginė skalė (VAS). Tyrime dalyvavo vienas 52 metų tiriamasis, kuriam diagnozuotas peties ankštumo sindromas bei teigiamas viršutinės galūnės neurodinamikos sutrikimas. Tiriamajam taikytos pasyvios vidurinio bei stipininio nervų neurodinaminės technikos (1 kartą per dieną po 30 min, viso 10 dienų). Duomenys apdoroti Microsoft Office paketu. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Išanalizavus gautus tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad taikant viršutinių galūnių neurodinamines technikas padidėjo aktyvios žasto lenkimo (25º), atitraukimo (25º), išorinio (17º) ir vidinio sukimo (6º) judesių amplitudės, skausmas sumažėjo 5 balais pagal VAS, plaštakos statinė griebimo jėga padidėjo 5 kg. Pasyvi dilbio ištiesimo judesio amplitudė (VGNT1) padidėjo 50º, o žasto pasyvaus atitraukimo amplitudė (VGNT 2) padidėjo 35º.

Išvados

1. Peties skausmas ir sutrikusios peties funkcijos gali atsirasti sutrikus viršutinės galūnės neurodinamikai. Sutrikusi neurodinamika diagnozuojama palpacijos ir neurodinaminio testavimo technikomis, o gydoma nervų mobilizacinėmis technikomis. 2. Nustatyta, kad taikant viršutinių galūnių neurodinamines technikas esant peties ankštumo sindromui, aktyvios ir pasyvios žasto amplitudės padidėjo. 3. Nustatyta, kad taikant viršutinių galūnių neurodinamines technikas esant peties ankštumo sindromui, peties skausmas sumažėjo. 4. Nustatyta, kad taikant viršutinių galūnių neurodinamines technikas esant peties ankštumo sindromui, plaštakos griebimo jėga padidėjo.

Reikšminiai žodžiai: peties ankštumo sindromas, neurodinaminės technikos

Literatūra:

Abdulla Y., Southerst D. 2015. Is exercise effective for the management of subacromial impingement syndrome and other soft tissue injuries of the shoulder? A systematic review by the Ontario Protocol for Traffic Injury Management (OPTIMa). Manual Therapy, 20, 646 -656.Bačenskaitė, L., Jankauskytė, D. 2014. Kineziterapijos poveikis neįgaliųjų sportuojančių tinklinį sėdint, peties ankštumo sindromo gydymui. Profesinės studijos: teorija ir praktika, 14, 15-16.

Farrel K., Lampe K. 2016. Addressing neurodynamic irritability in a patient with adhesive capsulitis: a case report. Journal of Manual & Manipulative Therapy. 25 (1), p. 47-56.

Hengeveld E; Banks K. 2013. Maitland's Vertebral Manipulation: Management of Neuromusculoskeletal Disorders - Volume one. UK: Churchil Livingstone Elsevier. p. 139-69.

MEDIATORIUS SOCIALINIO DARBO PROFESINĖS VEIKLOS KONTEKSTE

Inga Raupienė, prof. dr. Vanda Kavaliauskienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Siekiant Lietuvoje įdiegti šeimos mediaciją, svarbu, kad apie šią paslaugą informaciją gautų visi, kas kreipiasi teisinės pagalbos dėl šeimyninių ginčų. Rengiant šeimos mediatorių programas ir šeimos mediatorius Lietuvoje, svarbu įtraukti socialinio darbo specialistus. Siekiant populiarinti šeimos mediaciją Lietuvoje reikalinga valstybės teikiama paslauga. Mediacijos procesas padeda geriau, nei tradicinės teisinės procedūros, patenkinti ginčo šalių, jų vaikų interesus. Siekiant tinkamai ir kokybiškai teikti mediatoriaus paslaugas reikalingas ne tik laikas, ištekliai, politinis pagrindas, valdžios institucijų, bet ir socialinių darbuotojų pasirengimas, įsitraukimas. Socialiniai darbuotojai atlieka svarbų vaidmenį vertindami vaiko, šeimos poreikius ir kitas aplinkybes, planuodami prevenciją, intervenciją. Lietuvoje vykstantys pokyčiai įstatyminėje bazėje, jų įgyvendinimas praktikoje keičiant visuomenės požiūrį, įtakoja socialinio darbuotojo profesinę veiklą, nes kintant darbo veiklos kontekstui – aplinkai, kurioje jis veikia, keičiasi darbo procesai, vaidmenys. Įtraukiant socialinį darbuotoją į mediatoriaus vaidmenį, specialistas neišvengiamai susiduria su profesionalumo iššūkiais. Specialistams svarbu suprasti, kaip atlikti profesinę veiklą šeimos gerovės sistemoje, siekiant užtikrinti jos gerovę įtraukiant mediatoriaus paslaugas.

Tikslas – atskleisti mediatoriaus vaidmenį socialinio darbo profesinės veiklos kontekste.

Metodika. 2019 m. gruodžio - 2020 m. sausio mėnesiais atliktas kokybinis tyrimas, naudojant pusiau struktūruoto interviu metodą. Tyrimo populiaciją sudarė socialiniai darbuotojai ir mediatoriaus statusą turintys specialistai Mažeikių rajone. Duomenys apdoroti pagal kokybiniam tyrimui keliamus reikalavimus. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Išanalizavus tyrimo duomenis, nustatyta, kad teisės aktuose išdėstyti reikalavimai yra racionalūs ir reikšmingi, bet nepaisant teigiamų pokyčių, socialiniams darbuotojams kyla įvairių baimių, sunkumų juos įgyvendinant praktikoje. Tai patvirtinta ir teoriškai (Leliūgienė, 2002), kad nepaisant paaštrėjusių santykių šeimoje, socialinis darbuotojas neturi teisės situaciją laikyti beviltiška, o šeimos problemų sprendimas – laisvo pasirinkimo, valios, pastangų, atsakingo pačių šeimos narių elgesio rezultatas. Nūdienos socialiniame darbe susiduriama su pastoviai kintančia aplinka, kur vykstantys pokyčiai verčia nuolat koreguoti profesinę veiklą, būti lankstiems, gebantiems prisitaikyti prie pokyčių, gerinantiems paslaugų kokybę ir plačiai išnaudojantiems savo intelektinį potencialą. Mediatoriaus vaidmens integracija į socialinio darbuotojo profesinę veiklą neatsiejama nuo specialisto vertybių, žinių ir įgūdžių.

Išvados. Šeimos mediacijoje siekiama apsaugoti sutuoktinių santykius nuo destruktyvios raidos, konflikto gilėjimo, abipusio įtarumo, nepasitikėjimo stiprėjimo bei sudaroma galimybė konstruktyviai bendradarbiauti ateityje. Vidinis socialinio darbuotojo persiorientavimas, susijęs su naujų požiūrių suvokimu, naujomis vertybėmis, naujų žinių ir įgūdžių įgijimu, sudaro galimybes realizuoti mediatoriaus vaidmenį profesinėje veikloje.

Reikšminiai žodžiai: mediacija, mediatorius, socialinio darbo profesinės veiklos kontekstas.

Literatūra:

https://www.ateitis.net/lt/temos/1267/.

Leliūgienė I. 2002. Socioedukacinio darbo įvairovė ir jos sąlygojamos metadologinės problemos. Kaunas. Technologija.

LAISVALAIKIU KALANETIKOS TRENIRUOTES LANKANČIŲ MOTERŲ MOTYVACIJOS FIZINIAM AKTYVUMUI RAIŠKA

Danguolė Razmaitė, doc. dr. Lauras Grajauskas, Raminta Linevienė
Šiaulių universitetas, Edukologijos institutas

Fizinis aktyvumas yra svarbus veiksnys visų amžiaus grupių asmenų fizinei, kognityvinei, funkcinei, sensomotorinei, psichosocialinei raidai. Dėl šiuolaikinės gyvensenos įtakos suaugusių žmonių fizinis aktyvumas yra labai sumažėjęs. Fizinės veiklos būdo pasirinkimas, turėtų būti individualus, atkreipiant dėmesį į kiekvieno žmogaus asmeninius poreikius ir lūkesčius. Viena iš fizinio aktyvumo veiklų, galinčių patenkinti daugybę sportuojančiųjų poreikių yra kalanetika. Svarbu pažymėti, kad atlikta nedaug tyrimų, kurie parodytų, ar atkreiptas dėmesys į tiriamųjų fizinio aktyvumo normų išpildymą pagal Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijas (Kalman et al., 2015). Dėl skirtingo fizinio aktyvumo normų išpildymo kalanetikos pratybas laisvalaikiu lankančių įvairaus amžiaus moterų motyvacijos ištyrimo, kyla aktualus *probleminis klausimas*: kaip skiriasi skirtingo fizinio aktyvumo moterų motyvacija fizinei veiklai?

Tikslas – nustatyti skirtingų fizinio aktyvumo grupių, kalanetikos pratybas lankančių moterų, motyvacijos sportavimui laisvalaikiu raiškos ypatumus.

Metodika. Tyrime dalyvavo 66 moterys 2–3 kartus per savaitę lankančios kalanetikos pratybas. Respondenčių amžius varijavo nuo 18 iki 50 metų. Apklausos žodžiu metu, po diskusijos apie fizinį aktyvumą, respontentės turėjo save priskirti vienai iš dviejų grupių: Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) fizinio aktyvumo rekomendacijų nesiekiančios (N = 25) ir PSO fizinio aktyvumo rekomendacijas siekiančios ar viršijančios (N = 41). Vėliau tiriamosios užpildė sportavimo motyvų aprašo lietuvišką versiją (Grajauskas & Razmaitė, 2019). Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Tyrimu nustatyta, kad *rekreacijos ir emocinių* motyvų grupėje svarbiausi motyvai abiejų grupių tiriamosioms buvo rekreacijos motyvai, o mažiausiai svarbūs – iššūkio motyvai. Reikšmingi tarpgrupiniai skirtumai ($p < 0,05$) nustatyti tik vienoje, rekreacijos motyvų, skalėje. *Socialinių* motyvų grupėje svarbiausi motyvai abiejoms tiriamųjų grupėms buvo socialinio pripažinimo motyvai, o mažiausiai svarbūs – varžymosi. Reikšmingi tarpgrupiniai skirtumai nebuvo nustatyti nei *sveikatos* nei *kūno išvaizdos* motyvų grupių skalėse. *Fizinių galių lavinimo(-si)* motyvų grupėje svarbesni abiejoms tiriamųjų grupėms buvo jėgos / ištvermės lavinimo, bei vikrumo / lankstumo lavinimo motyvai. Nustatyta, kad fiziškai aktyvesnėms, kalanetikos pratybas lankančioms moterims, šie motyvai svarbesni ($p < 0,05$).

Išvados. Fiziškai aktyvesnėms, kalanetikos pratybas lankančioms, moterims ženkliai svarbesni rekreacijos, jėgos / ištvermės bei vikrumo / lankstumo lavinimo motyvai.

***Reikšminiai žodžiai*:** laisvalaikio fizinis aktyvumas, kalanetika, motyvacija sportavimui ir fiziniam aktyvumui

Literatūra:

Grajauskas L., Razmaitė D. 2019. Lietuviškos Sportavimo motyvų aprašo versijos kai kurios psichometrinės charakteristikos. Sporto mokslas, 2 (96), p. 3-7.

Kalman M., Inchley J., Sigmundova D., Iannotti R. J., Tynjälä J. A., Hamrik Z., & Bucksch J. 2015. Secular trends in moderate-to-vigorous physical activity in 32 countries from 2002 to 2010: a cross-national perspective. The European Journal of Public Health, 25 (2), p. 37-40.

VYDŪNO KELIU: MORALINĖS VERTYBĖS IR SOCIALINĖ INŽINERIJA KAIP GEROVĖS VALSTYBĖS KŪRIMO INSTRUMENTAS

doc. dr. Edvardas Rimkus[*]
Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Filosofijos ir kultūros studijų katedra

Vydūnas, lietuvių tautos gynėjas ir lietuviškumo puoselėtojas, savo darbuose ypač akcentavo moralines vertybes suprasdamas jas kaip tautos gerovės ir valstybės pažangos sąlygą. Pranešime, remiantis šiuo vydūnišku filosofiniu požiūriu, nagrinėjami šiuolaikiniai moralinių vertybių diskursai, siejant juos su gerovės valstybės kūryba ir socialinėmis technologijomis. Gerovės valstybė kuriama įgyvendinant įvairius socialinės inžinerijos projektus, kurie nukreipti į visuomenės segmentų – įvairių institucijų sukūrimą, panaikinimą, reformavimą/modifikavimą, o taip pat ir į opių socialinių problemų sprendimą (žmogaus teisių užtikrinimo, švietimo sistemos, sveikatos apsaugos sistemos, alkoholizmo, savižudybių, skurdo, emigracijos ir kt. problemos). Kalbant apie šiuos socialinės inžinerijos (K. R. Popper) projektus iškyla probleminiai klausimai: ar jų vykdymas gali būti paremtas tik technokratinėmis kompetencijomis (H. Schelsky) – specifinių/ekspertinių žinių pritaikymu? Ar vaidina ir kokį vaidmenį socialinės inžinerijos projektuose atlieka moralinės, teisinės, politinės, kultūrinės ir kitokios vertybės? Kiek bendrąja prasme aksiologinė prieiga prie socialinės inžinerijos projektų gali būti priešpastatyta technokratiniam šių projektų vykdymui?

Tikslas: nustatyti kiek socialinės inžinerijos projektai, nukreipti į gerovės valstybės kūrimą, gali būti redukuoti į technokratinį socialinių problemų sprendimą ir kiek šiuose projektuose svarbios išlieka vertybinės pozicijos – moralinės, teisinės ir kt. normos.

Metodika: mokslinės literatūros analizė (teorijų lyginimas, kritika, sintezė).

Rezultatai. Nustatyta, jog įgyvendinant socialinės inžinerijos projektus reikalinga interdisciplininė prieiga tiek reformuojant socialines institucijas, tiek sprendžiant opias socialines problemas. Reikalingas įvairių mokslo ir technologijos sričių ekspertų bendradarbiavimas, o taip pat bendražmogiškųjų vertybių refleksija, kuri peržengia siauros profesinės/ekspertinės kompetencijos rėmus.

Išvados. Moralinės vertybės yra integrali socialinės inžinerijos projektų dalis. Technokratiniai metodai turi būti papildyti vertybine dimensija, kurios ignoravimas galėtų reikšmingai neigiamai paveikti socialinės inžinerijos projektų įgyvendinimą, nulemti jų nesėkmę.

Reikšminiai žodžiai: gerovės valstybė, socialinė inžinerija, vertybės, technokratija, Vydūnas.

Literatūra:

Bergh, A. 2020. Hayekian welfare states: explaining the coexistence of economic freedom and big government. Journal of institutional economics. Volume: 16 Issue: 1 Pages: 1-12.

Popper K. R. 1998. Atviroji visuomenė ir jos priešai. Vilnius: Pradai.

Schelsky H. 1998. Žmogus ir visuomenė technikos gniaužtuose. Technikos filosofijos įvadas. Sudarė J. Mureika. Vilnius: Alma litera.

Thane, P. 2020. The Origins of the British Welfare State. Journal of interdisciplinary History. Volume: 50 Issue: 3, Pages: 427-433.

Vydūnas. 1937. Tautiškos sąmonės apsiniaukimas ir giedrėjimas. Akademikas, Nr. 10.

[*] humanitarinių mokslų (filosofija) daktaras. Moksliniai interesai: mokslo filosofija, logika, technikos filosofija, socialinė filosofija, filosofijos istorija. El. p.: edvardas.rimkus@vgtu.lt

PARKINSONO LIGA SERGANČIŲ ASMENŲ PUSIAUSVYROS BEI EISENOS RODIKLIŲ KAITA TAIKANT INSTRUKTAVIMO BALSU TECHNIKĄ

Indrė Rudžionytė, prof. dr. Eglė Lendraitienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija, Slaugos fakultetas, Reabilitacijos klinika

Parkinsono liga (PL) - lėtai progresuojantis neurodegeneracinis sutrikimas, apimantis daugelį neuroanatominių sričių, atsirandantį dėl genetinių ir aplinkos veiksnių sąveikos ir pasireiškiantis įvairiais simptomais [2]. PL serga 180 iš 100000 asmenų, tai būdinga tokioms šalims, kai didėjant amžiui, didėja ir sergamumas [1]. Prognozuojama, kad dėl padidėjusios gyvenimo trukmės PL sergančių pacientų, vyresnių nei 50 metų skaičius iki 2030 m. padvigubės visame pasaulyje [3].

Tikslas - įvertinti Parkinsono liga sergančių asmenų pusiausvyros bei eisenos rodiklių kaitą taikant instruktavimo balsu techniką.

Metodika. Tyrimas buvo atliekamas 2019.04.01 - 2019.07.01. Visiems pacientams buvo sudaryta kineziterapijos programa, kurios metu taikoma instruktavimo balsu technika. Tyrime dalyvavo 20 pacientų sergančių PL, kurie priklauso Lietuvos Parkinsono ligos draugijos Kauno skyriui. Duomenų analizė atlikta naudojantis IBM SPSS 22.0 programine įranga.

Rezultatai. Fullertono pusiausvyros testo rezultatas prieš tyrimą buvo 21,1±3,92, o po tyrimo 29,65±4,21. Thera – trainer pusiausvyros aparato svyravimų atlikimo laikas prieš tyrimą buvo 21,5(15:27; 21,8) s., o po tyrimo 19(12:24; 18,95)s. Biodex pusiausvyros aparatu analizuotų svyravimų pirmyn/atgal kryptimis rezultatas buvo 2,2 (1,6:3,7; 2,38), o po tyrimo 1,5(1:2,8; 1,59). Bendras Tinetti testo rezultatas prieš tyrimą buvo 18,5(9:24; 17,2), o po tyrimo 27 (17:29; 25,75). Lyginant kompiuterizuotos eisenos vertinimo ir treniravimo sistemos „Zebris" ėjimo greičio ($t(19)=-6,254$; $p<0,001$), žingsnio ritmo ($t(19)=-6,321$; $p<0,001$), žingsnio ilgio ($t(19)=-6,53$; $p<0,001$), žingsnio pločio ($t(19)=-11,978$; $p<0,001$) rezultatus prieš ir po tyrimo, nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas. DEI rezultatai prieš tyrimą buvo 14,3±3,03, o po tyrimo 19±2,36. „Stotis ir eiti" rezultatai prieš tyrimą buvo 13,45±3,05s., o po tyrimo 12,05±2,76s. Atlikus eisenos ir pusiausvyros rezultatų sąsajų analizę, nustatytos statistiškai reikšmingos sąsajos: stipri tiesioginė koreliacija tarp Tinetti eisenos ir pusiausvyros testo rezultatų ($r=0,77$; $p<0,001$); vidutinio stiprumo tiesioginė koreliacija tarp Tinetti eisenos ir Fullertono pusiausvyros testų ($r=0,607$; $p=0,005$).

Išvados. Taikant kineziterapiją Parkinsono liga sergantiems asmenims pagerėjo pusiausvyra. Po kineziterapijos taikymo pagerėjo Parkinsono liga sergančiųjų eisena. Vertinant sergančiųjų Parkinsono liga pusiausvyros ir eisenos sąsajas nustatyta, kad pusiausvyra susijusi su eisena.

Reikšmingi žodžiai. Parkinsono liga, PL paplitimas

Literatūra:

Endzinienė M, Jurkevičienė G, Laučkaitė K, Mickevičienė D, Obelienė D, Petrikonis K, et al. Neurologijos pagrindai. 2017. 239 p.

Reich SG, Savitt JM. Parkinson's Disease. Med Clin North Am. 2019;103(2):337–50.

Tysnes OB, Storstein A. Epidemiology of Parkinson's disease. J Neural Transm. 2017;124(8):901–5.

VYDŪNAS IR VAIŽGANTAS – TAUTINIO ATGIMIMO IR DVASINĖS KULTŪROS SKLEIDĖJAI

Virginija Ruškienė[*]
Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjunga, Lietuvos menų mėgėjų asociacija „Branduma“

2018 metais minėjome Vydūno 150 metų jubiliejų, o 2019 metais – Vaižganto 150-ąsias sukakties metines. Šios dvi ryškiausios XX amžiaus asmenybės skleidė lietuvybę, ugdė visuomenėje tautinę savimonę, moralę ir tvirtumą, kvietė kiekvieną prisidėti prie tautos kultūros augimo ir skaidrėjimo, atsigręžti į savo esmę, būti dvasinės kultūros reiškėjais, gražesnio pasaulio kūrėjais. Tautos šviesuoliai tikėjo Lietuvos laisve ir savo straipsniais žadino lietuvių sąmoningumą, siekė, kad tauta suvoktų savo būties prasmę, priartėtų prie tikrojo žmoniškumo, kad būtų dvasiškai laisvi ir gyventų laisvoje šalyje. Vaižgantas rašė: „Mylėdamas Lietuvą, myliu Laisvę, kurią tegali man laiduoti nepriklausoma šalis, mano Tėvynė. Tik nepriklausomoje valstybėje gali skleistis žmogaus proto ir sielos pajėgos.“ Vydūnas teigė: „Kiekvienam tautos vaikui priderėtų mąstyti apie tai, kam mūsų tauta nebepriklausoma, kam jis pats nebeverčiamas svetimiems vergauti, kam suteikta jam ir visai tautai laisvė“. Vydūnas ir Vaižgantas buvo bendraamžiai, tikros ir gilios meilės Lietuvai skleidėjai. Vydūnas kaip mąstytojas, regėtojas, aktyvus lietuvių kultūros veikėjas ir tautos mokytojas buvo itin savita, spalvinga asmenybė, daug kuo primenanti Juozą Tumą-Vaižgantą. Vaižgantas labai vertino Vydūno kūrybą, bet jos tartum prisibijojo. „Kiek aš tų recenzijų esu prirašęs! O apie Vydūną, rodos, dar nesu taręs nė vieno žodžio, nors visus jo veikalus skaitęs. Nedrįstu, ir tiek. Nemoku ir šią štai knygą recenzuoti“, – rašė pristatydamas eseistikos knygą „Tautos gyvata“, išleistą „Rūtos“ 1920 metais.

Tikslas. Vydūno ir Vaižganto dvasinio ryšio atskleidimas ir nušvietimas.

Metodika. Vydūno ir Vaižganto veikalų analizė.

Rezultatai. Rašytojo, publicisto ir dramaturgo Juozo Tumo-Vaižganto kūryba buvo aukštai įvertinta pirmosios Lietuvos Respublikos vadovų, valstybės ir bažnyčios. Juozas Tumas-Vaižgantas buvo apdovanotas Gedimino antrojo laipsnio ordinu (1928), Vytauto Didžiojo antrojo laipsnio ordinu (1932), Trijų žvaigždžių antrojo laipsnio ordinu (Latvija). Vydūnas buvo palankiai įvertintas už mokslinės, kultūrinės ir visuomeninės veiklos sričių darbus. 1925 m. tapo pasaulinės rašytojų sąjungos PEN klubo garbės nariu, 1928 m. – Lietuvos universiteto (nuo 1930 m. – Vytauto Didžiojo universitetas) filosofijos garbės daktaru. 1931 m., įkūrus Prūsų lietuvių draugijų tarybą, tapo jos pirmininku, o 1933 m. išrinktas Lietuvių rašytojų draugijos garbės nariu. 1940 metais Vydūnas buvo pristatytas Nobelio premijai, tačiau dėl prasidėjusio Antrojo pasaulinio karo literatūrinė Nobelio premija tais metais nebuvo skiriama.

Išvados. Vydūnas ir Vaižgantas – Lietuvos šviesuoliai, nuveikę didžiulius darbus kultūrinėje veikloje, ugdant tautiškumą ir pilietiškumą. Jų kūrybinis palikimas labai svarbus ateinančioms kartoms, keliant dvasinį tautos lygį, etninę kultūrą, puoselėjant pažangiąją ir kūrybingąją visuomenę bei ugdant jos sąmoningumą.

Reikšminiai žodžiai: Vydūnas, Vaižgantas, kultūrinė veikla, Tėvynės meilė.

Literatūra:

Augutis J., Brėdikis J. ir kt. 2018. Vydūnas – mūsų epochos šviesulys. Kaunas: M. Čepulio firma. 224 p.
Šiaudytis V., Augutis J. ir kt. 2019. Vydūno idėjos – patikrintos laiko. Kaunas: M. Čepulio firma. 244 p.

[*] Kūrybinės raiškos asociacijos „Kauno branduma“ vicepirmininkė. El. p.: virginija.ruskiene@gmail.com

ATEITIES PROJEKCIJŲ PARALELĖS: TĖVŲ, AUGINANČIŲ AUTIZMO PALYTĖTUS VAIKUS, NARATYVAS

Diana Saveikienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sveikatos tyrimų ir inovacijų mokslo centras

Jaunuoliai, turintys negalių, yra viena jautriausių visuomenės grupių, nes patiria diskriminaciją dėl neįgalumo stereotipų, segregaciją darbo rinkoje ir švietimo sistemoje. Tai pripažįsta tarptautinės žmogaus teisių ir negalės srityje veikiančios organizacijos, ši problema įvardyta negalią turinčių asmenų teises ginančiuose dokumentuose, atsiskleidžia Lietuvos ir užsienio mokslininkų tyrimuose. Autizmo sutrikimas laikomas vienu labiausiai komplikuotų vaiko raidos sutrikimų, paveikiantis ne tik vaiko intelektinius, socialinius gebėjimus, bet ir visos šeimos gyvenimą. Šiame pranešime siekiama atskleisti tėvų, auginančių autizmą turinčius vaikus, požiūrį į vaikų ateitį naratyvo pasakojimuose.

Tikslas – atskleisti tėvų, auginančių autizmą turinčius vaikus, požiūrį į vaikų ateitį. naratyvo pasakojimuose.

Metodika. Siekiant atskleisti tėvų subjektyvias patirtis, pasirinktas kokybinis naratyvinis tyrimas.

Rezultatai. Tyrime dalyvavo 4 tėvai (vyrai), šeimoje auginantys vaiką, turintį autizmo diagnozę. Lyginant tyrimo dalyvių pasakojimus, išryškėjo tarpusavyje susiję komponentai, sudarantys tėvų požiūrio į vaiko ateitį naratyvą. Išskirtos keturios naratyvo reikšmės - artima ateitis, papildomas ugdymas, išsilavinimas, tolesnė ateitis.

Išvados. Autizmas plinta globaliu mastu ir paveikia vis daugiau asmenų, jis neturi jokių apribojimų lyties, rasės, socialinio sluoksnio ar kitais žmogaus identifikacijos aspektais. Tai skatina kurti naujas teorijas ir moksliškai tirti autizmo plitimą. Autizmas – tarpdisciplininis reiškinys, čia būtini plataus spektro moksliniai tyrimai. Rekonstruoti tėvų, auginančių autizmą turinčius vaikus naratyvai neprieštarauja mokslinėje literatūroje aptiktiems veiksniams, juos praplečia individualia patirtimi, išgyvenimais. Tėvų pasakojimai atskleidė tarpusavyje susijusius komponentus, kurie sudaro tėvų požiūrio į vaiko ateitį naratyvą: artima ateitis, papildomas ugdymas, išsilavinimas, tolesnė ateitis.

Tyrimas atskleidė šeimos socialinę ir emocinę reikšmę, kartu aktualizuojant tai, kad vaiko negalia daro įtaką visos šeimos socialiniam dalyvavimui ir lemia kompleksinės pagalbos visai šeimai reikšmę.

Literatūra:

Baranauskienė, I., Ruškus, J. 2004. Neįgaliųjų dalyvavimas darbo rinkoje: profesinio rengimo ir profesinės adaptacijos sąveika. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Creswell, J. W. 2017. Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches. Sage Publications.

Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM–5) 2013, American Psychiatric Association.

Hamilton, L. M., Rimland, B. 2000. Facing Autism: Giving Parents Reasons for Hope and Guidance for Help. Colorado Springs: WaterBrook Press.

Riessman, C. K. 2008. Narrative Methods for Human Sciences. Los Angeles, CA: Sage Publications.

Runswick-Cole, K., Mallett, R., Timimi S. (Editors) 2016. Re-Thinking Autism: Diagnosis, Identity and Equality. London: Jessica Kingsley Publishers.

KALORIJŲ RIBOJIMAS AR KALORIJŲ RIBOJIMAS SU ŠALČIO STIMULU: KURI STRATEGIJA EFEKTYVESNĖ MAŽINANT SVORĮ?

Justina Sergejeva, Darius Narbutas, dr. Rima Solianik
Lietuvos sporto universitetas, Sporto mokslo ir inovacijų institutas

Įvadas. Mažos energijos sąnaudos, Müller et al (2016) teigimu, yra vienas iš svorio priaugio rizikos veiksnių. Energijos sąnaudas gali padidinti ne tik ūmus kalorijų apribojimas, bet taip pat ir stimulas šalčiu (Westerterp, 2017; Celi et al, 2010; Zauner et al, 2000). Tačiau lyg šiol nebuvo tirta, ar šios intervencijos negali veikti sinergiškai ir paskatinti didesnę riebalų oksidaciją ir svorio mažėjimą.

Tikslas. Nustatyti, ar badavimo taikymas su šalčiu yra efektyvesnė strategija didinant riebalų oksidaciją ir mažinant kūno masę.

Metodika. Keturiolika, 18-34 metų amžiaus tiriamųjų dalyvavo keturiose tyrimo dalyse, kurios buvo parenkamos atsitiktiniu būdu: 2 dienų badavimas, leidžiant gerti tik vandenį; 2 dienų badavimas su šalčio stimulu (du kūno vėsinimai 14º C vandenyje); šalčio stimulas; įprasto kaloringumo dieta. Tyrimo metu buvo vertinama svorio, riebalų oksidacijos ir energijos sąnaudų kaita. Tyrimo duomenys apdoroti Microsoft Word 2010 ir SPSS 21 kompiuterinėmis programomis. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Lyginant su kontroline grupe nustatyta, kad tiek ūmus kalorijų apribojimas, tiek jo kombinacija su šalčio stimulu, efektyviai sumažina kūno svorį ($p < .05$), padidina energijos sąnaudas ir riebalų okidaciją ($p < .05$), bet skirtumų tarp šių strategijų nebuvo nustatyta. Tuo tarpu dvi kūno vėsinimo procedūros neturėjo reikšmingos įtakos kūno svoriui, energijos sąnaudoms ir riebalų oksidacijai.

Išvados. Kalorijų ribojimas su šalčio stimulu nėra efetyvesnė priemonė negu vien kalorijų ribojimas, siekiant mažinti kūno svorį.

Reikšminiai žodžiai: badavimas, vėsinimas, kalorijų ribojimas, svorio mažinimas

Literatūra:

Müller M. J., Enderle J., & Bosy-Westphal A. 2016. Changes in Energy Expenditure with Weight Gain and Weight Loss in Humans. Current obesity reports, 5(4), 413–423. https://doi.org/10.1007/s13679-016-0237-4.

Zauner C., Schneeweiss B., Kranz A., Madl C., Ratheiser K., Kramer L., Roth E., Schneider B., & Lenz K. 2000. Resting energy expenditure in short-term starvation is increased as a result of an increase in serum norepinephrine. The American journal of clinical nutrition, 71(6), 1511–1515. https://doi.org/10.1093/ajcn/71.6.1511.

Celi F. S., Brychta R. J., Linderman J. D., Butler P. W., Alberobello A. T., Smith S., Courville A. B., Lai E. W., Costello R., Skarulis M. C., Csako G., Remaley A., Pacak K., & Chen K. Y. 2010. Minimal changes in environmental temperature result in a significant increase in energy expenditure and changes in the hormonal homeostasis in healthy adults. European journal of endocrinology, 163(6), 863–872. https://doi.org/10.1530/EJE-10-0627

Westerterp K. R. 2017. Control of energy expenditure in humans. European journal of clinical nutrition, 71(3), 340–344. https://doi.org/10.1038/ejcn.2016.237

STABILIZAVIMO PRATIMŲ POVEIKIS JUOSMENINĖS NUGAROS DALIES SKAUSMUI

Viktoras Simanavičius, Monika Kasiliauskaitė, Rima Radžiuvienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas,
Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra, Lietuva

Lėtinis juosmeninės nugaros dalies skausmas yra viena didžiausių sveikatos problemų visame pasaulyje, kuri vargina įvairaus amžiaus, abiejų lyčių, visų etninių grupių ir skirtingų profesijų žmones. Mokslinės literatūros duomenimis remiantis, matome, kad mechaniniu juosmeninės stuburo dalies skausmu dažniausiai yra vadinami skausmai, jaučiami juosmeninėje stuburo dalyje, kuriuos labai dažnai lemia stuburo degeneracinės ligos.

Tikslas - įvertinti stabilizavimo pratimų poveikį juosmeninės nugaros dalies skausmui.

Metodika. Darbui atlikti buvo naudotas kiekybinis tyrimo metodas. Tiriamąjį kontingentą sudarė 7 asmenys, kurie atitiko įtraukimo į tyrimą kriterijus. Jų amžius buvo nuo 50-60 metų. Tyrimo pradžioje buvo vertinamas pacientų skausmo intensyvumas ir skausmo įtaka pacientų funkcinės būklės pokyčiams. Po to individualiai kiekvienam pacientui buvo sudaryta stuburo stabilizavimo pratimų programa. Pacientai mokomi kaip taisyklingai atlikti pratimus namuose. Sudaryti pratimai buvo vykdomi trisdešimt dienų po du kartus dienoje namuose ir tris kartus per savaitę su kineziterapeutu, kuris pacientus kontroliuodavo ir mokydavo. Tyrimo pabaigoje buvo atliekamas pakartotinis vertinimas VAS, Roland Morris klausimynu ir Pitsburgo miego kokybės indeksu.

Rezultatai. Po taikytos stuburo stabilizavimo pratimų programos pacientams sumažėjo skausmo intensyvumas nuo stipraus skausmo iki nestipraus. Pacientams, sergantiems juosmeninės stuburo dalies degeneracinėmis ligomis sumažėja ne tik skausmas, bet pagerėja jų funkcinė būklė, o jai gerėjant kartu pagerėja ir pacientų miego ir su ja susijusi gyvenimo kokybė. Išanalizavus gautus rezultatus matome, kad po stuburo stabilizavimo programos mažiau pacientų keičia kūno padėtį tik dėl to, kad juosmeniui būtų patogu. O remiantis Pitsburgo miego kokybės klausimyno rezultatais galima teigti, kad stuburo stabilizavimo pratimų programa daro teigiamą įtaką pacientų miego kokybei, nes po taikytų pratimų pagerėjo miego kokybės vertinimas.

Išvados.

1. Įvertinus juosmeninės nugaros dalies skausmo intensyvumą pacientams, sergantiems juosmeninės nugaros dalies degeneracinėmis ligomis, nustatyta, kad stuburo stabilizavimo programa turėjo teigiamos įtakos pacientų skausmo mažinimui.
2. Nustatyta, kad skausmas įtakoja pacientų funkcinės būklės dinamiką, nes mažėjant skausmui gerėjo pacientų funkcinė būklė po taikytos kineziterapijos programos.
3. Įvertinus pacientų miego ant nugaros ir vertimosi lovoje funkcijas, buvo nustatyta, kad tai yra aktuali problema, nes 4 iš 7 įvardijo šią problemą. Tačiau po taikytos stuburo stabilizavimo programos tiriamieji geriau vertino savo miego kokybę.

***Reikšminiai žodžiai*:** juosmeninės nugaros dalies skausmas, stuburo stabilizavimo pratimai.

Literatūra:

Meščeriakova V., Šinkariova L. 2012. Lėtinio nugaros skausmo įtakos žmogaus gyvenimui ir skausmo įveikos strategijų ryšys, atsižvelgiant į skausmo trukmę. International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach, 10, p.47-70.

Miliauskė R., Varnienė L., Dudonienė V. 2013. 9-12metų moksleivių funkcinio liemens nestabilumo, nugaros skausmo ir nuovargio sąsajos. *Reabilitacijos mokslai: slauga, kineziterapija, ergoterapija.* Nr.1(8), p. 13-20.

12-13 METŲ FUTBOLININKŲ VIKRUMO IR GREITUMO RODIKLIŲ ANALIZĖ

Vitalijus Siniavskis, doc. dr. Asta Budreikaitė, lekt. Asta Tutlienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Futbole pagrindiniai veiklos tikslai yra įgyti pranašumą prieš varžovą aikštėje ir laiku atlikti tikslius judesius (Botagariev, Aytkhozhin, 2016). Vis dažniau pastebima, kad dėl pagerėjusios jaunųjų žaidėjų mokymo kokybės, o taip pat dėl to, kad fizinio rengimo treniruotės pradėtos vykdyti atsižvelgiant į vaikų amžių, remiantis moksliniais ir metodologiniais nurodymais (Benezet, Hasler, 2016).

Tikslas – Ištirti 12-13 metų futbolininkų vikrumo ir greitumo fizines ypatybes.

Metodika. Norint išsiaiškinti 12-13 metų futbolininkų greitumo ir vikrumo fizinių ypatybių rodiklius buvo pasirinkti šie metodai: 1) mokslinės literatūros analizė; 2) testavimas; 3) statistinė analizė. Taikyti šie testai: greitumui – 20 m bėgimas iš vietos (Simsek et al., 2014), 30 m bėgimas iš vietos (Kazakevičius ir kt., 2006), 30 m bėgimas iš eigos (Kazakevičius ir kt., 2006) ir vikrumui – Illinois vikrumo testas (Saygin et al. 2015), T-Test vikrumo testas (Carlos Leon-Carlyle, 2008). Tyrimo duomenys apdoroti Microsoft Word 2010 ir SPSS 21 kompiuterinėmis programomis. Siekiama palyginti Klaipėdos futbolo mokyklos 12-13 metų jaunųjų futbolininkų testų rezultatus su kitų šalių tokio pat amžiaus rezultatais. Taikytas Stjudento t kriterijus – vienos imties testas. Skirtumai laikomi statistiškai reikšmingais, kai $p<0,05$.

Rezultatai. Klaipėdos jaunųjų futbolininkų greitumo testų rezultatai yra prastesni palyginus su kitų šalių rezultatais. Vikrumo testų rezultatai yra geresni už Turkijos Mugla miesto futbolininkų rezultatus, tačiau šiek tiek prastesni už Kanados Thunder Bay miesto futbolininkų rezultatus.

Išvados. Nustatyta, kad Klaipėdos futbolininkų rezultatai yra geresni tik su Turkijos, Mugla miesto megėjų futbolininkų rodikliais. Todėl treneris turėtų daugiau dėmesio skirti ugdant šias fizines ypatybes, nes greitumas ir vikrumas yra vienos svarbiausių fizinių ypatybių futbole.

Reikšminiai žodžiai: futbolininkų greitumo, vikrumo rodikliai

Literatūra:

Benezet J. M., Hasler H. 2016. *Youth football*. FIFA Education and Technical Development Department. Switzerland: Galledia AG, Berneck.

Botagariev T., Aytkhozhin A. 2016. Problems in forming professional competences of football managers under integrated trainings conditions in higher education settings: a review. *Sport Science*, 2(84), p. 2-9.

Carlyle C.L. 2008. *Reliability and Validity of a New Test of Agility in Male Soccer Players*. Lakehead University. Thunder Bay. Canada.

Kazakevičius R., Labutis J., Statkevičius R. 2006. *Futbolas. Istorija, teorija, didaktika.* Kaunas: LKKA.

Saygin O., Goral K., Celylan I.H., Karacabey S. 2015. Investigation of agility performance on 10-12 years soccer players. *International Journal of Human Sciences*. Volume: 12, Issue: 2, p. 1911-1917.

Simsek E., Aktug Burak Z., Celenk C., Yilmaz T., Top E., Kara E. 2014. The Evaluation of the Physical Characteristics of Football Players at the Age of 9-15 in Accordance With Age Variables. *International Journal of Science Culture and Sport*. July. Special Issue 1, p. 460-468.

SOCIAL SUPPORT FOR THE VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE: ASPECTS OF SOCIAL WORK

Nirbhay Singh, prof. dr. Elvyra Acienė
Klaipeda University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work

Domestic Violence in close environment is a topical issue in society both in Lithuania, India and around the world. Violence is very widespread and highly rooted in social relationships, but even so far, many people believe that domestic violence is a personal problem. Violence in the family was even considered to be something acceptable under certain conditions what a man can do to a woman (Venis & Horton, 2002).

Domestic violence does not depend on social status, religion, sexual orientation or ethnic origin. (National Strategy for the Eradication of Violence against Women, 2013)

The aim: to analyse possibilities of social support for victims of domestic violence in the context of social work.

Methodology: Social construction of reality, theory of social roles, social cognitive aggression theories. These theories make possibility to evaluate the phenomenon of domestic violence and to construct the social support for victims of domestic violence in the context of social work. Analysis of scientific literature, documents and quantitative research (questionnaire) revealed that methodological approaches were properly selected.

Results: After theoretical analyses of scientific literature and documents we are able to state that main reasons of domestic violence are power of control over victims by blocking communications, economic assets, etc. Empirical research shows that the problem of domestic violence is at large-scale and present. As it is an issue in our society as well as it is a public health issue. The research shows what types of aspects like empathy, active listener, professionalism and in what way like friendliness and in order to identify cases of domestic violence anonymity must to be maintained.

Conclusions. According to Witt et al. (2018), Domestic violence is one of the most common issues social workers come across. 97% of the respondents think that domestic violence in one of the primary issue in the social work field. But their role is often not fully understood outside the social work sector. Social workers have worked with victims of domestic violence for years - in the courts, social services, accident and emergency, and in refuges. But their role in helping victims and families is still not well understood.

Social workers are skilled at engaging with the whole family and are able to link the experiences of every member of that family - the victim, the perpetrator and the children.

Key words: abuse, abuse in close environment, social work, social support.

References:

Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence. Council of Europe, 2011. [Accessed: 26/10/2019] Address: https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/the-convention-in-brief#{%2211642062%22:[0]}

The Law of the Republic of Lithuania on Protection against Domestic Violence, 26 May 2011, No XI-1425. [Accessed: 23/11/2019] Address: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.410975

June K., Katherine V.W. 2012. Social Worker Interventions in Situations of Domestic Violence: What We Can Learn from Survivors' Personal Narratives? British Journal of Social Work, 42(7).

Laing L., Humphreys C., Cavanagh K. 2013. Social Work and Domestic Violence: Developing Critical and Reflective Practice. SAGE Publications Inc, ISBN13 9781412919234

INOVATYVŪS SPRENDIMAI KLAIPĖDOS MIESTO TURIZMO SEKTORIUJE

Mingailė Skruibytė, lekt. Jurgita Raišutienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Turizmas yra vienas greičiausiai augančių pramonės šakų visame pasaulyje. Inovatyvių paslaugų ir produktų kūrimas šiuo metu yra viena iš dažniausiai nagrinėjamų temų mokslo bei turizmo praktikoje. Pasak D. Gavelytės ir R. Navickienės (2013), turizmo versle svarbiausias tikslas – išlikti konkurencingam, o vienas iš konkurencingumą padedančių didinti veiksnių yra inovacijų taikymas, paslaugų kūrimas. Visa turizmo istorija nužymėta inovacijų. Produktai ir procesai turizmo sektoriuje nuolat modifikuojami. Naujovės turizmo sektoriuje mažai skiriasi nuo paslaugų sektoriaus naujovių (Vaškaitis E., Armaitienė A. 2014). E. Župerkienė ir kt. (2016) inovacijų sąvoką apibūdina kaip nuoseklią įvykių grandinę, kurios metu yra įgyvendinama naujovė, nuo pačios pagrindinės idėjos iki konkrečios paslaugos, daikto, technologijos. Pasak I. Meschi et al. (2015), inovacijos diegiamos ne tik, kad patenkinti augančius klientų lūkesčius bet tuo pačiu ir pasirodyti konkurentams savo pranašumu, sukuriant unikalų produktą. Turizmo įmonėms inovacijos skatina produktyvumą, didina ekonomikos augimą, gerina gyvenimo kokybę, kelia įdarbinimo galimybes šalyje (Stojanovska, Josifovska, 2016). Kurti ir pateikti inovacijas – tai dar ne galutinis procesas mūsų aplinkoje/rinkoje, reikia jas tinkamai ir panaudoti (Bartkus E. V., 2014).

Tikslas - remiantis inovatyvių sprendimų turizme teoriniais aspektais, išanalizuoti jų taikymą/naudojimą turizmo sektoriuje Klaipėdos mieste.

Metodika. Siekiant atskleisti išsikeltą tyrimo tikslą, tyrimo eiga skirstoma į III etapus. I etape remiantis įvairiais moksliniais literatūros šaltiniais, analizuojamos inovatyvių sprendimų programos skirtinguose Klaipėdos miesto turizmo sektoriuose. II tyrimo etapas - pagal turizmo sektoriaus dalis apžvelgiamos naudojamos inovatyvios priemonės Klaipėdos mieste. III tyrimo etape atlikta anketinė apklausa, padedanti išsiaiškinti vartotojų nuomonę apie inovacijas turizmo sektoriuje Klaipėdos mieste.

Rezultatai. Mokslinės literatūros pagrindu akcentuotina inovatyvių sprendimų taikymo turizmo sektoriuje reikšmė. Skirtingi tyrimo metodai leido nustatyti naudojamas inovatyvias priemones turizmo sektoriuje Klaipėdos mieste bei problematinius aspektus ir vartotojų nuomonę šiuo klausimu.

Išvados. Nustatyta, kad Klaipėdos miesto turizmo sektoriuje, susiduriama su inovatyvių sprendimų taikymo problemomis, inovacijų plėtojimui naudojama mažai priemonių.

Reikšminiai žodžiai: inovacija, turizmo inovacija, inovatyvūs sprendimai.

Literatūra:

Gavelytė I., Navickienė R. 2013. Inovacijų taikymas turizmo versle: mokslinis straipsnis. [Elektroninis išteklius]. Kaunas. 107-118p. ISSN 2345-007X

Vaškaitis E., Armaitienė A. 2013. Turizmo inovacijų taikymo Lietuvos turizmo versle prielaidos. Tiltai. ISSN 1392-3137.

Bartkus E. V. 2014. Inovacijų valdymas ir ekonominis vertinimas. Klaipėda: Klaipėdos universitetas. 12-47p. ISBN 978-9955-18-776-9

Mechi I., Župerkienė E., Župerkas A. 2015. Inovacijų diegimą lemiantys veiksniai Klaipėdos miesto turizmo sektoriuje. Tiltai. 115-126p. ISSN 1392-3137.

Stojanovska S., Josifovska A. 2016. Macedonians‘ innovation system: what does ant what does not. 23-26p. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019m. lapkričio 21d.]. Prieiga per internetą: < http://www.fbe.edu.mk/JoSDv14.pdf

VYDŪNAS: TAUTOS IR KŪNO „GYVATA“

Prof. habil (hp) dr. Dalia Marija Stančienė [*]
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas,
Sveikatos tyrimų ir inovacijų mokslo centras, Slaugos katedra

Vydūno filosofinėje koncepcijoje tauta ir asmuo užima ypatingą vietą. Susipažinęs su gyvenimo filosofija, kurią propagavo vokiečių dvasios istorinė (Geistesgeschichte) ir neokantininkų mokyklos, vėlyvųjų vokiečių romantikų ir teosofų idėjomis, indų ir kinų sąmonės filosofinėmis įžvalgomis (Stančienė, 2019), Vydūnas pabrėžia, kad tauta yra reali būtybė su kūnu ir siela. Tauta, rašo Vydūnas filosofiniame traktate „Tautos gyvata“, yra žmonijos šaka, o žmogus – tautos dalelė, kuria ji gyvena ir skelbia savo esmę (Vydūnas, 1920: 5). Tačiau, norint suprasti tautos esmę, būtina atskleisti jos būtiškąjį pagrindą, t. y. jos raišką visuose visumos sferų lygmenyse, „o pirma, rodos suprantama, su žemės gyvybe“ (Vydūnas, 1920: 15). Kaip pastebi Bagdonavičius, Vydūnui „žmogus su tauta esąs suaugęs tiek kūniškai ir biologiškai, tiek psichiškai, tiek dvasiškai“(Bagdonavičius ir kt., 2017: 471). Tautos ir žmogaus *gyvatos* „pagrindas yra nuolatai veikiančios kūrybinės galios“ (Vydūnas, 1920: 12), kurios yra žmoniškumo reiškimosi galimybės. Žmoniškumo reiškimosi formos asmens ir visuomenės gyvenime yra mokslas, menas ir dora. Šių formų raiškoje, pasak Vydūno, pulsuoja tautos *gyvatos* širdis. Tauta, kaip gyvas organizmas, turi savo užduotį ir misiją, determinuojančią kultūros savitumus, harmoningą socialinį tautos narių gyvenimą.

Tikslas – atskleisti Vydūno požiūrį į tautinio sąmoningumo formavimąsi.

Metodika. Atliktas interpretacinis, lyginamasis ir fenomenologinis Vydūno tekstų tyrimas.

Rezultatai. Tautų pavasario idėjos, Pirmojo pasaulinio karo ir 1917 metų revoliucijos sukelti padariniai vertė Vydūną mąstyti apie asmens ir tautos ryšį, apie tautos gyvybę ir kūrybos galias, apie žmogaus būtį ir sąmonės slėpiningumą. Traktate „Tautos gyvata“, kaip pastebi Bagdonavičius, Vydūnas „į tautą žvelgė ne vien kaip į vertybę, puoselėtiną dėl pačios savęs, bet ir kaip į ypatingą visumos fenomeną, turintį atlikti visumos Kūrėjo paskirtą vaidmenį, t. y. kaip į atsakingą globaliųjų procesų dalyvį“ (Bagdonavičius ir kt., 2017: 503). Tauta Vydūnui yra *gyvas psichinis pasaulis*, kuris skleidžiasi žmonijos kultūroje. Tauta – tai tam tikra pakopa būties vyksme, turinti ypatingą užduotį žmonijos pažangos tobulinime. Kiekviena tauta, pasak Vydūno, savo sukurtus kultūros lobius teikia žmonijai, augindama žmoniškumą ir kurdama pasaulį. Tautos, kurių „sąmonių turinys yra psichinis-dvasinis ir kurs daugiau šviečia“ (Vydūnas, 1920: 144), nors ir pavergtos, Vydūno teigimu, pavergėjams išnykus tokios tautos nėra išnaikinamos. Kaip pavyzdys, jo nuomone, būdama gyvybinga lietuvių tauta atkūrė nepriklausomą valstybę ir pasaulyje yra viena aiškiausių žmoniškumo reiškėjų.

Išvados. Tautos ir kūno *gyvata* Vydūno filosofijoje siejami su transcendencija ir kūrybinėmis galiomis, kurios augina žmoniškumą, ugdo harmoningą socialinį valstybės narių gyvenimą.

Reikšminiai žodžiai: Vydūnas, tauta, kūnas, *gyvata*, žmoniškumas.

Literatūra:

Bagdonavičius V., Martišiūtė-Linartienė A. 2017. Vydūnas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. 728 p. ISBN 978-5-420-01796-8

Stančienė D. M. 2019. Vokiškojo idealizmo ir Rytų filosofijos recepcija Vydūno sąmonės filosofijoje. LOGOS-Vilnius, Nr. 98, 45-55 p. ISSN 0868-7692.

Vydūnas. 1920. Tautos gyvata. Tilžė: Rūta. 152 p. ISBN 978-609-419-269-2

[*] Paskelbė monografijas: „Gėrio ženklai būtyje“, „Ankstyvoji scholastika: ugdymo filosofijos metmenys“ (su J. Žilioniu), virš 120 mokslinių straipsnių. „Logos“ žurnalo vyr. redaktorė. Moksliniai interesai: metafizika, fenomenologija, medicinos filosofija, bioetika, fotografijos terapija. El. p.: daliastanciene@yahoo.fr

KINEZITERAPIJOS POVEIKIS PO KLUBO SĄNARIO ENDOPROTEZAVIMO DĖL KOKSARTROZĖS ANTRUOJU REABILITACIJOS ETAPU

Gintarė Stankevičiūtė, doc. dr. Rima Radžiuvienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Ilgėjant gyvenimo trukmei, sąnarių ligos išlieka labai svarbi medicininė ir socialinė problema. Koksartrozė yra dažniausiai vyresnio amžiaus žmonių sąnarių liga. Degeneracinės sąnarių ligos palaipsniui progresuoja ir sukelia negrįžtamus pokyčius sąnario struktūroje. Daugelio autorių duomenimis, gydant degeneracines sąnario ligas, dažniausiai atliekama klubo sąnario endoprotezavimo operacija, kuri yra efektyviausia gydymo priemonė. Lietuvoje šių operacijų skaičius kasmet auga. Kineziterapija pradedama jau kitą dieną po operacijos norint išvengti komplikacijų (netaisyklingų padėčių, išnirimo, išklibimo ar lūžių).

Tikslas – įvertinti kineziterapijos poveikį po klubo sąnario endoprotezavimo operacijos dėl koksartrozės antruoju reabilitacijos etapu.

Metodika. Tyrimas buvo atliktas Palangos reabilitacijos ligoninėje. Tiriamųjų imtį sudarė 11 tiriamųjų (5 moterys ir 7 vyrai). Tiriamųjų amžius svyravo nuo 40 iki 83 metų (amžiaus vidurkis ± 57.8). Testavimas buvo atliktas tiriamiesiems prieš pirmąją kineziterapijos procedūrą ir paskutinės procedūros metu (po 1,5 mėnesio). Visi tiriamieji išbuvo visą reabilitacijos laikotarpį. Skausmas vertintas vizualine skaitmenine analogine skausmo skale, judesių amplitudės matuotos goniometru, funkcinis mobilumas testuotas modifikuotu Keitel indeksu apatinėms galūnėms. Tyrimo duomenys apdoroti IBM SPSS 26.0 programa ir Microsoft Excel 2016. Apskaičiuoti vidurkiai, standartinis nuokrypis. Tyrimo metu buvo laikomasi konfidencialumo ir anonimiškumo principų.

Rezultatai. Buvo vertinamas kineziterapijos poveikis po klubo sąnario endoprotezavimo prieš ir po reabilitacijos antruoju etapu. Nustatyta, kad prieš kineziterapiją visų tiriamųjų skausmas buvo netoli vidutinio skausmo (3,5 balų), o po kineziterapijos sumažėjo iki nestipraus (1,5 balo). Tiriamųjų klubo sąnario judesių amplitudės po kineziterapijos padidėjo: labiausiai padidėjo lenkimas, mažiausias judesio pokytis buvo pastebėtas atliekant tiesimo judesį. Po kineziterapijos programos taikymo visų tiriamųjų funkcinis mobilumas padidėjo. Modifikuoto apatinėms galūnėms Keitel indekso balų vidurkis prieš kineziterapiją buvo 17,5 balų, o po kineziterapijos buvo pastebėtas funkcinio mobilumo pagerėjimas iki 28,5 balų, bendras funkcinio mobilumo pokytis buvo 11 balų.

Išvados. Klubo sąnario skausmas po kineziterapijos programos taikymo reikšmingai sumažėjo; po taikytos kineziterapijos programos judesių amplitudės žymiai padidėjo; buvęs prieš kineziterapijos programos taikymą ribotas funkcinis mobilumas padidėjo.

***Reikšminiai žodžiai*:** klubo sąnarys, endoprotezavimas, koksartrozė, kineziterapija

Literatūra:

Lizdenienė V. 2016. Ankstyvos kineziterapijos poveikis mobilumui, skausmui ir nerimui po klubo endoprotezavimo. Vilnius.

Madara KC., Marmon A., Aljehani M., Giordano – Hunter A., Jr Zeni J. ir Raisis L. 2019. Progressive rehabilitation after total hip arthroplasty: a pilot and feasibility study. International journal of sports physical therapy. 14(4): 564 – 581.

Spiridonovas J. 2019. Judėjimo funkcijų atsikūrimas po klubo sąnario keitimo operacijos. Sisteminė Literatūros apžvalga. Kaunas.

BŪSIMŲ SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SPECIALISTŲ SVEIKOS GYVENSENOS UGDYMAS

lekt. Jurgita Stankūnienė
Vilniaus kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas, Slaugos katedra

Sveikata – yra žmogaus turtas ir didžiąją dalimi priklauso nuo mūsų kiekvieno kasdienio gyvenimo veiksnių. Įrodyta, kad daugiau kaip pusę sveikatos problemų lemia mūsų gyvensena, penktadalį – paveldimumas, kitą penktadalį – aplinka ir tik dešimtadalį – medicinos pagalba. Studijos aukštojoje mokykloje – tai naujas laikotarpis, reikia prisitaikyti prie naujos aplinkos, studijų proceso, padidėjęs fizinis ir protinis darbo krūvis, stresinės situacijos. Šie gyvenimo pokyčiai suteikia pasirinkimo laisvę, reikalauja atsakomybės už savo gyvenimą. Mokslininkų iškelta mokslinė problema – Lietuvoje studentų gyvensena ir sveikata nėra gera. Norint, kad būsimi sveikatos priežiūros specialistai studijuojantys Vilniaus kolegijoje Sveikatos priežiūros fakultete, būtų ne tik kompetentingi savo profesijos specialistai, jie mokomi priimti ir savo sveikatai naudingus sprendimus, kad patys būtų pavyzdys kitiems. Žinių pateikimo būdas yra labai svarbus. Ugdymo procese žinias perteikti taip, kad jos nebūtų nuobodžios, kad skatintu studento kritinį mąstymą, ugdytu motyvaciją aktyviai veikti. Tai ką studentas sužino, patiria ugdymo procese turi prasmę ir tos žinios, kurios išbandomos praktiškai ilgai išlieka atmintyje.

Tikslas – taikyti būsimiems sveikatos priežiūros specialistams aktyvius įtraukiančius mokymo metodus sveikos gyvensenos ugdyme siekiant, kad jauni žmonės kuo daug dėmesio skirtų savo sveikatai ir pasirinktu sveikatai naudingas veiklas. Pasidalinti aktyvių įtraukiančių metodų taikymo studijų procese gerąją patirtimi.

Metodika: Studijų dalyko Sveikos gyvensenos pagrindai tikslas - suteikti žinių apie sveikos gyvensenos ir sveikatos stiprinimo galimybes, supažindinami su sveikos gyvensenos judėjimu Lietuvoje - Vydūnu, K.Dineika ir kt. Mokoma kritiškai pasirinkti ir įgyvendinti sveikos gyvensenos principus. Sveikos gyvensenos komponentai: sveika mityba, fizinis aktyvumas ir grūdinimasis, dienos režimas ir laisvalaikio pasirinkimas, psichoemocinė sveikata, žalingi įpročiai, sveika aplinka, medicininė sveikatos priežiūra - tarp šių komponentų yra glaudus ryšys ir labai svarbus balansas. Studijų procese taikomi aktyvūs įtraukiantys mokymo metodai sveikos gyvensenos įgūdžiams formuotis. Studijų dalyko pradžioje supažindinami studentai, kad gyvenimo patirties ir į kai kuriuos klausimus google programoje atsakymo nerasi, tai paskaitos kurių metu - išbandysime, patirsime, analizuosime, dalinsimės. Studentai išbando įvairias praktines sveikos gyvensenos gyvensenos komponentų patirtis – vaikščiojimo džiaugsmas, šalto vandens įtaka žvalumui, sveiki pusryčiai, fizinio aktyvumo reikšmė ir analizė fiziologiniams žmogaus rodikliams, laisvalaikio formos, žalingi įpročiai ir priklausomybė jiems, atliekų rūšiavimas yra svarbus veiksnys švariai ir saugiai aplinkai palaikyti, juoko jogos praktinės užduotys, atlieka studentų gyvensenos tyrimus, analizuoja, rašo sveikos gyvensenos pokyčių dienoraštį, vyksta diskusijos aptarimai, minčių lietus, refleksija ką studentai sužinojo, ką jau žino, kas labai sudomino, kiekvienos paskaitos pabaigoje.

Rezultatai: Studentas aktyvus sveikos gyvensenos dalyvis.

***Reikšminiai žodžiai*:** sveika gyvensena, sveikos gyvensenos komponentai, ugdymo procesas, aktyvūs mokymo metodai.

Literatūra:

Rapolienė L., Eigėlytė A. 2017 Gyventojų informuotumas apie sveiką gyvenseną. 80 – 84 psl.

Lamanauskas, V., Armonienė, J. 2012. Aukštesniųjų klasių moksleivių sveikos gyvensenos samprata. Kn. Gamtamokslinis ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje - 2012 (XVIII nacionalinės mokslinės-praktinės konferencijos straipsnių rinkinys, Plungė, 2012 m. balandžio mėn. 27-28 d., p. 75-83. ISBN 978-609-95219-2-3.

RENTGENO DIAGNOSTINIO KABINETO KOKYBĖS KONTROLĖ

Kristijonas Starkutis, lekt. Viktorija Lukminaitė
Klaipėdos Universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Medicinos technologijų katedra

Modernioji medicina nebeįsivaizduojama be diagnostikos įrangos. Ji padeda ne invaziniu būdu diagnozuoti susirgimus, kurių plika akimi nesimato. Tačiau tokia įranga gali daryti daugiau žalos nei naudos, dėl šios priežasties, aparatai, patalpos bei personalas turi būti patikimi ir užtikrinti kad diagnozavimas būtų kuo daugiau naudingas ir kuo mažiau žalingas. Kokybės kontrolė tai ir užtikrina, kad darbas vyktų be trikdžių

Tikslas – išanalizuoti informaciją, kuri reikalinga užtikrinti kokybė kontrolę rentgeno diagnostikoje

Metodika. Literatūros analizė. Pasitelkus visus galimus šaltinius išanalizuoti informaciją susijusią su kokybės kontrole rentgeno diagnostikos kabinetuose. Išanalizavus informaciją ją sukonkretizuoti ir pateikti klausytojui.

Rezultatai. Išanalizavus rastą informaciją, galima daryti išvadą kad Lietuvoje yra pilnai ir visapusiškai užtikrinama kokybės kontrolė rentgeno diagnostikos kabinetuose. Tai užtikrina LR sveikatos ministro pasirašyti įsakymai ir higienos normos.

Išvados. Norint užtikrinti prietaisų kontrolę, jie turi būti naudojami tik pagal paskirtį. Kiekvienas prietaisas turi savo kokybės kontrolės testavimo intervalus, jie turi būti atliekami pagal griežtai reguliuojamą grafiką, kad aparatūra darytų kiek įmanoma mažiau žalos. Patalpos privalo būti pritaikytos pagal pateiktus kriterijus nurodytus higienos normoje. Įsigijus ar net atnaujinus prietaisus patalpų kriterijai turi būti peržiūrėti ir pritaikyti pagal naujo aparato charakteristiką. Norint būti radiologijos technologu privaloma turėti licenciją taip pat reikalingas ir aukštojo išsilavinimo diplomas. Darbuotojas dirbdamas su įranga yra pilnai už ją atsakingas, jo veiksmai pagrindžiami darbo praktika ir savimone.

Reikšminiai žodžiai: kokybės kontrolė, higienos normos, rentgeno diagnostika, įranga

Literatūra:

Dėl Lietuvos medicinos normos MN 163:2019 „Radiologijos technologas“ patvirtinimo. 2019 m. Prieiga internetu: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.309089?jfwid=1bc6m4z5zy

Dėl Lietuvos higienos normos HN 78:2009 „Kokybės kontrolės reikalavimai ir vertinimo kriterijai medicininėje rentgenodiagnostikoje" patvirtinimo. 2009 m. Prieiga internetu: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.358448?jfwid=-fvogceor2

SVEIKOS IR DARNIOS ASMENYBĖS SAVIUGDOS GALIMYBĖS ŠIAURIETIŠKOS KULTŪROS KONTEKSTE

prof. dr. Birutė Strukčinskienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Aukšti mirtingumo nuo išorinių priežasčių, tyčinių sužalojimų, savižudybių rodikliai, prasta psichikos sveikatos situacija Lietuvoje, įtampos, streso ir nesaugumo kupina kasdienybė, nepakankamas dėmesys sveikai gyvensenai skatina aktyviau domėtis sveikatos ir gerovės stiprinimo galimybėmis, tyrinėti įvairių šalių gerąją patirtį, kultūrinius ypatumus sveikatos ir darnos dimensijose. Artima Lietuvos kaimynė Suomija - tai laimingiausia, pažangiausia, stabiliausia ir saugiausia šalis, su itin žemais mirtingumo ir sergamumo rodikliais. Tad aktualu tyrinėti šios tautos kultūros konstruktus ir originalios gyvensenos fenomenus pritaikant gerąją patirtį kitose šalyse.

Tikslas – atskleisti sveikos ir darnios asmenybės saviugdos galimybes šiaurietiškos kultūros kontekste.

Metodika. Atliktas kokybinis tyrimas, taikyta hibridinė metodologija. Naudota mokslinės literatūros analizė, diskurso analizė – sakytinis diskursas, pokalbio analizė, apskritojo stalo diskusijos, patirties analizė, etnografija. Taikyti paieškos įrankiai: PubMed duomenų bazė, informacijos pateikimo sistema Google Scholar, kompleksinė paieškos platforma ResearchGate.

Rezultatai. Sveikatos, darnos, subalansuotos asmenybės saviugdai galima pasitelkti šiaurietiškos kultūros konstruktą *sisu*. Šiaurietiškos kultūros fenomenas *sisu*, gyvuojantis per 500 metų Suomijos tautoje, įgalina ugdyti subalansuotą, ištvermingą, atsparią asmenybę, siekti darnos ir sveikatos visuomenėje. *Sisu* fenomenas įkvepia atkakliai siekti tikslų, kovoti dėl sėkmės nepaisant sunkumų, net kai atrodo, kad jau yra pasiektos žmogiškųjų galių ribos. Atkaklumas, ištvermė, tvirtumas, tamprumas, pozityvus mąstymas, gebėjimas greitai atgauti jėgas, energijos kaupimas yra glaudžiai susiję su šiuo šiaurietiškos kultūros konstruktu. Ugdyt ir rasti savo *sisu* yra iššūkis individui, o kartu ir visuminės sveikatos ir darnos prielaida.

Išvados. Sveika ir darni visuomenė, subalansuota asmenybė bei sveika gyvensena yra svarbūs visuomenės sveikatos mokslo tyrimų klausimai, kurie yra ypač aktualūs pandemijos laikotarpiu bei griežto karantino sąlygomis. Sveikos ir darnios asmenybės saviugdai tiktų taikyti suomiškos kultūros patirtį pasitelkiant *sisu* fenomeną. *Sisu* kontekste svarbūs yra gamtos ir miško terapija, fizinis aktyvumas, pozityvumas, dvasinių ir fizinių jėgų atgavimas, atsiribojimas ir atsitraukimas, naštos suskaidymas, maži iššūkiai, patyriminis ugdymas, apdovanojimas, pasiekus tikslą.

Reikšminiai žodžiai. Sveikata, darna, saviugda, subalansuota asmenybė, Šiaurės šalys, Suomija, *sisu*, šiaurietiškos kultūros konstruktas

Literatūra:

Lahti E. Embodied fortitude: An introduction to the Finnish construct of sisu. International Journal of Wellbeing, 2019; 9(1):61-82.

Pantzar K. Finding sisu: In search of courage, strength and happiness the Finnish way. London: Hodder& Stoughton Ltd, 2018.

Nylund J. Sisu: The Finnish art of courage. London: Gaia, Octopus Publishing Group Ltd, 2018.

Meri S. Lenkille ja lukemaan! Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim, 2019;135(5): 419. https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2019/5/duo14811

Strukčinskienė B., Griškonis S. Visuminė sveikata ir darna šiaurietiškos kultūros konstrukto struktūroje. Sveikatos mokslai, 2020;30(7):28-34.

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS VILNIAUS TURIZMO SEKTORIUI IR NAUJI PRODUKTAI/PASLAUGOS INTERNETINĖJE ERDVĖJE

Ingrida Suboč, doc. Jurgita Raišutienė
Lietuvos verslo kolegija, Turizmo ir komunikacijos katedra

COVID-19 pandemijos metu įvestas karantinas dalinai apribojo ar net sustabdė turizmo verslą pasaulyje. Pasaulinė turizmo organizacija (UNWTO) skelbia, kad lyginant su 2019 metais, atvykstančių turistų skaičius 2020 m. sumažėjo 74 proc., kas prilygsta maždaug vienam milijardui keliautojų. Lietuvoje bendras turistų srautas sumažėjo 46 proc., šis skaičius prilygsta 2012 metų rezultatams. Užsienio turistų Lietuva per praėjusius metus sulaukė 1,4 mln. mažiau, tai reiškia, kad srautas sumažėjo net iki 2004 metais fiksuotų rodiklių. Naujausi duomenys rodo, kad 2020 metais šalies apgyvendinimo įstaigos sulaukė vos pusės milijono užsienio turistų, o tai yra 73 proc. mažiau nei 2019 metais. Verta atkreipti dėmesį, kad turizmo sektoriaus padėtį 2020 m. Lietuvoje kiek švelnino II ir III ketv. suaktyvėjęs ir IV ketv. pirmoje pusėje gana stabilus išlikęs vietinis turizmas. Skaičiuojama, kad per metus vietos turizmas sumažėjo 21 proc. iki 2017 metų rodiklių. Anot Ch. Y. Jeon, H.W Yang (2021) daugelis šalių, siekdamos pažaboti COVID-19 plitimą, įgyvendino griežtus tarptautinių kelionių apribojimus, todėl turistai pasirinko vietoves, esančias jų šalyje.

COVID-19 pandemija suponavo poreikį transformuoti turizmo paslaugas ir produktus ir ypatingai internetinėje erdvėje. **Nacionalinės turizmo skatinimo agentūros „Keliauk Lietuvoje“ užsakymu atliktame vietinio turizmo tyrime įvertintos 2019-2020 metų vietos turistų kelionių tendencijos.** Renkantis, ką aplankyti, dauguma turistų kliaujasi artimųjų rekomendacijomis bei Google paieška. Visi kiti informacijos šaltiniai turi mažesnę reikšmę, tačiau, lyginant su 2018 m., reikšmingai išaugo socialinio tinklo Facebook, Lietuvos turizmo informacijos centrų, interneto portalų, kelionių organizatorių bei Lietuvos regiono svetainių svarba.

Tikslas. Apžvelgus turizmo sektoriaus COVID-19 pandemijos poveikio aspektus, ištirti Vilniaus turizmo sektoriaus situaciją ir naujus produktus/paslaugas internetinėje erdvėje.

Metodika. Taikoma mišrių metodų strategija. Siekiant gauti kuo visapusiškesnę informaciją tyrimo tikslui pasiekti pasirinkti kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių, teisinių ir strateginių dokumentų, internetinių tinklalapių bei žinybinės statistikos analizė. Atliekant tyrimą buvo laikomasi mokslinės tyrimų etikos principų.

Rezultatai ir išvados. Mokslinės literatūros, tikslinių teisinių ir strateginių dokumentų analizės pagrindu nustatyti turizmo sektoriaus elementai, apžvelgti turizmo produkto ir paslaugų teoriniai ypatumai. Žinybinės statistikos analizės pagrindu akcentuojami turizmo sektoriaus COVID-19 pandemijos poveikio ypatumai, apžvelgiama Vilniaus turizmo sektoriaus statistinių rodiklių kaita pandemijos metu. Tikslinių internetinių tinklalapių analizė padėjo atskleisti turizmo paslaugų ir produktų transformaciją internetinėje erdvėje.

Reikšmingiausi nauji turizmo produktai/paslaugos ir priemonės koncentruojasi šiose tikslinėse internetinėse svetainėse: https://www.lithuania.travel/lt/; https://www.govilnius.lt/; https://neakivaizdinisvilnius.lt/; ir kt.

Reikšminiai žodžiai: turizmas, COVID-19 pandemija, turizmo produktas, turizmo paslaugos

Literatūra:

Jeon Ch.Y., Yang H. W. 2021. The structural changes of a local tourism network: comparison of before and after COVID-19. Journal of Current Issues in Tourism. [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13683500.2021.1874890>

Chinazzi M, Davis J. T., Ajelli M. 2020. The effect of travel restrictions on the spread of the 2019 novel coronavirus (COVID-19) outbreak. Science 368, 395–400 (2020).

Wachyuni S.S., Kusumaningrum D. A. 2020. The Effect of COVID-19 Pandemic: How are the Future Tourist Behavior? Journal of Education, Society and Behavioural Science. 33(4): 67-76.

COVID – 19 pandemijos valdymo priemonės. 2020. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020m. gruodžio 28d.] Prieiga per internetą : https://lrv.lt/lt/naujienos/covid-19-pandemijos-valdymo-priemones-informacija-atnaujinta-2020-m-gruodzio-16-d

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. 2020. Priemonė „Turizmo inovacijos“ skatina verslą diegti naujoves ir leidžia jam likti konkurencingam. [interaktyvus]. [žiūrėta 2021m. vasario 28d.] Prieiga per internetą : https://eimin.lrv.lt/lt/naujienos/priemone-turizmo-inovacijos-skatina-versla-diegti-naujoves-ir-leidzia-jam-likti-konkurencingam

AŠAINĖ SĄMONĖ IR PSICHIKOS SVEIKATA

doc. dr. Jūratė Sučylaitė[*]
Klaipėdos universitetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Vydūnas rašė, kad „sąmonė yra pats esmingasis žmogaus apsireiškimas gyvenime“, mokė suvokti minčių, jausmų ir kūno gyvatų visumą, pajausti, kad į kiekvieną iš mūsų skverbiasi aukštybių spindulys. Ašainės sąmonės samprata, apie kurią tiek daug rašė Vydūnas, daugeliui nežinoma, nesuprantama.

Tikslas – išsiaiškinti, kaip vydūniškojo sąmoningumo siekimas yra susijęs su psichikos sveikatos problemomis.

Metodika. Vydūno kūrybos analizė ir interpretacija, vadovaujantis hermeneutiniu požiūriu, gydytojo psichoterapeuto patirties fenomenų, aprašytų, vadovaujantis fenomenologiniu požiūriu, analizė.

Rezultatai. Vydūnas žmogaus sąmoningumą suvokė kaip esminį dalyką, sąmonėjant kūnas paklūsta žmogaus sąmonei, pradeda jai tarnauti. Sąmonėjant labai svarbi minčių, kūno ir jausmų gyvatų darna. Literatūra, menas padeda žmogui sąmonėti, menininkams siūloma taip kurti grožį, kaip jį kuria gamta. Humanistinės vertybės kreipia žmogų į sąmonėjimo kelią. Šiandieniniame pasaulyje žmogus nuolat skuba, mažėja refleksinio patirties apmąstymo, vertybės dažnai nebėra labai aiškios. Vidinis gyvenimas yra praradęs vientisumą, giluminiais apmąstymais rečiau dalijamasi. Išmaniosios technologijos, naudojamos komunikacijų tikslais, mažina prisirišimą prie vietos, silpnina dabarties akimirkos išgyvenimą, skatina greitį ir apmąstymų paviršutiniškumą, neišlaikoma darna tarp žmogaus gyvatų. Dažniau diagnozuojami depresijos, nerimo, psichosomatiniai sutrikimai. Šios būsenos atspindi nusivylimą arba pasimetimą vertybių pasaulyje, psichologinę ir socialinę krizę, kurioje pasireiškia neigiamos emocijos, vegetacinės kūno reakcijos, aiškiai nebesuvokiama savoji dvasinė tapatybė, išgyvenamas vienišumas, žmonių paramos stoka. Nusivylimas gali paskatinti svaiginimąsi, asocialius poelgius, dažniausiai yra susijęs su žemu savęs vertinimu. Yra žinoma, kad žmogus, esantis pasimetimo būsenoje, sunkiai randa žodžius. Negalime būti kitiems suprantami ir aiškūs, kai nesame atviri patys sau. Psichologinių tiesų žinojimas, atsietas nuo humanistinės kultūros, nėra efektyvus, sprendžiant daugelį socialinių problemų. Vadovaujantis Vydūno ir šiuolaikinių vadybininkų požiūriu į darnų visuomenės vystymąsi, galima teigti, kad žmoniškumo deformacija vienoje vietoje neigiamai paveikia visą planetą, tad reikėtų daugiau dėmesio skirti humanistikai, nes neperimdamas humanistinės pasaulio patirties, kaip sako V. Daujotytė: „žmogaus aš neįgauna tvaresnių kontūrų“.

Išvada. Humanistinis žmogaus ugdymas leidžia sustiprinti savęs paties suvokimą ir vertybinę orientaciją, sudaro prielaidas vidiniam vientisumui ir psichikos sveikatai saugoti moderniajame pasaulyje.

Reikšminiai žodžiai: ašainė sąmonė, humanistika, depresija, psichosomatiniai sutrikimai.

Literatūra:

Daujotytė V. 2020. Prarandama tikrovė, arba Apie humanistiką mokykloje. *Literatūra ir menas,* Nr.1, p.15
Vydūnas. 2013. Sąmonė. Vilnius: Vaga. 336 p. ISBN 978-5-415-02317-2

[*] Gydytoja psichiatrė, poezijos terapeutė, Lietuvos rašytojų sąjungos narė, socialinių mokslų srities edukologijos krypties mokslo daktarė. El. p.: jurate.sucylaite@ku.lt

AWARENESS OF NURSING STAFF WHO HAVE DIRECT CONTACT AT WORK WITH CYTOSTATIC DRUGS IN THE FIELD OF THE USE OF PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT

Katarzyna Szwamel[1], Żaneta Dębicka[2], Piotr Gurowiec[1]
[1] Department of Medical Sciences, Opole Medical School, Opole, Poland
[2] Voivodeship Hospital in Opole, Department of Hematology and Hematological Oncology, Opole, Poland

Introduction. There is a continuous increase in the number of anti-cancer drugs used in medicine. Nurses and doctors are particularly vulnerable exposed to cytostatics during the course of their professional work. The aim of the study was the assessment of the awareness of nursing staff who have direct contact with cytostatic drugs in the use of personal protective equipment (PPE).

Methods. 101 nurses were examined. The research was conducted in 2018-2019, in Poland in five hospitals where nurses used cytostatics drugs. A diagnostic survey method was applied using the survey technique. The author's own questionnaire consisting of 21 questions was used. To assess the frequency of using personal protective equipment a 5-point Likert scale was used.

Results. *„Always" non-woven apron was used by 34.65% of respondents (35), waterproof apron with long sleeves - 15.84% (16), gloves -89.11% (90), two pairs of gloves - 14.85% (15), thicker plastic gloves intended for work with cytostatics - 41.58% (42), cap - 29.70% (30), safety glasses - 23.76% (24), surgical mask - 31.68% (32), half-mask - 10.89% (11) and safety shoes -25.74% (26). In order to minimize the negative impact of cytostatic drugs on one's own body, the following methods were most commonly used: frequent airing of rooms in which patients are located (71.29%; 72), avoiding eating and drinking in places of administration and storage of cytostatic drugs (63.37% ; 64) and checking infusion devices for leaks (51.49%; 52), washing contaminated clothes in a hospital laundry (49.50%; 50).* As age of respondents increased as: the self-assessment of the correct use of PPE during professional exposure to cytostatics has increased, the number of cases of eating meals in rooms with cytostatics decreased and the frequency of using PPE during work exposure to cytostatics has increased.

Conclusions. Despite the high level of self-esteem regarding adequate protection against exposure to cytostatic drugs, most nursing staff did not fully apply the PPE. Accordingly, employers and management staff should provide employees with more training on the correct application of protective measures and increase the intensity of control of the use of personal protective equipment. The lack of time and the reduced comfort of tasks performed after the use of PPE were the most common reasons why nursing staff did not apply the use of PPE. The response “lack of time for use PPE” may indicate that nurses were overloaded with the work, but this phenomenon requires further research.

Keywords: cytostatic drugs, nurses, awareness.

References:

Cieślicka A, Gębka M, Rząca M,et al. Health consequences of work at exposure to cytostatic drugs in the professional group of nurses. Journal of Education, Health and Sport 2016; 6(9): 566-574.

Krzemińska S, Pośniak M, Szewczyńska M. Stosowanie środków ochrony indywidualnej w warunkach zawodowego narażenia na cytostatyki. Medycyna Pracy 2016; 67(4): 499-508.

Polovich M, Clark PC. Factors influencing oncology nurses' use of hazardous drug safe-handling precautions. Oncol Nurs Forum 2012; May 1; 39(3): E299-309.

Walton AL. Doing the Dirty Work: Who Handles Antineoplastic Drug Contaminated Excreta and do They Do It Safely? Asia Pac J Oncol Nurs 2017; Apr-Jun; 4(2): 120-121.

PATIENT SATISFACTION OF CARE AS AN INDICATOR OF PATIENT-CENTERED CARE

Katarzyna Szwamel[1], *Donata Kurpas*[2]
[1] Department of Medical Sciences, Opole Medical School, Opole, Poland
[2] Department of Family Medicine, Wrocław Medical University, Wrocław, Poland

Patient satisfaction is a measure of the extent to which a patient is content with the health care they received from their health care provider. Patient-centered care (PCC) is defined as: "providing care that is respectful of, and responsive to, individual patient preferences, needs and values, and ensuring that patient values guide all clinical decisions". Today, PCC is widely acknowledged as a core value in family medicine, because such care may impact patients' perception of the level of satisfaction and quality of care received. The aim of the study was determining: **(1)** the level of emergency department patients (EDPs) satisfaction of care and that of general practice patients (GPPs) **(2)** factors coexisting with low and high level of satisfaction **(3)** and chances of hospitalization in both groups depending on the level of satisfaction of care.

Methods. A cross-sectional study was conducted among 200 emergency department patients (EDPs) and 200 general practice patients (GPPs). The Generalized Self – Efficacy Scale, Multidimensional Health Locus of Control Scale, modified version of the Camberwell Assessment of Need Short Appraisal Schedule, Health Behaviour Inventory, Patients Satisfaction Questionnaire and an original questionnaire were used.

Results. No statistically significant intergroup differences were noted due to the general rate of patient satisfaction with GP services and primary care staff (p = 0,171). In the GPP group, a high level of patient satisfaction (above the median) of PC services more often occurred with: high level of positive mental attitude, a high level of normal eating habits, a high level of preventive behavior, a high level of health practices, high level of generalized self-efficacy, very poor, poor and medium availability of cardiology outpatient clinic, low level of location of health control in the dimension of "influence of others". In the EDP group, a high level of patient satisfaction of PC services more often co-occurred with: patient's knowledge about conducting health education by the PC team, a high level of meeting the needs measured by the Camberwell index and high level of health control in the dimension of influence of others.

Conclusions. The complex model of community care aimed at increasing patient satisfaction with services offered by primary care should take into account such factors as: the level of patients' needs, availability of specialist clinics, health locus of control, patients' health profile and their level of health behaviors.

***Keywords*:** personal satisfaction, delivery of health care, patient.

References:

Manzoor F, Wei L, Hussain A, Asif M, Shah SIA. Patient Satisfaction with Health Care Services; An Application of Physician's Behavior as a Moderator. Int J Environ Res Public Health 2019 Sep 9;16(18):3318. doi: 10.3390/ijerph16183318.

Institute of Medicine (US) Committee on Quality of Health Care in America. Crossing the Quality Chasm: A New Health System for the 21st Century. Washington (DC): National Academies Press (US); 2001

Hudon C, Fortin M, Haggerty JL, Lambert M, Poitras ME. Measuring patients' perceptions of patient-centered care: a systematic review of tools for family medicine. Ann Fam Med 2011 Mar-Apr;9(2):155-64. doi: 10.1370/afm.1226.

Wolf DM, Lehman L, Quinlin R, Zullo T, Hoffman L. Effect of patient-centered care on patient satisfaction and quality of care. J Nurs Care Qual 2008 Oct-Dec;23(4):316-21. doi: 10.1097/01.NCQ.0000336672.02725.a5.

“EXPO VAKARAI” RENGINIŲ RINKODAROS ASPEKTAI

Aleksandra Šavliukevič, lekt. Jurgita Raišutienė
Lietuvos verslo kolegija, Rekreacijos ir turizmo katedra

Siekiant atkreipti dėmesį ir pritraukti daugiau lankytojų, kiekviena renginių organizavimo įstaiga, stengiasi kuo tiksliau ir unikaliau suformuoti savo įvaizdį bei įvairiomis priemonėmis komunikuoti su tikslinėmis auditorijomis. Dėl šios priežasties būtina tikslinga rinkodara bei žinios, kaip ją tinkamai taikyti. Rinkodaros planavimo ir rinkodaros veiklos organizavimo gairėse (2018, p. 7) akcentuojama, kad informacija ne visada pasiekia vartotoją, nes trūksta rinkodaros vadybos profesionalumo, įgūdžių ir žinių planuojant bei įgyvendinant rinkodaros veiklą. Atvejo analizei pasirinkti UAB "Expo Vakarai" - vieninteliai Vakarų Lietuvoje parodų, mugių organizatoriai. Per 23 veiklos metų surengė 120 renginių, kuriuose dalyvavo daugiau nei 7000 įmonių iš Lietuvos ir užsienio šalių. Renginius aplankė apie 1mln. 100 tūkst. lankytojų. Organizuojami renginiai labai įvairiapusiški – nuo nedidelių regioninių mugių iki didelių tarptautinių parodų bei konferencijų. (http://www.expo-vakarai.lt/).

Tikslas – apžvelgus rinkodaros teorinius aspektus ir taikymo galimybes, išanalizuoti „Expo vakarai“ organizuojamų renginių rinkodaros ypatumus.

Metodika. Siekiant atskleisti tyrimo tikslą ir užtikrinti tyrimo procesą, tyrimo eiga skirstoma į kelis (pagal tyrimo uždavinius) etapus. I tyrimo etape, dokumentų, statistinių duomenų analizės ir interviu metodais tiriama „Expo vakarai“ komunikacijos rinkodara. II tyrimo etape - „Expo vakarai“ interneto svetainėje pateiktos rinkodaros priemonės lyginamos bei analizuojamos su kitų panašių įstaigų rinkodaros priemonėmis. III tyrimo etape, siekiant išsiaiškinti renginių lankytojų/paslaugų vartotojų nuomonę apie „Expo vakarai“ rinkodaros situaciją, naudojamas anketinės apklausos metodas.

Rezultatai. Mokslinės literatūros analizės pagrindu argumentuota rinkodaros svarba įmonių veikloje ir renginių organizaciniame procese. „Expo vakarai“ tikslingai atsižvelgia į įvairius rinkodaros principus: reklamą, pardavimo skatinimus, renginius (vieni iš rinkodaros elementų), ryšius su visuomene, tiesiogine rinkodara bei asmeninius pardavimus.

Išvados. „Expo vakarai“ norėdami lyderiauti tikslinių renginių organizavime, nuolatos stebi tendencijas ir tobulėja rinkodaros srityje.

***Reikšminiai žodžiai*:** rinkodara, renginių rinkodara, rinkodaros komunikacija, rinkodaros priemonės.

Literatūra:

Išoraitė M. 2014. Integruotoji rinkodaros komunikacija: mokomoji priemonė. Vilnius: Mūsų saulužė. 139 p. ISBN 9789955763208.

Rinkodaros planavimo ir rinkodaros veiklos organizavimo gairės. 2018. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. gruodžio 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://museums.lt/wp-content/uploads/EKT-leidinys_Marketingo-gaires.pdf>

Virvilaitė R., Šeinauskienė B. 2016. Marketingo valdymas : mokomoji knyga. Kaunas: Technologija. 137 p. ISBN 9786090212851.

Pranulis V., Dikčius V. 2012. Rinkodaros tyrimai: teorija ir praktika. Vilnius. UDK 339.138 (075.8)

SERGANČIŲJŲ IŠEMINE ŠIRDIES LIGA MITYBA, FIZINIS AKTYVUMAS IR RŪKYMAS

Virginija Šermukšnienė, Rita Solovjova, doc. dr. Zyta Kuzborska
Vilniaus kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas, Slaugos katedra

Europos Sąjungoje dėl išeminės širdies ligos (toliau – IŠL) kasmet miršta daugiau kaip 1,9 mln. žmonių. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, širdies ir kraujagyslių ligos yra dažniausia neįgalumo ir ankstyvos mirties priežastis pasaulyje. Dažnai miršta darbingo amžiaus, pilni energijos žmonės, daugybė susirgusiųjų lieka neįgalūs. Prevenciją būtina taikyti žmonėms, kuriems jau diagnozuota IŠL. Modifikuojant rizikos faktorius galima sumažinti klinikinių atvejų bei ankstyvų mirčių skaičių. Širdies ir kraujagyslių ligai didžiausią įtaką turi rizikos veiksniai: netinkama mityba, rūkymas ir fizinio aktyvumo stoka. Tai byloja IŠL aktualumą, bei būtina dėmesį prevencijai.

Tikslas – įvertinti sergančiųjų išemine širdies liga mitybą, fizinį aktyvumą ir rūkymą.

Metodika. Kiekybinis tyrimas atliktas laikantis etikos principų 2020 m. spalio - lapkričio mėnesiais viename Lietuvos pirminės sveikatos priežiūros centre. Duomenų rinkimui naudota anketa. Atlikta duomenų statistinė analizė su Microsoft Excel ir Eviews programomis.

Rezultatai. Tyrimo populiacija sudarė 32 sergantieji IŠL, kurių amžiaus vidurkis 56,43±8,53 metai. Dauguma (n=27) respondentų vaisius, daržoves, pieno ir mėsos produktus valgo kiekvieną dieną, o druskos nenaudoja apie pusė (n=18) sergančiųjų. Dauguma (n=26) respondentų nerūko ir negerina fizinio aktyvumo. Didžioji dauguma (n=29) respondentų turi viršsvorį, nes racione yra gausu angliavandenių ir nesilaiko dietos bei fiziškai pasyvūs.

Išvados. Rezultatai parodė, kad daugiau kaip trečdalis (n=13) respondentų nesivadovauja maisto pasirinkimo piramide. Visi (n=32) respondentai maisto gaminimui renkasi augalinį aliejų. Dauguma (n=26) respondentų pirkdami maisto produktus pirmiausia žiūri į kainą. Išsiaiškinta, kad dauguma (n=11) respondentų 41-75 m. amžiaus nedaro mankštos ir nekeičia fizinio aktyvumo įpročių. Mažiau nei dešimtadalis (n=4) jaunesnio amžiaus (iki 40 m.) respondentų atlieką mankštą ir nerūko. Nustatyta, kad dauguma 40-55 m. amžius (n=7) respondentų nerūko. Mažiau nei dešimtadalis (n=7) rūkančių respondentų 55-75 m. amžiaus yra fiziškai pasyvūs.

Reikšminiai žodžiai: išeminė širdies liga, mityba, fizinis aktyvumas, rūkymas.

Literatūra:

Broslavskytė M. ir Šerpytis P. 2018. Vyresnio amžiaus žmonių miokardo infarkto gydymo ypatumai. *Sveikatos mokslai, 28*(1), 71-74.

Petrulionienė Ž. 2010. *Koronarinė širdies liga rizikos veiksniai, klinikiniai simptomai ir gydymas.* Vilnius: UAB „Vaistų žinios“. ISBN 978-9955-884-27-9.

Zorys A. 2011. *Rytų ir vakarų medicina apie širdies ir kraujagyslių ligas*. Prieiga per internetą: www.ltma.lt/ltma-darbai/LTMAmd-7-AZ.pdf

SLAUGOS STUDENTŲ ŽINIOS APIE VAISTŲ ADMINISTRAVIMĄ IR SUVOKIMO APIE PACIENTŲ SAUGĄ SĄSAJOS

Indrė Šidlauskienė, doc. dr. Indrė Brasaitė - Abromė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Pagal Lietuvos medicinos normą MN 28:2019 viena iš bendrosios praktikos slaugytojų kompetencijų yra žinoti vaistinių preparatų farmakokinetikos ir farmakodinamikos pagrindus, vaistinių preparatų laikymo ir vartojimo būdus. Bendrosios praktikos slaugytojos net 40 proc. savo darbo laiko skiria vaistų administravimui. Vaistų administravimo procesas yra ne tik labai sudėtingas, bet ir reikalaujantis slaugytojo kompetencijos, žinių apie vaisto veikimo mechanizmą, poveikį žmogaus organizmui, vartojimo būdus, indikacijas, kontraindikacijas, teisingą dozės apskaičiavimą ir tinkamą medikamentų paruošimą naudojimui. Slaugytojus ruošiančiose įstaigose ir įstaigose aptarnaujančiose pacientus *(ligoninė, stomatologijos kabinetas, vaistinė)* žinių apie pacientų saugą suteikimas yra labai ribotas.

Tikslas – išanalizuoti mokslinę literatūrą ir nustatyti slaugos studentų žinių apie vaistų administravimą ir suvokimo apie pacientų saugą sąsajas.

Metodika. Atlikta literatūros šaltinių apžvalga, analizuoti 2014-2019 m. moksliniai straipsniai. **Rezultatai.** Pacientų saugos užtikrinimas yra pagrindinis sveikatos priežiūros sistemos tikslas kuris vertinamas nustatant sveikatos priežiūros kokybę. Dideles pajamas gaunančiuose šalyse kas dešimtas pacientas patiria žalą gydymosi stacionare metu. Žala dažniausiai gali būti padaryta dėl daugybės nepageidaujamų reiškinių, (netinkama vaistų dozė ar infuzija, neaiški instrukcija, vaistinio preparato identifikavimo klaidos, pavargęs personalas ir pan.), beveik 50 proc. visų klaidų galima išvengti. Išanalizavus literatūrą galima įvardinti pagrindines žalą pacientų sveikatai sukeliančių vaistų administravimo ir kitų medicininių procedūrų atlikimą įtakojančius veiksnius, tai: bendravimo problemos, žinių ir informacijos apie medikamentus trūkumas, su pacientais susijusios problemos (nepasitikėjimas, nenoras bendrauti ir bendradarbiauti ir pan.), informacijos sklaidos problemos, personalo trūkumas ir didelis darbo krūvis, techninės klaidos ir netinkama sveikatos politika.

Išvados. Klaidas sveikatos priežiūros sistemoje lemia ne tik nepakankama profesinė kvalifikacija, bet ir naudojami medikamentai, procedūros, komunikacijos problemos. Dauguma bendrosios praktikos studentų pripažįsta, kad jiems trūksta žinių susijusių su vaistų administravimo procesu, taip pat, kad jaučia didžiulį stresą atlikdami įvairias intervencijas ar administruojant vaistus, studentai pažymi, kad jiems trūksta palaikymo iš kartu dirbančių slaugytojų. Bendrosios praktikos studentų mokymo procese skiriama per mažai dėmesio pacientų saugai, todėl norint užkirsti kelią sveikatos priežiūros sistemos problemoms, reikia daugiau dėmesio skirti vaistų vartojimo metodams, vartojimo instrukcijoms ir požiūriui į saugą formuoti.

Reikšmingi žodžiai: bendrosios praktikos slaugos studentai, pacientų sauga, vaistų administravimas.

Literatūra:

Betts, K. J. 2016. Bachelors of Science in Nursing Students and a Qualitative Analysis of Their Medication Administration Experiences. Journal of Education and Practice, 7 (27), p. 76–81.

Härkänen, M., Ahonen, J., Kervinen, M., Turunen, H., & Vehviläinen, J. K. 2015. The factors associated with medication errors in adult medical and surgical inpatients: a direct observation approach with medication record reviews. Scandinavian Journal of Caring Sciences, 29 (2), p. 297-306.

Marvanova, M., & Henkel, P.J. 2018. Collaborating on medication errors in nursing. Clinical Teacher, 15(2), p. 163-168.

RIZIKOS VEIKSNIŲ, AMPUTACIJOS PRIEŽASTIES IR AMPUTACIJOS LYGIO ĮTAKA KINEZITERAPIJOS EFEKTYVUMUI, ASMENIMSSERGANTIEMS PERIFERINIŲ ARTERIJŲ LIGA, PO APATINĖS GALŪNĖS AMPUTACIJOS

Patricija Šilinskė, Lina Leimonienė
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija,
Slaugos fakultetas, Reabilitacijos klinika

Net 65 proc. amputacijų atliekama pagyvenusio amžiaus asmenims (60–75 m.). Dažniausia to priežastis – periferinių kraujagyslių liga, kurią neretai sukelia cukrinis diabetas (CD). [2]. Žmonėms, kurie serga CD, amputacijos tikimybė yra žymiai didesnė, negu tiems, kurie neserga. [3]. Tai įvyksta dėl infekcijos, neuropatijos ir padidėjusio periferinių arterijų ligos paplitimo. Pastebėta, jog pacientams, po galūnės amputacijos, kuomet į reabilitacijos programą buvo įtrauktas fizinis treniravimas, reabilitacijos laikas yra trumpesnis. Pacientų, kurie dalyvauja fiziškai aktyviame gyvenime, sportinėje veikloje gyvenimo kokybė ir savivertė yra didesnė, nei nedalyvaujančių tokioje veikloje [4].

Tyrimo tikslas - nustatyti rizikos veiksnių, amputacijos priežasties ir amputacijos lygio įtaką kineziterapijos efektyvumui, asmenims sergantiems periferinių arterijų liga, po apatinės galūnės amputacijos.

Metodika. Į tyrimą buvo įtraukti asmenys atitikę šiuos kriterijus: sergantys periferinių arterijų liga, patyrę apatinės galūnės amputaciją ir atvykę į įstaigą antram reabilitacijos etapui. Tyrime dalyvavo 18 vyrų, kurių amžiaus vidurkis buvo 71,61 ± 6,8 metų. Ištyrus pacientus prieš ir po kineziterapijos, buvo nustatytas pusiausvyros ir ėjimo greičio pokytis. Kineziterapijos pabaigoje buvo atliekama duomenų analizė, tikslu nustatyti, kaip tyrimo rezultatus lėmė rizikos veiksniai: (rūkymas, arterinė hipertenzija, cukrinis diabetas), amputacijos priežastis ir amputacijos lygis. Tyrime buvo naudojama anketinė apklausa, tyrimui reikalingai informacijai apie pacientą gauti, pusiausvyrai įvertinti - „Berg“ pusiausvyros testas, ėjimo greičiui - „Stotis ir eiti“ testas.

Rezultatai: Po kineziterapijos tiriamųjų pusiausvyra pagerėjo nuo 27,89 ± 4,378 iki 34,94 ± 3.827 balų ($p<0,05$). Po kineziterapijos tiriamųjų ėjimo greitis pagerėjo nuo 38,28 ± 4.663 iki 31,89 ± 4,861 sekundžių ($p<0,05$). Tiriamųjų pusiausvyra ir ėjimo greitis nepriklauso nuo amputacijos lygio, rūkymo, arterinės hipertenzijos ir cukrinio diabeto ($p>0,05$).

Išvados. Po kineziterapijos tiriamųjų pusiausvyra pagerėjo ($p<0,05$). Po kineziterapijos tiriamųjų ėjimo greitis pagerėjo ($p<0,05$). Tiriamųjų pusiausvyra ir ėjimo greitis nepriklauso nuo amputacijos lygio, rūkymo, arterinės hipertenzijos ir cukrinio diabeto ($p>0,05$).

Reikšminiai žodžiai: periferinė arterijų liga, apatinės galūnės amputacija.

Literatūra:

Robert F. Cuff MD, FACS and Justin M. Simmons DO, The Management of Lower Extremity Amputations, Current Surgical Therapy – 2017, 1110-1114. (Žiūrėta 2019-11-25)

Agarwal S, Sud K, and Shishehbor MH: Nationwide trends of hospital admission and outcomes among critical limb ischemia patients: from 2003-2011. J Am Coll Cardiol 2016; 67: pp. 1901 (https://doi.org/10.1016/j.jacc.2016.02.040 žiūrėta 2019-11-25)

Li Y, Burrows NR, Gregg EW, et al: Declining rates of hospitalization for nontraumatic lower extremity amputation in the diabetic population aged 40 years or older: U.S., 1988-2008. Diabetes Care 2012; 35: pp. 273 (https://doi.org/10.2337/dc11-1360 žiūrėta 2019-11-25)

Bragaru, M., Dekker, R., Geertzen, J.H.B., Dijkstra, P.U. Amputees and Sports. 2011. 41(9), 721-740 p. (https://doi.org/10.2165/11590420-000000000-00000 žiūrėta 2019-11-25)

HOLISTINIS POŽIŪRIS HIPOTERAPIJOS TAIKYME VAIKAMS, TURINTIEMS RAIDOS SUTRIKIMŲ

Giedrė Šiudeikytė, Rita Gikarienė, prof. dr. Daiva Mockevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Hipoterapija (Hippos – tai graikų kilmės žodis, reiškiantis žirgą) - gydymas, panaudojant žirgą. Tai terapija, kurios metu žirgo judesiai suteikia žmogui naujų emocijų, potyrių, lavina judesių koordinaciją, pusiausvyrą. Sėdėjimas ant žirgo gerina laikyseną, stiprina nugaros raumenis. Hipoterapija – viena iš realių galimybių įtraukti asmenį, turintį raidos sutrikimų ar negalią į

sociumą. Hipoterapija dar gali būti apibūdinama kaip gydymo būdas, kuris naudoja žirgo judesius, pagrįstus klasikinės hipoterapijos metodus, su papildomais gydymo principais, metodais, kuriuos naudoja tam tikros specializacijos specialistai, teikdami paslaugas atitinkamoje srityje.

Tikslas – apžvelgti hipoterapijos įtaką ir naudą vaikams, turintiems raidos sutrikimų.

Metodika – apžvelgiami hipoterapijos principai, indikacijos ir kontraindikacijos, jos poveikis organizmui – ne tik fizinis, bet ir psichologinis, pedagoginis. Paminima kas sudaro terapinio jojimo komandą, kokie keliami reikalavimai žirgui.

Rezultatai – Atlikus metaanalizę, nustatyta, kad hipoterapija stiprina liemens raumenis, pagerina laikyseną ir pusiausvyrą. Kartu su kitais reabilitacijos metodais, ji gali būti labai veiksminga gerinant vaikų su cerebriniu paralyžiumi, autizmu ar kitais raidos sutrikimais gyvenimo kokybę.

Išvados

1. Žirgas atkuria žmogaus eisenos įspūdį. Ritmingi, švelnūs, tolygūs arklio lingavimai verčia simetriškai dirbti ant žirgo sėdinčio žmogaus abiejų kūno pusių raumenis.
2. Arklio judėjimas suteikia raiteliui sensorinę patirtį, todėl Hipoterapija, galima laikyti gydymo strategija, kuri gali įtakoti sensorinę integraciją.
3. Moksliniai tyrimai rodo naudingą gyvūno poveikį žmonėms turintiems vienokių ar kitokių sveikatos problemų.

Reikšminiai žodžiai: hipoterapiją, animal assisted therapy, equine-assisted therapy, hippotherapy.

Literatūra:

Abdullah Alobayli, Lewis Stewart. 2019. Hippotherapy and Autism: An Introduction to Hippotherapy Application.

O.del Rosario-Montejoa; Molina-Ruedab F.; Muñoz-Lasac S.; Alguacil-Diegob I. M. 2015. Effectiveness of equine therapy in children with psychomotor impairment. Neurologia. [interaktyvus] Volume 30, Issue 7, pp 425-432. [žiūrėta 2020m. vasario 11d.] https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2173580815001030?fbclid=IwAR1XBOcDXxkwy9S6WlRCHTqsf7K9ka7m9UsqpuRj6iZOoOnD1iH3_VzanWE

Veronica Lac. 2017. Equine-facilitated psychotherapy and learning: the human-equine relational development (HERD) approach. London: Elsevier/Academic Press.

Viloria E.; Witzke K. 2018.Effects of hippotherapy on gross motor function for a child with spastic quadriplegia cerebral palsy. International journal of exercise science. [interaktyvus]. Volume 8, issue 6. [žiūrėta 2020 m. vasario 10d.]. https://digitalcommons.wku.edu/ijesab/vol8/iss6/4/

KINEZITERAPIJOS ASISTUOJANT ŽIRGAMS POVEIKIS VAIKAMS, TURINTIEMS AUTIZMO SPEKTRO SUTRIKIMĄ, NEUROSENSOMOTORIKAI IR PSICHOEMOCINEI BŪKLEI

Giedrė Šiudeikytė, prof. dr. Daiva Mockevičienė
Klaipėdos Universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Autizmo spektro sutrikimas apima labai daug sričių, nes tai yra neurologinis sutrikimas, labiausiai jis pasireiškia bendravimo ir komunikacijos srityse, tačiau vis dažniau pastebima, jog vaikai, turintys autizmo spektro sutrikimą, taip pat turi silpnesnius integracijos, judesių planavimo ir sensorinės integracijos įgūdžius (Gowen E., 2013). Pasak Reed P. (2016) didelė dalis vaikų, turinčių autizmo spektro sutrikimą turi problemų su stambiąja motorika ir koordinacija. Dauguma vaikų, turinčių autizmo spektro sutrikimą, turi savo mėgstamą užsiėmimą, kurio pagrindu lavinamas intelektas, gebėjimai ir įgūdžiai. Kineziterapija asistuojant žirgams yra puiki tradicinių užsiėmimų alternatyva, nes hipoterapija skirta gyvo organizmo biologinių-judėjimo funkcijų panaudojimu, kuri žmogui turi ne tik fizinę, bet ir socialinę reikšmę. Hipoterapija yra pranašesnė už kitas reabilitacijos rūšis, nes veikia organizmą visapusiškai, o ne lokaliai (Straubergait L., 2008).

Tikslas – įvertinti kineziterapijos asistuojant žirgams poveikį vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimą, neurosensomotorinei ir psichoemocinei būklei.

Metodika – atliktas neurosensomotorinis vertinimas, kurio metu vertinami vaiko refleksai, raumenų tonusas, funkcinis mobilumas, pusiausvyra, jutimai, kalba ir sensorika. Taip pat sruktūruotu interviu apklausiami vaikų tėvai, apie gimdymo ir gimimo laikotarpį, miego ypatumus, elgesio specifiką. Tyrimas atitiko etikos keliamus reikalavimus.

Rezultatai – taikant kineziterapiją asistuojant žirgams vaikai, turintys autizmo spektro sutrikimą pagerino socialinius įgūdžius, normalizavosi raumenų tonusas, pagerėjo pusiausvyra ir koordinacija. Nors refleksams įtakos neturėjo, vaikai tapo pakantūs prieš tai nemėgtiems sensoriniams dirgikliams.

Išvados:

1. Pagerėjo vaikų, turinčių autizmo spektro sutrikimą, kūno suvokimas balne, tai įtakojo pusiausvyros pojūtį, taip pat gerėjo ir koordinacija.
2. Vaikai ramiau reaguoja į sensorinius dirgiklius, tapo tolerantiškesni kvapams, garsams.
3. Pagerėjo vaikų miego kokybė, elgesys tapo labiau valdomas.

***Reikšminiai žodžiai*:** autizmas, raidos sutrikimas, psichoemocijos, neurosensomotorika, hipoterapija.

Literatūra:

Gowen E., Hamilton A. Motor abilities in autism: a review using computational context. J. autism Dev Disord, 2013; Žiūrėta internete [2020.02.11], prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22723127>

Straubergaitė L., Terapinis jojimas reabilitacijoje ir rekreacijoje. Mokomoji knyga. 2008, Šiauliai.

Reed P. (2016) Interventions for Autism. Evidence for educational and children practise. Wiley Blackwell.

AR VARTOTOJŲ SOCIALINIAI–DEMOGRAFINIAI VEIKSNIAI LEMIA KOSMETIKOS PASIRINKIMĄ: ŽVALGOMASIS TYRIMAS

doc. dr. Gražina Šniepienė, doc. dr. Rita Jankauskienė, Lina Šiušytė
Klaipėdos valstybinė kolegija, Sveikatos mokslų fakultetas,
Kineziterapijos ir grožio terapijos katedra

Pastaruoju metu vartotojai turi didžiulį asmens higienos ir kosmetikos priemonių pasirinkimą. Kosmetikos gaminiai padeda sukurti pageidaujamą išvaizdą, tačiau netinkamas jų pasirinkimas ar vartojimas gali padaryti žalos ne tik odai, bet ir išprovokuoti įvairias ligas. Ekologiškų kosmetikos priemonių pasirinkimas gali prisidėti prie sveikatos saugojimo ir gamtos tausojimo.

Tikslas – nustatyti ekologiškų kosmetikos gaminių pasirinkimą lemiančius veiksnius pagal vartotojų socialines–demografines charakteristikas.

Metodika. Atliktas kiekybinis tyrimas, naudotas originalus moksliniais tyrimais pagrįstas klausimynas, taikytas duomenų rinkimo metodas – apklausa raštu. Tyrimo imtis - 130 moterų. Duomenų analizė atlikta taikant socialiniams tyrimams skirtą statistikos programą SPSS 25.0. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Ekologišką kosmetiką reikšmingai dažniau ($p<0,05$) naudoja 25-35 m. amžiaus asmenys. Svarbiausi pasirinkimo kriterijai buvo sveikatai palankus poveikis, natūrali sudėtis ir gamybos metu neteršiama aplinka. Respondentai, kurie nenaudoja ekologiškų produktų, kaip jų paklausos ribojimą nurodė nepasitikėjimą kad tai tikrai ekologiška kosmetika ir aukštesnę šių gaminių kainą. Didesnes pajamas gaunantiems asmenims svarbu, kad gaminių pakuotės būtų perdirbamos. Aukštesnio išsilavinimo asmenims svarbi speciali prekybos vieta ($p<0,05$). Pagal ekologiškos kosmetikos pasirinkimo dažnį, dažniausiai yra naudojamos veido (70 proc.), kūno (55 proc.) ir plaukų (53 proc.) priežiūros priemonės, rečiau - (32 proc.) kūdikių bei vaikų odos priežiūrai skirtos priemonės, rečiausiai - besilaukiančių moterų odos priežiūrai (15 proc.) skirtos priemonės.

Išvados. Atliktas žvalgomasis tyrimas parodė, kad skiriasi kosmetikos priemonių pasirinkimas pagal vartotojų socialines–demografines charakteristikas (lytį, amžių, išsilavinimą, pajamas). Nustatytos gairės, kuriomis kryptimis reikalinga atlikti naujus tyrimus, pavyzdžiui ekologiškų gaminių ženklinimo srityje. Be to, tyrimo rezultatai rodo, kad ypatingas dėmesys turėtų būti atkreiptas į kosmetikos produktų pasirinkimą moterims nėštumo laikotarpiu ir gaminių kūdikių bei vaikų odos priežiūrai.

***Reikšminiai žodžiai*:** kosmetika, pasirinkimas, ekologiškos priemonės.

Literatūra:

Ghazali E., Soon P.C., Mutum D. S., Nguyen B. 2017. Health and cosmetics: Investigating consumers' values for buying organic personal care products. Journal of Retailing and Consumer Services, 39, p. 154-163.

Juliano C., Magrini G.A. 2017. Cosmetic Ingredients as Emerging Pollutants of Environmental and Health Concern. A Mini-Review**.** *Cosmetics, 4* (2), p. 11-28.

Nowaka, P.K., Ratajczak–Wronaa, W., Górskab, M., Jabłońskaa, E. 2018. Parabens and their effects on the endocrine system. Molecular and Cellular Endocrinology, 474, p. 238-251.

Zirwas M.J. 2019. Contact Dermatitis to Cosmetics. Clinical Reviews in Allergy & Immunology, 56, p. 119-128.

MOTERŲ, TURINČIŲ ANTSVORĮ IR NUTUKIMĄ, GYVENIMO KOKYBĖS VERTINIMAS

Viktorija Tarasenko, dr. Kęstutis Jacikevičius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Antsvoris ir nutukimas yra apibrėžiami kaip nenormalus arba per didelis riebalų kaupimasis, kuris gali pakenkti sveikatai. Šiuo metu, kiekvienais metais, dėl sėslaus gyvenimo būdo vis daugėja žmonių turinčių antsvorį ar nutukimą. Manoma, kad net 1,5 milijonai pasaulio gyventojų turi antsvorį. Antsvoris ir nutukimas yra penkta mirties rizikos priežastis, todėl kasmet pasaulyje miršta apie 2,8 milijonai žmonių, dėl nenormalaus svorio padidėjimo sukeltų ligų. Atlikti tyrimai rodo, kad didėjanti kūno masė neigiamai veikia asmenų, turinčių antsvorį ar nutukimą, net tik fizinę sveikatą, bet ir kognityvines funkcijas, dėl šių priežasčių taip pat pablogėja gyvenimo kokybė.

Tikslas – įvertinti moterų, turinčių antsvorį ir nutukimą, gyvenimo kokybę.

Metodika. 2020 m. sausio mėnesį buvo atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant anketinės apklausos metodą. Tiriamosioms buvo pateikta tyrimo autorės sudaryta anketa, demografiniams duomenims surinkti, bei SF-36 klausimynas – gyvenimo kokybei įvertinti. Tyrimo populiaciją sudarė moterys, turinčios antsvorį arba nutukimą. Antsvoriui ir nutukimui nustatyti, buvo skaičiuojamas respondenčių KMI (kūno masės indeksas). Statistinis duomenų apdorojimas atliktas SPSS 21 programos paketu.

Rezultatai. Iš viso tyrime dalyvavo 97 moterys, kurių amžiaus vidurkis buvo 39,0±9,9 metai. 39,2 proc. moterų turėjo antsvorį ir 60,8 proc. – nutukimą. Nustatyta, kad visų respondenčių gyvenimo kokybė buvo sutrikusi visuose aštuoniuose srityse (fizinio aktyvumo, veiklos apribojimų dėl fizinių apribojimų, veiklos sutrikimų dėl emocinių problemų, skausmo, socialinės sferos, energingumo / gyvybingumo, emocinės būklės, bendros sveikatos būklės vertinimo). Tiriamųjų turėjusių, antsvorį, labiausiai sutrikusi buvo energingumo / gyvybingumo gyvenimo kokybės sfera, o turėjusių, nutukimą – bendros sveikatos būklės vertinimo sritis. Palyginus tiriamųjų moterų, turėjusį antsvorį ir nutukimą, gyvenimo kokybę nustatyti statistiškai reikšmingi ($p<0,05$) skirtumai fizinio aktyvumo, emocinės būklės ir bendros sveikatos būklės vertinimo srityse.

Išvados. Įvertinę moterų, turinčių antsvorį ir nutukimą, gyvenimo kokybę nustatėme, kad moterų, turinčių antsvorį ir nutukimą, gyvenimo kokybė pablogėjusi visose aštuoniuose gyvenimo kokybės srityse pagal SF-36 klausimyną.

Reikšminiai žodžiai: antsvoris, nutukimas, gyvenimo kokybė

Literatūra:

Heijnen, S., Hommel, B., Kibele, A., Colzato, L. S. 2016. Neuromodulation of Aerobic Exercise – A Review. Frontiers in Psychology, vol. 7(6), p. 1890-1895

Lee, Bo-Ae, Oh, Duk-Ja. 2014. The effects of aquatic exercise on body composition, physical fitness, and vascular compliance of obese elementary students. Journal of Exercise Rehabilitation, vol. 10 (3), p. 184-190.

Mirmiran, P., Ghorbani, Z., Hosseini-Esfahani, F. 2017. A Narrative Review of Obesity and Its Associated Complications in Iranian Women. Women's Health Bull, 4 (2), p. 405-446.

Nguyen, J. C. D., Killcross, A. S., Jenkins, T. A. 2014. Obesity and cognitive decline: role of inflammation and vascular changes. Frontiers in Neuroscience, vol. 8, p. 375-380.

DIRBTINIO INTELEKTO PANAUDOJIMO PERSPEKTYVOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROJE

Dileta Tervydytė, lekt. Sigitas Griškonis
Vilniaus universiteto verslo mokykla, Klaipėdos universitetas,
Visuomenės sveikatos katedra, Lietuva

Didėjant geresnės gyvenimo kokybės lūkesčiams ir kintant visuomenės gyvenimo būdui, reikalinga tobulesnė, veiksmingesnė ir geresnė sveikatos priežiūra. Vis senstanti visuomenė ir kylantis gyvenimo lygis lemia didėjantį sveikatos priežiūros paslaugų, pagrįstų naujausiais mokslo ir biomedicinos technologijų pasiekimais, poreikį. Naujų technologijų ekspansyvumas sveikatos priežiūroje galėtų prisidėti prie greitesnės ir tikslesnės pacientų diagnozės. Dirbtinis intelektas gali padėti gydytojams ir mokslininkams sutrumpinti šią „kelionę " ir kartu pagerinti pacientų gyvenimo kokybę.

Tikslas- išanalizuoti dirbtinio intelekto panaudojimo perspektyvas sveikatos priežiūroje.

Metodika. Taikyta mokslinės literatūros analizė.

Rezultatai. Dirbtinis intelektas gali būti taikomas įvairių tipų sveikatos priežiūros duomenų analizavimui (struktūrizuotiems ir nestruktūrizuotiems). Prie populiarių DI metodų priskiriami: mašininio mokymosi metodai struktūrizuotiems duomenims (pavyzdžiui, neuroninis tinklas, šiuolaikinis gilus mokymasis) ir natūralus kalbos apdorojimas- nestruktūrizuotiems duomenims. Pagrindinės sritys, kuriose gali būti panaudojami dirbtinio intelekto įrankiai yra: onkologija, neurologija ir kardiologija, o dirbtinio intelekto taikymas šiose srityse gali padėti efektyviau aptikti ir diagnozuoti ligas. Po 2015 m. Olandijoje atlikto tyrimo paaiškėjo, kad prostatos vėžio kompiuterinė diagnozė (naudojant magnetinio rezonanso vaizdus) buvo tokia pat veiksminga kaip ir žmonių radiologų, o 2016 m. tyrimas Stanforde parodė, kad DI gali diagnozuoti plaučių vėžį, perskaitydamas mikroskopo vaizdus geriau net už gydytojus patologus.

Išvados. Dirbtinio intelekto taikymas sveikatos priežiūroje gali smarkiai pakeisti tiek gydytojo vaidmenį, tiek pačią medicininę praktiką. Dabartiniai DI iššūkiai yra susiję tiek su teisine atsakomybe, tiek su paciento pasirinkimu įvairiais etiniais klausimais, o žvelgiant į ateities mokslo ir lyderystės perspektyvas medicinoje, verta pasvarstyti ir apie medikų profesijos modifikaciją kartu integruojant dirbtinį intelektą ir pažangias robotikos sistemas.

Reikšmingi žodžiai: dirbtinis intelektas, medicina, sveikata

Literatūra:

Jiang F., Jiang Y. and etc. 2017. Artificial Intelligence in Healthcare: Past, Present and Future. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://svn.bmj.com/content/2/4/230>

Loh E. 2018. Medicine and the Rise of the Robots: a Qualitative Review of Recent Advances of Artificial Intelligence in Health. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://bmjleader.bmj.com/content/2/2/59>

The Lancet. 2019. First systematic review and meta-analysis suggests artificial intelligence may be as effective as health professionals at diagnosing disease. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.sciencedaily.com/releases/2019/09/190924225209.htm>

University of Bonn. 2019. How Artificial Intelligence Can Help Detect Rare Diseases. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.sciencedaily.com/releases/2019/06/190606133805.htm>

INDIVIDUALIZUOTA MEDICINA IR DIRBTINIS INTELEKTAS: INTEGRAVIMO GALIMYBĖS

Dileta Tervydytė[1,2], Valentinas Lukoševičius[2]
Vilniaus universiteto verslo mokykla[1], „Roche Lietuva"[2], Vilnius, Lietuva

Šiame informacijos ir technologijų amžiuje, dirbtinis intelektas reikšmingai įgauna pagrindą mūsų kasdieniniame gyvenime. Kaip ir bet kurioje kitoje studijų srityje, evoliucija vyksta atsižvelgiant į proveržį ar vystomuosius tyrimus, kurie lemia pažangą ir draugišką šios specifinės technologijos pritaikymą. Sprendžiant šiuolaikines personalizuotos medicinos problemas, tokias kaip: ligos nustatymas ar prognozavimas, tiksli ligos diagnozė ar gydymo optimizavimas, tinkamo DI algoritmo parinkimas prisidėtų prie efektyvesnio sudėtingų problemų sveikatos priežiūros ekosistemoje sprendimo. Turint beprecedentį duomenų kiekį, patobulinus natūralios kalbos apdorojimą ir socialinio sąmoningumo algoritmus, dirbtinio intelekto programų vartotojams jis taptų vis naudingesnis, tačiau kartu paskatintų apgalvoti ir jų socialinius bei etinius aspektus, įrodant jų medicininį naudingumą, ekonominę vertę, toliau plėtojant tarpdisciplinines strategijas platesniam jo pritaikymui.

Tikslas- ištirti individualizuotos medicinos ir dirbtinio intelekto integracijos galimybes.

Metodika. Taikyta mokslinės literatūros analizė.

Rezultatai. Dirbtinio intelekto integravimas suteiktų daugybę privalumų: būtų pigesnis, teiktų geresnius gydymo planus ir galėtų palengvinti virtualią pagalbą, kuri padėtų sutrumpinti pacientų sveikimo laiką. Pavyzdžiui, pacientams, sergantiems 2 tipo cukriniu diabetu, statinų vartojimo pradžios slenkstis galėtų būti nustatomas pagal DI individualizuotai, atsižvelgiant į paciento anamnezę, o ne griežtai apibrėžtą „visiems tinkantį" gydymo algoritmą. Tyrimai, kurie yra reikalingi šiam „personalizuotam" vaistui sukurti, bus įmanomi tik dirbtinio intelekto pagalba sumaniai apibendrinus didžiulį medicininės informacijos kiekį. Be to, kadangi DI gali vienu metu stebėti milijonus įvestų duomenų, jis atliktų esminį vaidmenį prevencinėje medicinoje (galėtų aktyviai siūlyti konsultacijas, nustatęs, kad paciento rizika susirgti tam tikra diabeto komplikacija pateisintų intervenciją). Užuot gydęs bendrinius simptomus, DI gali perkelti mediciną į prevenciją, personalizavimą ir tikslumą.

Išvados. Tikimasi, kad dirbtinio intelekto integravimas turės stulbinamą poveikį medicinai, dėl pagerėjusios gydytojų galimybės anksčiau diagnozuoti ligas, paskiriant tinkamiausias intervencijas ir parenkant efektyviausią gydymo būdą bei kuriant individualizuotus vaistus. Svarbu išsklaidyti išankstinius neigiamus nusistatymus ir suprasti kokia yra DI integracijos nauda visuomenei ir kaip mes galime susitvarkyti su suvokiamais ar realiais jo trūkumais.

Reikšmingi žodžiai: dirbtinis intelektas, individualizuota medicina

Literatūra:

Armstrong S. 2017. Data, data everywhere: the challenges of personalised medicine. BMJ, p.359. doi: https://doi.org/10.1136/bmj.j4546

Awwalu J. 2015. Artificial intelligence in personalized medicine application of AI algorithms in solving personalized medicine problems. International Journal of Computer Theory and Engineering, 7 (6), p. 439-443.

Hamet P. Artificial intelligence in medicine. 2017. Metabolism, 69, p. S36-S40. https://doi.org/10.1016/j.metabol.2017.01.011

Varun H Buch. 2018. Artificial intelligence in medicine: current trends and future possibilities. British Journal of General Practice, 68 (668), p. 143- 144.

ANESTEZIJOS IR INTENSYVIOSIOS TERAPIJOS SLAUGYTOJŲ PROFESINĖS MOTYVACIJOS VEIKSNIŲ ANALIZĖ

Ilona Tkačenko, doc. dr. Aldona Mikaliūkštienė, prof. dr. Natalja Fatkulina
Vilniaus universitetas, Medicinos fakultetas, Sveikatos mokslų institutas, Slaugos katedra

Motyvacija ir motyvavimas visada buvo svarbūs veiksniai vadovaujant personalui, patenkinant darbuotojų ir darbdavio lūkesčius, didinant darbo našumą, kuriant teigiamą atmosferą darbe ir užtikrinant gerus santykius kolektyve. Pagrindiniai motyvaciniai veiksniai, lemiantys žmogaus požiūrį į darbą, skatinantys pasirinkti vieną ar kitą darbo rūšį skirstomi į išorinius ir vidinius, tačiau skirtingais laikmečiais, skirtingos kultūros bei karjeros tarpsniais motyvaciniai veiksniai gali kisti, todėl svarbu atkreipti dėmesį į kiekvieno individo poreikius ir taikyti skirtingas motyvavimo priemones.

Tikslas – pateikti naujausios literatūros duomenis apie anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojų darbą motyvuojančius veiksnius.

Metodika. Atlikta 2015-2020 metais publikuotų mokslinių straipsnių paieška *PubMed, Cochrane ClinicalKey, BMJ Best Practice, ScienceDirect* ir *Google Scholar* duomenų bazėse. Straipsniai atrinkti pagal PRISMA šabloną. Apžvelgtos darbo motyvacijos teorijos, išoriniai ir vidiniai motyvacijos veiksniai, surinkta informacija apie anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojų motyvaciją darbui skirtingais karjeros tarpsniais, motyvaciją darbui didinančius ir mažinančius veiksnius, asmens ir organizacijos veiklos motyvacijos svarbą, slaugytojų migracijos priežastis bei slaugytojų motyvacijos sistemos formavimą.

Rezultatai. Motyvacijos procesas organizacijose ir pasitenkinimas darbu yra itin svarbūs norint užtikrinti ne tik darbuotojų pasitenkinimą, bet ir siekiant bendrų organizacijos tikslų ir uždavinių. Atlikti tyrimai rodo, kad slaugytojai yra motyvuoti darbui bei nustatytos 5 kategorijos veiksnių, turinčių įtaką slaugytojų darbo motyvacijai: darbo vieta, darbo sąlygos, asmeninės savybės, individualūs prioritetai, vidinė psichologinė būsena.

Išvados. Motyvuojant anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojus svarbu atkreipti dėmesį tiek į vidinius, tiek į išorinius veiksnius. Organizuojant darbą svarbu atkreipti dėmesį į darbinės aplinkos kūrimą, saugumo užtikrinimą, teigiamų emocijų palaikymą. Taikant skirtingas motyvavimo priemones kartu užtikrinamas tiek darbuotojo, tiek darbdavio, tiek visos organizacinės veiklos pasitenkinimas atliekama veikla ir skatinamas noras siekti užsibrėžtų tikslų.

***Reikšminiai žodžiai*:** intensyviosios terapijos slaugytojų motyvacija darbui

Literatūra:

Arsua WK, Chirchir LK, Chebon SK. Determinants of Physicians and Nurses' Professional Satisfaction at the Moi Teaching and Referral Hospital, Eldoret, Kenya. Journal of Health, Medicine and Nursing.Vol.64 (2019), ISSN2422-8419.

Reuben M. Badubi. Theories of Motivation ant Their Application in Organizations: A Risk Analysis. International Journal of Innovation and Economics Development 2017; 3(10): 44-51.

Rostamabadi A, Zamanian Z, Sedaghat Z. Factors associated with work ability index (WAI) among intensive care units' (ICUs') nurses. Journal of occupational health 2017;59:147-155.

Toode K, Routasalo P, Helminen M, Suominen T. Hospital nurses' work motivation. Scandinavian journal of caring sciences 2015;29:248-57.

PROFESINIO MOKYMO CENTRŲ MOKINIŲ PSICHINĖ SVEIKATA: EMOCINIS IR SOCIALINIS SAUGUMAS

vyr. mokslo darbuotojas dr. Kęstutis Trakšelys, doc. dr. Dalia Martišauskienė
Klaipėdos universiteto Botanikos sodas, Visuomenės sveikatos katedra

Šiuolaikinis požiūris į paauglių ir jaunuolių elgesio ir emocinius sunkumus bei sutrikimus neatsiejamas nuo raidos psichopatologijos - integruoto požiūrio apie elgesio, emocinių mokymosi sunkumų bei sutrikimų raidą ir priežastis teigia R. Barkauskaitė ir kt. (2019). Tam įtakos turi emocinis ir socialinis asmenybės saugumas. Emocinis saugumas paprastai apibrėžiamas kaip patyčių, pažeminimo ir vidinės baimės bei nerimo nebuvimas. Emociniam saugumui svarbu – emociškai stabilus ir padėti pasirengęs suaugęs žmogus, esantis šalia vaiko. Taip pat aiškios ribos ir taisyklės, kurių dėka vaikas orientuojasi santykyje su kitais žmonėmis (pedagogais, bendraamžiais, tėvais) ir supančia aplinka (Trakšelys, 2014).

Tikslas- nustatyti profesinio mokymo centrų mokinių emocinį ir socialinį saugumą.

Metodika. 2019 m. spalio – gruodžio mėnesiais atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant anketinės apklausos raštu metodą. Tyrimas atliktas 6 Lietuvos profesinio mokymo centruose. Apklausta 120 mokinių. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Atlikus tyrimą nustatyta, kad profesinio mokymų centrų dauguma mokinių jaučiasi emociškai ir socialiai saugūs. Tačiau nemaža dalis mokinių (8 proc.) paminėjo, kad jų turtinė padėtis turi įtakos mokymosi pasiekimams ir lygiavertiškumui. Mokinių teigimu (8 proc.) jiems neužtenka pinigų įsigyti visoms būtinoms mokymosi priemonėms; dėl savo socialinės ir ekonominės padėties dauguma jų yra socialiai ir kultūriškai izoliuoti; dėl lėšų stygiaus negali lankyti mokamų neformalaus ugdymo užsiėmimų, dalyvauti olimpiadose ar vykti į mokyklų organizuojamas pažintines ekskursijas. O tai lemia ir jų emocinį mažesnį saugumą, nes mokiniai socialinę padėtį tiesiogiai sieja su gera savijauta, didesne savigarba bei pasitikėjimu savimi.

Išvados. Dauguma mokinių profesinio mokymo centruose jaučiasi emociškai ir socialiai saugiai. Mokiniai emocinį saugumą tiesiogiai sieja su savo socialine padėtimi. Mokinių, kurie jaučiasi emociškai ir socialiai nesaugūs, nuomone mokinių iš pasiturinčių šeimų sprendimai ir siūlymai susilaukia didesnio pritarimo ir palaikymo, sprendžiant klasės reikalus; išryškėja socialinė diferenciacija klasėje, dažniau jie nepritampa prie bendraamžių, jaučiasi izoliuoti. Emocinio ir socialinio saugumo nebuvimas mokykloje lemia daug neigiamų padarinių: vaikai jaučiasi nelaimingi, dažnai yra liūdni, jaučia kaltę, nesaugumą, vienišumą, bejėgiškumą, nenori lankyti mokyklos.

Reikšminiai žodžiai: psichinė sveikata, emocinis ir socialinis saugumas.

Literatūra:

Barkauskienė R., Zacharevičienė A. 2019. Darbas su vaikais, turinčiais elgesio ir emocinių sunkumų bei sutrikimų. Vilnius.

Trakšelys K. 2014. Švietimo prieinamumas Lietuvos visuomenės transformacijos kontekste (1990–2010). Vilnius: LEU leidykla.

Breidokienė R. ir kt. 2018. Pozityvios tėvystės įgūdžių mokymo programa tėvams, auginantiems vaikus, turinčius elgesio ir emocinių sutrikimų. Vilnius.

MONTESSORI PARADIGMOS ĮGALINIMAS UNIVERSITETŲ BOTANIKOS SODŲ EDUKACINĖSE VEIKLOSE

dr. Kęstutis Trakšelys, dr. Asta Klimienė
Klaipėdos universitetas, Botanikos sodas

Botanikos sodai, kurių vieną iš misijų ir yra - organizuoti ir vykdyti edukacines veiklas, taip prisidedant prie vaikų ir suaugusiųjų žinių įgalinimą apie ekologiją ir aplinkos tausojimą. Šio ugdymo tikslas- ugdyti brandžią, turinčią esminių ekologijos ir aplinkos technologijų žinių, gebėjimų, vertybinių nuostatų asmenybę, gebančią savarankiškai pasirinkti tinkamas elgesio strategijas, prognozuoti savo veiklos padarinius aplinkai ir aktyviai veikti, siekiant aplinkos išsaugojimo. Siekinat tai efektyviai įgyvendinti reikalinga pedagoginė paradigma, kuri aiškiai apibrėžtų metodiką, mokinio ir edukacijos vadovo santykį bei elgseną. Viena iš tokių paradigmų yra- Montessori pedagogika. Jos pagrindiniai principai: vaiko aktyvumo skatinimas ir sekimas jo interesais; vaiko savarankiškumo ugdymas aplinkoje, kur tai įmanoma; laisvė laikantis taisyklių ir elgsenos normų; atsakomybė už save, savo aplinką ir aplinkinę erdvę; stebėjimas – visi pedagogo sprendimai remiasi vaiko stebėjimu ir jo elgesio analize; mokymasis skirtingo amžiaus grupėse.

Tikslas- išryškinti Montessori paradigmos įgalinimo galimybes universitetų botanikos sodų edukacinėse veiklose.

Metodika. Mokslinės literatūros analizė bei edukacinių veiklų stebėsena įgalinant Montessori pardadigmos principus.

Rezultatai. Apibendrinant stebėtas edukacines veiklas Botanikos sode, kurias organizuojant remtasi Montessori paradigmos pagrindiniais principais nustatyta, kad pakito vaikų elgesys. Vaikai dažniaus pastebėdavo savo ir kito mokinio nukrypimą nuo taisyklių, aktyviau įsijungdavo į diskusijas bei problem sprendimą, išryškėjo mokinių lyderystės bruožai, kuriuos laidavo laisvė priimant sprendimus, atsakomybė, mokinio ir edukacinių veiklų vadovo kolegiškas santykis, vaikai patys galėjo koreguoti vykdomos edukacinės veiklos program, tai yra išsakyti savo poreikius ir lūkesčius. Taip atsisakoma edukacinių veiklų vadovo dominavimo bei savo sprendimų primetimo, kas leidžia sukurti palankų etosą bei bendravimo stilių. O tai laiduoja mokinių elgesio ir kūrybiškumo laisvumą formuojant klausimus ir dalyvaujant grupiniuose užsiėmimuose, taip lavinami įvairūs pojūčiai.

Išvados. Šios pedagogikos principai labiausiai ir tinka edukacinėms programoms Botanikos sode, nes ten renkasi skirting amžių vaikai, kurie didelėje ir nevaržomoje erdvėje turėtų jaustis laisvi, savarankiški, žingeidūs, tačiau kartu drausmingi bei siekiantys įgyti žinių.

Reikšminiai žodžiai: Botanikos sodas, edukacinės veiklos, Montessori paradigma.

Literatūra:

Mildažienė, V. 2011. Naujoji botanikos sodų vadyba ir ekologinis švietimas: Kaunas

Šaltenytė, A. 2012. Botanikos sodų valdymas ir jų funkcijos. Darnaus vystymosi strategija ir praktika. Mokslo darbai, p. 101-110.

Virbašienė, S. ir kt. 2000. Vaizduotės lavinimas M. Montessori pedagoginėje sistemoje. Kaunas.

PRAMOGINIŲ LAIVŲ PASLAUGŲ KLAIPĖDOS APSKRITYJE E-RINKODARA

Jovita Traškevičiūtė, lekt. Jurgita Raišutienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Pramogos – tai vienas patraukliausių laisvalaikio praleidimo būdų. Pramogos žmogui leidžia sumažinti įtampą, pailsėti, atitrūkti nuo kasdienybės, patirti teigiamų emocijų. Vienas iš būdų pramogauti – keliavimas pramoginiais laivais. Tokia pramoga padeda patirti nekasdienių įspūdžių, pamatyti naujų vietų, praleisti laiką gamtoje. Nors Lietuvoje laivų statyba pradėta plėtoti IX – XI amžiuje, anot A. Dovydėno (2008), pramoginiai laivai sparčiau pradėjo populiarėti tik 2003 m. Pagal Lietuvos transporto saugos administracijos atstovės E. Kučinskaitės pateiktus duomenis, 2020 m. Lietuvoje buvo įregistruoti 823 pramoginiai laivai. Pasiplaukiojimas pramoginiais laivais tapo ne tik laisvalaikio praleidimo, bet ir įvairių progų paminėjimo būdu. Galimas tiek pasyvus, tiek aktyvus poilsis, dalyvavimas įvairiuose renginiuose (festivaliuose, regatose), o ir vystantis tokiai pramogų rūšiai sukuriama naujų darbo vietų (Aleksankov A. ir kt. 2019).

COVID-19 pandemijos metu įvestas karantinas dalinai apribojo ar net sustabdė turizmo verslą pasaulyje. Tvariam turizmo atsigavimui skatinama ieškoti sprendimų. Pastaruoju metu ypatingai aktualios inovatyvios paslaugų platformos, tame tarpe ir skirtingos e-rinkodaros priemonės. Anot E. Spiriajevo ir kt. (2020), Kuršių marių regione nuolatos didėja mažųjų ir pramoginių laivų, laivavedžių skaičius, didėja poreikis pramoginio vandens turizmo organizavimui. Didėjanti konkurencija sukelia situaciją, kai šiandieninis turistas gali pasirinkti vartojimo produktą ar paslaugą iš daugelio pasiūlymų. S.S. Wachyuni, D. A. Kusumaningrum (2020) teigimu, turistų elgseną svarbu žinoti plėtojant turizmo verslą. Viena iš efektyvių konkurencijos priemonių – e-rinkodara paslaugų viešinimui ir klientų pritraukimui.

Tikslas – išanalizavus pramoginių laivų ir e-rinkodaros teorinius aspektus, ištirti e-rinkodaros priemonių naudojimą tarp pramoginių laivų paslaugų teikėjų Klaipėdos apskrityje.

Metodika. Taikoma mišrių metodų strategija. Siekiant gauti kuo visapusiškesnę informaciją tyrimo tikslui pasiekti pasirinkti kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių, teisinių ir strateginių dokumentų, internetinių tinklalapių bei žinybinės statistikos analizė. 2021 kovo – balandžio mėn. laikotarpiui suplanuotas ir pramoginių laivų paslaugų vartotojų kiekybinis tyrimas, naudojant anketinės apklausos raštu metodą, aktualijų ir problematinių klausimų identifikavimui. Tyrimo duomenys apdorojami Excel ir SPSS kompiuterinėmis programomis. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai ir išvados. Mokslinės literatūros analizės pagrindu nustatyti pramoginių laivų paslaugų ir e-rinkodaros ypatumai. Internetinių tinklalapių bei žinybinės statistikos analizė parodo akivaizdų tikslinių statistinių duomenų stygių, tiek Lietuvos, tiek Klaipėdos apskrities atveju: kiek pramoginių laivų yra užregistruota kažkuriais atskirais metais galima aptikti, tačiau pasigendama oficialių duomenų apie teikiamas paslaugas pramoginiais laivais (fiksuota apie 121) analizuojamoje teritorijoje. Paslaugos yra teikiamos ir užsienyje registruotais laivais, kas dar padidina statistinių duomenų fragmentiškumą. Nustatyta, kad vieni iš pagrindinių šių paslaugų Klaipėdos apskrityje viešinimo kanalų yra atskirų savivaldybių Turizmo informacijos centrų internetinės svetainės. Didžiąją dalį visų pramoginių laivų paslaugų viešinanti turizmo agentūra „Jovila“. Pramoginių laivų paslaugų teikėjų Klaipėdos apskrityje naudojamų e-rinkodaros priemonių analizės pagrindu daromos įžvalgos, kad dar nepakankama e-rinkodaros priemonių įvairovė viešinant paslaugas, dažniausiai naudojamos e-rinkodaros priemonės yra socialiniai tinklai (ypač Facebook), internetinė svetainė, el.paštas, kuriami ir internete talpinami teminiai video, paslaugų vartotojų pritraukimui.

***Reikšminiai žodžiai*:** pramoginiai laivai, pramoginių laivų paslaugos, e-rinkodara

Literatūra:

Алексанков А. М., Ковалев С. Н., Мозокина С. Л. 2019. Временное состояние и перспективы развития яхтенного туризма в Санкт-Петербурге. Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета. Санкт-Петербург: СПбГЭУ. ISSN 2311-3464.

Dovydėnas A. 2008. Pramoginiai laivai. [Vilnius]: UAB „Verslo žinios“. ISBN 9789955460732.

Dzemyda I., Jurgaitytė G. 2014. Elektroninė rinkodara plėtojant tarptautinio turizmo paslaugas: mokslinis straipsnis. [Elektroninis išteklius]. Vilnius. P. 198. ISSN 1648-0627.

Spiriajevas E., Perminas K., Locaitienė V. 2020. Laivybos kliūčių šalinimo Kuršių mariose, įgyvendinant projektą „Pietų Baltijos krantas – ilgalaikių laivybos krypčių tarp šalių kūrimas MARRIAGE bendradarbiavimo tinklų pagrindu, galimybių studija.

Wachyuni S.S., Kusumaningrum D. A. 2020. The Effect of COVID-19 Pandemic: How are the Future Tourist Behavior? Journal of Education, Society and Behavioural Science. 33(4): 67-76.

PELYNO (ARTEMISIA ABSINTHIUM) POVEIKIS, GYDOMOSIOS SAVYBĖS BEI NAUDA

Ilona Ugintė, prof. dr. Daiva Mockevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Pelyno gydomosios savybės bei poveikis dėl jo plataus veikimo mokslininkų plačiai tyrinėjamas visame pasaulyje. Šiai dienai tyrimų atlikta daug ir įvairių nustatant pelyno veikliųjų medžiagų poveikį žmogaus sveikatai. Gydomosios žolelės užima reikšmingą poziciją netradicinėje medicinoje tiek sveikatinant, tiek ir gydant žmogų nuo įvairių negalavimų, todėl mokslininkų darbas tiriant pelyno poveikį, ieškant alternatyvų cheminiams vaistams arba integruojant žoleles į sisteminį gydymą, yra itin svarbus.

Tikslas. Apžvelgti mokslinę medžiagą apie pelyno poveikį.

Metodika. 2020 m. rugsėjo - gruodžio mėnesiais atlikta mokslinės literatūros paieška bei analizė įvairiuose moksliniuose šaltiniuose bei duomenų bazėse.

Išvados. Pelynas turtingas antimikrobinėmis, priešgrybelinėmis, insekticidinėmis, neuroapsauginėmis, antimaliarinėmis, antidepresantinėmis ir kepenų apsauginėmis savybėmis. Įvairių tyrimų metu buvo įrodyta, jog ilgą laiką be pertraukų naudojamas A. absinthium gali sukelti šalutinių neurotoksinių reiškinių dėl tujono, esančio augalo sudėtyje. Pelyno preparatai nerekomenduojami nėščiosioms, maitinančioms moterims, alergiškiems pelynui bei žmonėms, sergantiems skrandžio opalige. Artemisia absinthium, nuo seno vartojamas daugelyje šalių, pastaruoju metu plačiai nagrinėjamas tiek alopatinės, tiek homeopatinės medicinos, o fitoterapija užima vis svaresnę vietą tiek Rytų, tiek ir Vakarų medicinoje.

Reikšminiai žodžiai: pelynas, artemisia absinthium

Literatūra:

Jorge F. S. Ferreira, Jennifer Kaiser In vitro trematodical effects of crude alcoholic extracts of Artemisia annua, A. Absinthium, Asimina trilobal and Fumaria officinalis, Parasitology research volume 109, 12 May 2011, pages 1585-1592

Omar Kharoubi, Miloud Slimani, Djamil Krouf, Leila Seddik, Abdelkader Aoues Role of Wormwood (Artemisia absinthium) Extract on Oxidative Stress in Ameliorating Lead Induced Haemotoxicity, African Journal of Traditional, Complementary and Alternative Medicines, 2008, 5 (3); 263- 270

Dirk W. Lachenmeier Wormwood (Artemisia absinthium L.)- A curious plant with both neurotoxic and neuroprotective properties, Journal of Etnopharmacology, volume 131, issue 1, 2010 august, pages 224-227.

KELETAS FRIEDRICHO NIETZSCHE‘S IR VYDŪNO IDĖJŲ PARALELIŲ

dr. Vabalaitė Rūta Marija[*]
Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Lietuvos filosofijos istorijos skyrius

Vydūno kūrybos tyrimai rodo, kad ryškiausiai jo mintis įtakojo nekrikščioniškos Rytų religijos ir vakarų teosofų idėjos. Pastaruoju metu tyrinėtojai ima plėsti lyginamųjų Vydūno minčių analizių kontekstus, klausia apie galimas protestantiškos tradicijos ir vokiečių filosofijos įtakas jo kūrybai. Šie tyrinėjimai pranešime nukreipiami į Vydūno minčių sąsajas su Friedricho Nietzsche‘s filosofija, analizuojamos minčių paralelės, priešpriešos ir analogijos.

Tikslas – išanalizuoti Friedricho Nietzsche‘s minčių paraleles su Vydūno kūryba.

Metodika. Atliktas lyginamasis žymiausių Friedricho Nietzsche‘s tekstų ir Vydūno veikalų „Sąmonė“, „Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių“ bei įvairiais gyvenimo laikotarpiais rašytų jo straipsnių tyrimas.

Rezultatai. Nors ryškiausią įtaką Vydūno kūrybai padarė teosofija ir įvairios indiškosios religijos mokyklos, įvairiais gyvenimo tarpsniais rašytuose tekstuose jis trumpiau ar plačiau užsimena ir apie didžiuosius vokiečių iracionalistinės bei gyvenimo filosofijos autorius. Arthuras Schopenhaueris ir Friedrichas Nietzsche Vydūnui yra įdomūs kaip Vakarų filosofai, kurie domėjosi Rytų kraštų tradicija, ypač indiškaisiais religijos ir filosofijos mokymais, pripažino gyvenimo galią kaip esaties kaitos veiksnį. Žinoma, Vydūnas įspėja, kad Nietzsche‘s mintys apie *Wille zur Macht*, vergų ir ponų moralę, antžmogį bei mąstymą anapus gera ir bloga dažnai lieka nesuprastos. Ankstyvuoju laikotarpiu jis pabrėžia tuos esamos moralės kritiko teiginius, iš kurių ryškėja, kad galia pirmiausiai turėtų būti nukreipta į save pačius ir skatinti mus iškilti virš vidutinybių būsenos. Vydūnas pripažįsta, kad „ką Fr. Nyčė sako apie didingąjį žmoniškumą ir kaip jis reiškiasi, yra, atmetant tūlus tvirtinimus, tam tikru atžvilgiu beveik tai, kas ir mūsų išmanymu daro gyvenimo prasmę” (5, p. 461).

Išvados. *Prima facie* pozityvūs Vydūno ir Nietzsche‘s teiginiai ir ideologinės nuostatos yra vos ne priešingi, tačiau jų ontologinių nuostatų dalis turi analogijų. Ypač paradoksalu tai, kad nyčiškajame mokyme apie antžmogį galima aptikti Vydūno aukščiausiojo žmoniškumo sampratos paralelių.

Reikšminiai žodžiai: gyvenimo filosofija, valia gyvybei, vyksmas, savimonė, antžmogis.

Literatūra:

Nietzsche F. 2008. Žmogiška, pernelyg žmogiška: knyga laisviems protams. Vilnius: Alma littera. 520 p. ISBN 978-9955-24-927-6.

Stančienė D. M. 2019. Mokslo, meno ir doros samprata Vydūno filosofijoje. Į sveiką gyvenseną ir skaidrią būtį Vydūno keliu: Vydūno tarptautinė mokslinė konferencija, skirta Sveikatos mokslų fakulteto veiklos 20-mečiui paminėti: konferencijos medžiaga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, p. 108. eISBN 9786094810299.

Vydūnas. 2001. Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių. Vilnius: Vaga. 639 p. ISBN 5-415-01570-1.

Vydūnas. 1990. Raštai, t. 1. Vilnius: Mintis. 565 p. ISBN 5-417-00334-4.

Vydūnas. 1991. Raštai, t. 2. Vilnius: Mintis. 496 p. ISBN 5-417-02913-0.

[*] Humanitarinių mokslų (filosofija) daktarė. Moksliniai interesai: naujųjų laikų filosofija, šiuolaikinė filosofija, meno filosofija. El. paštas: marijavabalaite@mruni.lt

NEIŠNEŠIOTŲ NAUJAGIMIŲ KVĖPAVIMO FUNKCIJOS PALAIKYMAS

Irma Vaitoškienė, dr. Zita Gierasimovič
Vilniaus universitetas, Medicinos fakultetas, Sveikatos mokslų institutas, Slaugos katedra

Neišnešiotų naujagimių kvėpavimo funkcijos sutrikimas ir galimos komplikacijas yra viena iš daugelio lydinčių problemų. Gimus naujagimiui kvėpavimas yra pati pirmoji ir gyvybiškai svarbi gyvybinė veikla. Maždaug apie 10 proc. naujagimių gimimo momentu prireikia aktyvių gaivinimo priemonių, ir maždaug apie tiek ligoninėje naujagimių gimimo momentu prireikia ir aktyvių gaivinimo priemonių, ir dirbtinės plaučių ventiliacijos. Kartais, kai kuriems neišnešiotiems naujagimiams jau nuo gimimo tenka taikyti dirbtinę plaučių ventiliaciją. Šiame etape svarbiu rodikliu yra naujagimių kritinių būklių vertinimas, gyvybinių poreikių, nuo kurių priklauso tolimesnis psichomotorinis naujagimių vystymasis ir gyvenimo kokybė, tenkinimas.

Tikslas. Įvertinti neišnešiotų naujagimių kvėpavimo funkcijos palaikymo poreikį.

Metodika. Atliktas kiekybinis tyrimas laikantis etikos principų. Tirtos 54 intensyviosios terapijos slaugytojos, savanoriškai sutikusios dalyvauti tyrime. Tyrimas 2020 m. gruodžio mėn. atliktas e-aplinkoje. Tyrimo duomenys ir gauti rezultatai buvo apdorojami naudojant Microsoft Word 2010 ir MS Excel 2010 programas.

Rezultatai. Tyrimo metu nustatyti 4 pagrindiniai veiksniai, kurie lemia kvėpavimo palaikymo sėkmę. Sekreto atsiurbimas iš kvėpavimo takų – 71,2 proc. apklaustųjų nurodė, šį veiksmą kaip prioritetinį, svarbiu veiksmu jį laiko 19,2 proc. apklaustųjų. 90,4 proc. apklaustųjų labai svarbiu veiksniu pažymi paciento kūno padėties parinkimą, 5,7 proc. apklaustųjų nurodė, kad tai yra svarbus veiksnys. Intubacinio vamzdelio fiksaciją 73,1 proc. apklaustųjų laiko prioritetiniu veiksniu, 13,5 proc. respondentų mano, kad tai svarbus veiksnys. Įvertintas kvėpavimo funkcijos pokytis ir intubacijos pradžios laikas, skirtas kvėpavimo funkcijos atstatymui. 84,6 proc. apklaustųjų pažymi esant komplikacijų buvimą ir nuolatos vertina kritinę naujagimio būklę. Dalis, 13,5 proc. apklaustųjų nurodo, kad intubacinio vamzdelio fiksacija priklauso nuo kūno padėties pasirinkimo. Daugiau nei 25 proc. apklaustųjų pažymi, kad kvėpavimo nepakankamumas įvyksta dėl balso stygų spazmų. Apie 33 proc. tiriamųjų nurodė, kad balso stygų spazmas įvyksta tik smarkiau palietus balso stygas intubaciniu vamzdeliu, o 12,5 proc. apklaustųjų mano, kad esant kvėpavimo nepakankamumui kartais savaime įvyksta balso stygų spazmas.

Išvados. Dauguma apklaustųjų prioritetiniu veiksmu palaikant kvėpavimo funkciją nurodė sekreto atsiurbimą iš kvėpavimo takų ir intubacijos įvedimo laiką. Pozicionavimas padeda palaikyti kvėpavimo funkciją. Prie retai pasitaikančių komplikacijų trečdalis apklaustųjų priskiria balso stygų spazmus.

***Reikšminiai žodžiai*:** kvėpavimo nepakankamumas, intubacija, komplikacijos.

Literatūra:

Cannavo L., Rulli I., Falsaperla R., Corsello G., Gitto E. 2020. *Ventiliation, oxidative stress and risk of brain injury in preterm newborn*. 23;46(1), pg. 100. doi: 10.1186/s13052-020-00852-1.

Magalhaes P., Silva P., Almeida L., Santos I., Camillo C. A., Sena A. 2020. *Positive pressure ventilation in the weaning of preterm newborns*. doi: 10.23736/S0026-4946.20.05677-7.

Backes CH., Cooper JN., Notestine JL., Rivera BK. 2020. *A trial comparing continuous positive airway pressure (CPAP) devices in preterm infants.* 40(8), pg.1193-1201. doi: 10.1038/s41372-020-0690-5.

Shao-Yu Tsai. 2020. *The Nursing Profession in a Globalizing World*. 67(2), pg 4-5. doi: 10.6224/JN.202004_67(2).01

MOTERŲ INFORMUOTUMAS IR POŽIŪRIS Į TAIKOMAS KRŪTIES VĖŽIO PROFILAKTINES PROGRAMAS LIETUVOJE

Aistė Valatavičiūtė, doc. dr. Egidijus Skarbalius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Krūties vėžys yra labiausiai paplitusi vėžio rūšis tarp moterų pasaulyje, ji išlieka penktoje vietoje tarp mirtingiausių , lyginant klasifikacijoje su kitais onkologiniais susirgimais (Somayyeh, 2019). Todėl ankstyva ir tikslinga šios ligos diagnostika ir gydymas neįsivaizduojamas be prevencinių tyrimų pagalbos. Efektyvus gydymas ir laiku suteikta pagalba – pagrindiniai faktoriai, lemiantys pacientų pasveikimą (Buteikytė, 2017). Pasak E. Mattila (2014), pacientai gali patirti skausmą ir diskomfortą daugelyje medicinos srityje vykdomų procedūrų, o tai gali tapti išsivysčiusių fobijų ar kitų ligų priežastimi.

Darbo tikslas. Išsiaiškinti moterų požiūrį į mamografiją ir patiriamo streso, susijusio su įsitikinimais apie profilaktinę programą, sąsajas.

Tyrimo metodika: Kiekybinis tyrimo metodas, kurio metu tiriamiesiems pateikta anonimė anketa. Tiriamieji – pacientai, kuriems atliekama profilaktinė krūties vėžio patikra. Anketinės apklausos metodu apklausta 130 pacientų, iš jų analizuota 100 anketų 100,0 proc. (N=100). Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Tyrimo rezultatai: Atlikus pacientų anketų analizę, paaiškėjo priežastys dėl kurių dalyviai jaučia didžiausią baimės jausmą prieš tyrimą. Respondentai teigė, jog didžiausią stresą jie jaučia dėl informacijos trūkumo, net 48 proc. moterų skalėje 0-10, pasirinko 0-5, o tai rodo labai žemą moterų informuotumą prieš tyrimą. Taip pat 33 proc. baiminasi tyrimo dėl įsitikinimų, kad skaudės, o 15 proc. pacienčių baiminasi dėl kitų žmonių sukeltos neigiamos nuomonės apie mamografiją, 4 proc. respondenčių bijo tirtis pakartotinai dėl turėtos nemalonios patirties ankstesniojo tyrimo metu.

Išvados: Galima teigti, jog moterims reikėtų suteikti daugiau informacijos prieš mamografijos tyrimą. Tyrimai parodė, kad dažniausiai pasitaikančios baimės krūties vėžio profilaktinės programos patikros metu kyla dėl informacijos trūkumo apie tyrimą. Tiriamos moterys susiduria su skausmo baime, galima neigiamos žinios dėl besivystančios ligos baime, tuomet taip pat jaučia nerimą, jog medicinos darbuotojai gali elgtis nemaloniai. Todėl labai svarbu, kad darbuotojai mamografinio tyrimo metu elgtųsi atsakingai ir rūpintųsi kiekvienu pacientu individualiai. Po tyrimo pacientės dažniausiai jaučiasi nurimę, bet fobijų turinčios pacientės jaučiasi prastai, nes jaudinasi dėl tyrimo rezultatų.

Reikšminiai žodžiai: Mamografija, krūties vėžio profilaktinė programa, baimės, stresas

Literatūra:

Buteikytė, J. (2017). Kauno miesto radiologijos technologų motyvacija, pasitenkinimas darbu ir tai sąlygojantys veiksniai.

Mattila, E., Kaunonen, M., Aalto, P., & Åstedt-Kurki, P. (2014). The method of nursing support in hospital and patients' and family members' experiences of the effectiveness of the support. Scandinavian journal of caring sciences, 28(2), 305-314.

Somayyeh, N., & Aydogdu, N. G. (2019). The Effect of Breast Cancer Fear on Early Detection Behaviors of Women. *International Journal of Caring Sciences, 12*(2).

PILATES PRATIMŲ POVEIKIS PAGYVENUSIO AMŽIAUS ŽMONIŲ APATINĖS NUGAROS DALIES SKAUSMUI IR PASLANKUMUI

Irena Valatkienė, doc. dr. Rima Radžiuvienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Senstant pasaulio visuomenei ir vis mažiau dėmesio skiriant fiziniam aktyvumui palaikyti, reikia ieškoti naujų būdų, kaip paskatinti pagyvenusių žmonių fizinį aktyvumą, pagerinti jų gyvenimo kokybę. Statistiniai duomenys rodo vis didėjantį apatinės nugaros dalies (AND) skausmo paplitimą tarp pagyvenusių žmonių Lietuvoje. Būtina mokyti žmones sveikos, fiziškai aktyvios gyvensenos. Užsienio autorių tyrimai rodo, kad pilates metodika yra efektyvi priemonė liemens raumenų stiprinimui ir pusiausvirai gerinti, mažinant apatinės nugaros dalies skausmą. Pilates pratimų taikymas gali pagerinti judėjimo funkciją ir sumažinti nugaros skausmą, jo pasikartojimo galimybę. Fizinis aktyvumas ypač reikalingas šiuo laikmečiu, kai žmonių populiacija atsidūrė akistatoje su COVID-19 pandemija.

Tikslas – įvertinti pilates pratimų poveikį pagyvenusio amžiaus žmonių apatinės nugaros dalies skausmui ir paslankumui.

Metodika. Tyrimas atliktas vertinant skausmą skaitmenine skausmo vertinimo skale (SAS), testuojant juosmeninės stuburo dalies paslankumą modifikuotu Šober`o testu, liemens raumenų (pilvo, nugaros, šoninių liemens) statinę ištvermę McGill testu ir atlikus matematinę statistinę duomenų analizę SPSS programa. Tiriamųjų imtį sudarė atsitiktinai atrinkti asmenys su nespecifiniu apatinės nugaros dalies skausmu (trukmė 3 mėn. ir daugiau), nuo 60 iki 74 metų, neturintys jokių išankstinių žinių apie pilates pratimų metodiką. Tiriamųjų grupei buvo taikyta 8 savaičių pilates pratimų programa. Tyrimas atliktas laikantis reikalaujamų etikos principų.

Rezultatai. Prieš pilates pratimų taikymą, buvo nustatytas AND skausmas, sumažėjęs nugaros paslankumas, išmatuota pilvo, nugaros bei šoninių liemens raumenų statinė ištvermė. Pilates metodo taikymas sumažino AND skausmą, pagerino nugaros paslankumą, padidino statinę nugaros, pilvo bei šoninių liemens raumenų ištvermę.

Išvados. Nustatyta, kad po pilates užsiėmimų ciklo tiriamųjų apatinės nugaros dalies skausmo intensyvumas statistiškai reikšmingai sumažėjo nuo vidutinio iki silpnai jaučiamo; juosmeninės nugaros dalies paslankumas statistiškai reikšmingai padidėjo; tiriamųjų statinės liemens (pilvo, nugaros, dešinės ir kairės pusių) raumenų ištvermė statistiškai reikšmingai pagerėjo.

Reikšminiai žodžiai: apatinės nugaros dalies skausmas, liemens paslankumas, pilates

Literatūra:

Bhadauria E.A., Gurudut P. 2017. Comparative effectiveness of lumbar stabilization, dynamic strengthening, and Pilates on chronic low back pain: randomized clinical trial. *Journal of Exercise Rehabilitation, 13*(4), 477-485.

Chenot J.F., Greitemann B., Kladny B., Petzke F., Pfingsten M., Schorr S. 2017. *Non-Specific Low Back Pain*. Dtsch Arztebl. Int., 114(51-52), 883-890.

Gabel C.P., Mokhtarinia H.R., Hoffman J., Osborne J., Laakso E.L., Melloh M. 2018. Does the performance of five back-associated exercises relate to the presence of low back pain? A cross-sectional observational investigation in regional Australian council workers. *BMJ Open,* 8(8).

BENDRUOMENĖS POŽIŪRIS Į GRIPO PREVENCIJĄ

Justina Valentukevičiūtė, Patricija Pranskutė, doc. dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
Vilniaus kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas, Slaugos katedra

Gripas (*influenza*) – ūminė kvėpavimo takų infekcija, plintanti oro lašeliniu būdu. Skirtingai nuo kitų kvėpavimo takų infekcijų, gripas sukelia ūmią ligą ir yra labai pavojingas dėl galimų komplikacijų. Gripas – vienas iš dažniausiai epidemijomis pasireiškiančių ligų. Lietuvoje 2016 – 2017 m. gripo sezono metu buvo užregistruoti 3 mirties atvejai, o 2015 – 2016 m. – 22 atvejai, iš kurių didžioji dalis sirgo lėtinėmis ligomis ir buvo neskiepyti sezonine gripo vakcina. Nustatyta, kad kiekvienais metais 170 tūkst. europiečių miršta nuo gripo sukeltų komplikacijų. Viena iš efektyviausių gripo prevencijos priemonių – skiepai. Lietuvoje daugiausiai problemų vykdant imunoprofilaktiką kyla dėl neigiamo visuomenės požiūrio į skiepijimąsi nuo gripo. Pagrindinis rizikos grupių skiepijimo tikslas – išvengti nereikalingų hospitalizacijų ir ankstyvų mirčių nuo gripo sukeliamų komplikacijų. Taip pat gripo prevencijai labai svarbu tinkama rankų higiena ir dezinfekcija, patalpų vėdinimas ir paviršių dezinfekcija, apsauginių kaukių dėvėjimas ir žmonių susibūrimo vietų vengimas.

Tikslas – išanalizuoti bendruomenės požiūrį į gripo prevenciją.

Metodika. Apklausta 60 vienos Lietuvos poliklinikos pacientų. Apklausa atlikta 2019 m. spalio mėnesį. Respondentų apklausai parengta anketa. Atlikta duomenų statistinė analizė panaudojant "SPSS Windows 20.0" ir „Excel 2010" programas. Tyrimas atliktas laikantis etinių principų.

Rezultatai. Tyrime dalyvavo 60 respondentų, iš kurių buvo 30 vyrų ir 30 moterų. Tiriamųjų amžiaus vidurkis 47,33 (ribos 20 – 84 metų). Atlikus tyrimo duomenų analizę, nustatyta, kad didžioji dalis (96,7 proc.) tyrimo dalyvių teisingai žinojo, kad gripas plinta oro lašeliniu būdu.Be to, šiek tiek daugiau nei pusė (53,3 proc.) moterų ir vyrų pažymėjo teisingą atsakymą, kad gripo simptomai pasireiškia staiga (p=0,000). Respondentų paprašius pažymėti, kaip jie elgiasi gripo epidemijos metu, nustatyta, kad daugiau nei trys penktadaliai (86,7 proc.) moterų ir šiek tiek daugiau nei pusė (53,3 proc.) vyrų reguliariai plauna rankas (p=0,011). Šiek tiek daugiau nei trečdalis (36,7 proc.) moterų ir du kartus mažiau (16,7 proc.) vyrų reguliariai dezinfekuoja rankas (p=0,027). Didžioji dauguma (86,7 proc.) moterų ir šiek tiek daugiau nei pusė (53,3 proc.) vyrų pildant anketas nurodė, kad niekada nesiskiepija vakcina nuo gripo (p=0,042).

Išvados. Tyrimas parodė, kad norint apsisaugoti nuo gripo daugiau moterų negu vyrų reguliariai plauna ir dezinfekuoja rankas.

Reikšminiai žodžiai: gripas, prevencija, bendruomenė.

Literatūra:

Čaplinskas S., Skrickienė A. 2017. Gripo epidemiologinė situacija Europoje ir Lietuvoje 2016 – 2017 m. Lietuvos gydytojų žurnalas. Kaunas: UAB Medicinos spaudos namai, 10 (103), p. 15-18. ISSN 1648 – 3154.

Golubevienė D., Gurnienė I. 2018. Infekcinės ligos ir ligonių slauga. Kaunas: Kauno kolegija, p. 158. ISBN 978-9955-27-517-6.

Žvirblytė-Skrebutėnienė K., Ambrozaitis A., Žagminas K. 2017. Žmogaus gripo etiologija, epidemiologija, klinika, diagnostika, gydymas ir profilaktika. Internistas. Vilnius: Lijarida, 8 (175), 10-16. ISSN 1648-3839.

ANTRŲ KLASIŲ MOKINIŲ MOKYMO PLAUKTI PROGRAMOS EFEKTYVUMAS

Laura Vareikaitė, prof. dr. Asta Šarkauskienė
Klaipėdos universitetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Plaukimas yra efektyvi priemonė žmogaus fizinės bei psichinės sveikatos išsaugojimui bei stiprinimui (Conti, 2015; Bandy, Sanders, 2007), skendimo skaičiaus mažinimui (Lidžiūtė, Grubliauskienė, 2015). Pradėti mokyti plaukti rekomenduojama kuo anksčiau, nes dažniausiai skęsta 6 – 10 metų vaikai (35 proc.) (Sadauskienė, Milašius, 2011).

Tikslas – Šio darbo tikslas buvo ištirti antrų klasių (7–9 metų) mokinių mokymo plaukti programos efektyvumą.

Metodika. Tyrime buvo taikomi pedagoginio stebėjimo ir dokumentų analizės tyrimo metodai. Tyrime dalyvavo Klaipėdos miesto S. Dacho progimnazijos dviejų II klasių mokiniai (n=49).

Rezultatai. Devynių mėnesių mokymo plaukti programos įgyvendinimo laikotarpiu nustatyta, kad pirmojo užsiėmimo metu – per pirmąjį vertinimą, labai gerai vandenyje jautėsi 30,6 proc., puikius kvėpavimo įgūdžius turėjo 22,4 proc. vaikų. Po 31 užsiėmimo – trečiojo vertinimo metu, šiais aspektais labai gerai buvo įvertinti 89,9 proc. vaikų.

Nuplaukti 25 metrus ant nugaros arba krūtinės po 18 užsiėmimų – antrojo vertinimo metu, labai gerai sugebėjo 18,4 proc., vidutiniškai - 44,9 proc., o silpnai - 36,7 proc. vaikų. Po 31 užsiėmimo (trečiojo vertinimo metu) šį nuotolį labai gerai įveikė 65,3 proc., vidutiniškai 34,7 proc. vaikų.

Vertinant pagrindinį programos efektyvumo aspektą - įšokus į baseiną nuplaukti 50 metrų keičiant būdus – 25 metrus ant nugaros ir 25 metrus ant krūtinės - po 31 užsiėmimo labai gerai sugebėjo 65,3 proc., vidutiniškai - 24,5 proc., o silpnai - 10,2 proc. vaikų.

Išvados. Antrų klasių mokinių mokymo plaukti programa buvo efektyvi, nes 65,3 proc. vaikų išmoko plaukti, o kitiems ateityje reikės tik tobulinti savo plaukimo įgūdžius.

Reikšminiai žodžiai: mokiniai, mokymas plaukti, plaukimas

Literatūra:

Bandy W., Sanders B. 2007. *Therapeutic exercise for physical therapist assistants: Techniques for intervention.* Lippincott: Williams and Wilkins.

Conti A. A. 2015. Swimming, physical activity and health: a historical perspective. *La Clinica terapeutica,* 166(4), 179–182.

Lidžiūtė L., Grubliauskienė J. 2015. 6-7 metų ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų ir 1–12 klasių mokinių plaukimo įgūdžiai bei poreikis juos tobulinti. *Visuomenės sveikata,* 1,p. 110–115.

Sadauskienė D., Milašius K. 2011. Papildomo fizinio rengimo įtaka 7–9 metų amžiaus jaunųjų plaukikų fiziniam išsivystymui ir fiziniam parengtumui. *Sporto mokslas,* 3(65),p. 11–18.

NAMUOSE IR SLAUGOS SKYRIUJE SLAUGOMŲ SERGANČIŲJŲ GALVOS SMEGENŲ INSULTU ARTIMŲJŲ NUOMONĖ APIE KINEZITERAPIJOS PASLAUGŲ KOKYBĘ

Goda Varnauskaitė, Rima Radžiuvienė, Eglė Radzevičienė
Klaipėdos universitetas, SvMF, Holistinės medicinos ir reabilitacijos katedra

Galvos smegenų insultas (GSI) yra pagrindinė darbingo ir vyresnio amžiaus asmenų neįgalumo priežastis, todėl ši problema yra svarbi ne tik medicininiu, bet ir socialiniu bei ekonominiu požiūriu. Nepaisant įgytos negalios, du trečdaliai pacientų, patyrusių insultą, po stacionarinio gydymo grįžta į namus. Atsakomybė už jų priežiūrą namuose tenka šeimos nariams, kurie neturi reikiamos patirties slaugant tokius asmenis.

Temos aktualumas. Insultas gali sukelti išliekantį paralyžių, kalbos sutrikimus, skausmą, protinių, motorinių, emocinių funkcijų sutrikimus. Jis sutrikdo daugelį gyvenimo funkcijų bei skatina kraujagyslinės demencijos vystymąsi. Sutrikus individo gebėjimui būti nepriklausomu bet kurioje kasdienio gyvenimo veikloje, o šeimos nariams ne visada sugebant užtikrinti tokios veiklos galimybių, atsiranda slaugos paslaugų namuose ir slaugos skyriuje būtinumas, užtikrinantis patyrusiam insultą asmeniui kvalifikuotą pagalbą bent kiek atgauti prarastus įgūdžius, prisitaikyti prie aplinkos bei pasirengti kokybiškesniam gyvenimui su liekamaisiais ligos padariniais.

Tikslas – įvertinti namuose ir slaugos skyriuje slaugomų pacientų, patyrusių galvos smegenų insultą, artimųjų nuomonę apie kineziterapijos paslaugų kokybę.

Metodika. Tyrimas buvo atliktas VšĮ Paliatyvios pagalbos ir šeimos sveikatos centro palaikomojo gydymo ir slaugos skyriuje bei UAB „Salumeda“, kuri teikia medicinos bei socialinės globos paslaugas paciento namuose. Iš viso tyrime sutiko dalyvauti 46 asmenų. Kiekvienam tiriamajam buvo skirta po 15 individualių kineziterapijos procedūrų. Po visų kineziterapijos užsiėmimų buvo apklausti namuose ir skyriuje slaugomų pacientų artimieji. Dėl įvairių su tyrimu nesusijusių priežasčių, dalies artimųjų apklausti nepavyko. Iš viso pavyko apklausti po 15 artimųjų kiekvienoje grupėje. Tyrimo uždaviniai: įvertinti pacientų savarankiškumą prieš ir po kineziterapijos programos įgyvendinimo; įvertinti patyrusių GSI pacientų artimųjų nuomonę apie taikytų kineziterapijos metodikų kokybę. Naudoti tyrimo instrumentai: Bartel indeksas, anketinė apklausa. Taikytas statistinis duomenų apdorojimas.

Rezultatai. Tiriamųjų savarankiškumas statistiškai reikšmingai pagerėjo tiek skyriuje, tiek ir namuose slaugomų pacientų grupėse. Namuose slaugomų pacientų apklausti artimieji tiksliau žinojo kas yra kineziterapija, buvo labiau patenkinti suteikta informacija bei atliktų procedūrų rezultatais.

Išvados. Prieš kineziterapijos programų taikymą, daugiausiai buvo beveik visiškai ir visiškai priklausomų pacientų. Po kineziterapijos taikymo daugiausiai buvo vidutiniškai ir beveik visiškai priklausomų pacientų. Nustatyta, jog namuose slaugomų pacientų apklausti artimieji tiksliau žinojo kas yra kineziterapija.

Reikšmingi žodžiai: galvos smegenų insultas, slaugomi pacientai, kineziterapija, artimųjų nuomonė, savarankiškumas

Literatūra: Barden I., Vogel A., 2004. Ligonių slaugymas namuose. VšĮ LIC „Už gyvybę“.
Budrys V., 2009. Klinikinė neurologija. Vilnius: Vaistų žinios
Chuluunbaatar E., Chou YJ., 2016. Quality of life of stroke survivors and their informal caregivers: A prospective study, Value in health 9 (2) 306-312.
Kriščiūnas A. ir kt., 2008. Reabilitacija. Kaunas: Vitae Litera.

ATVEJO VADYBININKO VEIKLA TEIKIANT SOCIALINES PASLAUGAS ŠEIMAI PATIRIANČIAI SOCIALINĘ RIZIKĄ

Indra Vasiliauskienė, prof. dr. Vanda Kavaliauskienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Vydūnas (Vilhelmas Storosta) sukūrė laisvos, nepriklausomos asmenybės ugdymo programą: žmogus sau, tautai, žmonijai, kuri atskleidžia humaniškumu pagrįstus asmens ryšius su tauta ir žmonija. Humaniškumas labai svarbus socialiniame darbe, tai, kad reikia suvokti žmogaus unikalumą, priimti žmogų tokį, koks jis yra. Negalima visiems socialinio darbo klientams taikyti tą patį problemos sprendimo modelį, nes niekuomet nebūna identiškų problemų, situacijų, kaip ir identiškų žmonių.

Atvejo vadybininko įsteigta pareigybė, socialiniam darbuotojui dirbančiam su šeima patiriančiai riziką, suteikia galimybę tiesiogiai atlikti socialinį darbą, t.y. konsultuoti, motyvuoti, įgalinti, betarpiškai kontaktuoti su vaikais, šeima.

Viena iš naujovių socialiniame darbe tai kompleksinė pagalba vaikui ir šeimai.

Kompleksinė pagalba – socialinės, sveikatos priežiūros, švietimo, psichologinės ir kitokios pagalbos priemonių derinys, sudarantis sąlygas vaiko atstovams pagal įstatymą užtikrinti vaikui saugią aplinką, kokybišką šeimos funkcionavimą ir jos gerovę.

Kompleksinės pagalbos organizavimą ir teikimą koordinuoja atvejo vadybininkas.

Tikslas – atskleisti atvejo vadybininko veiklą teikiant socialines paslaugas šeimai patririančiai socialinę riziką.

Metodika. 2020 m. sausio-vasario mėn. buvo atliktas kokybinis tyrimas. Kokybinio tyrimo metu, naudojant pusiau struktūruotą interviu, buvo parengtas interviu , kuriame buvo pateikti susisteminti, eiliškumą turintys klausimai. Tyrime dalyvavo 7 atvejo vadybininkai, dirbantys skirtinguose socialinių paslaugų centruose.

Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Išanalizavus tyrimo duomenis galima nustatyti atvejo vadybos veiklos privalumus – tai aiškūs atvejo vadybos metodai, etapai, galimybė koordinuoti įvairių institucijų darbą, į pagalbos šeimai teikimą įtraukiant didesnį skaičių specialistų. Taip pat buvo nustatyti atvejo vadybos trūkumai – bendradarbiavimo tarp specialistų stoka, netikslios informacijos pateikimas, netinkamas pagalbos priemonės parinkimas šeimai, nekokybiškos paslaugos, paslaugų stoka.

Išvados. Atvejo vadybininkas – tai tarpininkas tarp šeimos patiriančios riziką ir institucijų. Jų veikla kooperuoti ir koordinuoti įvairių institucijų specialistus, sprendžiant ir įgalinant šeimas identifikuoti ir tinkamai išnaudoti turimus išteklius, nustatant socialinės rizikos veiksnius, su kuriais susiduria šeima ir vaikas. Taip pat vienas iš darbo tikslų - tai pačios šeimos įtraukimas į pagalbos teikimo procesą. Šis procesas neįmanomas be skirtingų institucijų specialistų bendradarbiavimo, įsitraukimo į pagalbos procesą, o bendradarbiavimas neįmanomas be tarpusavio pasitikėjimo, pagarbos ir dialogo.

Reikšminiai žodžiai: atvejo vadybininkas, socialinės paslaugos, šeima, patirianti socialinę riziką.

Literatūra:

Žalimienė L. 2003. Socialinės paslaugos. Vilnius.

Socialinis darbas. Profesinės veiklos įvadas. Tarptautinis projektas. VU Specialiosios psichologijos laboratorija.

Sadauskas J., Leliūgienė. I. 2010. Socialinio darbuotojo kompetencija veikti bendruomenėje struktūra. Socialinis darbas, Nr. 9 (2).

Stoškus S., Beržinskienė D. 2005. Vadyba. Kaunas. Technologija.

GYDYTOJŲ IR SLAUGYTOJŲ SUVOKIMAS APIE NAUJAGIMIŲ SKAUSMĄ IR JO VALDYMĄ

Diana Vasiljeva, doc. dr. Aldona Bartkevičienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Sergantys ir neišnešioti naujagimiai, hospitalizuoti į naujagimių intensyviosios terapijos skyrių, patiria daug stresą sukeliančių, skausmingų, tačiau būtinų procedūrų. Daugėja įrodymų, kad negydomas ar netinkamai gydomas skausmas naujagimystėje, gali turėti trumpalaikes ir ilgalaikes pasekmes tolimesnei naujagimių raidai. Tarptautinėse rekomendacijose teigiama, kad sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai yra atsakingi už visų naujagimių skausmo prevenciją, vertinimą ir valdymą. N*aujagimių intensyviosios terapijos skyrių gydytojų ir slaugytojų žinios, požiūris ir suvokimas apie naujagimių skausmą gali* turėti įtakos *tinkamam skausmo įvertinimui ir valdymui.*

Tikslas – išanalizuoti gydytojų ir slaugytojų suvokimą apie naujagimių skausmą ir jo valdymą.

Metodika. Mokslinės literatūros analizė.

Rezultatai. Išanalizavus užsienio autorių atliktų tyrimų rezultatus, nustatyta, kad slaugytojai ir gydytojai *pripažįsta*, jog naujagimių patiriamas skausmas naujagimių intensyviosios terapijos skyriuose nėra tinkamai vertinamas ir valdomas. Naujagimių skausmo vertinimo skalės retai naudojami praktikoje, o farmakologiniai ir nefarmakologiniai skausmo malšinimo metodai nepakankamai naudojami valdant naujagimių skausmą. Taip pat mokslinių tyrimų duomenys rodo, kad nefarmakologinių skausmo malšinimo metodų naudojimas dažnėja, tačiau **rezultatai vis dar neatitinka tarptautinių rekomendacijų. Analizuojant veiksnius, trukdančius gydytojams ir slaugytojams tinkamai vertinti ir valdyti naujagimių skausmą, nustatyta, kad tai yra: vertinimo priemonių gausa, specialistų nuomonių nesutarimai, žinių trūkumas, laiko ir personalo stoka.**

Išvados. Nepaisant kelių dešimtmečių medicinos pažangos valdant naujagimių skausmą ir didinant sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų informuotumą apie naujagimių skausmą, slaugytojai ir gydytojai pripažįsta, kad naujagimių skausmo vertinimas ir valdymas vis dar yra aktuali ir neišspręsta problema. Gydytojai ir slaugytojai turi plėsti savo žinias apie naujagimių skausmą, naudoti tinkamas vertinimo priemones ir metodus, valdant skausmą naudoti farmakologinį ir nefarmakologines skausmo malšinimo strategijas.

Reikšminiai žodžiai: naujagimių skausmas, slaugytojų ir gydytojų suvokimas, skausmo valdymas.

Literatūra:

Anand K.J.S., Eriksson M., Boyle E.M., Avila-Alvarez A., Andersen R.D., Sarafidis K., Polkki T., Matos C., Lago P., Papadouri T., Attard-Montalto S., Simons S., Tameliene R., Overmeire B., Berger A., Dobrzanska A., Schroth M., Bergqvist L., Courtois E., Rousseau J., Carbajal R., 2017. Assessment of continuous pain in newborns admitted to NICUs in 18 European countries. Acta Paediatr, 106, p. 1248-1259.

Mehrnoush N., Ashktorab T., Heidarzadeh M., Momenzadeh S., 2017. Knowledge and Attitude of Personnel, Key Factors in Implementation of Neonatal Pain Management in NICU: A Qualitative Study. Journal of Clinical & Diagnostic Research, 11 (11), p. 5-9.

Orovec A., Disher T., Caddell K., Campbell-Yeo M., 2019. Assessment and Management of Procedural Pain During the Entire Neonatal Intensive Care Unit Hospitalization. Pain Management Nursing, 20 (10), p. 1016.

Pillai Riddell R.R., Racine N.M., Gennis H.G., Turcotte K., Uman L.S., Horton R.E., et al.,2015. Non-pharmacological management of infant and young child procedural pain. Cochrane Database Syst Rev, Dec 2 (12*).*

RADIOLOGIJOS TECHNOLOGO VAIDMUO UŽTIKRINANT PACIENTŲ RADIACINĘ SAUGĄ ĮPRASTINĖJE RENTGENO DIAGNOSTIKOJE

Karolina Vazgytė, doc. dr. Egidijus Skarbalius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Tobulėjant technologijoms medicina nebeįsivaizduojama be procedūrų, kurių metu naudojama jonizuojančioji spinduliuotė. Kiekvienais metais rentgenodiagnostikos procedūrų atliekama vis daugiau ir visuomenės gaunama medicininė apšvita (kolektyvinė efektinė dozė) didėja. Nuolatinė pacientų gautų apšvitos dozių stebėsena suteikia galimybę pastebėti įrangos veiklos sutrikimus, optimizuoti rentgeno aparato parametrus ir nustatyti procedūros atlikimo klaidas (Stasiūnaitienė, 2016).

Tikslas - Įvertinti kaip radiologijos technologų valdomi pasirinkti veiksniai lemia pacientų radiacinės saugos užtikrinimą įprastinėje rentgeno diagnostikoje.

Metodika. 2018 m. kovo – balandžio mėnesiais buvo atliktas kiekybinis tyrimas LSMUL Kauno klinikose ir kitose Kauno miesto sveikatos priežiūros įstaigose. Gautas leidimas Nr. BEC – KK(B) – 11 iš LSMU Bioetikos centro. Tyrimas suskirstytas į dvi dalis, pirmoji – anketinės apklausos analizė, antroji – praktinių bandymų rezultatų analizė. Tiriamieji – radiologijos technologai, dirbantys su rentgeno aparatu, buvo apklausti 44 tiriamieji.

Rezultatai. Didžioji dalis tiriamųjų mano, kad pacientų radiacinės saugos užtikrinimas yra labai svarbus. Didžioji dalis respondentų mano, jog papildomo filtro naudojimas, apšvitos lauko ribojimas, apsaugos priemonių naudojimas bei ekspozicijos koregavimas pagal paciento apimtį ženkliai mažina paciento apšvitą ir kiek daugiau nei pusė apklaustųjų sutinka, kad srovės stiprio mažinimas ir teisingas paciento pozicionavimas, taip pat ženkliai sumažina paciento apšvitos dozę. Ketvirtadalis respondentų teigė, jog naudojant tinklelį, didinant atstumą ir įtampą ženkliai mažinama paciento apšvita, o kiek daugiau nei pusė apklaustųjų nežinojo, kokia didelės židinio dėmės reikšmė pacientų apšvitos dozei. Atlikus praktinius bandymus paaiškėjo, kad kuo didesnis apšvitos lauko dydis, tuo didesnė paciento apšvitos dozė, o didinant įtampą mažėja paciento apšvita. Atliekant tyrimą su tinkleliu padidinsime paciento apšvitos dozę, o židinio dėmės dydis neturi paciento apšvitos dozei didelės reikšmės.

Išvados. Svarbiausi radiacinės saugos principai skirstomi į optimizavimo, ribojimo ir pagrįstumo, o veiksniai, įtakojantys paciento apšvitą, yra įtampa, filtravimas, kolimacija, tinklelis ir paciento pozicionavimas bei apsaugos priemonės. Remiantis gautais tyrimo rezultatais galima teigti, jog didinant įtampą galime sumažinti paciento dozę, o atliekant tyrimą be tinklelio sumažiname paciento apšvitos dozę iki 2 kartų. Mažesnis apšvitos lauko dydis irgi lemia mažesnę dozę, o židinio dėmės dydis beveik neturi reikšmės paciento apšvitai.

Taigi radiologijos technologai įprastinėje rentgeno diagnostikoje atlikdami rentgenodiagnostines procedūras tūrėtų pirminės spinduliuotės pluoštą kolimuoti tik į tą paciento kūno sritį, kurios vaizdas reikalingas diagnozei nustatyti, tinkamai parinkti parametrus (srovės stiprio, anodinės įtampos, filtracijos ir kt.), naudoti apsaugos priemones bei teisingai pozicionuoti pacientą.

Reikšminiai žodžiai: radiologijos technologas, radiacinė sauga, rentgenas

Literatūra:

Do K.-H. 2016. General Principles of Radiation Protection in Fields of Diagnostic Medical Exposure. *Journal of Korean Medical Science, 31*(Suppl 1), S6–S9.

Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymas. Valstybės žinios, 1999-01-27, Nr. 11-239. Suvestinė redakcija nuo 2017-11-01. https://www.e-tar.lt/portal/index.html/.

Radiacinės saugos centras (2015). Pacientų saugos rekomendacijos rentgenodiagnostikoje. Vilnius, p. 7. ISBN 978-609-462-053-9.

Stasiūnaitė R., M. 2016. Pacientų gautos apšvitos medicininių rentgenodiagnostikos procedūrų metu vertinimo metodinės rekomendacijos. Vilnius.

V-VIII KLASIŲ MOKINIŲ EMOCIJŲ RAIŠKOS YPATUMAI FIZINIO UGDYMO PAMOKOSE

Dovilė Višinskienė, doc. dr. Asta Budreikaitė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra

Tyrimai rodo, kad emocijos atspindi psichofiziologinius režimus, kurie moduliuoja elgesį, taip atskleisdami glaudų ryšį tarp emocijų ir elgesio. Mokykloje vykstančios fizinio ugdymo pamokos yra viena iš pagrindinių ugdymo įstaigos atsakomybių, padedančių gerinti vaiko fizinį aktyvumą ir ilginti jo gyvenimo trukmę. Todėl labai svarbu, kad fizinio ugdymo pamokos būtų kuo įvairesnės, netradiciškesnės, skatinančios patirti kuo daugiau gerų emocijų ir apimtų visų, šiose pamokoje dalyvaujančių vaikų, fizinį aktyvumą. Jausmai ir emocijos yra pagrindiniai veiksniai, kurie daro įtaką socialiniam sambūviui ir tampa pagrindu galimam konfliktinių situacijų atsiradimui, dėl neigiamų emocijų. Jei mokysime savo mokinius valdyti emocijas, tai galėsime jiems padėti sustiprinti savo elgesį, kurio tikslas – gerinti sambūvį klasėje.

Tikslas – ištirti V-VIII klasių mokinių emocijų raiškos ypatumus fizinio ugdymo pamokose.

Metodika. Įgyvendinant tyrimo tikslą ir iškeltus tyrimo uždavinius, remiantis šaltiniais apie tyrimų metodologiją ir metodus, darbe naudoti literatūros šaltinių analizės ir apibendrinimo, anketinės apklausos, matematinės statistinės analizės tyrimo metodai. Darbo autorė papildė ir pratęsė dr. A. Budreikaitės parengtą emocijų raiškos klausimyną, taikytiną fizinio ugdymo pamokose. Klausimyne išskiriamos 3 dalys: įvadas, demografiniai klausimai ir teminiai klausimai. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų. Gauti duomenys buvo apdoroti taikant Microsoft Excel 2007 ir IBM SPSS Statistics kompiuterinėmis programomis. Gauti duomenų rezultatai apdoroti matematiniu-statistiniu būdu ir pateikti procentine išraiška.

Rezultatai. Išanalizavus duomenis nustatyta, jog prieš fizinio ugdymo pamoką visada žaidimo malonumą ir pasitenkinimą sportine veikla patiria daugiau berniukų nei mergaičių. Lyginant emocijas po sėkmingos fizinio ugdymo pamokos, visada pasitikėjimas savimi išauga daugiau mergaitėms nei berniukams. Tačiau, ir po nesėkmingos fizinio ugdymo pamokos, mergaitės daugiau išgyvena nesėkmes nei berniukai. Dažniausiai jos patiria nusivylimą. Pastebėta, kad prieš fizinio ugdymo pamoką berniukai jaučiasi daug geriau nei mergaitės, bet po šios pamokos mergaitės daug stipriau patiria pasitikėjimą savimi arba nusivylimą nei berniukai.

Išvados. Emocijos tai yra tarsi kompasas, nurodantis esamą situaciją, kurios gali būti malonios ir nemalonios. Kad fizinio ugdymo pamokų metu būtų patiriama kuo daugiau malonių emocijų, labai svarbų vaidmenį užima fizinių užsiėmimų įvairovė. Jei pamokos mokiniams bus įdomios, jie patirs daugiau malonių emocijų ir noriai lankys užsiėmimus.

Reikšminiai žodžiai: vaikų emocijos, emocijų raiška, fizinio ugdymo pamokos

Literatūra:

Caravaca A. G., & Romero-Ramos O. 2018. Positive and negative emotions: a didactic intervention in physical education. *LASE Journal of Sport Science, 9*(2), 56-65. [žiūrėta 2020-10-19]. Prieiga per internetą: 10.2478/ljss-2018-0010

Dikčius V. 2011. *Anketos sudarymo principai.* Vilnius: VU.

Kardelis K. 2017. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai.* Kaunas: Judex.

McNamee J., & Timken G. 2017. Outdoor Pursuits in Physical Education: Lessons from the Trenches. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 88*(3), 8-15. [žiūrėta 2020-04-23]. Prieiga per internetą: 10.1080/07303084.2016.1270784

SLAUGYTOJŲ EMOCINIO INTELEKTO SĄSAJOS SU DARBE PATIRIAMU DISTRESU

Violeta Vitkienė, doc. dr. Aelita Skarbalienė
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Slaugos katedra

Slaugos personalas – profesionali komanda, kuri savo darbe patiria distresą ir tai gali turėti neigiamą poveikį pasitenkinimui darbu, psichologinei gerovei ir fizinei sveikatai. Atlikti tyrimai rodo, kad emocinis intelektas veikia kaip streso ir pasitenkinimo gyvenimu moderatorius, įgalinantis emociškai intelektualius slaugytojus patirti mažesnį perdegimo, somatinių nusiskundimų lygį bei sumažinti neigiamą distreso poveikį. Emocinis intelektas slaugos praktikoje yra dominuojantis veiksnys emocijų egzistavimui ir supratimui, esminių žmogiškųjų santykių palaikymui.

Tikslas – išanalizuoti slaugytojų emocinio intelekto sąsajas su darbe patiriamu distresu.

Metodika. 2019 m. kovo – balandžio mėnesiais atliktas kiekybinis tyrimas naudojant anketinės apklausos raštu metodą. Tyrime dalyvavo 321 Klaipėdos sveikatos priežiūros įstaigose dirbantis slaugytojas. Duomenų analizei naudotas statistinių programų paketas „SPSS 23.0 for Windows“. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Rezultatai. Tyrimas parodė, kad slaugytojai žymiai geriau supranta ir valdo savo, nei kitų žmonių emocijas, tačiau kitų žmonių emocijas atpažįsta geriau nei savo. Aukštesnis slaugytojų emocinis intelektas, asmeninė ir tarpasmeninė emocinės kompetencijos turi priklausomybę nuo užimamų aukštesnių pareigų ir aukštesnio išsilavinimo. Aukštesnės emocinės kompetencijos turi sąsajas su jaunesniu slaugytojų amžiumi ir mažesne darbine patirtimi. Nustatyta, kad dažniausiai patiriami distreso simptomai yra nuovargis, miego sutrikimai, nerimas, rečiau – skausmas, sunkumas susikaupti ar prisiminti, silpnumas, galvos skausmas. Didesnis distreso simptomų intensyvumas turį ryšį su slaugytojų aukštesniu išsilavinimu, užimamomis aukštesnėmis pareigomis, dieniniu darbu, trumpesne darbo trukme. Slaugytojų žemesnis emocinis intelektas susijęs su šiais stipriai išreikštais distreso simptomais: nerimu, miego sutrikimu, sunkumu susikaupti ar prisiminti, depresija ir tirpimu/dilgčiojimu.

Išvados. Tyrime nustatyta, kad slaugytojų emocinio intelekto vaidmuo yra vidutinis, slaugytojų asmeninė emocinė kompetencija yra žymiai aukštesnė nei tarpasmeninė. Slaugytojų patiriamo distreso lygmuo yra žemas. Žemesnis emocinis intelektas yra susijęs su stipriai išreikštais distreso simptomais ir šių simptomų intensyvumas labiausiai siejasi su asmenine emocine kompetencija: savo emocijų atpažinimu, suvokimu ir valdymu.

Reikšminiai žodžiai: emocinis intelektas, distresas, slaugytojai.

Literatūra:

Ben-Noun L. 2018. Recovery from mental stress/distress. Beersheba: Ben-Gurion University of the Negev. p. 110-112.

Konstantinou M. S., Efstathion A., Charalambous G., Kaitelidou D., Jelastopulu E. 2017. Emotional Intelligence and Its Impact on the Emotional Factors among Nurses. Journal of Education, Society and Behavioural Science, 23 (3), p. 1-13.

Szczygiel D., Mikolajczak M. 2018. Emotional Intelligence Buffers the Effects of Negative Emotions on Job Burnout in Nursing. Frontiers in Psychology, 9, p. 2649.

PREDICTIVE FACTORS FOR PARTICIPATION IN CYTOLOGICAL SCREENING TESTS

Katarzyna Witana – Hebda
Cracow School of Health Promotion, Cracow, Poland

Introduction. In Poland, incidence of cervical cancer is 10.3/100,000 and 5-year survival rate remains low and is 54.4%. According to World Health Organization, optimal cervical cancer prevention includes primary prevention, including preventive vaccinations and advice to avoid Human Papilloma Virus (HPV) infection, and secondary prevention - screening for early detection of cancerous lesions, i.e. cytology. The combination of HPV vaccination, public education and cervical cancer screening should provide the best protection against cervical cancer.

Aim of the study. The aim of the study was to present the frequency of cytological screening by women in Poland, including socio-demographic factors affecting the frequency of these tests.

Material and method. The study sample consisted of 1,597,710 women aged above 15 years, who participated in European Health Interview Survey (EHIS),carried out independent national random samples, in Poland in 2014. The socio-demographic variables used in the analysis were education, employment, living with partner, age and place of residence. The frequency of using cytological tests was analyzed in categories "over 3 years ago or never" and "in the last 3 years". A Chi^2 test were used for comparisons of proportions, the p-values of less than 0.05 were considered statistically significant.

Results. Cytological screening "over the last three years" was done by significantly more women employed than unemployed and occupationally inactive (78.7% vs. 47.3% respectively, $p<0.001$) and more women living in relationships than single ones (73.4% vs. 44.0%, $p<0.001$). Education was also significantly important, because more women with secondary and higher education than with vocational and lower education (73.3% vs. 42.8%, $p<0.001$) participated in cytology. Considering place of residence, significantly more women from cities than from the countryside (65.1% vs. 59.6% respectively, $p<0.001$) were tested, and also age was very important and women at younger age 15-40 years old were tested significantly more often than older ones 40-80 and older (68.4% vs. 57.4%, $p<0.001$).

Conclusions. Extending participation in population-based cervical cancer prevention programs should be targeted at women with lower social status whose awareness of screening advantages and the risk of cervical cancer is lower, and therefore they are potentially at risk of detecting the disease at a later stage.

Key words: cervical cancer, prevention, cytology, screening programmes

PREVENTION OF CERVICAL CANCER IN THE LOCAL GOVERNMENT IN POLAND

Katarzyna Witana – Hebda
Cracow School of Health Promotion, Cracow, Poland

Introduction. About 70% of cervical cancers are caused by infection with the oncogenic Human Papilloma Virus (HPV) virus. According to WHO, optimal cervical cancer prevention includes primary prevention, including preventive vaccinations, which play a key role in public health, and advice to avoid HPV infection, and secondary prevention - screening for early detection of cancerous lesions. The combination of HPV vaccination, public education and cervical cancer screening should provide the best protection against disease.

Aim of the study. The aim of the study was to analyze the activity of local governments in the area of cervical cancer prevention by providing protective vaccinations against HPV group infection.

Material and method. The study evaluated 36 self-government health programs aimed at preventing HPV infection by preventive vaccinations and education, positively assessed by Polish Health Technology Assessment and Pricing Agency (AOTMiT) in 2017. HPV prevention programs were divided according to the level of local government and the proposed duration of the programs, type of intervention, type of recipients, sources of funding and program costs. In addition, the costs of HPV preventive programs were compared with the expenditure of local governments on health protection per capita.

Results. In 2017, 12 out of 16 voivodships at various levels of local governments are scheduled to carry out preventive programs in the field of HPV infection prevention, most often at the municipal level. The most, because 8 of the 36 local government programs analyzed were planned for the next 2 years (i.e. 2017-2019), the next 8 for 2017-2021. Actions proposed in the programs included preventive vaccinations for youth aged 11-17 and education of youth with parents/carers. Financing of local government programs was based mainly on own funds, with little support for funds from compulsory health insurance. The total costs of the proposed local government programs ranged from € 6,000 to € 625,000. The interest of local self-governments in the implementation of preventive programs in the field of HPV infection prevention was evident, despite the fact that many of them had little funds to carry out all health protection tasks per capita.

Conclusions. High incidence rates of cancer associated with HPV infection should provide local government units with an impulse to intensify preventive measures directed at residents. Carefully prepared prevention programs at the local government level can be feasible support in the fight against cancer and their modifiable risk factors.

Key words: HPV, vaccinations, prevention, local government

References:

Karen Richey, Stephanie Waite. 2018. *Leadership Development for Frontline Nurse Managers Promotes Innovation and Engagement.* 1541-4612/2019/ Elsevier Inc. www.nurseleader.com, http://dx.doi.org/10.1016/j.mnl.2018.11.005

Crenshaw JT, Yoder-Wise PS. 2013. *Creating an environment for innovation: the risk-taking leadership competency.* Nurse Leader, 11(1):24-27

Carol Huston. 2020. *Preparing nurse leaders for 2020.* Journal of Nursing Management. https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2008.00942.x

Clayton J. Shuman, Xuefeng Liu, Michelle L. Aebersold, Dana Tschannen, Jane Banaszak-Holl and Marita G. Titler. 2018. *Associations Among Unit Leadership and Unit Climates for Implementation in Acute Care: A Cross-Sectional Study.* Implementation Science (2018) 13:62, https://bit.ly/2TqTqpF.

NEŠANTIS ŠVIESĄ

dr.Vilimantas Zablockis
Lietuvos menų ir mokslo asociacija „Vydūno šviesa“

„Sveikata visuomet saistosi su šviesa, kvapu, tyru oru, švarumu, niekuomet – su tamsa, dvokimu, purvu“. Dabar net Pasaulio sveikatos organizacija pritaria Vydūno požiūriui, jog daug svarbiau rūpintis savo sveikata nei ligas gydyti. Jeigu žmogus išauga tiek, kad teikia pirmenybę dvasiai, o ne kūnui, toks žmogus suras tvirtą pagrindą savo gyvenimui. Nuo žalingų įpročių išvaduoti žmogų be jo paties valios labai sunku, o kartais beviltiška. Vilhelmas Storostas Vydūnas nori būti parama visiems, kurie stengiasi patvirtinti savo žmogiškumą. Kas yra žmogus? Tai ne tik sudėtinga darniai veikianti fizinių mechanizmų sistema ar įvairių organų sudėtinis vieningas organizmas, kuris vadinamas kūnu. Žmogui visai neįdomu, kaip dabar veikia ar vyksta sudėtingi nuolatiniai procesai kepenyse, plaučiuose, širdyje, smegenyse, taip pat kituose organuose. Apie tai studijuoja būsimieji medikai ilgalaikėse dešimtmečio ar ilgesnėse studijose.

Tikslas – ištirti Vydūno proto lauką, sąmonės ir sielos rezidenciją. Kad pasireikštų didysis gyvenimo principas, jis privalo įgauti kokią nors formą, atitinkančią jos siekius ir judėjimą. Siekis – tai protingas vidinis impulsas, o judėjimas – jo fizinė išraiška.

Metodika – gyvenimas reiškiasi ne vien forma, o begaline jų daugybe. Daugeliui formų susijungus ir sudarius vieną sudėtingesnę, mes tuomet sakome kad gyvenimas protingai organizuotas, nes visos formos siekia padėti reikštis šiai kur kas aukštesnei struktūrai. Gyvenimas niekada nesibaigia, jis trunka be galo, amžinai. Niekas neįstengia jo sunaikinti, gyvenimas stipresnis už mirtį, nes glūdintis mumyse jis yra tobulas. Protingas gyvenimas yra be kančių ir kentėjimų, jis žmogaus sielos lemtis ir pats savaime vieningas. Fizinis, dvasinis ir dieviškas gyvenimas, tai trys pasireiškimai. Fizinis – jis svyruoja, be paliovos keičiasi. Tai lyg vandens paviršius, jūros bangų gyvenimas. Dvasinis – kintantis, tačiau ne svyruoja. Jis yra tarsi jūros gelmių, glūdumų būtis. Dieviškas – nekinta ir nesvyruoja.

Rezultatai. Norint įsisąmoninti gyvenimą, kad jis taptų naudingas sau bei kitiems, žmogus turi pradėti nuo fizinio lygmens ir pamažu kilti į dvasinį ir dieviškąjį. Nemylintis fizinio gyvenimo neturi nieko bendra su šviesa. Fizinėje plotmėje: vaisiuose ir augaluose sukaupta šviesos energija. Akivaizdus įrodymas: visi žinome ir esame patys matę, kaip gaisro metu dega miškai, durpynai nors jiems yra šimtai ar dešimtys tūkstančių metų. Saulės šviesos sukaupta juose energija niekur nedingsta, nes ji augalijai yra gyvybiškai svarbus kosminis elementas. Palyginimui galima pateikti kitą pavyzdį: esame matę kaip kaista (kartais dega) ant laužo kepinama maistui mėsa ar jos produktai, kuriuose kvantinės medžiagos ir energijos beveik nėra, nes gyvūnas ar paukštis jau yra miręs. Fizinio gyvenimo higiena prasideda nuo teisingo naudojimosi šviesa, sukaupta augaluose ir vaisiuose, kitaip tariant ji prasideda nuo teisingos mitybos.

Išvados – mityba, tai įvadas į fizinį gyvenimą, į dvasinį - menas, muzika, literatūra, dailė ir kita, į Dieviškąjį, tai malda. Visas gyvenimas, tai lobis, kurį reikia saugoti ir taip sutvarkyti savo fizinį kūną, kad jis galėtų geriau įsisavinti dvasinių jėgų energijos kanalus. Organizuoti veiklą taip, kad būtų geriau subalansuotos fizinės ir mentalinės kūno savybės, niekada nereikia įsijausti į ligą ir aimanuoti. Puikus pavyzdys yra Vydūnas, ypač sunkiais gyvenimo atvejais, kurie buvo dažni palydovai, jis užsiimdavo muzikavimu, rašė, dainavo, atlikinėjo fizinius pratimus.

Reikšminiai žodžiai: Vydūnas, gyvenimas, sąmonė, mityba

Literatūra

Bagdonavičius V., Martišiūtė A. 2018. Vydūno raštai, „Vydūnas“.
Sean C. 2019. Apie gyvybės ir visatos kilmę.

KLAIPĖDOS AUKŠTOSIOS MOKYKLOS STUDENTŲ MITYBOS ĮPROČIŲ VERTINIMAS

Agnė Zakaraitė, doc. dr. Egidijus Skarbalius
Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Visuomenės sveikatos katedra

Sveikatai nepalanki mityba gali būti priežastis kai kurių lėtinių neinfekcinių ligų. Studijų metais pradedamas savarankiškesnis gyvenimas, didėja užimtumas , šiuo laikotarpiu žmogaus mityba gali keistis. Studijų pradžia pasikeitimų laikotarpis, studentų gyvenimas smarkiai keičiasi, nes iš nuolatinio gyvenimo su tėvais jie turi išeiti gyventi savarankišką suaugusiųjų gyvenimą. Tai atneša nemažai įtampos, nerimo, streso, netinkami valgymo įpročiai tarp jaunų žmonių yra visuomenės sveikatos rūpestis.

Tikslas - išanalizuoti vienos Klaipėdos aukštosios mokyklos nuolatinių studijų odontologinės priežiūros ir dietetikos studentų maitinimosi įpročius.

Tyrimo metodai: Tyrimo metu pateiktas uždaro tipo klausimynas, kurį sudaro 20 klausimų. Šioje anketoje atsakymai pateikti standartiniai – keli atsakymo variantai, iš kurių reikėjo pasirinkti vieną. Klausimai skirti apžvelgti respondentų valgymo įpročius ir galimas priežastis įpročiams atsirasti. Gauti duomenys suvesti į „Microsoft Office Excel 2007“ programą.

Tyrimo problema: Sveikatai nepalanki mityba gali būti priežastis kai kurių lėtinių neinfekcinių ligų. Studijų metais pradedamas savarankiškesnis gyvenimas, didėja užimtumas, šiuo laikotarpiu žmogaus mityba gali keistis.

Rezultatai: Tyrimą sudarė 110 Klaipėdos aukštosios mokyklos nuolatinių studijų dietetikos ir odontologinės priežiūros studentai. Odontologinės priežiūros studentai – 62 (53,4 proc.), dietetikos - 48 (43,6 proc.), $p>0,05$. Studentai daugiausia valgyti linkę 3-4 kartus per dieną, dietetikos studentai 72,9 proc. (N=35), odontologinės priežiūros studentai 64,5 proc. (N=40), $p>0,05$. Nereguliariai maitinasi didžioji dalis studentų, odontologinės priežiūros studentai-54,8 proc. (N=34), tuo tarpu dietetikos studentai 47,9 proc. (N=23), $p>0,05$. Lyginant pagal gyvenamąją vietą teik kaime -47,4 proc. (N=9), tiek mieste 53,9 proc. (N=35), tiek miestelyje 50 proc. (N=13) studentai tarp pagrindinių valgymų yra linkę užkandžiauti, $p>0,05$.

Išvados: Sveikos mitybos rekomendacijos studentų tarpe nėra plačiai paplitusios. Didžioji dalis studentų nesilaiko sveikos mitybos piramidės arba tai daro tik kartais. Dauguma studentų nesimaitina reguliariai, daržovių ir vaisių vartojimas, bei grūdinės kilmės vartojimas nėra pakankamas, šių produktų didžioji dalis studentų į savo valgiaraštį įtraukia kelis kartus per savaitę. Palyginus vandens vartojimą studentų tarpe pastebėta, jog I kurso studentai linkę mažiau vartoti vandens nei II ar III kurso studentai. Didžioji dalis bent kartą per savaitę apklausoje dalyvavusių studentų vartoja saldumynus arba greito maisto produktus.

Reikšminiai žodžiai: studentai, aukštoji mokykla, mityba, mitybos įpročiai.

Literatūra:

Barzda A., Bartkevičiūtė R., Baltušytė I., Stukas R., Bartkevičiūtė S. 2016. Suaugusių ir pagyvenusių Lietuvos gyventojų faktinės mitybos ir mitybos įpročių tyrimas. Visuomenės sveikata,1(72), 85-95.

Česnavičienė J., Proškuvienė R., Motiejūnaitė, R. 2015. Lietuvos edukologijos universiteto studentų fizinio aktyvumo ir mitybos įpročių sąsajos. Sveikatos mokslai, 3(81), 37-45.

Merkys G., Norkus A., Dovydaitis J. 2016. Lietuvos studentų mitybos įpročiai ir juos sąlygojantys veiksniai: masinės apklausos rezultatai. Visuomenės sveikata, 26(6), 5-12.

Proškuvienė R., Česnavičienė J. 2015.Pedagogines studijas pasirinkusių jaunuolių mitybos ypatumai. Visuomenės sveikata, 1(68), 68-77.

Senikienė Ž., Lukoševičius A., Jurkštienė V., Šimonienė-Kazlauskienė G., Gintilienė M. 2016. Studentų mitybos įpročių analizė. Visuomenės sveikata,26(6), 65-71

NURSING PRACTICE AND EFFECTIVE LEADERSHIP

Andzelika Zavackiene
Republic Klaipeda Hospital

Health care is rapidly changing and a fully engaged workforce is required to address increasing health care demands. Effective leadership promotes better health care outcomes by fostering employee engagement and encouraging innovation. Leadership skills that were successful in the past may not be relevant in today's complex and rapidly changing health care environment.

Aim. Reviewing the literature of effective leadership trends in nursing practice.

Results. Effective frontline leaders are needed to retain a robust nursing workforce that delivers high quality and reliable health care. Leadership skills of nurse managers are critical for empowering nurses to think creatively and adopt innovative solutions that ultimately allow improving health care outcomes. The health care system is in chaos, as is much of the business world; it is critical to identify both effectively working and presently absent nurse managers' skills, and begin creating or improving educational models and management development programs to ensure the presence of these skills in current and future generations.

Conclusions. The leadership skills of nurse managers are critical to improve health care outcomes. It is vital to identify crucial nursing leadership skills and create or improve formal educational models and management development programs that would allow both development of current nurse leaders and preparation of the next generation.

Key Words: effective leadership, nursing practice, health care

References:

Galuska L. 2012. *Enabling leadership: unleashing creativity, adaptation, and learning in an organization. Nurse Leader,* 12(2):34-38.

Karen Richey, Stephanie Waite. 2018. Leadership Development for Frontline Nurse Managers Promotes Innovation and Engagement. 1541-4612/2019/ Elsevier Inc. www.nurseleader.com, http://dx.doi.org/10.1016/j.mnl.2018.11.005

Crenshaw JT, Yoder-Wise PS. 2013. Creating an environment for innovation: the risk-taking leadership competency. Nurse Leader, 11(1):24-27

Carol Huston. 2020. Preparing nurse leaders for 2020. Journal of Nursing Management. https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2008.00942.x

Clayton J. Shuman, Xuefeng Liu, Michelle L. Aebersold, Dana Tschannen, Jane Banaszak-Holl and Marita G. Titler. 2018. Associations Among Unit Leadership and Unit Climates for Implementation in Acute Care: A Cross-Sectional Study. Implementation Science (2018) 13:62, https://bit.ly/2TqTqpF.

Klaipėdos universiteto leidykla

Į SVEIKĄ GYVENSENĄ IR SKAIDRIĄ BŪTĮ VYDŪNO KELIU
21-oji Vydūno nacionalinė mokslinė konferencija

Klaipėda, 2021

Išleido Klaipėdos universiteto leidykla, Herkaus Manto g. 84, 92294 Klaipėda
Tel. (8 46) 398 891, el. paštas: leidykla@ku.lt; interneto adresas: http://www.ku.lt/leidykla/